

คู่มือปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศ
ว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๘

คำนำ

ตามที่กองทัพอากาศได้ออกระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ เพื่อรองรับระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑ โดยระเบียบกระทรวงกลาโหมดังกล่าวเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ ที่กำหนดให้หน่วยงานบังคับบัญชาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ และในปี พ.ศ.๒๕๕๒ ได้ออกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๒ เพื่อกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะถูกประกาศให้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แต่ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๔/๒๕๕๗ ได้กำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๒ ยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไปจนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง ทำให้ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑ และระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ จึงยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไป

ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ กำหนดมาตรฐานจริยธรรม ๑๔ ประการ ให้ข้าราชการกองทัพอากาศใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน ได้แก่ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า การพิทักษ์ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ การรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตยและบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน การยืนหยัด ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรมและถูกกฎหมาย การให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนโดยไม่ปิดเป็นข้อเท็จจริงภายใต้กรอบของกฎหมาย การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ การยึดมั่นในระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารอย่างเคร่งครัด การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหาร และการเชื่อถือผู้บังคับบัญชาและการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด

ด้วยระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นการกำหนดกรอบการปฏิบัติตามระเบียบอย่างกว้าง ๆ จึงจำเป็นต้องจัดทำ “คู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๘” เพื่อให้ข้าราชการและหน่วยงานมีความชัดเจนในการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมที่กำหนด ซึ่งสาระสำคัญของคู่มือประกอบด้วย ๓ บท ได้แก่ บทที่ ๑ บทนำ เป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปของการจัดทำคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม บทที่ ๒ มาตรฐานจริยธรรม เป็นการนำเสนอสาระสำคัญ แนวทางปฏิบัติ และสถานการณ์ตัวอย่างของ

แต่ละมาตรฐานจริยธรรม และบทที่ ๓ การบังคับใช้ประมวลจริยธรรม เป็นการนำเสนอระบบและกลไก การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ และขั้นตอนการลงโทษการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรฐานจริยธรรม

กองทัพอากาศหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นแนวทางให้ข้าราชการกองทัพอากาศปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ เพื่อนำกองทัพอากาศสู่การเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความซื่อตรงต่อไป และขอขอบคุณคณะทำงาน สำนักงานคลังสมองกองทัพอากาศ และผู้เกี่ยวข้องที่ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบ กองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๘ ฉบับนี้

พลอากาศเอก

(ตรีทศ สนแจ้ง)

ผู้บัญชาการทหารอากาศ

๒๒ กันยายน ๒๕๕๘

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
ประมวลจริยธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๑
ประมวลจริยธรรมของกระทรวงกลาโหม	๔
ประมวลจริยธรรมของกองทัพอากาศ	๕
ความสำคัญของคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘	๗
นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง	๙
๒ มาตรฐานจริยธรรมกองทัพอากาศ	๑๑
การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชาานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า.....	๑๑
การพิทักษ์รักษาปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์	๑๓
การรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข.....	๑๔
การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตยและบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ.....	๒๔
การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน	๒๕
การยึดมั่นทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมาย	๔๕
การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม	๔๗
การมีจิตสำนึกที่ดีซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบ	๕๓
การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้	๕๗
การให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ	๖๐
การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน	๖๒
การยึดมั่นในระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารอย่างเคร่งครัด	๗๑
การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศเกียรติศักดิ์ของทหาร	๗๔
การเชื่อถือผู้บังคับบัญชาและการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัดรวมทั้งการปกครอง ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม	๗๖
๓ การบังคับใช้ประมวลจริยธรรม	๘๑
ระบบและกลไกการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ	๘๒

	หน้า
ขั้นตอนการลงโทษการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม	๙๒
บรรณานุกรม	๙๕
ภาคผนวก	๙๙
ผนวก ก ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๕๑.....	๙๙
ผนวก ข ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗	๑๐๑
ผนวก ค พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖.....	๑๐๓
ผนวก ง ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน พ.ศ.๒๕๕๔	๑๑๐
ผนวก จ การปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร	๑๑๘

บทที่ ๑ บทนำ

บทนำของคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๘ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญที่เป็นที่มาของระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ ได้แก่ ประมวลจริยธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลจริยธรรมของกระทรวงกลาโหมประมวลจริยธรรมของกองทัพอากาศ ความสำคัญของคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๘ และนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

ประมวลจริยธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ใช้ในปัจจุบันคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มีเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐคือ มาตรา ๓๕ ที่กำหนดให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้ครอบคลุมกลไกที่มีประสิทธิภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม และการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนและทุกระดับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กำหนดให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ซึ่งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำเสร็จแล้ว แต่ไม่ผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ ทำให้ต้องมีการยกร่างใหม่ จึงยังไม่มีกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และยังไม่เหมาะสมที่จะนำมาอ้างอิง อย่างไรก็ตาม การจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงใช้ได้ เพราะแม้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะถูกประกาศให้สิ้นสุดลงแล้วก็ตามโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๔/๒๕๕๗ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๒ ซึ่งเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไปจนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง ดังนั้น สาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๒ เป็นสาระที่ต้องทำความเข้าใจ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน ๓ มาตรา ได้แก่ มาตรา ๒๔๔ มาตรา ๒๗๙ และ มาตรา ๒๘๐ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๒ มีสาระที่

เกี่ยวข้องกับการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน ๖ มาตรา ได้แก่ มาตรา ๑๓ (๒) มาตรา ๑๕ (๖) มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙

สาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๔๔ (๒) ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม และมาตรา ๒๘๐

มาตรา ๒๗๙ มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐

การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้นจะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย

มาตรา ๒๘๐ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม

ในกรณีที่การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

สาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๒

มาตรา ๑๓ (๒) ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๙

มาตรา ๓๖ การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

(๒) ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

(๓) รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการโดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่ใช่ไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

การไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดซึ่งอย่างน้อยต้องมีมาตรฐานหรือหลักประกันไม่ต่ำกว่ามาตรฐานหรือหลักประกันตามมาตรา ๓๑

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔ บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๒๗๙ และมาตรา ๒๘๐ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยจัดทำประมวลจริยธรรมของตนเอง โดยการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานจะต้องอยู่ในกรอบแห่งค่านิยมหลักสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๙ ประการ ผนวกกับค่านิยมหรือจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน รวมทั้งจรรยาวิชาชีพอันจะพึงมีของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มวิชาชีพนั้นด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดค่านิยมหลักของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๙ ประการ ประกอบด้วย

๑. การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
๒. การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
๓. การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
๔. การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
๕. การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
๖. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
๗. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
๘. การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๙. การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

ประมวลจริยธรรมของกระทรวงกลาโหม

กระทรวงกลาโหมได้จัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานโดยออกเป็นระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑ เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติและเป็นหลักปฏิบัติให้เกิดการปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักคุณธรรมจริยธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยมาตรา ๒๗๙ บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดทำมาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ซึ่งยังคงสอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ที่กำหนดให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้ครอบคลุมกลไกที่มีประสิทธิภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม และการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนและทุกระดับ และยังมีผลบังคับใช้ต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๒ ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ออกประกาศให้มีผลบังคับใช้ต่อไป จนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง (ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๔/๒๕๕๗) สาระสำคัญของระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑ สรุปได้ดังนี้

๑. ข้าราชการกระทรวงกลาโหมจักต้องยึดถือและปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม ๑๔ ประการ ดังนี้

- ๑.๑ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า
- ๑.๒ การพิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์
- ๑.๓ การรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ๑.๔ การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ
- ๑.๕ การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์

ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

- ๑.๖ การยื่นหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม และถูกกฎหมาย
- ๑.๗ การให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอภัยภัย และไม่เลือกปฏิบัติ
- ๑.๘ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงภายใต้กรอบของกฎหมาย
- ๑.๙ การยึดมั่นในคุณธรรม และจริยธรรม
- ๑.๑๐ การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
- ๑.๑๑ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
- ๑.๑๒ การยึดมั่นในระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารอย่างเคร่งครัด
- ๑.๑๓ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหาร
- ๑.๑๔ การเชื่อถือผู้บังคับบัญชา และการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม

๒. ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ และปลูกฝังให้ข้าราชการกระทรวงกลาโหมที่ปกครองอยู่นั้นรับทราบและยึดถือปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมอย่างเคร่งครัด

๓. การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมในระเบียบนี้ ถือเป็นการกระทำผิดวินัยจักต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารหรือแบบธรรมเนียมของข้าราชการกระทรวงกลาโหมประเภทนั้น ๆ

๔. หากข้าราชการกระทรวงกลาโหมที่ถูกลงโทษ หรือทัณฑ์ ด้วยเหตุแห่งการฝ่าฝืนค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม เห็นว่าไม่เป็นไปด้วยความเหมาะสม เป็นธรรม สามารถร้องทุกข์ หรืออุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร แบบธรรมเนียม หรือวิธีการที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๕. ให้ส่วนราชการรายงานผลการปฏิบัติตามระเบียบนี้ถึงปลัดกระทรวงกลาโหมภายในวันที่ ๓๐ กันยายนของทุกปี โดยจัดทำบัญชีรายชื่อของผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม เหตุแห่งการฝ่าฝืน และการลงโทษหรือการลงทัณฑ์ทางวินัยที่ได้รับ

๖. ปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการตามระเบียบ

ประมวลจริยธรรมของกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศได้จัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานโดยออกเป็นระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐจัดทำมาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติ และเป็นหลักปฏิบัติให้เกิดการปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้ประมวลจริยธรรมของกระทรวงกลาโหม และค่านิยมหลักของกองทัพอากาศเป็นหลักในการจัดทำ ประมวลจริยธรรมของกองทัพอากาศยังคงมีผลบังคับใช้เช่นเดียวกับประมวลจริยธรรมของกระทรวงกลาโหม

ค่านิยมหลักของกองทัพอากาศ ๓ ประการ ภายใต้คำย่อภาษาอังกฤษว่า AIR ที่ผนวกไว้ในประมวลจริยธรรมของกองทัพอากาศ โดย A (Airmanship) คือ ความเป็นทหารอากาศ หมายถึง การแสดงออกของ

ความเป็นทหารอากาศที่มีระเบียบวินัย รู้หลักการ ขั้นตอน และมีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความเชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมืออาชีพ มีความตระหนักรู้ในตนเอง สามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมภายใต้ความเสี่ยงในทุกสถานการณ์ และสามารถทำงานเป็นทีมเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน I (Integrity and Allegiance) คือ ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดี หมายถึง มีความยึดมั่นในระบบเกียรติศักดิ์ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กล่าวกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อตรง ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ พร้อมเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และ R (Responsibility) คือ ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

สรุปเนื้อหาประมวลจริยธรรมของกองทัพอากาศได้ดังนี้

๑. ข้าราชการกองทัพอากาศจักต้องยึดถือและปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม ๑๔ ประการ

๑.๑ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชาภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า

๑.๒ การพิทักษ์ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

๑.๓ การรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๔ การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ

๑.๕ การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์

ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

๑.๖ การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม และถูกกฎหมาย

๑.๗ การให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ

๑.๘ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงภายใต้กรอบของกฎหมาย

๑.๙ การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

๑.๑๐ การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ

๑.๑๑ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

๑.๑๒ การยึดมั่นในระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารอย่างเคร่งครัด

๑.๑๓ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหาร

๑.๑๔ การเชื่อถือผู้บังคับบัญชา และการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการปกครอง

ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม

๒. ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ และปลูกฝังให้ข้าราชการกองทัพอากาศที่ปกครองอยู่นั้นรับทราบและยึดถือปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างเคร่งครัด

๓. การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมในระเบียบ ถือเป็นการกระทำผิดวินัย จักต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร หรือแบบธรรมเนียมของข้าราชการกองทัพอากาศประเภทนั้น ๆ

๔. หากข้าราชการกองทัพอากาศที่ถูกลงโทษหรือทัณฑ์ ด้วยเหตุแห่งการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรม เห็นว่าไม่เป็นที่ไปด้วยความเหมาะสม เป็นธรรม สามารถร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร แบบธรรมเนียม หรือวิธีการที่กองทัพอากาศกำหนด

๕. ให้ส่วนราชการรายงานผลการปฏิบัติตามระเบียบถึงเจ้ากรมกำลังพลทหารอากาศภายในวันที่ ๓๑ สิงหาคมของทุกปี โดยจัดทำบัญชีรายชื่อของผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรม เหตุแห่งการฝ่าฝืน และการลงโทษหรือการลงทัณฑ์ทางวินัยที่ได้รับ

๖. เจ้ากรมกำลังพลทหารอากาศเป็นผู้รักษาการตามระเบียบ

ความสำคัญของคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๘

กองทัพอากาศได้ออกระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ รองรับระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑ และเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๓ จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมาตรา ๒๗๙ กำหนดมาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น และจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ และให้ถือว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมเป็นการกระทำผิดทางวินัย ซึ่งยังคงสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๕ ที่กำหนดให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้ครอบคลุมกลไกที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม และการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนและทุกระดับ และยังคงมีผลบังคับใช้เช่นเดียวกับประมวลจริยธรรมของกระทรวงกลาโหม

เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระของระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ โดยเฉพาะส่วนที่เป็นมาตรฐานจริยธรรม พบว่ายังขาดความชัดเจนทำให้ยากต่อการปฏิบัติตาม จึงสมควรที่จะจัดทำคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรมดังกล่าว เพื่อให้ข้าราชการกองทัพอากาศใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม หลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของกองทัพอากาศยังไม่สมบูรณ์ คือ ผลการสำรวจระดับคุณธรรมและความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐของกองทัพอากาศปี ๒๕๕๗ โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ช.ช.) พบว่า มีข้อคำถาม เรื่อง การต่อต้านการทุจริตในองค์กร (Anti - Corruption Institution) หัวข้อ IT23 หน่วยงานมีการดำเนินการเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างไร ซึ่งข้อนี้กองทัพอากาศยังไม่มีแนวทางดำเนินการ ดังนั้น สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศจึงขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานคลังสมองกองทัพอากาศศึกษาแนวทางดำเนินการและแนวทางปฏิบัติของกองทัพอากาศเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน (สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ, ๒๕๕๗)

สำนักงานคลังสมองกองทัพอากาศพิจารณาแล้วเห็นว่า ปัจจุบันกองทัพอากาศมีประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ (Code of Conduct) อยู่แล้ว โดยออกเป็นระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ ซึ่งมีเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนอยู่ในมาตรฐานจริยธรรมข้อ ๔.๕ การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน แต่ยังไม่มีการนำไป

ปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมจึงไม่มีหลักฐานประกอบการสำรวจของ ป.ป.ช. ซึ่งสาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของเนื้อหาสาระของเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ดังนั้น คู่มือการปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนจะช่วยให้ข้าราชการกองทัพอากาศมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น แต่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่กองทัพอากาศจึงสมควรที่จะจัดทำคู่มือการปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมให้ครบทั้ง ๑๔ ประการ ซึ่งเป็นการจัดทำคู่มือรองรับระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ และเนื่องจากการจัดทำคู่มือดังกล่าวเป็นการจัดทำคู่มือประกอบระเบียบที่จัดทำภายหลังการออกระเบียบ และแยกเป็นเอกเทศจากระเบียบ ดังนั้น จึงต้องระบุปีที่จัดทำคู่มือไว้ในชื่อของคู่มือที่ใช้ชื่อว่า “คู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๘”

การจัดทำคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๘ ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ PAR ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำประมวลจริยธรรม โดยระดับบริหารเป็นรองหัวหน้าหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ หรือผู้ที่ตัดสินใจได้ของหน่วยงาน ได้แก่ กรมช่างอากาศ กรมแพทย์ทหารอากาศ กรมช่างโยธาทหารอากาศ กรมสรรพาวุธทหารอากาศ กรมสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ทหารอากาศ กรมพลธิการทหารอากาศ กรมขนส่งทหารอากาศ สำนักงานปลัดบัญชาทหารอากาศ กรมยุทธการทหารอากาศ สำนักงานพัฒนาระบบราชการทหารอากาศ กรมกำลังพลทหารอากาศ กรมส่งกำลังบำรุงทหารอากาศ กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ กรมการเงินทหารอากาศ กรมจเรทหารอากาศ กรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ กรมสวัสดิการทหารอากาศ และสำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ ส่วนในระดับปฏิบัติเป็นหัวหน้าหรือรองหัวหน้าแผนกจัดหาของหน่วยงานในส่วนส่งกำลังบำรุง ได้แก่ กรมช่างอากาศ กรมแพทย์ทหารอากาศ กรมช่างโยธาทหารอากาศ กรมสรรพาวุธทหารอากาศ กรมสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ทหารอากาศ กรมพลธิการทหารอากาศ และกรมขนส่งทหารอากาศ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลของการจัดทำคู่มือใช้การประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นของคณะทำงานสำนักงานคลังสมองกองทัพอากาศกับผู้เกี่ยวข้องดังกล่าว และการตรวจสอบร่างคู่มือโดยหน่วยรับผิดชอบประมวลจริยธรรมต่าง ๆ ได้แก่ หน่วยรับผิดชอบระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ คือกรมกำลังพลทหารอากาศ หน่วยรับผิดชอบระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน พ.ศ.๒๕๕๔ คือกรมจเรทหารอากาศ หน่วยรับผิดชอบดำเนินการเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบ คือสำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ และหน่วยรับผิดชอบด้านกฎหมายของกองทัพอากาศคือสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องเป็นการอธิบายความหมายของประมวลจริยธรรมและคำศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประมวลจริยธรรม การนำเสนอเริ่มจากคำศัพท์สำคัญที่เป็นพื้นฐานความหมายของประมวลจริยธรรมคือ คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม

๑. คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม

๑.๑ คุณธรรม (Virtue) หมายถึง สภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ หรือคุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม หรือจริยธรรมที่แยกเป็นรายละเอียดแต่ละประเภท หากประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจของผู้นั้น

๑.๒ จริยธรรม (Ethics) หมายถึง ความดีงามทางสังคมมนุษย์ จำแนกแยกแยะว่าสิ่งไหนถูกและสิ่งไหนผิด หรือกฎเกณฑ์แห่งความประพฤติ หรือหลักความจริงที่เป็นแนวทางแห่งความประพฤติปฏิบัติ หรือความประพฤติที่เป็นธรรมชาติ เกิดจากคุณธรรมในตัวเอง ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม รวมสรุปได้ว่าเป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติ หรือประมวลกฎหมายที่กลุ่มชนหรือสังคมหนึ่ง ๆ ยอมรับเป็นแนวควบคุมความประพฤติ เพื่อแยกแยะให้เห็นว่าอะไรควรหรือไปกันได้กับการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม หรือปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยความประพฤติและการครองชีวิตว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด หรืออะไรควร อะไรไม่ควร หรือกฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ได้แก่ ความเป็นผู้มีปัญญา และเหตุผลหรือปรัชญาญาณทำให้มนุษย์มีมโนธรรมและ รู้จักไตร่ตรองแยกแยะความดี - ความชั่ว, ถูก - ผิด, ควร - ไม่ควร เป็นการควบคุมตัวเอง และเป็นการควบคุมกันเองในกลุ่ม หรือเป็นศีลธรรมเฉพาะกลุ่ม หรือธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม หรือหลักความประพฤติที่ดีงาม อันประกอบด้วย ศีลธรรม และคุณธรรมซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พึงกระทำ ดังนั้น ผู้ที่มีจริยธรรมจึงเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่ดีงาม มีศีลธรรมและมีคุณธรรม ทั้งนี้ จริยธรรมเป็นความประพฤติที่ดีงามโดยทั่วไปที่ข้าราชการจะต้องปฏิบัติ หากฝ่าฝืนถือว่ามีความผิดทางวินัย

๑.๓ ศีลธรรม (Moral) หมายถึง หลักปฏิบัติทางศาสนาที่บุคคลพึงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประกอบด้วยคุณธรรม หรือความประพฤติที่ดีที่ชอบ หรือธรรมในระดับศีล หรือกรอบปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับความรู้สึกรับผิดชอบ บริสุทธิ์ เกี่ยวกับจิตใจ หรือหลักความประพฤติที่ดีสำหรับบุคคลพึงปฏิบัติ

๒. มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม

มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ต้องถือเอาเป็นหลักเทียบทางสภาพคุณงามความดี ทั้งที่อยู่ภายในจิตใจ และที่แสดงออกทางกิริยาที่ควรประพฤติปฏิบัติที่คนในสังคมนั้น องค์การนั้น หรือส่วนราชการนั้น ได้ยอมรับนับถือกันมา หรือได้กำหนดร่วมกันขึ้นมาใหม่ และประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ยอมรับร่วมกันว่าข้อประพฤติอะไรเป็นสิ่งดี อะไรเป็นสิ่งชั่ว อะไรถูก อะไรผิด อะไรควรทำ และอะไรไม่ควรทำ

๓. จรรยาบรรณวิชาชีพ (Code of Ethics)

จรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง สิ่งที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวเพื่อควบคุมการประพฤติปฏิบัติด้วยความดีงามของคนในวิชาชีพ กำหนดขึ้นเพื่อมุ่งให้คนในวิชาชีพมีประสิทธิภาพ ให้เป็นคนดีในการบริการวิชาชีพ ให้คนในวิชาชีพมีเกียรติ ศักดิ์ศรีที่มีกฎเกณฑ์มาตรฐานจรรยาบรรณ จรรยาบรรณวิชาชีพมีความสำคัญและจำเป็นต่อทุกอาชีพ ทุกสถาบัน และหน่วยงาน

๔. ประมวลจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ (Codes of Conduct หรือ Professional Ethics)

ความหมายประมวลจริยธรรมหรือจรรยาบรรณสามารถอธิบายได้หลายความหมายที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

๔.๑ ประมวลจริยธรรมเป็นประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอาชีพ กำหนดขึ้นเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่ก็ได้ อาจเรียกว่า มาตรฐานทางคุณธรรม มาตรฐานทางจริยธรรม หรือจรรยาบรรณวิชาชีพ เพราะหมายถึง การนำจริยธรรมหรือความประพฤติที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่อยู่ในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง มาประมวล เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้บุคคลในกลุ่มอาชีพเดียวกันนั้นปฏิบัติตาม เพื่อเป็นการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สำหรับผู้ที่อยู่ในกลุ่มอาชีพนั้น ๆ

๔.๒ ประมวลจริยธรรมเป็นประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติหรือประมวลมารยาทของ ผู้ประกอบอาชีพนั้น ๆ ต้องเป็นเอกลักษณ์ทางวิชาชีพ ใช้ความรู้ มุ่งองค์กรหรือสมาคมควบคุม

๔.๓ ประมวลจริยธรรมเป็นหลักความประพฤติที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้มีคุณธรรมและ จริยธรรมของบุคคลในแต่ละกลุ่มวิชาชีพ

๔.๔ ประมวลจริยธรรมเป็นความประพฤติ หรือกิริยาควรประพฤติในหมู่คณะนิยมใช้ในทางที่ดี ดังนั้น ประมวลจริยธรรมข้าราชการของส่วนราชการ จึงเป็นแนวทางปฏิบัติหรือสัญญาประชาคมที่แต่ละส่วน ราชการกำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยประมวลจริยธรรมข้าราชการ หากข้าราชการผู้ใดไม่ปฏิบัติตามประมวล จริยธรรมข้าราชการอันมิใช่เป็นความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาตักเตือน นำไปประกอบการพิจารณาแต่งตั้ง เลื่อนเงินเดือน หรือสั่งให้ข้าราชการผู้นั้นได้รับการพัฒนา (พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน, ๒๕๕๑)

๔.๕ ประมวลจริยธรรม เป็นค่านิยมหลักของสำนักงาน ประกอบด้วยจริยธรรม กลไกและ ระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรม และขั้นตอนการลงโทษ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, ๒๕๕๐)

บทที่ ๒

มาตรฐานจริยธรรมกองทัพอากาศ

มาตรฐานจริยธรรมกองทัพอากาศ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญที่เป็นแนวทางการปฏิบัติของมาตรฐานจริยธรรมกองทัพอากาศ ๑๔ ประการ โดยในแต่ละมาตรฐานจริยธรรมเป็นการอธิบายสาระสำคัญ แนวทางปฏิบัติ และสถานการณ์ตัวอย่าง เพื่อสร้างความชัดเจนให้แก่บุคลากรกองทัพอากาศในการปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมที่กำหนด

การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า

มาตรฐานจริยธรรมการเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้าเป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า

๑. สาระสำคัญ

รูปแบบการปกครองของประเทศไทยคือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งพระมหากษัตริย์มีพระราชสถานะและตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ๒ ประการ ๑) พระราชสถานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และ ๒) ถ้ากรณีใดไม่มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายกำหนดขอบเขตหรือเงื่อนไขของการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไว้ พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจตามธรรมเนียมปฏิบัติ (convention) ซึ่งมีค่าบังคับเป็นรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน

พระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า เป็นคำกลาง ๆ ที่สมมุติหรือตั้งขึ้นเพื่อใช้เรียกแทน “ความเป็นพระมหากษัตริย์” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Majesty คำนี้รวมเอาอำนาจของพระมหากษัตริย์ ความสง่างาม ความยิ่งใหญ่ ตลอดจนศักดิ์ศรีของความเป็นพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของประเทศ เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ เป็นที่มาแห่งเกียรติยศและที่มาแห่งความยุติธรรมมารวมกัน ไม่ว่าจะเป็นระบอบการปกครองใด พระมหากษัตริย์ย่อมมีพระบรมเดชานุภาพทั้งนั้น แต่ขอบเขตของพระบรมเดชานุภาพเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบการปกครอง เช่น ถ้าเป็นราชาธิปไตยก็อย่างหนึ่ง พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญก็อย่างหนึ่ง เหมือนกับเราทุกคนที่มีอำนาจ หน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กันทั้งนั้น เผลอใจไม่มีคำรวม ๆ มาใช้เรียก พระมหากษัตริย์ทรงเป็นอะไรต่ออะไรอีกหลายอย่างมากกว่าเราจึงเป็นธรรมดาที่หากจะว่ากันโดยจารีตประเพณี การยอมรับของสังคม และกฎหมายระหว่างประเทศแล้วย่อมทรงมี “อานุภาพ” มากกว่าชาวบ้านทั่วไป สิ่งเหล่านี้ที่เรียกว่าพระบรมเดชานุภาพ ชาวบ้านธรรมดาถ้าทำร้ายกันก็เป็นอาชญากรรมธรรมดา แต่การทำร้ายพระมหากษัตริย์อาจก่อให้เกิดผลกระทบมากกว่านั้น

การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชาานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า กำหนดไว้เป็น ผลประโยชน์ แห่งชาติประการหนึ่งคือ “การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ” ซึ่งสถาบัน พระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักหนึ่งที่ต้องดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มูลฐาน แห่งชาติในข้ออ้างไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยและสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งการเชิดชูและ รักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชาานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้าเป็นมาตรการหนึ่งของการอ้างไว้ซึ่งสถาบัน พระมหากษัตริย์ ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๗ กำหนดให้รัฐ ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ในขณะที่พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ กำหนดให้กระทรวงกลาโหมมีหน้าที่พิทักษ์ ปกป้องสถาบัน พระมหากษัตริย์ และสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่วนกองทัพอากาศกำหนดเป็นหน้าที่ ตามกฎหมายในข้อการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

๒. แนวทางปฏิบัติ

การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชาานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้าเป็นหน้าที่ของทหาร อากาศทุกคน มีแนวทางปฏิบัติ ๔ แนวทาง

๒.๑ การน้อมนำพระราชดำริทั้งปวงไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมพร้อมทั้งอัญเชิญไป ปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

๒.๒ การสร้างความตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณและจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์

๒.๓ การส่งเสริมและเผยแพร่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒.๔ การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๖ – ๒๕๖๒ ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ พิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ กลยุทธ์เทิดทูนและปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ โดย ดำเนินตาม ๒ กลยุทธ์ย่อย ได้แก่ สนับสนุนและจัดกิจกรรมอันแสดงออกถึงความจงรักภักดีเทิดทูนและ ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสมพระเกียรติ และการพัฒนาบุคลากรของหน่วยเกี่ยวข้อง กองทัพอากาศให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการล้วงละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ทางสื่อ สังคมออนไลน์

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : การปฏิบัติเมื่อพบมีผู้หมิ่นพระบรมเดชาานุภาพพระมหากษัตริย์ หรือจาบจ้วง สถาบันพระมหากษัตริย์ผ่านทางเว็บไซต์ เราสามารถแจ้งต่อหน่วยรับผิดชอบให้ดำเนินการกับเว็บไซต์ ดังกล่าวโดยผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ ๑) สำนักปลัดกระทรวงกลาโหม โทร.๐-๒๙๘๐-๕๖๑๗ โทรทหาร ๕๗๕-๒๑๕๑ E-mail : cyberclean@mod.go.th ๒) กรมสอบสวนคดีพิเศษ โทร./โทรสาร ๐-๒๘๓๑-๘๘๘๘ E-mail : webmaster@dsi.go.th ๓) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โทร. ๐-๒๑๔๑-๖๗๔๗ โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๘๐๑๙ สายด่วน ๑๒๑๒ หรือสายตรง ๐-๒๑๔๑-๖๙๗๑-๔ E-mail : pr@mcti.mail.go.th ๔) มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย โทร. ๐-๒๖๔๒-๗๐๓๓ โทรสาร ๐-๒๖๔๒-๗๐๓๒ ๕) แจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

สถานการณ์ ๒ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๗ และหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ.๒๕๔๐ ได้ทรงเน้นย้ำเป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทรงมีพระราชดำรัสว่า “ปรัชญานี้ช่วยแก้ปัญหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนได้โดยการสร้างความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้่องแท้ตามพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มิใช่ใช้ได้เฉพาะการจัดการทรัพย์สินของบ้านเมือง หรือของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น หากแต่ในหมู่ข้าราชการทุกคน ก็ใช้เป็นแนวคิด แนวปฏิบัติที่เหมาะสมได้ไม่มีคำว่าล้าสมัย เป็นแนวทางดำเนินชีวิตที่อาจตัดปัญหาการนำไปสู่การฉ้อราษฎร์บังหลวง การแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบ การมีชีวิตอยู่อย่างเหมาะสม รู้จักประหยัด ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย รู้จักพินิจว่าสิ่งใดควรซื้อหรือไม่ควรซื้อ รู้จักเก็บออมไว้ใช้จ่ายในคราวจำเป็น เพื่อไม่ต้องหยิบยืมผู้อื่นมาแก้ปัญหา ในการปฏิบัติราชการนั้นขอให้ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ หากหน้าที่เสร็จสมบูรณ์ก็ถือว่าเป็นรางวัลและประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองอย่างประเสริฐแล้ว”

การพิทักษ์รักษาปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

มาตรฐานจริยธรรมการพิทักษ์ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยพิทักษ์ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

๑. สาระสำคัญ

การพิทักษ์ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ กำหนดไว้เป็นผลประโยชน์แห่งชาติประการหนึ่ง คือ “การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืน ของสถาบันหลักของชาติ” ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักของชาติสถาบันหนึ่งที่ต้องดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มูลฐานแห่งชาติในข้ออ้างไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยและสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๗ กำหนดให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ในขณะที่ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม มาตรา ๘ กำหนดให้กระทรวงกลาโหมมีหน้าที่พิทักษ์ ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่วนกองทัพอากาศกำหนดเป็นหน้าที่ตามกฎหมายในข้อการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

๒. แนวทางปฏิบัติ

การพิทักษ์ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ สามารถดำเนินได้โดยปฏิบัติตามยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๖๒ ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ พิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ กลยุทธ์ถวายเป็นความปอดภัย โดยดำเนินตาม ๒ กลยุทธ์ย่อย ได้แก่ ถวายเป็นความปอดภัยสถาบันพระมหากษัตริย์ และเตรียมเครื่องบินและเฮลิคอปเตอร์พระราชพาหนะให้มีความพร้อมสนับสนุนการปฏิบัติพระราชกรณียกิจตลอดเวลา

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของชาติในทุกระดับรองรับการพิทักษ์ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นสถาบันหลักหนึ่งของประเทศนอกเหนือจากสถาบันชาติ และ สถาบันศาสนา

สถานการณ์ ๒ : การกำหนดแผนงานของจังหวัดเพื่อการพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น แผนงานส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและการดำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติในระดับพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

สถานการณ์ ๓ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารระดับสูงของประเทศและภูมิภาคเอเชียมาโดยสืบเนื่อง ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์แห่งความเป็นชาติอันเป็นบ่อเกิดของพลังแห่งการสร้างสรรค์ หรือภูมิพลังในการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้ายั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญของโลก ในสหัสวรรษใหม่ และด้วยตระหนักในพันธกิจดังกล่าว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้จัดหลักสูตร “ภูมิพลังแผ่นดิน” สำหรับผู้บริหารระดับสูงของประเทศ โดยมุ่งให้หลักสูตรดังกล่าวนี้เป็นอีกหนึ่งพลังในการเสริมสร้าง “ภูมิพลังแผ่นดิน” เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติที่ผาสุก และรักษาไว้ซึ่งแผ่นดินไทยที่รุ่งเรืองผ่านการเน้นย้ำแนวคิด ปัญญา และความร่วมมือในการปกป้องสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่ สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยน้อมนำพระราชปณิธานและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงทุ่มเทและเสียสละพระวรกายในอันที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง และอยู่รอดผ่านพ้นสภาวะวิกฤติมาได้อย่างต่อเนื่อง เป็นบทเรียนในการจัดหลักสูตรเพื่อมุ่งให้ผู้บริหารระดับสูงที่เข้ารับการอบรมได้ร่วมศึกษาเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ผ่านการสืบสานความรู้และภูมิปัญญาเดิม พร้อมทั้งสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ อันจะเป็นคุณูปการในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนสืบต่อไป

การรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรฐานจริยธรรมการรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หมายถึงยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม รวมทั้งคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย และวางตัวเป็นกลางทางการเมือง อีกทั้งไม่ดำเนินการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ระบอบการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑. สารสำคัญ

๑.๑ ความเป็นมาของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (democratic form of government with the King as Head of State) เป็นระบอบการปกครองของประเทศไทยซึ่งใช้มาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ เป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับประเทศไทย จึงกำหนดไว้เป็นวัตถุประสงค์มูลฐานแห่งชาติในข้ออ้างร่างไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น เพื่อให้มีการปฏิบัติและดำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงได้กำหนดไว้ในกฎหมายสำคัญระดับสูง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๗ กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็นและเพียงพอเพื่อพิทักษ์รักษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในขณะที่พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม มาตรา ๘ กำหนดให้กระทรวงกลาโหมมีหน้าที่ปกป้อง พิทักษ์รักษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สำหรับกองทัพอากาศกำหนดไว้เป็นหน้าที่ตามกฎหมายในข้อการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นชื่อเรียกระบอบการปกครองในประเทศไทยที่รวมเอาทั้งรูปแบบการปกครอง (form of government) ประเภทประชาธิปไตยโดยมีรัฐสภา (parliamentary democracy) กับรูปแบบรัฐ (form of state) ประเภทการปกครองราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ (constitutional monarchy) ไว้ในคำเดียวกัน ภายในระบอบการปกครองเช่นนี้ของประเทศไทย จึงมีความแตกต่างไปจากธรรมเนียมการปกครองแบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญที่จะมีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขแต่ในทางพิธีการ ทั้งนี้เพราะพระมหากษัตริย์ในประเทศไทยมีพระราชอำนาจทางการเมืองเกินกว่าที่เป็นในประเทศไทยประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญประเทศอื่น เช่น ทรงสามารถแสดงพระราชดำรัสสดบริหารงานสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และแต่งตั้งบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น องคมนตรี โดยไม่มีผู้สนองบรมราชโองการ

๑.๒ พระราชสถานะและพระราชอำนาจที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับยืนยันความเป็นประมุขสูงสุดของพระมหากษัตริย์ โดยบัญญัติว่า องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ หมายความว่า ผู้ใดจะหมิ่นพระบรมเดชานุภาพพระมหากษัตริย์ไม่ได้ ผู้ละเมิดต่อพระมหากษัตริย์ถือว่าเป็นการกระทำความผิดอย่างร้ายแรง รัฐธรรมนูญบางฉบับถึงกับไม่ยอมให้มีการนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้พระมหากษัตริย์ได้รับการเชิดชูให้อยู่เหนือการเมือง และกำหนดให้มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการดำเนินการทางการเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญได้กำหนดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ดังนี้

๑.๒.๑ ทรงใช้อำนาจอธิปไตย เช่น อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ
ดังนี้

๑.๒.๑.๑ ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา หมายความว่า พระมหากษัตริย์
ทรงใช้อำนาจในการออกกฎหมาย คำแนะนำ และยินยอมของรัฐสภา เมื่อรัฐสภาร่างกฎหมายขึ้นแล้ว
จะทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นกฎหมายตามขั้นตอนของรัฐธรรมนูญ

๑.๒.๑.๒ ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี หมายความว่า การบริหาร
ราชการแผ่นดิน ซึ่งนายกรัฐมนตรีพร้อมด้วยคณะรัฐมนตรีดำเนินการไปนั้นถือว่าเป็น
พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้เพราะบรรดาพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา
พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ปฏิบัติและ
รับผิดชอบทั้งสิ้น โดยนายกรัฐมนตรีจะต้องกราบบังคมทูลและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ
พระราชอำนาจทางด้านบริหารของพระมหากษัตริย์ดังกล่าวได้แก่ การตราพระราชกฤษฎีกาไม่ขัดต่อ
กฎหมาย การประกาศใช้และยกเลิกใช้กฎอัยการศึก การประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบ
ของรัฐสภา การทำสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก หรือสนธิสัญญาอื่นกับนานาประเทศ หรือกับองค์การ
ระหว่างประเทศ และการพระราชทานอภัยโทษ

๑.๒.๑.๓ ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล หมายถึง ศาลเป็นผู้พิจารณา
พิพากษาอรรถคดีต่าง ๆ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งของผู้พิพากษาและ
ตุลาการก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้พิพากษาและตุลาการจะต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์

๑.๒.๒ ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ หมายความว่า
พระมหากษัตริย์ไทยทรงอยู่ภายใต้กฎหมายก็เพียงเฉพาะกฎหมายรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ทรงอยู่เหนือ
กฎหมายอื่น ๆ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องตามกฎหมายใด ๆ มิได้ ทั้งนี้ก็เพราะต้องการเทิดทูนองค์
พระประมุขของชาติ พระมหากษัตริย์ไม่ทรงกระทำผิด (The King can do no wrong) หมายความว่า
พระมหากษัตริย์ไม่ต้องรับผิดชอบในพระบรมราชโองการหรือการกระทำในพระปรมาภิไธยของพระองค์
ในกรณีที่มีความเสียหายบกพร่องเกิดขึ้น ผู้ลงนามรับสนองพระราชโองการจะต้องรับผิดชอบ เพราะ
ในทางปฏิบัตินั้น พระมหากษัตริย์มิได้ทรงริเริ่ม หรือดำเนินข้อราชการต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง จะต้อง
มีเจ้าหน้าที่หรือองค์กรหนึ่งองค์กรใดเป็นฝ่ายดำเนินการและกราบทูลขึ้นมา จะไปละเมิดกล่าวโทษ
พระมหากษัตริย์มิได้

๑.๒.๓ ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก นั่นก็คือทรงเป็นผู้ทรง
ศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาขณะเดียวกันก็ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก คือ ทรงทำนุบำรุงอุปถัมภ์
ศาสนาทั้งปวงในขอบขันตสีมาด้วย โดยไม่เลือกแบ่งแยกว่าเป็นศาสนาใด สถาบันพระมหากษัตริย์กับ
ศาสนาจึงเป็นสัญลักษณ์พิเศษอย่างหนึ่งของชาติไทย รัฐธรรมนูญบัญญัติให้พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็น
พุทธมามกะและเป็นองค์อุปถัมภ์ค้ำชูศาสนาอื่น ๆ อย่างเสมอหน้ากัน

๑.๒.๔ ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย คำว่า พระมหากษัตริย์ หมายถึง นักรบผู้ยิ่งใหญ่ ด้วยเหตุนี้พระมหากษัตริย์ในอดีตจึงต้องทรงนำทัพออกศึกด้วยพระองค์เอง ปัจจุบันแม้การรบจะไม่เกิดขึ้นแล้วก็ตาม แต่พระมหากษัตริย์ก็ยังทรงเป็นมิ่งขวัญของเหล่าทหารหาญ และเหนือสิ่งอื่นใด ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย ตามที่รัฐธรรมนูญได้ถวายพระเกียรติยศไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ว่า พระมหากษัตริย์ ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพสยาม และนับแต่เวลานั้นเป็นต้นมา รัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นภายหลังก็ได้มีบทบัญญัติทำนองเดียวกันนี้ปรากฏอยู่ทุกฉบับ พระราชสถานะ จอมทัพไทย ตามรัฐธรรมนูญนี้ได้จำหลักลงในสำนึกของทหารไทยทุกคนเริ่มตั้งแต่ธงไชยเฉลิมพลประจำกองทหารนั้น ก็เป็นมงคลสูงสุดสำหรับหน่วย ด้วยเหตุว่าเป็นของที่ได้รับพระราชทานและได้บรรจุเส้นพระเจ้า (เส้นผม) ไว้ในพระกรัณฑ์ (ตลับ) บนยอดปลายสุดของธง ดังนั้นเมื่อ กองทหารและธงไชยเฉลิมพลไปปรากฏอยู่ ณ ที่ใด ก็เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้เสด็จพระราชดำเนินร่วมไปด้วยในกองทัพนั้น ทหารไทยจึงมีขวัญมั่นคงเพราะต่างทราบดีว่าตนปฏิบัติหน้าที่เสี่ยงภัยเพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติเช่นเดียวกับพระประมุขของตนนั่นเอง

๑.๒.๕ ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขของชาติ ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะพระราชทานเกียรติยศแก่ชนทุกชั้นไม่ว่าจะเป็นฐานันดรศักดิ์แห่งพระราชวงศ์ สมณศักดิ์ (ฐานันดรศักดิ์ของพระภิกษุสงฆ์) และบรรดาศักดิ์ (ฐานันดรศักดิ์ของขุนนาง ข้าราชการ) และทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะพระราชทานและเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกตระกูลทุกลำดับชั้นด้วย การที่จะทรงสถาปนาฐานันดรศักดิ์หรือพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น ในสมัยราชาธิปไตยพระราชอำนาจเหล่านี้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม แต่เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว การสถาปนาและถอดถอนฐานันดรศักดิ์ การพระราชทานและเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ต้องมีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีรับสนองพระบรมราชโองการ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังคงมีธรรมเนียมที่จะทรงสถาปนาฐานันดรศักดิ์แห่งพระราชวงศ์และพระราชทานสมณศักดิ์อยู่ แต่สำหรับบรรดาศักดิ์ขุนนางหรือข้าราชการนั้น ปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว

๑.๒.๖ ทรงเลือกและแต่งตั้งองคมนตรี คณะองคมนตรี คือ คณะที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ มีหน้าที่ถวายความเห็นต่อองค์พระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา องคมนตรีประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ โดยมีประธานองคมนตรีคนหนึ่ง กับองคมนตรีอื่นอีกไม่เกิน ๑๘ คน การเลือก การแต่งตั้ง และการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย เพียงแต่ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งหรือพ้นจากตำแหน่งขององคมนตรีอื่น ๆ ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการทั้งสิ้น

๑.๒.๗ ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนพระมหากษัตริย์ เมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ เช่น ประชวร ทรงผนวช ยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ หรือเมื่อราชบัลลังก์

ว่างลง ปกติแล้วเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ใดด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา ผู้นั้นก็เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ แต่ถ้ามิได้ทรงแต่งตั้งไว้ ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งที่สมควรต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบและในบางกรณีเช่น เมื่อราชบัลลังก์ว่างลง หรือระหว่างที่ยังไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อนได้ ในรัชกาลปัจจุบันมีการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หลายคราว เช่น เมื่อเสด็จไปทรงศึกษาในต่างประเทศช่วงต้นรัชกาล เมื่อทรงผนวช หรือเมื่อเสด็จฯ ไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในต่างประเทศ

๑.๒.๘ ทรงแก้ไขกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ กฎมณเฑียรบาล หมายถึง กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นใช้บังคับในกิจการส่วนพระองค์ เช่น พระราชพิธีต่าง ๆ กิจการที่เกี่ยวกับสมาชิกแห่งพระราชวงศ์ หรือกิจการที่เกี่ยวกับราชสำนักหรือภายในเขตพระราชฐาน โดยไม่เกี่ยวกับราษฎรอื่น ๆ การสืบราชสมบัติ หมายถึง การขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ซึ่งนับต่อเนื่องจากพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อนมิให้ขาดตอนกัน อันเป็นธรรมเนียมนานาประเทศ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใดให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายเทียบบาลแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ

๑.๒.๙ ทรงทำหนังสือสัญญา ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญา สันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นๆ กับนานาประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้หนังสือสัญญาได้มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้เป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

๑.๒.๑๐ ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้พิพากษา ข้าราชการในพระองค์ และข้าราชการระดับสูง

๑.๒.๑๑ พระราชทานอภัยโทษ พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจที่จะอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษโดยมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

๑.๓ พระราชสถานะและพระราชอำนาจที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

พระราชอำนาจตามประเพณีของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยของไทย ซึ่งไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์อาจทรงใช้พระราชอำนาจต่อไปนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน

๑.๓.๑ พระราชอำนาจที่จะทรงได้รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในฐานที่ทรงดำรงตำแหน่งประมุขของประเทศ เป็นสิทธิของพระมหากษัตริย์ที่จะทรงได้รับการถวายรายงานให้ทรงทราบถึงสถานการณ์หรือเรื่องราวของบ้านเมืองเสมอ การที่พระองค์จำเป็นต้องทรงทราบถึงเรื่องราวสำคัญก็เพื่อที่จะทรงให้คำแนะนำ ตักเตือน เพื่อประกอบการพิจารณาของรัฐบาลหรือผู้ทราบรับผิดชอบเรื่องนั้น ๆ

๑.๓.๒ พระราชอำนาจที่จะพระราชทานคำปรึกษาหารือ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรี มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน อาจนำปัญหาขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยได้

๑.๓.๓ พระราชอำนาจที่จะพระราชทานคำแนะนำตักเตือน พระมหากษัตริย์ทรงไว้ ซึ่งสิทธิที่จะให้คำแนะนำ ตักเตือนในบางเรื่อง บางกรณีแก่รัฐสภา รัฐบาลและศาล หรือองค์กรอื่น ๆ ที่ทรง เห็นว่าถ้ากระทำไปแล้วจะเกิดผลเสียหายแก่บ้านเมือง

๑.๓.๔ พระราชอำนาจที่จะพระราชทานการสนับสนุน พระมหากษัตริย์ทรงไว้ ซึ่งสิทธิที่จะพระราชทาน หรือให้การสนับสนุนการกระทำ หรือกิจการใด ๆ ของรัฐหรือเอกชนได้ เช่น โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ โครงการฝนหลวง โครงการอีสานเขียว โครงการสร้างเขื่อน การที่พระองค์ทรง มีพระราชดำริและให้การสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ย่อมเป็นขวัญและกำลังใจสำหรับผู้ดำเนินการนั้น ๆ

๑.๔ พระราชสถานะทางสังคม

สังคมไทยยกย่องเทิดทูนพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันคู่บ้านคู่เมือง เป็นสัญลักษณ์ของชาติ ทรงได้รับการเชิดชูจากสังคมไทย ดังนี้

๑.๔.๑ ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน พระมหากษัตริย์ทรงทำให้เกิด ความสำนึกในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ทุกสถาบันมีจุดรวมจากแหล่งเดียวกัน แม้จะมีความแตกต่างกันในด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ก็มีความสมานสามัคคีกลมเกลียวกันในหมู่ชนเหล่านั้น ทรงรักใคร่ห่วงใยประชาชน ทรงมีเมตตาต่อประชาชนทุกหมู่เหล่า พระองค์ทรงเสด็จพระราชดำเนินไป ทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นถิ่นทุรกันดารหรือมีอันตรายเพียงใด เพื่อทรงทราบถึงทุกข์สุขของประชาชน ประชาชน ก็มีความผูกพันกับพระมหากษัตริย์อย่างลึกซึ้ง แน่นแฟ้น มั่นคง จนยากที่จะทำให้สั่นคลอนหรือแตกแยกได้

๑.๔.๒ ทรงเป็นสัญลักษณ์แห่งความต่อเนื่องของชาติ พระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขของชาติไทยสืบต่อกันมาโดยไม่ขาดสายตั้งแต่ อาณาจักรไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่ารัฐบาลจะ เปลี่ยนไปกี่ยุคสมัยก็ตาม ทำให้ระบบการเมืองและชาติไทยมีความสมานฉันท์และต่อเนื่องตลอดเวลา

๑.๔.๓ ทรงเป็นพลังในการสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชน พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นที่มาของแหล่งเกียรติยศทั้งปวง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ปิติยินดี และเกิดกำลังใจในหมู่ประชาชน ทั่วไปที่จะรักษาคุณงามความดีและพยายามกระทำความดี เพื่อให้พระมหากษัตริย์สบายพระทัย

๑.๔.๔ ทรงมีส่วนสำคัญในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชน พระมหากษัตริย์ ทรงขึ้นครองราชย์ด้วยความเห็นชอบยอมรับของประชาชน และทรงใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน ในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและบ้านเมืองเป็นสำคัญ ซึ่งอาจต่างจากประมุขของประเทศอื่น ที่ขึ้นดำรงตำแหน่งโดยการเลือกตั้ง จึงต้องยึดนโยบายของกลุ่มหรือพรรคการเมืองที่ตนสังกัดเป็นหลัก

๑.๔.๕ ทรงแก้ไขวิกฤตการณ์ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นกลไกสำคัญในการยับยั้ง และแก้ไขวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงภายในประเทศได้ ในบางครั้งประเทศไทยเกิดการขัดแย้งกันเองตาม ระบอบประชาธิปไตย พระมหากษัตริย์ ก็สามารถยุติได้ด้วยพระบารมีของพระองค์ เช่น เหตุการณ์

เรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ และเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเมื่อเดือน พฤษภาคม ๒๕๓๕ เป็นต้น

๑.๔.๖ ทรงส่งเสริมความมั่นคงของประเทศ พระมหากษัตริย์เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ทั้งประชาชน รัฐบาล หน่วยราชการ กองทัพ นิสิต นักศึกษา ปัญญาชน หรือกลุ่มต่าง ๆ แม้กระทั่งชนกลุ่มน้อยในประเทศ เช่น ชาวไทยภูเขา ชาวไทยมุสลิม เป็นต้น ทำให้ทุกฝ่ายมีความมุ่งมั่น และมีความพร้อมที่จะรักษาความมั่นคงและเอกราชของชาติไว้

๑.๔.๗ ทรงมีส่วนเสริมสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ พระมหากษัตริย์ไทยในอดีตได้ทรงดำเนินวิเทศব্যายเป็นอย่างดีจนสามารถรักษาเอกราชไว้ได้ โดยเฉพาะสมัยการล่าเมืองขึ้นของชาติตะวันตก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้เสด็จประพาสยุโรปถึง ๒ ครั้ง เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศมหาอำนาจในยุโรป สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ก็ทรงดำเนินการให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศต่าง ๆ กับประเทศไทย โดยเฉพาะเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนประเทศต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า ๓๑ ประเทศ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศดำเนินไปได้อย่างสะดวกและราบรื่น

๑.๔.๘ ทรงเป็นผู้นำในการพัฒนาและปฏิรูปด้านต่าง ๆ การพัฒนาและการปฏิรูปที่สำคัญ ๆ ของชาติส่วนใหญ่ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระองค์ทรงปูพื้นฐานการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยจัดตั้งกระทรวงต่าง ๆ ทรงส่งเสริมการศึกษาและเลิกทาส กระทั่งถึงรัชกาลปัจจุบันได้ทรงเกื้อหนุนวิทยาการสาขาต่าง ๆ ทรงสนับสนุนการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม ทรงริเริ่มกิจการอันเป็นการแก้ปัญหาหลัก ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ผ่านโครงการพระราชดำริ ซึ่งมุ่งเน้นการแก้ปัญหาให้แก่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ได้แก่ ชาวนา ชาวไร่ และประชาชนผู้ด้อยโอกาส เช่น โครงการพัฒนาที่ดิน โครงการสหกรณ์ โครงการพัฒนาชาวเขา และการเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

๑.๔.๙ ทรงมีส่วนเกื้อหนุนระบอบประชาธิปไตย สถาบันพระมหากษัตริย์มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็งและมั่นคง เพราะการที่ประชาชนเกิดความจงรักภักดีและเชื่อมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขด้วย เนื่องจากเห็นว่าเป็นระบอบการปกครองที่เชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นที่เคารพสักการะของประชชนนั่นเอง

๑.๕ ประโยชน์ของการมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ

มีความเห็นว่ารูปแบบประมุขแบบประธานาธิบดีน่าจะดีกว่าพระมหากษัตริย์ โดยอ้างว่าประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยฉันทานุมัติจากประชาชนนี้เองจะทำให้ประธานาธิบดีกับประชาชนไม่ห่างเหินและเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของประชาชน หากประมุขของรัฐเป็นผู้ไม่เหมาะสมก็มีทางแก้ไขโดยวิธีทางกฎหมายได้แก่ การถอดถอน หรือการเลือกตั้งประธานาธิบดีสมัยถัดไป ก็จะไม่เลือกบุคคลนั้นเข้ามาเป็นประธานาธิบดีอีก แต่ถ้าเป็นพระมหากษัตริย์ก็จะมีทางแก้ที่ชอบด้วย

กฎหมาย นอกจากนี้จะใช้กำลังเข้าหักหาญ ในทางวิชาการและทางตำราให้เหตุผลการสนับสนุนการมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของรัฐน่าจะดีกว่าประธานาธิบดีไว้ว่า

๑.๕.๑ การมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขย่อมก่อให้เกิดความจงรักภักดีขึ้นในบรรดาประชาชน ทำให้ประชาชนสมัครสมานสามัคคีกัน เพราะรู้สึกว่ายู่ใต้พระมหากษัตริย์องค์เดียวกัน และทำให้ความขัดแย้งกันและกันระหว่างราษฎรน้อยลง เพราะแม้ราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกและผู้ฝึกไฟของพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายรัฐบาลก็ยังรู้สึกกว่ารัฐบาลเป็น “รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ซึ่งตนมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามในทางที่ถูกที่ควร และผู้เป็นฝ่ายค้านก็ยอมได้ชื่อว่าเป็น “ฝ่ายค้านของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”(His Majesty’s opposition) เหมือนกัน ฉะนั้นในทางจิตวิทยา การมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ย่อมจะดีกว่าไม่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สมาชิกและผู้ฝึกไฟในพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายค้านรัฐบาลก็ยังรู้สึกว่าเป็นผู้ที่จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ในบรรดางานต่าง ๆ ซึ่งพระมหากษัตริย์เป็นประธาน ฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านอาจมาประชุมสมเฒ่ากันได้โดยไม่ตะขิดตะขวงใจ ข้าราชการฝ่ายพลเรือน ฝ่ายทหารซึ่งเป็นข้าราชการประจำ ก็วางตนเป็นกลางได้มากขึ้นเพราะรู้สึกเป็นผู้รับใช้พระมหากษัตริย์ อันทรงเป็นประมุขถาวรของชาติ

๑.๕.๒ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นกลางในทางการเมือง อันต่างกับประมุขของรัฐแบบอื่น ๆ ซึ่งต้องเกือกก่อกวักกับการเมือง เพราะต้องคอยพะวักพะวงเรื่องคะแนนเสียงที่ตนจะได้รับในการเลือกตั้ง ในขณะที่พระมหากษัตริย์สืบราชสันตติวงศ์ตามกฎหมายโดยไม่ต้องเลือกตั้ง และเป็นประมุขถาวร จึงไม่ต้องเอาใจบุคคลหนึ่งหรือคณะหนึ่งคณะใด เพราะหวังในการเลือกตั้งคราวหน้า ทำให้ทรงวางพระองค์เป็นกลางทางการเมืองได้ดี ทรงไม่สนับสนุนพรรคการเมืองใด และเป็นที่ยอมรับของนักการเมืองทุกฝ่าย อันเป็นผลให้ทรงเป็นผู้ประสานความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองได้

๑.๕.๓ พระมหากษัตริย์ย่อมทรงเป็นประมุขตลอดพระชนม์ชีพ ซึ่งเป็นประมุขถาวร จึงทรงมีความชัดเจนในราชการแผ่นดินมากกว่าบุคคลธรรมดาที่เป็นประธานาธิบดีซึ่งถูกเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง รวมทั้งคณะรัฐมนตรีที่มีการผลัดเปลี่ยนกันหลายชุด พระมหากษัตริย์จึงทรงอยู่ในฐานะที่พระราชทานคำแนะนำให้แก่คณะรัฐมนตรีได้ดีโดยอาศัยความชัดเจนที่เคยประสบมาในรัชสมัยของพระองค์

๑.๕.๔ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาแห่งเกียรติศักดิ์ (Fountain of honours) กล่าวคือ ด้วยการที่ทรงมีพระราชตระกูลสูง และทรงสืบราชสันตติวงศ์โดยไม่ทรงเกือกก่อกวักกับการเมือง ทำให้ทรงเป็นที่มาของเกียรติศักดิ์ทั้งในสังคมแห่งนั้นเอง และสังคมนานาชาติ ทั้งพสกนิกรและนักการเมือง ตลอดจนรัฐต่างประเทศย่อมไว้วางใจและศรัทธาในพระองค์ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ถึงแม้ว่าเป็นที่ทราบทั่ว ๆ ไปว่า การมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เนื่องมาจากคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีก็ดี แต่ก็ทำให้ผู้ได้รับรู้สึกเป็นเกียรติยศ เพราะได้รับจากผู้มีเกียรติยศสูงสุดของรัฐ

๑.๕.๕ การมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเป็นเครื่องกีดกันความมั่งคั่งใหญ่โตสูงของนักการเมือง ซึ่งอาจมีความกระหายอยากประมุขของรัฐโดยวิธีผิดรัฐธรรมนูญ

๑.๕.๖ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมแห่งความเป็นชาติ ศูนย์รวมน้ำใจของคนทั้งชาติ และความสามัคคีของคนในชาติ ในขณะที่นักการเมืองอื่น ๆ ไม่อาจกระทำได้ เพราะถ้ามีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างน้อยที่สุดก็ต้องมีความคิดขัดแย้งกันในการการเมืองได้

๑.๕.๗ การมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอาจทำให้มีการร่วมมือกันในการการเมืองในเวลาที่ประเทศชาติอยู่ในภาวะคับขัน ความเป็นกลางของพระมหากษัตริย์อาจทำให้หัวหน้าพรรคการเมืองหันมาร่วมมือปฏิบัติตามคำแนะนำของพระมหากษัตริย์ในการจัดตั้งรัฐบาลผสม (Coalition Government) หรือรัฐบาลแห่งชาตินั่นเอง

๑.๕.๘ ในการประสานการขัดกันระหว่างพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน พระมหากษัตริย์ย่อมปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่าบุคคลธรรมดาที่เป็นประธานาธิบดี พระมหากษัตริย์นั้น พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านย่อมเคารพนับถือ ความเกรงพระราชกฤษฎีกาอาจทำให้ทั้งสองฝ่ายอ่อนหนักอ่อนเบาเข้าหากัน ในต่างประเทศผลสำเร็จในการเมืองที่เกิดจากการไกล่เกลี่ยของประธานาธิบดีผู้พระมหากษัตริย์ไม่ได้ เพราะคงจะมีผู้ระแวงสงสัยว่าจะดำเนินการเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมืองซึ่งสนับสนุนให้ประธานาธิบดีได้รับเลือกตั้งขึ้นมา และก่อนหน้าที่จะเป็นประธานาธิบดี ๆ ย่อมจะมีความคิดเห็นหรือนิยามลัทธิในการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ อย่างใดอย่างหนึ่งมาก่อน ซึ่งอาจอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของประธานาธิบดีโดยไม่ได้สำนึก และนอกจากนี้ประธานาธิบดีได้รับการเลือกตั้งมาช่วงกำหนดเวลา ถ้าประสงค์จะได้รับการเลือกตั้งเป็นครั้งที่สองหรือครั้งที่สาม ประธานาธิบดีย่อมจะต้องเอาใจผู้ที่ตนเชื่อว่าคงจะสนับสนุนให้ตนได้รับเลือกตั้ง ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถจะวางตนเป็นกลางได้ ผิดกับพระมหากษัตริย์ซึ่งดำรงตำแหน่งตลอดพระชนม์ชีพ ผู้ใดจะถอดถอนมิได้ ทั้งมีการสืบสันตติวงศ์อีก จึงอยู่ในฐานะที่จะวางพระองค์เป็นกลางได้ดีและสามารถปฏิบัติพระราชกรณียกิจโดยสุจริต สำหรับประเทศไทยกรณีที่พระมหากษัตริย์ทรงไกล่เกลี่ยของพิพาททางการเมืองที่อาจทำให้ข้อพิพาททางการเมืองเกิดปัญหา รุกกลามร้ายแรงจะกลายเป็นสงครามกลาง ได้ยุติลงด้วยดี โดยนักการเมือง ข้าราชการทหารพลเรือนและราษฎรเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ดังเช่น กรณี ๑๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เป็นต้น

๑.๕.๙ การที่ไม่มีพระมหากษัตริย์ก็จะต้องมีประธานาธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งซึ่งเป็นประมุขของรัฐ ทั้งนี้เพราะรัฐทุกรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องมีประมุขสำหรับทำหน้าที่เป็นผู้แทนของรัฐ เช่น รับทูตานุทูต ตรากฎหมาย ฯลฯ เพราะคณะรัฐมนตรีย่อมเข้า ๆ ออก ๆ ตามวิถีทางการเมือง จึงจำต้องมีประมุขแห่งรัฐเป็นการชั่วคราว อย่างน้อยก็ชั่วระยะ ๔-๕ ปี สำหรับดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับรัฐ เช่น การแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ฯลฯ แต่รัฐซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาเป็นเวลานาน จบนับว่าเป็นประวัตินิยามย่อมได้รับผลดีของการที่ได้มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขต่อไป แต่การมีพระมหากษัตริย์อาจมีผลเสียถ้าได้พระมหากษัตริย์ที่มีปัญญาไม่ดี เพราะรัชทายาทที่รับตำแหน่งสืบทอดโดยการสืบสันตติวงศ์ไม่มีคุณสมบัติที่ดีพอ เมื่อทรงครองราชย์เป็น

พระมหากษัตริย์แล้ว ก็อาจจะเข้าเกลือกกลั้วกับการเมืองหรือลุแก่พระราชอำนาจใช้เกินอำนาจเกินสมควรได้ แต่กรณีนี้รัฐธรรมนูญได้กำหนดทางแก้ไขแล้ว คือ ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลง เมื่อรัชทายาทมีลักษณะดังกล่าว รัฐสภาอาจไม่ให้ความเห็นชอบแก่ผู้สืบราชสันตติวงศ์เป็นพระองค์ ๑ ไปก็ได้ หรือแม้จะสืบราชสมบัติไปแล้ว พลังทางสังคมก็จะกดดันให้พระมหากษัตริย์สละราชบัลลังก์ได้ Walter Lippman นักวิจัยชาวอเมริกันกล่าวว่า “ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ดีกว่าระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีประธานาธิบดีเป็นประมุข เพราะเท่าที่ผ่านในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ เมื่อประเทศอยู่ในภาวะคับขัน พระมหากษัตริย์ทรงแก้ไขวิกฤตการณ์ได้ดีกว่าประธานาธิบดี เช่น อังกฤษ เดนมาร์ก และนอร์เวย์ เป็นต้น เนื่องจากทรงมีพระบารมีและพระปรีชาสามารถสูง ประกอบกับทรงได้รับความจงรักภักดีจากพสกนิกรโดยทั่วถ้วน ทั้งพระองค์ก็ทรงปราศจากอคติทางการเมืองด้วยประการทั้งปวง เพราะทรงอยู่เหนือการเมือง ส่วนบางประเทศที่มีการปกครองแบบสาธารณรัฐ เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน และอิตาลี นั้น ประธานาธิบดีก็เกลือกกลั้วอยู่กับการเมืองยอมตกเป็นเป้าของการวิพากษ์วิจารณ์ได้ แม้จะอิทธิพลในทางการเมืองอย่างไรก็ไม่เท่ากับพระบารมีที่มีพระมหากษัตริย์มีต่อประชาชน”

๒. แนวทางปฏิบัติ

แนวทางปฏิบัติของการรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดำเนินการได้โดยการสร้างศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับประชาชน โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

๒.๑ ความเป็นมาของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒.๒ พระราชสถานะและพระราชอำนาจที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

๒.๓ พระราชสถานะและพระราชอำนาจที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

๒.๔ พระราชสถานะทางสังคม

๒.๕ ประโยชน์ของการมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : กรณีมีเหตุการณ์การปลุกระดมประชาชนให้มีความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยแบบอื่นที่ไม่ใช่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น ระบอบประชาธิปไตยที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข หรือระบอบการปกครองอื่น ๆ เราจะต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจอย่างแท้จริงของระบอบประชาธิปไตยที่ไม่ใช่พระมหากษัตริย์เป็นประมุข หรือระบอบการปกครองอื่น ๆ ให้ประชาชนทราบข้อดีข้อเสียก็จะพบว่า ระบอบประชาธิปไตยที่ไม่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นระบอบการปกครองที่ไม่มีความเหมาะสมกับประเทศไทย เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสร้างชาติและดำรงรักษาความเป็นเอกราชได้มาจนถึงทุกวันนี้ เพราะเรามีสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีพระมหากษัตริย์ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทยด้วยเส้นเกล้าทรงงานหนักเพื่อปวงชนชาวไทย ด้วยการปฏิบัติตามทศพิธราชธรรมอย่างสมบูรณ์ และสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ

การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตยและบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ

มาตรฐานจริยธรรมการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ เป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ

๑. สาระสำคัญ

มาตรฐานจริยธรรมการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ เป็นการปฏิบัติเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในข้อกรณีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงกำหนดเป็นวัตถุประสงค์มูลฐานแห่งชาติในข้ออ้างไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งราชอาณาจักร และเพื่อเป็นหลักประกันให้มีการปฏิบัติและการพิทักษ์รักษาไว้ จึงได้ตราไว้เป็นกฎหมายในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๗ กำหนดให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม มาตรา ๘ กำหนดให้กระทรวงกลาโหมมีหน้าที่พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ส่วนกองทัพอากาศกำหนดให้เป็นหน้าที่ตามกฎหมายในข้อการปกป้องประเทศ รักษาเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน

๒. แนวทางปฏิบัติ

การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ เป็นการดำเนินการเพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งความเป็นอิสระในการปกครองตนเองของชาติหรือรัฐ อำนาจที่จะไม่ถูกกดขี่ควบคุมทางการเมืองจากรัฐบาลภายนอก และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ ซึ่งกองทัพอากาศมีแนวทางการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ โดยปฏิบัติตามยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๑ - ๒๕๖๒

๒.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ เสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมในการป้องกันประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ๑๖ กลยุทธ์ ได้แก่ เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการข่าวและความร่วมมือด้านความมั่นคง เสริมสร้างความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการยุทธ์ พัฒนาขีดความสามารถด้านการส่งกำลังบำรุง ปฏิบัติภารกิจการพลเรือน พัฒนาสมรรถนะกำลังพล บริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ เสริมสร้างกองทัพอากาศให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ วิจัยและพัฒนานวัตกรรม กำลังทางอากาศ พัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เสริมสร้างขีดความสามารถ การบัญชาการและควบคุม เสริมสร้างขีดความสามารถระบบตรวจจับ เสริมสร้างขีดความสามารถ ผู้ปฏิบัติ/หน่วยปฏิบัติ เสริมสร้างขีดความสามารถเครือข่าย เสริมสร้างขีดความสามารถสนับสนุนและบริการ และเสริมสร้างขีดความสามารถทรัพยากรบุคคลและองค์การ

๒.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ รักษาความมั่นคงของรัฐ ประกอบด้วย ๑ กลยุทธ์คือ ปฏิบัติตามนโยบาย/สถานการณ์

๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ประกอบด้วย ๒ กลยุทธ์ ได้แก่ ปฏิบัติภารกิจเพื่อสนับสนุนการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : กรณีปัญหาการก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดภาคใต้ ซึ่งผู้ก่อความไม่สงบมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือการแบ่งแยกดินแดน เราจะต้องสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนโดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หน้าที่ของทหารในการทำหน้าที่พิทักษ์รักษาบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ ใครจะมาแบ่งแยกดินแดนไม่ได้ เพราะเราเป็นประเทศที่มีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ รวมทั้งสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในประวัติศาสตร์เรื่องรัฐปัตตานี

สถานการณ์ ๒ : กรณีประเทศกัมพูชาใช้อาวุธยิงเข้ามาในเขตแดนของประเทศไทยในกรณีของการพิพาทกันในเรื่องเขาพระวิหาร เราจะต้องอธิบายกับประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนถึงการที่เราต้องตอบโต้ด้วยอาวุธของฝ่ายทหารซึ่งเป็นหน้าที่ของทหารที่ต้องพิทักษ์รักษาอำนาจอธิปไตยของประเทศ เพราะเรามีอำนาจในการปฏิบัติตอบโต้การคุกคามซึ่งควบคุมทางการเมืองจากรัฐบาลภายนอกตามอำนาจอธิปไตยของเรา

การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

มาตรฐานจริยธรรมการพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนและคอร์รัปชัน หมายถึงยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติหรือส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง การปฏิบัติงานหรือตัดสินใจใด ๆ จะให้ความสำคัญกับประเทศชาติเป็นลำดับแรก จะต้องไม่เรียกรับหรือรับเงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดที่เป็นการจงใจให้กระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอันไม่ถูกต้องหรือขัดต่อจริยธรรม รวมทั้งต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยอาศัยตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ ไม่ว่าจะโดยวิธีใด หรือเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน และต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการเบียดบังเวลาราชการหรือผลประโยชน์อื่นใดของส่วนรวมและประเทศชาติ

๑. สาระสำคัญ

๑.๑ ผลประโยชน์ของชาติ (national interests)

ผลประโยชน์ของชาติเป็นผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์สาธารณะ (public interest) หมายถึงผลประโยชน์ของชาติโดยรวมไม่ใช่ผลรวมของผลประโยชน์ส่วนตน (private interest) การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นการประพฤติปฏิบัติเพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน ๖ ประการ ได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ ความปรองดอง ความสามัคคีของคนในชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติ และประชาชนจากการคุกคามทุกรูปแบบ ความปลอดภัย ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุข

ของประชาชน การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิเหนือทรัพยากรชีวภาพของชาติ

๑.๒ ผลประโยชน์ส่วนตน (private interest)

ผลประโยชน์ส่วนตนหมายถึงสิ่งใด ๆ ที่มีผลต่อบุคคล/กลุ่มบุคคลไม่ว่าในทางบวกหรือทางลบ ไม่ได้ครอบคลุมเพียงผลประโยชน์ด้านการงานของข้าราชการ แต่รวมถึงคนที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย เช่น เพื่อนญาติ คู่แข่ง มี ๒ ประเภท คือ ผลประโยชน์ส่วนตนที่เกี่ยวกับเงิน และผลประโยชน์ส่วนตนที่ไม่เกี่ยวกับเงิน

๑.๒.๑ ผลประโยชน์ส่วนตนที่เกี่ยวกับเงินไม่ได้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งเงินทองเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวกับการเพิ่มพูนประโยชน์หรือปกป้องการสูญเสียของสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น ที่ดิน หุ่น ตำแหน่งในบริษัทที่รับงานจากหน่วยงาน รวมถึงการได้มาซึ่งผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวเงิน เช่น สัมปทาน ส่วนลด ของขวัญ หรือของที่แสดงน้ำใจไมตรีอื่น ๆ

๑.๒.๒ ผลประโยชน์ส่วนตนที่ไม่เกี่ยวกับเงินเป็นผลประโยชน์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว หรือกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา สมาคม ลัทธิ แนวคิด ความเชื่อ/ความคิดเห็นส่วนตัว มักอยู่ในรูปความลำเอียง/อคติ/เลือกที่รักมักที่ชัง

๑.๓ ผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interests)

ผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบอันเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (good governance) ความหมายโดยทั่วไปของผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง สถานการณ์ที่ข้าราชการมีผลประโยชน์ส่วนตนอยู่ และใช้อิทธิพลตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนตัว โดยก่อให้เกิดผลเสียต่อประโยชน์ส่วนรวม มีหลากหลายรูปแบบไม่จำกัดอยู่ในรูปของตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ผลประโยชน์ทับซ้อน คือผลประโยชน์ส่วนตัวขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนรวมแล้วให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง หากเลือกผลประโยชน์ส่วนตัวจะต้องเสียผลประโยชน์ส่วนรวม ในขณะที่เดียวกันถ้าเลือกผลประโยชน์ส่วนรวมก็ต้องเสียผลประโยชน์ส่วนตัว คนชั่วจะเลือกผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม คนดีก็จะเลือกผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

๑.๓.๑ ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อนทำให้เราสามารถหลีกเลี่ยงการปฏิบัติในลักษณะผลประโยชน์ทับซ้อนได้

๑.๓.๑.๑ การใช้ตำแหน่งไปดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจตนเอง โดยตรง เป็นการทำธุรกิจกับตนเอง หรือเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานตนเอง เช่น มีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานต้นสังกัด ข้าราชการระดับสูงใช้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจทำสัญญาว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาที่ข้าราชการผู้นี้เป็นเจ้าของอยู่ การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย

๑.๓.๑.๒ การใช้ตำแหน่งไปช่วยเหลือญาติสนิทมิตรสหาย เช่น ใช้ตำแหน่งข้าราชการของตนในการช่วยเหลือครอบครัวและพวกพ้องเข้ารับราชการ ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ในการสั่งซื้อสินค้าจากบริษัทของญาติสนิท

๑.๓.๑.๓ การรับผลประโยชน์โดยตรงหรือการรับผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น เงินใต้โต๊ะติดสินบนเจ้าพนักงาน การรับของขวัญ เงิน/สิ่งของสนับสนุน/บริจาคจากลูกค้าของหน่วยงาน การสมยอมการประมูล การฉ้อราษฎร์บังหลวง

๑.๓.๑.๔ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน เช่น ผู้เชี่ยวชาญของหน่วยได้เรียกร้องผลประโยชน์เพื่อต่อรองตำแหน่งหน้าที่การงาน การโยกย้ายตำแหน่งที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ

๑.๓.๑.๕ การนำทรัพย์สินของหน่วยไปใช้ส่วนตัว เป็นการใช้สมบัติของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เช่น การใช้รถยนต์ของทางราชการไปใช้ในกิจส่วนตัวโดยไม่ถูกต้องตามระเบียบ

๑.๓.๑.๖ การนำข้อมูลอันเป็นความลับของหน่วยงานไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว หรือการรับรู้ข้อมูลภายใน เช่น การที่เจ้าหน้าที่นำข้อมูลลับไปขายให้กับผู้ประกอบการ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างนำข้อมูลลับไปให้พวกพ้อง การไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นสาธารณะให้ทั่วถึงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสอบคัดเลือกนำข้อสอบไปขาย

๑.๓.๑.๗ การทำงานอีกแห่งหนึ่งที่ขัดแย้งกับแห่งเดิม เป็นการทำงานพิเศษ เช่น ตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจที่แข่งขันหรือรับงานจากต้นสังกัด ข้าราชการรับจ้างทำงานให้แก่ลูกค้าภายนอกหลายรายจนไม่มีเวลาทำงานในหน้าที่

๑.๓.๑.๘ ผลประโยชน์ทับซ้อนจากการเปลี่ยนสถานที่ทำงานเป็นการทำงานหลังออกจากตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงาน หรือหลังเกษียณไปแล้ว เช่น ลาออกจากกองทัพอากาศไปทำงานในหน่วยงานที่ดำเนินธุรกิจประเภทที่ตนเองเคยมีอำนาจควบคุมกำกับดูแล

๑.๓.๑.๙ การปิดบังความผิดเป็นการปกปิดการทำผิดของข้าราชการเพื่อมิให้ความผิดปรากฏต่อสายตาของคนภายนอก

๑.๔ ของขวัญและประโยชน์อื่นใด

ของขวัญและประโยชน์อื่นใด อธิบายได้ ๔ ความหมายตามประเภทของขวัญและประโยชน์อื่นใด

๑.๔.๑ ของขวัญและประโยชน์อื่นใด หมายถึงสิ่งใด ๆ หรือบริการใด ๆ (เงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ บริการ หรืออื่น ๆ ที่มีมูลค่า) ที่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้และ/หรือได้รับที่นอกเหนือจากเงินเดือน รายได้ และผลประโยชน์จากการจ้างงานในราชการปกติ

๑.๔.๒ ของขวัญและประโยชน์อื่นใดหมายถึงสิ่งใด ๆ ที่สามารถตีค่าตีราคาเป็นเงิน หรืออาจไม่สามารถตีค่าตีราคาได้

๑.๔.๓ ของขวัญที่สามารถคิดราคาได้ (Tangible gifts) หมายถึงสินค้าบริโภค ความบันเทิง การต้อนรับ ให้ที่พัก การเดินทาง อุปกรณ์เครื่องใช้ เช่น ตัวอย่างสินค้า บัตรของขวัญ เครื่องใช้ส่วนตัว บัตรกำนัล บัตรลดราคาสินค้าหรือบริการ และเงิน เป็นต้น

๑.๔.๔ ของขวัญและประโยชน์อื่นใดที่คิดเป็นราคาไม่ได้ (Intangible gifts and benefits) หมายถึงสิ่งใด ๆ หรือบริการใด ๆ ที่ไม่สามารถคิดเป็นราคาที่จะซื้อขายได้ อาทิ การให้บริการส่วนตัว การปฏิบัติด้วยความชอบส่วนตัว การเข้าถึงประโยชน์ หรือการสัญญาว่าจะให้หรือการสัญญาว่าจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนอื่น ๆ

๑.๕ คอร์รัปชัน (Corruption)

๑.๕.๑ นิยามของคอร์รัปชัน

คอร์รัปชันในราชการหมายถึงการทุจริตในหน้าที่ราชการ การริดนาทาเร้นประชาชน การกินสินบน ตลอดจนความอยุติธรรมอื่น ๆ ที่ข้าราชการหรือบุคคลอื่นใดใช้เป็นเครื่องมือในการลิดรอนความเป็นธรรมและความถูกต้องตามกฎหมายของสังคม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๐ กำหนดความหมายของคอร์รัปชันว่าเป็นการทุจริตและการประพฤติมิชอบของข้าราชการ โดยการทุจริตหมายถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติกรอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ส่วนการประพฤติมิชอบในวงราชการหมายถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติกรอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติของคณะรัฐมนตรี อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน ฉ้อราษฎร์บังหลวงหมายถึงการที่พนักงาน เจ้าหน้าที่เก็บเงินจากราษฎรแล้วไม่ส่งหลวง หรือเบียดบังเงินหลวง หรือการริดนาทาเร้นประชาชน และการเบียดบังทรัพย์สินของหลวงเป็นของตน การฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นการเบียดบังเอาโดยอำนาจหน้าที่ราชการเป็นคอร์รัปชันแบบหนึ่ง โดยการฉ้อราษฎร์คือการเรียกเอาเงินหรืออามิสสินจ้างอย่างอื่นจากราษฎรเพื่อปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่อันเป็นการอำนวยประโยชน์แก่ผู้ให้สินบน ส่วนการบังหลวงคือการที่เจ้าพนักงานกระทำการทุจริตต่อหน้าที่อันทำให้เกิดความเสียหายแก่ผลประโยชน์ของแผ่นดิน

๑.๕.๒ รูปแบบของคอร์รัปชันในปัจจุบันของประเทศไทยเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบหลายลักษณะ

๑.๕.๒.๑ การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ เช่น การผูกขาด การให้สัมปทาน และการเรียกเก็บส่วนแบ่งอย่างผิดกฎหมาย โดยการสร้างการขาดแคลนเทียม เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำตาล

๑.๕.๒.๒ เคลปโตคราซี (Kleptocracy) เป็นรูปแบบการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่การปกครองเป็นไปเพื่อหวังทรัพย์สินส่วนตัวและอำนาจทางการเมืองของพนักงานในรัฐบาลและของชนชั้นปกครอง โดยสร้างว่าปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริต และมักกระทำโดยยกยอกเงินหลวง เช่น

ก. การฉกฉวยทรัพย์สินของรัฐมาเป็นของครอบครัวซึ่งอาจกระทำโดยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

ข. การทุจริตโดยการยกยอทรัพย์สินของทางราชการหรือการทุจริตในการเบิกค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ค่ารักษาพยาบาล และค่าเช่าบ้าน เช่น การใช้พาหนะของราชการ โดยเบิกค่าพาหนะ หรือการเบิกเบี้ยเลี้ยงเกินวันเวลาที่ปฏิบัติจริง การเบิกค่าเช่าบ้านแต่ไม่ได้เช่าบ้านจริง

๑.๕.๒.๓ การมีผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลได้ผลเสียส่วนตัว และผลดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ หรือการกระทำหน้าที่โดยขาดความเที่ยงธรรม

๑.๕.๒.๔ การใช้อิทธิพลทางการเมืองหาผลประโยชน์จากตลาดหลักทรัพย์ (เป็นราคาหุ้นตัวเอง)

๑.๕.๒.๕ ปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง การปิดบังข้อมูลและให้การเท็จ เช่น การทุจริตกรณีลำไยและกล้วย

๑.๕.๒.๖ การใช้นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีอคติและลำเอียง (เช่น กรณี CTX และการตรวจสอบคุณภาพข้าว)

๑.๕.๒.๗ การใช้อิทธิพลทางการค้าโดยการแสดงบทบาทเป็นนายหน้าหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนจากการค้าต่างตอบแทน การแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรกับประเทศคู่ค้า เช่น การแลกเปลี่ยนกับเครื่องบินรบของรัสเซีย

๑.๕.๒.๘ การใช้ทรัพย์สินของรัฐไปในทางมิชอบ การปลอมแปลงเอกสาร การฉ้อฉล การใช้กองทุนของรัฐไปเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เช่น การใช้ธนาคารของรัฐในโครงการประชานิยม

๑.๕.๒.๙ ไม่กระทำการตามหน้าที่แบบตรงไปตรงมา แต่ใช้ลัทธิพรรคพวกแทน เช่น การจัดซื้อวัสดุ การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐานหรือราคาสูงกว่าความเป็นจริง

๑.๕.๒.๑๐ การให้และการรับสินบน การขู่เชิญบังคับและการให้สิ่งล่อใจ

ก. การเสนอโครงการหรือเลือกโครงการที่ไม่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากนัก แต่มีโอกาสที่จะได้เงินใต้โต๊ะมากกว่า

ข. การจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีการยกเว้นกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย

ค. การจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีโอกาสในการผูกขาดการให้บริการสาธารณะบางอย่างบางประการ

ง. การซื้อขายตำแหน่งหรือการกระทำที่มีผลกระทบต่อระบบคุณธรรมของราชการ

จ. การทุจริตในการซื้อจัดจ้าง การทุจริตในเรื่องเหล่านี้มีตั้งแต่การเรียกรับเงินสินบน ค่านายหน้า หรือการตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ในการอนุมัติคำร้องเพื่อดำเนินกิจการต่าง ๆ

ฉ. การทุจริตโดยการเรียกรับเงินหรือผลประโยชน์อื่นในการแต่งตั้งข้าราชการ ในการเลื่อนตำแหน่งหรือการโยกย้ายไปในพื้นที่ที่อยากไปโดยการให้คำตอบแทน

๑.๕.๒.๑๑ การยอมรับของขวัญที่ไม่ถูกต้อง เช่น เชื้อของของขวัญมูลค่าสูง และสินบนมูลค่าสูง

๑.๕.๒.๑๒ ผู้บริหารประเทศทำตัวเป็นผู้อุปถัมภ์รายใหญ่ของประเทศ ด้วยการใช้นโยบายประชานิยม (นักการเมืองให้เงินทองหรือสิ่งของของรัฐเพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับการสนับสนุนจากประชาชน)

๑.๕.๒.๑๓ ใช้อำนาจของตำรวจ ทหาร และข้าราชการในทางที่ผิด (ข่มขู่คุกคามและทำร้ายให้เกิดความเกรงกลัวในการชุมนุมประท้วงนโยบายรัฐบาลและในการเลือกตั้ง)

๑.๕.๒.๑๔ ทุจริตการเลือกตั้ง ทั้งการซื้อเสียงและการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การซื้อขายเสียงและการให้ผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ในการเลือกตั้ง การทุจริตเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการคอร์รัปชันทางการเมือง เช่น การให้เงิน สิ่งของแก่หัวคะแนนเสียง

๑.๕.๒.๑๕ การบริจาคเพื่อช่วยเหลือการณรงค์ที่ผิดกฎหมาย (การบริจาคให้แก่นักการเมืองและพรรคการเมืองรัฐบาลเพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและการออกกฎหมายของรัฐบาล)

๒. แนวทางปฏิบัติ

แนวทางปฏิบัติของการพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ดำเนินการได้โดยประพฤติปฏิบัติเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่กระทำในสิ่งที่ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และปฏิบัติงานให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม ตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึก เพื่อควบคุมพฤติกรรมไม่ให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งปรับปรุง วางกลไกและวิธีการทำงานขององค์กรให้ชัดเจน โปร่งใส เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้รับบริการร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในกระบวนการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหา ตลอดจนปฏิบัติราชการโดยตระหนักถึงสิทธิหน้าที่และมีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และบริหารจัดการรวมทั้งใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม การปฏิบัติราชการที่จะไม่เข้าข่ายเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนสามารถสรุปเป็นแนวทางการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นรูปธรรมได้ ๕ แนวทาง ดังนี้

๒.๑ การปฏิบัติที่ยึดหลักการของการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

หลักการ ๔ ประการสำหรับการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน ประกอบด้วย

๒.๑.๑ หลักการปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดหลักการทำเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักเจ้าหน้าที่ต้องตัดสินใจและให้คำแนะนำภายในกรอบกฎหมายและนโยบาย ทำงานในขอบเขตหน้าที่ พิจารณาความถูกต้องดีงามไปตามเนื้อผ้า ไม่ให้ผลประโยชน์ส่วนตัว ความเห็นหรือทัศนคติส่วนบุคคลมาแทรกแซง ปฏิบัติต่อแต่ละบุคคลอย่างเป็นกลาง ไม่มีอคติ

ลำเอียงด้วยเรื่องศาสนา อาชีพ จุดยืนทางการเมือง เผ่าพันธุ์ วงศ์ตระกูล ฯลฯ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ไม่เพียงปฏิบัติ ตามกฎหมายเท่านั้น แต่ต้องมีจริยธรรมด้วย

๒.๑.๒ หลักการสนับสนุนความโปร่งใสและพร้อมรับผิด เป็นการปฏิบัติงานที่ใช้ กระบวนการแสวงหา เปิดเผยและจัดการที่โปร่งใส นั่นคือ เปิดโอกาสให้ตรวจสอบ และมีความพร้อมรับผิด ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดทะเบียนผลประโยชน์ โยกย้ายเจ้าหน้าที่จากตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับ ผลประโยชน์ทับซ้อน การเปิดเผยผลประโยชน์ส่วนตนหรือความสัมพันธ์ที่อาจมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ (ขั้นตอนแรกของการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน)

๒.๑.๓ หลักการส่งเสริมความรับผิดชอบส่วนบุคคลและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง โดยฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบเรื่องการสร้างระบบและนโยบาย และเป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนเจ้าหน้าที่ต้อง มีความรับผิดชอบในการระบุผลประโยชน์ทับซ้อนที่ตนมี และจัดการกับเรื่องส่วนตนเพื่อหลีกเลี่ยง ผลประโยชน์ทับซ้อนมากที่สุดเท่าที่ทำได้

๒.๑.๔ หลักการสร้างวัฒนธรรมองค์กร โดยผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อม เชิงนโยบายที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในเวลาที่มีประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้น และสร้าง วัฒนธรรมแห่งความซื่อตรงต่อหน้าที่โดย ๑) ให้ข้อแนะนำและดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อส่งเสริม ความเข้าใจและสามารถใช้กฎเกณฑ์และการปฏิบัติของการทำงาน ๒) ส่งเสริมให้มีการสื่อสารอย่าง เปิดเผยและมีการเสวนาแลกเปลี่ยนเพื่อให้เจ้าหน้าที่สบายใจในการเปิดเผยและหารือเกี่ยวกับ ผลประโยชน์ทับซ้อนในที่ทำงาน ๓) ปกป้องกันไม่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนที่เจ้าหน้าที่เปิดเผย เพื่อมิให้มีผู้นำไปใช้ในทางที่ผิด และ ๔) ให้เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงนโยบายและ กระบวนการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อให้รู้สึกเป็นเจ้าของและปฏิบัติตาม ในเวลาเดียวกันก็ต้อง สร้างระบบที่ประกอบด้วย ๑) มาตรฐานในการส่งเสริมความซื่อตรงต่อหน้าที่โดยรวมไว้ในข้อกำหนดทาง จริยธรรม ๒) กระบวนการระบุความเสี่ยงและจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน ๓) กลไกความพร้อมรับผิด ทั้งภายในและภายนอก และ ๔) วิธีการจัดการ (รวมถึงการลงโทษ) ที่ทำให้เจ้าหน้าที่ถือว่าเป็น ความรับผิดชอบของตนเองที่จะต้องทำตามกฎระเบียบและมาตรฐาน

๒.๒ การพัฒนาและการปฏิบัติตามนโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

การนำหลักการ ๔ ประการของการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนไปสู่การปฏิบัติ หน่วยงาน จะต้องดำเนินการพัฒนาและปฏิบัติตามนโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนโดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ๖ ขั้นตอน ดังนี้

๒.๒.๑ การระบุผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นการระบุว่าในการทำงานของหน่วยงาน มีจุดใดบ้างที่เสี่ยงต่อการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน และผลประโยชน์ทับซ้อนที่จะเกิดขึ้นได้นั้นมีประเภท ใดบ้าง เป้าหมายสำคัญของขั้นตอนนี้คือ องค์กรต้องรู้ว่าอะไรคือผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้ เพื่อ ป้องกันไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริงและที่เห็น ขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ของเจ้าหน้าที่เพราะจะทำให้ระบุจุดเสี่ยงได้ครอบคลุมและทำให้เจ้าหน้าที่รู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมมือกับ นโยบาย ตัวอย่างของผลประโยชน์ส่วนตน เช่น ผลประโยชน์ทางการเงิน/เศรษฐกิจ (เช่น หนี้) ธุรกิจ

ส่วนตัว/ครอบครัว ความสัมพันธ์ส่วนตัว (ครอบครัว ชุมชน ชาติพันธุ์ ศาสนา ฯลฯ) ความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น (เอ็นจีโอ สหภาพการค้า พรรคการเมือง ฯลฯ) การทำงานเสริม ความเป็นอริ/การแข่งขันกับคนอื่น/กลุ่มอื่น ตัวอย่างของจุดเสี่ยง เช่น การปฏิสัมพันธ์กับภาคเอกชน การทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจตราเพื่อควบคุมคุณภาพมาตรฐานของการทำงานหรืออุปกรณ์ในภาคธุรกิจ การออกใบอนุญาต การให้บริการที่อุปสงค์มากกว่าอุปทาน การกระจายงบราชการ การปรับการลงโทษ การให้เงิน/สิ่งของ สนับสนุนช่วยเหลือผู้เดือดร้อน การตัดสินใจผิดพลาด ฯลฯ ทั้งนี้ รวมถึงงานที่สาธารณะหรือสื่อมวลชนให้ความสนใจเป็นพิเศษ การระบุผลประโยชน์ทับซ้อนนี้ต้องพิจารณานิยามและข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

๒.๒.๒ การพัฒนานโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน จากนโยบายจะต้องพัฒนากลยุทธ์ตอบสนองอย่างเหมาะสม องค์ประกอบประการหนึ่งในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน คือ ความตระหนักของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับวิธีการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน รวมถึงความรับผิดชอบของแต่ละคน ดังนั้น กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการต้องแยกให้ชัดเจนระหว่างความรับผิดชอบขององค์กรและความรับผิดชอบของสมาชิกในองค์กร และยังต้องทำให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สามารถรู้ได้ว่าเมื่อใดมีผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้น และในแบบใด (แบบเกิดขึ้นจริง แบบที่เห็น หรือแบบเป็นไปได้) เปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนและบันทึกกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อการจัดการ และติดตามประสิทธิภาพของกลยุทธ์ที่ใช้

๒.๒.๓ การเผยแพร่นโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน โดยให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และหัวหน้างานระดับสูงเพื่อให้การจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนมีประสิทธิภาพ ให้ความรู้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เจ้าหน้าที่ในองค์กร เอกชนที่มาทำสัญญา อาสาสมัคร หัวหน้างานระดับสูง และกรรมการบริหาร ซึ่งการให้ความรู้จะเริ่มตั้งแต่การปฐมนิเทศ และมีอย่างต่อเนื่องในระหว่างทำงาน เจ้าหน้าที่ทุกคนควรสามารถเข้าถึงนโยบายและข้อมูลที่จะช่วยให้สามารถระบุและเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน ส่วนผู้บริหารต้องรู้วิธีการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน ขั้นตอนแรกของการให้ความรู้ คือสร้างความเข้าใจว่าจะไรคือผลประโยชน์ทับซ้อน ผลประโยชน์ทับซ้อนใดเกิดขึ้นบ่อยในองค์กร อะไรคือจุดเสี่ยงที่ระบุในนโยบาย รวมถึงความแตกต่างของความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามนโยบายของผู้มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน ควรให้เอกสารบรรยายพร้อมตัวอย่างที่ชัดเจนสำหรับการระบุและจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน โดยเน้นตรงที่เป็นจุดเสี่ยงมาก ๆ เช่น การติดต่อ การร่วมทำงานกับภาคเอกชน การแลกเปลี่ยนบุคลากรกับภาคเอกชน การแปรรูป การลดขั้นตอนและกระจายอำนาจ ความสัมพันธ์กับเอ็นจีโอ และกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น นอกจากการให้ความรู้แล้ว ความตื่นตัวและเอาใจใส่ของผู้บริหารรวมถึงกลยุทธ์การจัดการที่มีประสิทธิภาพจะมีส่วนอย่างสำคัญในการช่วยให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตาม การสร้างความตื่นตัวและความเอาใจใส่จะช่วยให้การแสวงหาจุดเสี่ยงและพัฒนาวิธีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไป

๒.๒.๔ การดำเนินการเป็นแบบอย่างโดยอาศัยความทุ่มเทของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งระดับบริหารในการแสดงภาวะผู้นำสนับสนุนนโยบายและกระบวนการอย่างแข็งขัน สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่เปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน และให้ความช่วยเหลือแก้ไข ผู้บริหารมีความสำคัญเนื่องจากเจ้าหน้าที่มักจะคำนึงถึงสิ่งที่ผู้บริหารให้ความสนใจ ผู้บริหารต้องพิจารณาว่ามีข้อมูลเพียงพอที่จะชี้ว่าหน่วยงานมีปัญหา

ผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่ ผู้บริหารต้องชี้แจงหน้าหน้าประโยชน์ขององค์กร ประโยชน์ส่วนบุคคล และประโยชน์สาธารณะ และพิจารณาว่าอะไรคือวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการหรือแก้ไขผลประโยชน์ทับซ้อน นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ รวมถึงระดับและลักษณะของตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรวมถึงลักษณะของผลประโยชน์ทับซ้อน

๒.๒.๕ การสื่อสารความมุ่งมั่นในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นการสื่อสารภาพลักษณ์ขององค์กรกับผู้มีส่วนได้เสีย ภาพลักษณ์ขององค์กรในการรับรู้ของผู้มีส่วนได้เสียมีความสำคัญเนื่องจากไม่ว่าจะสามารถจัดการกับผลประโยชน์ทับซ้อนได้ดีเพียงใด ถ้าผู้มีส่วนได้เสียรับรู้เป็นตรงกันข้าม ผลเสียที่เกิดขึ้นก็เลวร้ายไม่แพ้กัน การทำงานกับองค์กรภายนอกไม่ว่าเป็นเอ็นจีโอหรือภาคธุรกิจ องค์กรต้องระบุดูความเสี่ยงของผลประโยชน์ทับซ้อนก่อน และพัฒนาวิธีป้องกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องข้อมูลภายใน หรือโอกาสการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ และต้องแจ้งแก่องค์กรภายนอกให้ทราบนโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนและผลที่ตามมาหากไม่ปฏิบัติตามนโยบาย เช่น ยกเลิกสัญญา หรือดำเนินการตามกฎหมาย บางองค์กรภาครัฐจะอาศัยจริยธรรมธุรกิจเพื่อสื่อสารเกี่ยวกับหน้าที่และความพร้อมรับผิดชอบที่ผู้ทำธุรกิจมีกับหุ้นส่วนและผู้ทำสัญญาด้วย นอกจากนี้ ควรสื่อสารแบบสองทางกับองค์กรภายนอกโดยอาจใช้วิธีต่าง ๆ เช่น ให้มีส่วนร่วมในการระบุดูเสี่ยงและร่วมกันพัฒนากลไกป้องกันแก้ไขปัญหาขอรับฟังความเห็นต่อร่างนโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน ร่วมทบทวนและปรับปรุงกลไก การแสวงหาและแก้ไขผลประโยชน์ทับซ้อน วิธีเหล่านี้จะทำให้ได้นโยบายที่สอดคล้องความคาดหวังสาธารณะและได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ ในการร่วมกันจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนกับ ผู้มีส่วนได้เสียนี้ องค์กรภาครัฐต้องทำให้การตัดสินใจทุกขั้นตอนมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

๒.๒.๖ การบังคับใช้และทบทวนนโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน ระบบจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนต้องได้รับการทบทวนประสิทธิภาพสม่ำเสมอ โดยสอบถามข้อมูลจากผู้ใช้ระบบและผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ เพื่อให้ระบบใช้ได้จริง และตอบสนองต่อสภาพการทำงาน รวมถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความร่วมมือ นอกจากนี้ ยังอาจเรียนรู้จากองค์กรอื่น ๆ การแสวงหาการเรียนรู้เช่นนี้ยังเป็นการสื่อสารว่าองค์กรมีความมุ่งมั่นในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนอีกด้วย การทบทวนควรครอบคลุมจุดเสี่ยงและมาตรการ และผลการทบทวนหรือมีการเปลี่ยนแปลงต้องสื่อสารให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติให้เข้าใจ และปรับเปลี่ยนการทำงานให้สอดคล้องกัน โดยอาจพัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อช่วยพัฒนาทักษะและการให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่

๒.๓ การพิจารณาเกี่ยวกับการให้ - รับของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใด

การตัดสินใจจะรับหรือไม่รับของขวัญและ/หรือผลประโยชน์ใด ๆ ให้พิจารณาคำตอบของ ๓ คำถาม ได้แก่ ๑) เราควรรับหรือไม่ ๒) เราควรรายงานการรับหรือไม่ และ ๓) เราสามารถเก็บไว้เป็นของตนเองได้หรือไม่

๒.๓.๑ เราควรรับหรือไม่ ตามหลักการทางจริยธรรมแม้ว่าเราจะไม่ควรรับ แต่มีหลายโอกาสที่เราไม่สามารถปฏิเสธได้ หรือเป็นการรับในโอกาสที่เหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณี

วัฒนธรรมหรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม อย่างไรก็ตาม มีหลายโอกาสที่ไม่เป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะรับ

๒.๓.๑.๑ ถ้าเป็นการให้เงิน ต้องปฏิเสธไม่ว่าจะเป็นโอกาสใด ๆ การรับเงินสดหรือสิ่งใด ๆ ที่สามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงิน เช่น ลี้อตเตอร์ หุ่น พันธบัตร เป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม และอาจเข้าข่ายการรับสินบน การถูกเสนอสิ่งใด ๆ นอกเหนือจากเงินนั้น สิ่งที่เราควรนำมาเป็นเหตุผลในการตัดสินใจคือ ตอบคำถามว่าทำไมเขาจึงเสนอให้ เช่น ให้แทนค่าขอบคุณ การเสนอให้มีผลต่อการตัดสินใจในการปฏิบัติตนหรือไม่ และพิจารณาความประทับใจของเราต่อของขวัญและ/หรือผลประโยชน์ที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานในอนาคต ถ้าเราทำงานอยู่ในกลุ่มเสี่ยง อ่อนไหว หรืออยู่ในข่ายที่ต้องได้รับความไว้วางใจเป็นพิเศษ เช่น การตรวจสอบภายใน การตรวจคุณภาพ การจัดซื้อจัดจ้าง การออกใบอนุญาต หรือการอนุมัติ/อนุญาต ฯลฯ เราจะต้องปฏิบัติตามนโยบายและหลักจริยธรรมเรื่องนี้มากกว่าบุคคลกลุ่มอื่น

๒.๓.๑.๒ การรับก่อให้เกิดการขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมหรือไม่ หากการรับก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์สาธารณะแล้วผลประโยชน์ส่วนตนที่ได้รับกลายเป็นมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือก่อให้เกิดข้อสงสัยต่อสาธารณชนว่าเป็นการประพฤติโดยมิชอบ “ไม่ว่าของขวัญและ/หรือผลประโยชน์นั้นจะมีค่าเพียงเล็กน้อยก็ไม่ควรรับ เพราะก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันหรือพันธะกับผู้ให้ และอาจก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาต่อประชาชน” การขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการประพฤติมิชอบและการทุจริตคอร์รัปชัน ในแต่ละส่วนราชการควรกำหนดนโยบายการรับของขวัญและผลประโยชน์อื่นใดของตนเอง โดยส่วนราชการที่อยู่ในกลุ่มปฏิบัติหน้าที่ที่เสี่ยงต่อการประพฤติมิชอบควรกำหนดนโยบายด้านนี้อย่างเคร่งครัดมากกว่าหน่วยงานอื่น ๆ หลักการของการปฏิบัติงานในภาครัฐอยู่บนพื้นฐานที่ว่า “การกระทำและการตัดสินใจใด ๆ จะต้องกระทำด้วยความเป็นกลาง ปราศจากการมีส่วนได้ส่วนเสียในการให้บริการ และปกป้องผลประโยชน์ของสังคมไทยโดยรวม” ดังนั้น องค์กรหรือบุคคลใด ๆ ไม่ควรใช้ของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดมาแสวงหาความชอบหรือผลประโยชน์ให้กับองค์กรของตนหรือตนเองเหนือองค์กรหรือบุคคลอื่น ทำให้เกิดความสั่นคลอนความเชื่อใจที่ภาคประชาสังคมมีต่อภาครัฐ และทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม ประการสำคัญ สมาชิกทั้งหมดในสังคมต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีพันธะผูกพันที่จะต้องปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม โดยกระทำและแสดงออกโดยยึดมาตรฐานความโปร่งใส ความพร้อมรับผิดชอบ และแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเที่ยงธรรมตลอดเวลาที่มีอาชีพรับราชการ

๒.๓.๒ เราต้องรายงานหรือไม่ การรายงานการรับของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใดตัดสินใจจากหลักการต่อไปนี้

๒.๓.๒.๑ ธรรมชาติของผู้ให้ พิจารณาตามกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งนโยบายของหน่วยงาน เช่น การห้ามรับของขวัญหรือประโยชน์จากคู่สัญญา/องค์กรหรือบุคคลที่กำลังจะมาทำการค้า การสัญญาว่า

จะให้-รับกับองค์กรหรือบุคคลที่จะขอทำใบอนุญาตหรือรับการตรวจสอบด้านต่าง ๆ ฯลฯ หน่วยงาน ควร กำหนดนโยบายด้านนี้ให้เคร่งครัดและมีกระบวนการที่ช่วยให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐสามารถ จัดการเรื่องนี้ได้อย่างเหมาะสม การรายงานการรับของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใดต้องมีการลงทะเบียน รับอย่างเป็นทางการ

๒.๓.๒.๒ บทบาทหน้าที่ของเราในองค์กร ถ้าข้าราชการนั้น ๆ ทำงานใน ขอบข่ายที่อ่อนไหวและต้องการความเชื่อถือว่าไว้วางใจเป็นพิเศษ และ/หรือกลุ่มที่เกี่ยวกับการได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ทั้งจากระดับองค์กร และระดับบุคคล อาทิ งานตรวจสอบ งานจัดซื้อจัดจ้าง การให้ ใบอนุญาต/ยึดใบอนุญาต ฯลฯ ควรให้แน่ใจที่สุดว่าตัวเราและองค์กรมีความเที่ยงธรรม และจะไม่ถูกตั้ง ข้อสงสัย แม้ว่าหน่วยงานของเรามีได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการห้ามรับของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใด และมีได้กำหนดให้รายงานการรับของขวัญและผลประโยชน์อื่นใด เราควรดำรงความถูกต้องด้วยการรายงาน หรือปฏิเสธที่จะรับของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใดนั้น ๆ

๒.๓.๒.๓ หลักการของการกำหนดว่าของขวัญและผลประโยชน์อื่นใด ควรต้องรายงานหรือไม่ จะต้องให้องค์กรเก็บรักษาไว้หรือไม่ หรือควรตกเป็นของข้าราชการ ให้เทียบกับ ค่าตามราคาตลาดโดยต้องมีค่าน้อยกว่า ๓,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ให้ปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ.๒๕๕๓ โดยมีแนวพิจารณาในทางปฏิบัติดังนี้

ก. ของขวัญทั้งหมดที่มีค่าทางวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์ เช่น งานศิลปะ พระพุทธรูป เครื่องประดับโบราณ ฯลฯ แม้จะมีขนาดเล็กหรือเป็นเรื่องเล็กน้อย ของขวัญ นั้น ๆ ย่อมเป็นทรัพย์สินขององค์กร ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์เท่าใด

ข. ของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับเมื่อเทียบกับราคา ตลาด มีค่าน้อยกว่า ๓,๐๐๐ บาท ไม่ต้องรายงานและอาจเก็บเป็นของตนเองได้

ค. ของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใด เมื่อเทียบกับราคาตลาด มีค่าเกิน ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานหน่วยงานและลงทะเบียนไว้

ง. ของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดที่มีค่าทางการตลาด ระหว่าง ๓,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท และเจ้าหน้าที่ที่มีความจำเป็นต้องรับ ให้องค์กรโดยหัวหน้าส่วนราชการ ตัดสินว่า สมควรให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐคนนั้น ๆ รับทรัพย์สินดังกล่าวหรือไม่

จ. ของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดที่มีค่าทางการตลาด มากกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท ให้ส่งมอบเป็นทรัพย์สินขององค์กรเพื่อใช้ประโยชน์สาธารณะและ/หรือตาม ความเหมาะสม องค์กรอาจพิจารณาอนุญาตให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเก็บรักษาของไว้ เป็นกรณีไป เช่น ของขวัญในการย้ายหน่วยงานในขณะดำรงตำแหน่งเดิม ของขวัญในโอกาสเกษียณอายุ ราชการหรือลาออกจากงาน ของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดที่เพื่อนร่วมงานให้เมื่อเจ็บป่วย ฯลฯ

ฉ. ในปีงบประมาณใดคุณค่ารวมของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับจากผู้ให้คนเดียว กลุ่มเดียวกัน หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์กันหลาย ๆ ครั้ง เมื่อรวมกันทั้งปีมีค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดแต่ละอย่างที่ได้รับ

ช. ในปีงบประมาณใด ๆ ได้ของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใดจากผู้รับบริการ แม้จะต่างคนต่างกลุ่ม เพื่อเป็นการขอบคุณในการให้บริการที่ดี แต่เมื่อรวมกันแล้วมีค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท ต้องรายงานของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดแต่ละอย่างนั้น

ซ. ของขวัญและ/หรือผลประโยชน์ใดที่ได้รับเพื่อเป็นการขอบคุณจากผู้รับบริการ (ประชาชน องค์กรเอกชน) ที่ได้อย่างสม่าเสมอ บ่อยครั้ง อาจทำให้เกิดข้อสงสัยจากประชาชนว่ามีอิทธิพลบิดเบือน ก่อให้เกิดอคติในการให้บริการของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ หรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกชอบ และคาดหวังว่าจะได้รับของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใดเมื่อมีผู้มารับบริการควรปฏิเสธการรับ

ณ. เงินสดหรือสิ่งใด ๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ (เช่น หุ่นพันธบัตร ล็อตเตอรี่) ต้องปฏิเสธไม่รับไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ

๒.๓.๓ เราจะเก็บรักษาไว้เองได้หรือไม่

๒.๓.๓.๑ ปกติสามารถเก็บรักษาไว้เอง หากมีค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

๒.๓.๓.๒ หากมีราคาทางการตลาดระหว่าง ๓,๐๐๐ – ๑๕,๐๐๐ บาท ส่วนราชการต้องพิจารณาตัดสินว่า ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐนั้น ๆ จะเก็บไว้เองได้หรือไม่

๒.๓.๓.๓ หากราคามากกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท จะต้องให้เป็นทรัพย์สินของส่วนราชการ และส่วนราชการพิจารณาตัดสินว่าจะใช้ประโยชน์อย่างไร

๒.๔ การปลูกฝังแนวคิดที่เป็นความเสี่ยงในการให้-รับของขวัญและผลประโยชน์อื่นใด

การปลูกฝังแนวคิดที่เป็นความเสี่ยงในการให้-รับของขวัญและผลประโยชน์อื่นใดเป็นแนวทางปฏิบัติอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้ข้าราชการไม่รับของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใด ประกอบด้วย ๒ แนวคิด

๒.๔.๑ ความพยายามที่จะหลบเลี่ยงกฎเกณฑ์ โดยตีค่าราคาของของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นได้น้อยกว่าความเป็นจริง การตีค่าราคาต่ำกว่าความเป็นจริงนั้น บุคคลอาจจงใจตนเอง หรือจงใจผู้อื่นให้คิดว่าของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใดนั้น ๆ มีค่าต่ำกว่าที่เป็นจริง เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงาน การกระทำดังกล่าว นับว่าเป็นการคดโกงและหลอกลวงซึ่งเข้าข่ายฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม

๒.๔.๒ การเพิกเฉยมองข้ามความผิดและละเลยต่อผลที่เกิดขึ้น การรับของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใดอาจทำให้ติดเป็นนิสัยอย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดความคาดหวังเสมอว่า จะได้รับของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใดในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ทำให้เกิดความรู้สึกชอบหรืออยากปฏิบัติต่อผู้รับบริการ หรือผู้รับงาน-รับจ้าง-รับเหมา ฯลฯ ที่เป็นผู้ให้ของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใด โดยอิทธิพลของความชอบหรือผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้รับทำให้มีการปฏิบัติตอบแทนเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนด ในสถานการณ์เช่นนี้ ผู้รับจ้าง ผู้รับเหมา และ/หรือผู้รับจัดซื้อ อาจรับรู้ผิดพลาดและ

เข้าใจว่าการรับจ้างต่าง ๆ ไม่ต้องทำในระดับมาตรฐานหรือลดคุณค่าการบริการ นอกจากนั้น หากเกิดการปฏิบัติเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กร ข้าราชการและ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีพฤติกรรมเคยชินกับ “การรับรางวัล” จากการปฏิบัติหน้าที่ และละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการรับสินบน

๒.๕ การเปิดเผยการกระทำผิดในภาครัฐ

การเปิดเผยผลประโยชน์สาธารณะเป็นการเปิดเผยและรายงานข้อสงสัยเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบและการบริหารที่บกพร่อง/อคติของภาครัฐ เป็นรากฐานของความถูกต้องเป็นธรรม (integrity) และการยึดมั่น ยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ผู้เปิดเผยผลประโยชน์เป็นผู้ที่รายงานข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีขอบที่ร้ายแรงของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่กระทำโดยมิใช่เพื่อผลประโยชน์สาธารณะ มีหน่วยงานจำนวนมากขาดการสนับสนุนผู้เปิดเผยการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ โดยแทนที่จะยกย่องชมเชยเจ้าหน้าที่ที่เปิดเผยการประพฤติมิชอบ คดโกง ทุจริต หรือพฤติกรรมอาชญากรรม กลับวิพากษ์วิจารณ์ทางลบ ทำให้สูญเสียความก้าวหน้าในอาชีพ และแม้แต่สูญเสียงาน หลักของการปกป้องคุ้มครองพยาน (whistleblowing) ใช้หลักแห่งความรับผิดชอบและการแสดงออกซึ่งความพร้อมรับผิดชอบให้แก่สาธารณชน การเปิดเผยที่เหมาะสม คือ เมื่อเกิดการกระทำผิดที่ร้ายแรงหรือเป็นปัญหาความเสี่ยงสาธารณะ การรายงานการกระทำผิดภายในองค์กรหรือภายนอกองค์กรต่อสาธารณชนเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด โดยเฉพาะเมื่อช่องทางภายในและกระบวนการบริหารภายในใช้การไม่ได้ หรือขาดประสิทธิภาพ

การเปิดเผยการกระทำผิดในภาครัฐเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้มาตรฐานจริยธรรมการพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนได้รับการปฏิบัติ แต่การเปิดเผยการกระทำผิดในภาครัฐเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก จากการศึกษาวิจัยพบว่า แม้จะมีการสนับสนุน มีช่องทาง วิธีการผลักดันเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสืบเสาะ การคดโกงและการกระทำผิด แต่มีหลายองค์ประกอบที่ทำให้การเปิดเผยการกระทำผิดเป็นเรื่องยากสำหรับเจ้าหน้าที่ ปัญหาสำคัญคือ การขัดแย้งกันระหว่างความเที่ยงตรง (Integrity) ของบุคคลกับพันธะสัญญาที่มีต่อส่วนรวม และกับความภักดีต่อเพื่อนหรือองค์กรซึ่งเป็นวัฒนธรรมขององค์กรภาครัฐ การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม ความเที่ยงตรงส่วนบุคคลเป็นค่านิยมที่เป็นหลักคุณธรรมในมาตรฐานทางจริยธรรม แต่ในทางตรงกันข้าม ความจงรักภักดีเป็นสัญญาที่มีต่อกลุ่มคนและสังคมที่ให้ความสำคัญว่าบุคคลจะผิดสัญญาหรือทรยศต่อเพื่อนไม่ได้ในยามจำเป็น ปัจจัยสำคัญอีกประการที่ทำให้บุคคลไม่กล้ารายงานการกระทำผิดคือ ข้อมูลที่เปิดเผยและผู้เปิดเผยจะต้องเป็นข้อมูลที่เป็นความลับได้รับการปกป้อง แต่ในทางปฏิบัติผู้เปิดเผยข้อมูลการกระทำผิดมักได้รับการปฏิบัติในทางตรงกันข้าม การตัดสินใจที่จะเปิดเผยควรจะเป็นเรื่องพื้นฐานง่าย ๆ หลักคือจะต้องปฏิบัติอย่างโปร่งใส มีการเปิดเผยการกระทำผิดพร้อมทั้งการปกป้องข้อมูลที่รายงานให้เกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจได้ แนวทางปฏิบัติเพื่อให้มีการเปิดเผยการกระทำผิดมีแนวทางดังนี้

๒.๕.๑ องค์กรจะต้องขับเคลื่อน/ผลักดันให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเปิดเผยพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมและคดโกงว่า เป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องการและข้อมูลของผู้เปิดเผยจะต้องได้รับความเชื่อมั่นว่า

ถูกปกปิด ต้องมีคำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ว่าจะบริหารข่าวสารข้อมูลอย่างไร และจะจัดการอย่างไรเมื่อเผชิญกับกรณีเกี่ยวกับจริยธรรมที่มีแนวโน้มจะทำให้เกิดการกระทำผิด

๒.๕.๒ รากฐานของการเปิดเผยการกระทำผิดมาจากกรอบกฎหมาย มาตรฐานทางจริยธรรม รวมทั้งนโยบายขององค์กร ในมาตรฐานทางจริยธรรมจะกำหนดพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐาน และขออนุญาตพฤติกรรมที่ยอมรับให้ปฏิบัติและไม่ยอมรับให้ปฏิบัติ รวมทั้งต้องมีการรายงานการกระทำที่เบี่ยงเบนจากมาตรฐานด้วย การเปิดเผยการกระทำผิดเพื่อป้องกันการละเมิดหลักคุณธรรม ต้องมีกลไกการรายงานและการตรวจสอบที่เป็นอิสระ การเปิดเผยการกระทำผิดภายใต้กฎหมายต่าง ๆ นั้นต้องอธิบายได้ด้วยว่าจะมีการดำเนินการอย่างไร และองค์กรต้องแน่ใจว่าการเปิดเผยจะต้องได้รับการคุ้มครองพยานอย่างเต็มที่

๒.๕.๓ วิธีที่ดีที่สุดเป็นวิธีการที่หน่วยงานต้องมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเปิดเผยการกระทำผิด จัดช่องทางอำนวยความสะดวก สนับสนุน และคุ้มครองผู้เปิดเผยการกระทำผิด รวมทั้งคนอื่น ๆ ที่จะได้รับผลกระทบ วัตถุประสงค์ของการปกป้องผู้เปิดเผยการกระทำผิดและการคุ้มครองพยาน ได้แก่ เพื่อสนับสนุนให้บุคคลเปิดเผยการกระทำผิด เพื่อให้แน่ใจว่าการเปิดเผยจะได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม และเพื่อให้แน่ใจว่าจะต้องมีการปกป้องคุ้มครองพยานที่เหมาะสมในทุกกรณี ปกติการรายงานหรือเปิดเผยการประพฤติมิชอบ จะใช้การรายงานตามกระบวนการทางการบริหารซึ่งเป็นช่องทางปกติ โดยสามารถรายงานให้กับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เช่น หัวหน้า ผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (เช่น กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม) ผู้บริหารระดับสูง คณะกรรมการจริยธรรม หรือองค์กรจริยธรรมภายนอก การรายงานหรือเปิดเผยการประพฤติมิชอบนั้น ข้อมูลที่เปิดเผย ควรประกอบด้วย การประพฤติมิชอบในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ การบริหารที่เป็นอคติ หรือล้มเหลว การละเว้น ละเลย เพิกเฉย เลินเล่อ หรือการบริหารที่ไม่เหมาะสม ทำให้สูญเสียเงินของแผ่นดิน และการกระทำที่เป็นเหตุให้เป็นอันตรายต่ออนามัยสาธารณะ ความปลอดภัย หรืออันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนกระบวนการจะแยกต่างหากจากกระบวนการร้องทุกข์หรือร้องเรียน เช่น ในกรณีการชุกคามหรือการดูหมิ่นเหยียดหยามกันในที่ทำงาน องค์กรควรกำหนดกระบวนการเปิดเผยผลประโยชน์สาธารณะและประกาศใช้อย่างชัดเจน ประโยชน์ของกระบวนการ คือ บุคคลจะทราบว่าเมื่อมีความจำเป็นต้องรายงาน/เปิดเผยจะต้องทำอย่างไร เพื่อให้แน่ใจว่าหน่วยงานจะสนับสนุนและปกป้องกลไกจะต้องเป็นกลไกเชิงรุกตอบสนองต่อการเปิดเผยการกระทำผิดในกรอบของหน่วยงานในทางปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ทุกคนจะต้องรับรู้โดยทันที (อย่างเป็นทางการ) ว่าเมื่อเกิดข้อสงสัยว่าเกิดการคดโกง ประพฤติผิด ควรต้องรายงานทันทีต่อหัวหน้า ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ได้รับมอบหมาย และผู้บริหารระดับสูง หรือคณะกรรมการจริยธรรมขององค์กร การเปิดเผยการกระทำผิดเป็นสิ่งสำคัญ และผู้รับรายงานควรให้คำแนะนำ ผู้เปิดเผยถึงการตรวจสอบ และสิ่งที่หน่วยงานจะสนับสนุนและคุ้มครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเปิดเผยการกระทำผิดใน ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) การประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ปปช. ๒) การบริหารที่ผิดพลาดโดยกระทบกับผลประโยชน์ของผู้อื่น ๓) การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือบริหารโดยมิชอบโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรของรัฐหรือผู้รับจ้างจากรัฐเป็นผลให้งบประมาณถูกใช้สูญเปล่า และ ๔) การกระทำของบุคคลเป็นผลให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัยกับสาธารณะ หรือกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การเปิดเผยการกระทำผิดบางประเภทอาจจะไม่ได้รับการคุ้มครอง เช่น การเปิดเผยต่อสื่อมวลชน การเปิดเผยที่ก่อให้เกิดคำถามต่อความเป็นธรรมของรัฐบาล การเปิดเผยนโยบายของหน่วยงาน หรือ การเปิดเผยเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษทางวินัย นโยบายและกระบวนการในการเปิดเผยจะต้องครอบคลุมเนื้อหาในการเปิดเผย การเปิดเผยจะทำได้ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร ใครบ้างที่จะเป็นผู้เปิดเผย เปิดเผยต่อใคร เครื่องมือทดสอบและการตรวจสอบการเปิดเผย กลไกในการสนับสนุนและปกป้อง กระบวนการตรวจสอบ และบทบาทในการบริหารและความรับผิดชอบ

๒.๕.๔ การให้ความสำคัญกับการรายงานและวิธีการรายงานที่ยืดหยุ่น มาตรฐานทางจริยธรรมต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ทุกคนเปิดเผยข้อสงสัยเกี่ยวกับการคดโกงหรือการให้บริการที่ไม่เป็นธรรม การจัดการเกี่ยวกับการรายงานควรมียืดหยุ่น เช่น การรายงานต่อผู้บังคับบัญชา หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หรือคณะกรรมการจริยธรรม ที่สามารถไปพบปะหรือรายงานได้นอกสถานที่ หรือรายงานต่อองค์กรอิสระ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒.๕.๕ การผลักดันให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ หน่วยงานต้องรับผิดชอบในทางปฏิบัติให้การเปิดเผยผลประโยชน์สาธารณะได้รับการคุ้มครองอย่างเชื่อมั่นได้ และข้อมูลบุคคลต้องเก็บเป็นความลับ ปกติหน่วยงานต้องพัฒนานโยบาย/กระบวนการในการให้คำแนะนำต่อผู้บริหารให้ตระหนักในความสำคัญ สนับสนุนและปกป้องคุ้มครองพยาน และควรมีการอบรมพิเศษแก่หัวหน้าและผู้บังคับบัญชา

๒.๕.๖ ประสิทธิภาพในการเปิดเผยการกระทำผิดที่ดีที่สุดคือ วัฒนธรรมการยึดถือความถูกต้องขององค์กร องค์กรที่มีพฤติกรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการป้องกันปราบปรามการประพฤติมิชอบที่ชัดเจน จะทำให้เกิดบรรยากาศจริยธรรมเชิงบวก วัฒนธรรมเกิดจากการเสริมสร้างการเปิดเผยผลประโยชน์สาธารณะ การปกป้องพยานและภาวะผู้นำต่อความสำคัญในการเปิดเผยการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ และผลักดันการเปิดเผยอย่างแข็งแกร่ง การปกป้องสิทธิของบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยเป็นเรื่องที่สำคัญมาก หน่วยงานจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจะให้การดูแลอย่างเหมาะสม มีการบริหารกระบวนการอย่างเท่าเทียม ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเชื่อมั่นและพัฒนาความรับผิดชอบในการรายงาน ดัชนีวัดความสำเร็จพิจารณาได้จาก ๑) มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรง หรือมีเครือข่ายสนับสนุน ๒) มีโปรแกรมเฉพาะสำหรับการสนับสนุนภายในองค์กรและการปกป้องคุ้มครอง ๓) ให้การฝึกอบรมการตรวจสอบสืบสวนแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ๔) การให้คำปรึกษาแนะนำ หรือการสนับสนุนทางจิตใจ/อารมณ์แก่ผู้เปิดเผยผลประโยชน์สาธารณะ และ ๕) มีเครือข่ายสนับสนุนอย่างไม่เป็นทางการผ่านการพบปะสนทนากับผู้เปิดเผยคนอื่น ๆ และหัวหน้าสายงาน

๒.๕.๗ บทบาทสำคัญของการบริหาร ผู้บริหารระดับล่างมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ ช่วยให้เกิดความตระหนักขององค์กร และให้เห็นว่าไม่เป็นอุปสรรคในการรายงานของผู้เปิดเผย ผู้บริหารจะเป็นผู้ได้รับข้อมูลและจัดการกับการร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับผลการตรวจสอบ และรับผิดชอบโดยตรงต่อผลที่จะเกิดต่อทีมงาน บทบาทสำคัญที่สุดที่ได้จากการวิจัย

คือ การปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการต่อการรายงาน สัมพันธภาพระหว่างเจ้าหน้าที่หลังจากรายงาน การกระทำผิด และภาวะผู้นำเป็นเรื่องสำคัญมากในการสร้างบรรยากาศในที่ทำงาน ผู้บริหารจะต้องสามารถ คาดการณ์การตอบสนองของข้าราชการและผลที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบต่าง ๆ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ต้อง ไม่คุกคามหรือทำให้ผู้เปิดเผยผลประโยชน์สาธารณะกลายเป็นเหยื่อ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องปกป้อง และรักษาความเชื่อมั่นให้แก่บุคคลที่เปิดเผย หรือผู้ต้องสงสัยในการเปิดเผย ให้ความเชื่อมั่นว่าข้อมูลที่ได้ จะเป็นความลับซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการลดแรงต่อต้าน หากสิ่งที่เปิดเผยบางส่วนหรือทั้งหมดรั่วไหล ออกไปเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเข้าไปจัดการโดยเร็ว เพื่อลดปฏิกริยาทางลบและป้องกันผู้ต่อต้านเท่าที่จะทำได้ บทบาทอื่น ๆ คือ ๑) ลดความเครียดของผู้เปิดเผยและสนับสนุนในทางที่เหมาะสมแก่ผู้เปิดเผย ๒) ปรับ กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงเพื่อจัดการกับสิ่งที่จะเกิดจากการเปิดเผย ๓) พัฒนาโครงสร้างผู้นำแก่ ลูกน้องที่ทำงานขณะมีการตรวจสอบ ๔) ทำงานอย่างใกล้ชิดร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเพื่อให้แน่ใจว่า ได้รับการสนับสนุนและป้องกันพยานที่ดี ๕) ปกป้องข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยที่เป็นหลักฐาน ๖) ให้ เวลาและข้อมูลที่ย้อนกลับต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ๗) ผู้บริหารจะต้องสามารถจัดการกับบุคคลที่ต่อต้านการ เปิดเผยและเจ้าหน้าที่ โดยให้คำปรึกษาแนะนำลูกน้องไม่ให้นำผิดและตื่นตัวต่อการรับรู้ต่อการกระทำผิด การคดโกงและทุจริตที่อาจเกิดขึ้น และตรวจสอบข้อมูลอย่างระมัดระวัง ต้องแสดงบทบาทอย่างยุติธรรม เป็นกลาง ไม่เข้าไปมีส่วนได้ส่วนเสีย และตรงไปตรงมา ๘) ผู้บริหารต้องทำให้ผู้เปิดเผยมั่นใจตั้งแต่แรก ในขณะรายงานว่าจะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นความลับ เชื่อมั่นในกระบวนการเปิดเผยและผลที่เกิดจาก การเปิดเผย ข้อมูลที่ได้รับจากผู้เปิดเผยจะต้องเป็นเอกสารที่สมบูรณ์ หากมีการรายงานด้วยวาจาจะต้อง สรุปรายละเอียดเป็นเอกสาร ๙) ผู้บริหารจะต้องระงับไม่ให้เกิดการกระทำใด ๆ ของตนเข้าไปก้าวก่ายมี อิทธิพลต่อการตรวจสอบ หรือทำให้ผู้อื่นรับรู้ได้ว่าทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน หรือทำให้รับรู้ได้ว่า มีอิทธิพล ต่อการตรวจสอบ

๒.๕.๘ การพัฒนาการตระหนักรู้และทักษะการสนับสนุน

๒.๕.๘.๑ จัดโปรแกรมการพัฒนาข้าราชการเพื่อให้ตระหนักใน ความสำคัญและผลักดันให้เกิดทัศนคติทางบวกต่อการเปิดเผยข้อมูล โดยอธิบายว่า ทำไมต้องเปิดเผย และอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อข้าราชการเปิดเผยการกระทำผิด

๒.๕.๘.๒ จัดให้มีการฝึกอบรม/พัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (ethical decision making) แก่ข้าราชการ หรือเมื่อข้าราชการได้เลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้า/ผู้บริหาร รวมทั้งต้อง ได้รับการฝึกอบรมทักษะเฉพาะในการรับข้อร้องทุกข์ร้องเรียน การรายงาน การเปิดเผย และจัดการกับ การเปิดเผยข้อมูล รวมทั้งทักษะในการสนับสนุนและปกป้องคุ้มครองพยาน

๒.๕.๙ เป้าหมายเพื่อการบริหารจัดการที่ดี (Best- practice target)

๒.๕.๙.๑ หน่วยงานควรสร้างกลไกในการสนับสนุนและปกป้องคุ้มครอง ผู้เปิดเผยข้อมูล มีนโยบายและกระบวนการเพื่อลดกฎเกณฑ์ที่มากเกินไป และส่งเสริมให้คนกล้าเปิดเผย และรายงานข้อสงสัยเกี่ยวกับการบริหารที่ไม่เป็นธรรมหรือการคดโกงและการทุจริต

๒.๕.๙.๒ จัดกลไกสนับสนุนเพื่อลดการรายงานและการรับรู้ที่ผิดพลาด ให้คำปรึกษาการเปิดเผยพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดที่เหมาะสม และปกป้องการต่อต้านที่จะมีต่อผู้เปิดเผย

๒.๕.๙.๓ โครงสร้างการรายงาน หรือเปิดเผยผลประโยชน์สาธารณะ ควรเหมาะสมกับโครงสร้างธรรมชาติ และขนาดขององค์กร

๒.๕.๙.๔ นโยบาย โครงสร้าง และกระบวนการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ ต้องได้รับทราบโดยทั่วกัน

๒.๕.๙.๕ มีหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อให้แน่ใจว่าการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะจะได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชา ข้าราชการทั่วไป เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : การแสวงหาเหตุผลเพื่อบิดเบือนความจริง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่เราจะรับของขวัญและผลประโยชน์อื่นใด โดยเฉพาะสิ่งที่ถูกใจเรา บุคคลอาจสงสัยว่าการรับของขวัญและ/หรือผลประโยชน์อื่นใด ถือได้ว่าเป็นความผิด แต่ผู้รับมักจะหาเหตุผลเข้าข้างตนเองด้วยเหตุผลต่าง ๆ ได้แก่ ๑) ฉันรู้ว่าไม่ควรรับของดังกล่าว แต่ด้วยมารยาทจึงไม่กล้าจะปฏิเสธน้ำใจ หรือหากไม่รับจะเป็นการทำลายสัมพันธภาพ ๒) คนอื่น ๆ ก็ทำเช่นนี้ ทำไมฉันจะทำบ้างไม่ได้ ๓) ฉันอุทิศเวลานานเวลาราชการทำงาน ดังนั้น เป็นการยุติธรรมที่เราจะได้รางวัลหรือผลประโยชน์พิเศษบ้าง ๔) เพราะฉันเป็นคนพิเศษจริง ๆ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาจึงชมฉัน และเป็นเรื่องธรรมดาที่ฉันมักเป็นคนแรกเสมอที่ได้รับโอกาสให้ไปฝึกอบรม ๕) ของชิ้นนี้เป็นแค่ตัวอย่างฟรีให้ทดลองใช้ และฉันก็ไม่คิดว่าหน่วยงานของฉันจะสั่งสินค้าชนิดนี้ แม้ว่าฉันจะให้คำแนะนำก็ตาม ๖) ฉันไม่เห็นมีกฎ ระเบียบใด ๆ เกี่ยวกับการให้ของขวัญ ดังนั้น ฉันก็ไม่ได้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ใด ๆ

สถานการณ์ ๒ : ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างทราบว่า กองทัพอากาศกำลังวางแผนที่จะซื้อที่ดินแปลงหนึ่งซึ่งมีราคาต่ำจึงได้ให้ภรรยา/พวกพ้องซื้อที่ดินแปลงดังกล่าวตัดหน้าโดยเร็วเพื่อหวังจะขายให้กองทัพอากาศในราคาแพง

สถานการณ์ ๓ : กรณีที่มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.๒๕๕๗ จำนวนมาก ได้เสนอรายชื่อบุคคลเข้ารับการแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ และผู้ช่วยดำเนินการ มาจากบุคคลที่เป็นเครือญาติ อาทิ ภรรยา บุตร หรือญาติพี่น้องของตนเองเข้าดำรงตำแหน่งเหล่านั้น การกระทำดังกล่าว ถึงแม้จะมีคุณสมบัติทั่วไปและไม่มีลักษณะต้องห้าม ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้แก่ สนช. แต่เข้าข่ายการกระทำอันขัดแย้งต่อจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และใช้อำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งอันเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้ให้กับบุคคลที่เป็นเครือญาติ จึงควรหลีกเลี่ยงหรือกำกับดูแลมิให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้

สถานการณ์ ๔ : เจ้าหน้าที่ตรวจสอบน้ำหนักรถยนต์รับค่าตอบแทน จำนวน ๒๗ ครั้ง เป็นเงินรวม ๑๑๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้การอนุญาตรถบรรทุกที่บรรทุกสินค้าที่มีน้ำหนักเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดให้ขนส่งสินค้าได้ กรณีเช่นนี้นอกจากจะเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมผิดวินัยชั้นไล่ออกจากราชการแล้ว ยังมีโทษทางอาญาแผ่นดินด้วย ในการพิจารณาวินิจฉัยโทษทางอาญา ผู้พิพากษาได้ระบุเหตุผลว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อสาธารณชน ทำลายทรัพย์สินสาธารณะ (ถนน) เป็นการสมยอมของเจ้าหน้าที่ ยอมให้ผู้รับบริการกระทำผิดกฎหมาย และเป็นการให้ผลประโยชน์ ในทางมิชอบต่อบริษัทที่เป็นเจ้าของกิจการรถบรรทุก รวมทั้งเจ้าของสินค้า และส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นเวลา ๑ ปี โดยไม่รอลงอาญา

สถานการณ์ ๕ : หน่วยงานภาครัฐหนึ่งส่งบุคคลที่ทำหน้าที่จัดซื้อจัดจ้างเข้าร่วมสัมมนาด้านทรัพยากรบุคคล เจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้รับรางวัลมูลค่า ๗,๐๐๐ บาท จากการเป็นผู้เข้าร่วมสัมมนาที่มีบุคลิกเป็น personnel planner ซึ่งบริจาคโดยโรงงานผลิตสินค้าที่เป็นคู่ค้ากับหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ได้เก็บของรางวัลนั้นไว้โดยไม่ได้รายงานหน่วยงานเนื่องจากคิดว่าเป็นรางวัลที่ตนชนะจากการเข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนา ผู้บังคับบัญชาตระหนักถึงความหมายที่อาจแอบแฝงมาจากการให้ และตัดสินใจว่าจะต้องมีการรายงานของรางวัลนั้นและลงทะเบียนเป็นของหน่วยงาน โดยให้เหตุผลว่าการปรากฏตัวของเขาในการเข้าร่วมสัมมนาเป็นเพราะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ดังนั้นเป็นความชอบธรรมของหน่วยงานที่จะตัดสินว่าจะจัดการอย่างไรกับรางวัลชิ้นนี้ เนื่องจากราคาของรางวัลและบทบาทในหน้าที่มีความเสี่ยงในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ในที่สุดเจ้าหน้าที่จึงถูกขอร้องให้สละรางวัลแก่หน่วยงานเพื่อใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม

สถานการณ์ ๖ : กรรมการบริษัทอสังหาริมทรัพย์รายหนึ่งเป็นหุ้นส่วนอีกบริษัทหนึ่งที่ทำธุรกิจด้าน IT จะปฏิบัติอย่างไรกับการประชุมคณะกรรมการบริษัทอสังหาริมทรัพย์ที่วาระการประชุมเรื่องการตัดสินใจจ้างบริษัทมาวางระบบ IT ซึ่งมีบริษัทที่กรรมการคนนั้นเป็นหุ้นส่วนเข้าร่วมการประชุมลงงานด้วย กรรมการคนนั้นสามารถเลือกปฏิบัติได้คือ งดออกเสียงในวาระนี้ หรือไม่เข้าร่วมประชุมในวันดังกล่าว เพราะตนมีผลประโยชน์ทับซ้อนในเรื่องนี้ นั่นก็คือเลือกผลประโยชน์ส่วนรวม

สถานการณ์ ๗ : กรณี นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ อดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ถูกกล่าวหาว่า ให้ความช่วยเหลือบริษัทผาแดงอินดัสทรีจำกัด (มหาชน) ให้ได้รับการผ่อนในการใช้พื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ เพื่อทำเหมืองแร่สังกะสี สาเหตุที่นายโฆสิตถูกกล่าวหาเกิดจากก่อนเข้ารับตำแหน่งรองนายก ฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม นายโฆสิตเป็นประธานกรรมการบริหารธนาคารกรุงเทพซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทผาแดง ฯ จำนวน ๗,๓๐๑,๐๗๐ หุ้นหรือกว่าร้อยละ ๓ นอกจากนั้นนายโฆสิตยังเป็นกรรมการบริษัทผาแดง ฯ ในฐานะตัวแทนธนาคารด้วย โดยนายโฆสิตได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากบริษัทผาแดง ฯ กว่า ๑.๒ ล้านบาท ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ ในหมวดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐกับผลประโยชน์ส่วนรวมคือ ต้องการวางระบบป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจหน้าที่เอื้อประโยชน์กับธุรกิจและบริษัทที่เจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นมีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบ

ต่าง ๆ ดังนั้น จึงห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ถือหุ้น กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้าง ในธุรกิจและบริษัทที่มีสัญญากับหน่วยงานของรัฐที่ตนกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี รวมทั้งสัญญาสัมปทานหรือสัญญาที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอน การห้ามในลักษณะดังกล่าว นอกจากห้ามเจ้าหน้าที่รัฐและคู่สมรสในขณะที่ดำรงตำแหน่งแล้ว ยังห้ามเมื่อพ้นตำแหน่งไม่ถึง ๒ ปีด้วย การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.มีมติให้นายโฆสิตพ้นช้อกล่าวหา เพราะการเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้บริษัทผาแดง ๆ ทำเหมืองแร่สังกะสีในพื้นที่ป่าลุ่มน้ำ มีการกลั่นกรองตามขั้นตอนจากผู้เชี่ยวชาญหลายครั้งก่อนที่นายโฆสิตจะเข้ารับตำแหน่งรองนายก ฯ โดยไม่ปรากฏหลักฐานว่า นายโฆสิตใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบในขณะที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่มีนายโฆสิตเป็นประธานพิจารณาเรื่องนี้ ขณะเดียวกันนายโฆสิตได้ลาออกจากธนาคารกรุงเทพ และกรรมการบริษัทผาแดง ๆ แล้ว การกระทำของนายโฆสิตไม่เป็นการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติ อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าพิจารณา หลังจากที่นายโฆสิตพ้นจากตำแหน่งรองนายก ฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมแล้วก็กลับเข้าดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารธนาคารกรุงเทพทันทีโดยยังไม่พ้นกำหนดเวลา ๒ ปี เป็นการเข้าข่ายการกระทำได้ห้ามตามกฎหมายหรือไม่ ประเด็นนี้ต้องเริ่มจากข้อเท็จจริงที่ว่า ในช่วงเป็นรองนายก ฯ นายโฆสิตได้รับมอบหมายให้เป็นประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงเป็นเจ้าหน้าที่รัฐซึ่ง มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจอนุมัติ อนุญาตให้บริษัทผาแดง ๆ รับสัมปทานทำเหมืองแร่สังกะสี รวมถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นกรรมการในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้วย ดังนั้นถ้านายโฆสิตกลับเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการและ/หรือเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทผาแดง ๆ ย่อมมีการกระทำได้ห้ามตามกฎหมายอย่างชัดเจน ประเด็นจึงอยู่ที่ว่า การที่นายโฆสิตกลับเข้าดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารธนาคารกรุงเทพ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ในบริษัทผาแดง ฯ อีกชั้นหนึ่งเป็นการกระทำได้ห้ามหรือไม่ ถ้าพิจารณาจากตัวบทมาตรา ๑๐๑ ตามตัวอักษรแล้ว ย่อมไม่เข้าข่ายการกระทำได้ห้ามตามกฎหมาย แต่การที่นายโฆสิตเป็นประธานกรรมการธนาคารกรุงเทพเป็นผู้มีอำนาจทำการแทนธนาคารกรุงเทพหรือไม่ ถ้าใช่เข้าข่ายการกระทำได้ห้ามหรือไม่ เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะถ้าตอบว่า ไม่เข้าข่าย ต่อไปจะมีนักการเมืองใช้เป็นช่องทางหลีกเลี่ยงด้วยการตั้งบริษัทซ้อนขึ้นมาอีกบริษัทหนึ่งเพื่อถือหุ้นในบริษัทที่มีสัญญากับหน่วยงานของรัฐที่ตนกำกับดูแลในลักษณะดังกล่าวข้างต้น

สถานการณ์ ๘ : คดีการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร มูลค่า ๖.๖ พันล้านบาท เหตุการณ์เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เมื่อนายสมักร สุนทรเวช ในสมัยดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครได้เซ็นลงนามซื้อขายเรือและรถดับเพลิง เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ โดยการลงนามในสัญญาเกิดขึ้นในขณะที่นายสมักร ซึ่งรักษาการผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครในช่วงรอเลือกตั้งหาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนใหม่ วันสุดท้ายของการรักษาการก่อนที่อีกสองวันต่อมา คือในวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๗ จะเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ส่งนายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ลงสมัคร จึงเห็นว่ามีคามผิดปกติในการเร่งลงนามสัญญา ต่อมานายอภิรักษ์ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงได้ตัดสินใจเปิดแอลซี (L/C-Letter of Credit) ตามที่ได้ลงนามสัญญาไว้กับบริษัทสไตเออร์เดมเลอร์พุกสเปเชียลฟาร์ชออย์ จำกัด

และหลังจากเปิดแอลซีไปแล้วพบว่า สัญญาดังกล่าวเอกชนมีความได้เปรียบในหลายประการ จึงได้แก่ แอลซีใหม่ โดยมีการเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้กับกรุงเทพมหานครเพิ่มเติม เช่น การให้บริษัทจัดอบรมและศึกษาดูงานแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานดับเพลิงของกรุงเทพมหานครทั้งในและต่างประเทศ แต่หลายฝ่ายก็มองว่าไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาสัญญาที่เสียเปรียบ นอกจากนี้ยังมีการร้องเรียนเพิ่มเติมว่า การจัดซื้อรถดับเพลิงและเรือดับเพลิงครั้งนี้มีราคาแพงผิดปกติ มีการเรียกรับสินบนของข้าราชการกรุงเทพมหานคร เนื่องจากโครงการดังกล่าวเป็นการดำเนินการในระดับประเทศ และกระทบกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคู่ค้า อีกทั้งมูลค่าโครงการนั้นมีจำนวนสูงมาก จึงทำให้เป็นที่สนใจของประชาชน รวมถึงการถูกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคเพื่อไทยร้องเรียนเรื่องการล็อกสเปกเอื้อเอกชน กรุงเทพมหานครให้เหตุผลที่ว่ากระทรวงมหาดไทยในฐานะกำกับดูแลไปทำสัญญาในระดับประเทศมาแล้ว จึงเร่งให้กรุงเทพมหานครลงนามเปิดแอลซีเพื่อสัญญาซื้อขายมีผลสมบูรณ์ จะได้ไม่เป็นปัญหากับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคู่สัญญา ส่วนกระทรวงมหาดไทยให้เหตุผลว่า ถ้ากรุงเทพมหานครเห็นว่าสัญญาผิดก็ไม่ควรยอมรับด้วยการเปิดแอลซี และยกเลิกไป โครงการก็จะไม่เดินหน้า การสอบสวนข้อมูลการทุจริตดังกล่าว ได้มีหน่วยงานตรวจสอบหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยนายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร ได้ยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ให้ ป.ป.ช.สืบสวนสอบสวนข้อมูลการทุจริตในโครงการดังกล่าว แต่ก็ต้องสะดุดลงเนื่องจากเกิดการรัฐประหารขึ้นเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ จึงได้มีความพยายามนำเรื่องไปให้คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) นำไปพิจารณาต่อ นอกจากนี้ ในส่วนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) ได้รับเรื่องดังกล่าวเข้าเป็นคดีพิเศษและมีการตรวจสอบ และได้มีข้อสรุปในคดี พบความผิด อาทิ จัดซื้อเกินวงเงินที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งวงเงินที่เพิ่มขึ้นไม่มีการนำเสนอขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี และพบว่ามีการจัดซื้อรถ-เรือดับเพลิงมูลค่า ๖,๖๘๗ ล้านบาทเป็นราคาที่แพงจนรัฐเกิดความเสียหาย ซึ่งคณะพนักงานสอบสวนมีมติให้ส่งสำนวนคดีข้อมูลความผิดผู้ถูกกล่าวหาทั้ง ๗ คนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดซื้อจัดจ้าง พร้อมส่งสำนวนให้ สำนักงาน ป.ป.ช.พิจารณาต่อ ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ซึ่งมีผู้ถูกกล่าวหา ประกอบด้วย นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน อดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายสมักร สุนทรเวช อดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายโกคิน พลกุล อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายประชา มาสินนทร์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย นายวัฒนา เมืองสุข อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ พลตำรวจตรี อธิรักษ์ ต้นชูเกียรติ อดีตผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และบริษัทไทเออร์ ฯ คู่สัญญาจากออสเตรเลีย โดยมีมติวินิจฉัยว่ามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ (ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดในการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ กรณีสั่งเปิดแอลซีกับธนาคารกรุงไทยเพื่อชำระเงินบริษัทไทเออร์ ฯ ผู้ผลิตรถดับเพลิงและอุปกรณ์ดับเพลิง แต่นายสมักร สุนทรเวช หนึ่งในผู้ถูกกล่าวหาได้เสียชีวิตลง จึงเหลือผู้ถูกกล่าวหาเพียง ๖ ราย ในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และ ป.ป.ช.ได้

ฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในที่สุดศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาให้นายประชา มาสินนทร์ พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ กระทำความผิดต่อประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบด้วย มาตรา ๘๓ และความผิดต่อพระราชบัญญัติการเสนอราคาต่อหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ หรือพระราชบัญญัติฮั้วประมูล ฯ โดย นายประชาถูกจำคุก ๑๒ ปีโดยไม่รอลงอาญา พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ ถูกจำคุก ๑๐ ปีโดยไม่รอลงอาญา ส่วนนายโกคิน พลกุล นายวัฒนา เมืองสุข และนายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ศาลยกฟ้องเนื่องจาก พยานหลักฐานไม่พออนุมัติมีส่วนร่วมกระทำความผิด

การยื่นหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมาย

มาตรฐานจริยธรรมการยื่นหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมายเป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง จะต้องไม่ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานที่เป็นการหลีกเลี่ยง ปิดบัง ละเว้น หรือขัดต่อกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ และกระทำการที่ถูกต้องโดยใช้ดุลยพินิจอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม แม้ว่าการกระทำนั้นอาจไม่ได้ถูกระบุว่าขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย

๑. สาระสำคัญ

๑.๑ ความถูกต้อง

ความถูกต้องมีหลายความหมาย เช่น ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความแม่นยำ ในทางรัฐศาสตร์ ความถูกต้องที่แท้จริงนั้นจะต้องมีทั้งความถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย (legality) และความถูกต้องตามทำนองคลองธรรม (legitimacy) โดยความถูกต้องตามตัวบทกฎหมายเป็นความถูกต้องตามกฎหมายหรือชอบด้วยกฎหมายอย่างเดียว คือเป็นการกระทำให้ถูกต้องตามหลักนิติศาสตร์หรือไม่ผิดกฎหมายหรือชอบด้วยกฎหมาย ไม่ต้องคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม แม้สิ่งนั้นไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มาก่อนก็ทำให้ถูกต้องได้ เช่น หวยใต้ดินที่เคยเป็นสิ่งผิดกฎหมายก็อาจทำให้ถูกกฎหมายได้โดยการนำมาไว้บนดิน เป็นต้น ส่วนความถูกต้องตามทำนองคลองธรรมเป็นความถูกต้องโดยธรรม ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม และชอบด้วยกฎหมาย ความถูกต้อง ต้องมีบรรทัดฐานอ้างอิง เช่น ทางกฎหมายก็อ้างตามตัวบทมาตรา ทางศีลธรรมอาจใช้ศีลห้า ทางจริยธรรมอาจใช้ขนบธรรมเนียมที่ยึดปฏิบัติกันมา อีกความหมายหนึ่ง ความถูกต้องหมายถึงการรองรับกันของเหตุและผลตามครรลองธรรมชาติดังปกาธิ

๑.๒ ความเป็นธรรม

ความเป็นธรรมทางสังคม (Fairness and Justice) คือการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน และอย่างมีเหตุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อ เพศ เชื้อชาติ ชนชั้น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ปฏิบัติได้โดยนึกถึงใจเขาใจเราไม่เอาเปรียบผู้อื่น รับฟังผู้อื่น เคารพให้เกียรติผู้อื่น กตัญญูอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงความยุติธรรมโดยตลอด

๒. แนวทางปฏิบัติ

๒.๑ ยึดมั่นและยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๒.๑.๑ รักษาพันธะสัญญา ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นความถูกต้องเที่ยงธรรม มีสัจจะและรักษาสัญญา โดยให้คำมั่นถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และศักดิ์ศรีความเป็นข้าราชการ และพูดจริงและทำจริงด้วยความเที่ยงธรรม

๒.๑.๒ ยึดมั่นในผลประโยชน์ส่วนรวมเหนือผลประโยชน์ส่วนตน เป็นการทำงานโดยยึดมั่นหลักกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม โดยไม่โอนอ่อนตามอิทธิพลใด ๆ

๒.๑.๓ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงตรงปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน ได้แก่ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่หรืออิทธิพลกดดันต่อการตัดสินใจของผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง และหลีกเลี่ยงสถานการณ์หรือการกระทำที่อาจมีผลกระทบต่อภารกิจดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม

๒.๑.๔ มีความกล้าหาญ กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปกป้องผลประโยชน์ของชาติ อุทิศร่างกายแรงใจผลักดันภารกิจของตนให้บรรลุด้วยความถูกต้องชอบธรรม กล้าโต้แย้งเมื่อเพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชากระทำไม่ถูกต้อง และกล้าแจ้งเหตุเมื่อพบเห็นการกระทำผิดของเพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา

๒.๒ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม

๒.๒.๑ ปฏิเสธระบบอุปถัมภ์ โดยไม่อาศัยอำนาจของผู้มีอิทธิพลในการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น และไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของบุคคลในการช่วยเหลืออุปถัมภ์ให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับประโยชน์โดยมิชอบ

๒.๒.๒ การยึดมั่นการบริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ยุติธรรม โดยปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสมอภาค ถูกต้องเป็นธรรม และไม่นำความรู้สึกส่วนตัว ผลประโยชน์หรืออคติใด ๆ มาใช้อิทธิพลให้มีการเลือกปฏิบัติ

๒.๒.๓ ตัดสินใจบนหลักการข้อเท็จจริง เหตุผล เพื่อความยุติธรรมและเป็นธรรม โดยปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลบนหลักการทางวิชาการ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรม

๕.๓ สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : หัวหน้างานสั่งให้รายใดรายหนึ่งเป็นผู้ชนะการประกวดราคาในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการพิมพ์หนังสือของหน่วยงานเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน ในกรณีนี้ผู้รับผิดชอบดำเนินการจะต้องปฏิบัติงานด้วยความกล้าหาญ ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม และชอบธรรม ซื่อสัตย์สุจริตและรอบคอบทำงานอย่างเต็มกำลังความรู้ความสามารถ และรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้บังคับบัญชา ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อประชาชน ปฏิบัติงานโดยไม่ยอมโอนอ่อนตามอิทธิพลใด ๆ และไม่เอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทรายใดรายหนึ่ง แต่ให้มีการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของกระบวนการอย่างรอบคอบและเคร่งครัด พร้อมทั้งชี้แจงให้หัวหน้างานทราบถึงขั้นตอนดังกล่าว กรณีที่หัวหน้างานยังสั่งให้

ปฏิบัติงานไม่ถูกต้องต้องขอถอนตัวจากการดำเนินงานดังกล่าวตามขั้นตอนของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป พร้อมทั้งชี้แจงให้ผู้บังคับบัญชาระดับเหนือกว่าหัวหน้างานทราบ”

การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

มาตรฐานจริยธรรมการยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม เป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม และจรรยาวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

๑. สารสำคัญ

คุณธรรมจริยธรรมสำหรับข้าราชการคือการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ บริหารระดับต้น บริหารระดับกลาง และบริหารระดับสูงให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูง โดยการปกครองและบริหารที่ดี (Good Governance) การปกครองและบริหารที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลนั้น ผู้บริหารงานต้องมี “ประมุขศิลป์” คือ คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีอันเป็นคุณสมบัติที่ดีที่สำคัญของหัวหน้าฝ่ายบริหารลงมาถึงหัวหน้างานทุกระดับให้สามารถปกครองและบริหารองค์กรที่ตนรับผิดชอบให้ดำเนินไปถึงความสำเร็จอย่างได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง และให้ถึงความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขอย่างมั่นคง

คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือ สามารถศึกษาวิเคราะห์วิจัยข้อมูลอย่างมีระบบ จากพฤติกรรมและวิธีการปกครองการบริหารองค์กรให้สำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูงมาแล้วประมวลขึ้นเป็นหลักหรือทฤษฎีตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายบริหารให้เกิดประโยชน์แก่การปกครองการบริหารที่ดี กล่าวคือ ให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูงได้ เพราะเหตุนี้ ประมุขศิลป์ คือ คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี จึงชื่อว่าเป็นศาสตร์

นอกจากนี้ คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีนั้นยังเกิดจากการที่บุคคลได้เคยศึกษาหาความรู้ ผึกฝน อบรม บ่มนิสัย และเคยปฏิบัติพัฒนาสภาวะความเป็นผู้นำที่ดีมาแต่ปางก่อน คือ แต่อดีตกาลจนหล่อหลอมบุคลิกภาพและสภาวะความเป็นผู้นำที่ดี ปลูกฝัง เพิ่มพูน อยู่ในจิตสันดานยิ่งขึ้นต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน ประมุขศิลป์ คือ คุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดีเช่นนี้ ชื่อว่า เป็นศิลป์ซึ่งก็คือ “บุญบารมี”

๒. แนวทางปฏิบัติ

คุณธรรมจริยธรรมสำหรับข้าราชการ ประกอบด้วยหลักธรรม ๔ ประการ ได้แก่ หลักการครองตน หลักการครองงาน หลักการครองคน และหลักธรรมาภิบาล แต่ละหลักธรรมมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

๒.๑ หลักการครองตน

หลักการครองตน ประกอบด้วยหลักธรรม ๒ ประการ ได้แก่ ผู้มีบุคลิกภาพที่ดี และผู้มีกัลยาณมิตรธรรม

๒.๑.๑ ผู้มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นผู้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี สุขภาพกายที่ดี หมายถึงผู้มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีท่วงท่ากิริยารวมทั้งการแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย ดึงงาม สะอาด และดูสง่างามสมฐานะ มีสุขภาพจิตดี หมายถึงผู้มีอัธยาศัยใจคองาม เป็นคนดีมีศีลธรรม ได้แก่ ศรัทธา ศีลสุตะ จาคะ วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ผู้มีศรัทธาหมายถึงผู้รู้จักศรัทธาบุคคลและข้อปฏิบัติที่ควรศรัทธา

ไม่ลุ่มหลงมกมายในที่ตั้งแห่งความลุ่มหลง ผู้มีศีลคือผู้ที่รู้จักสำรวมระวังความประพฤติปฏิบัติทางกายและทางวาจาให้เรียบร้อยดีงาม ไม่ประพฤติเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ผู้มีสุตะคือผู้ได้เรียนรู้ทางวิชาการและได้ศึกษาค้นคว้าในวิชาชีวิต ผู้มีจาคะคือเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวางไม่คับแคบ เสียสละ ผู้มีวิริยะคือผู้ขยันหมั่นเพียรในการประกอบกิจการงานอาชีพและ/หรือในหน้าที่รับผิดชอบ ผู้มีสติคือผู้รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้จักคิดไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนคิด พูด ทำ ผู้มีสมาธิคือผู้มีจิตใจตั้งมั่น ช่มกิลเสณิวรรณ และผู้มีปัญญาคือผู้มีปัญญารู้เห็นชอบรอบรู้ทางเจริญทางเสื่อมแห่งชีวิตตามที่เป็นจริง

๒.๑.๒ ผู้มีกัลยาณมิตรธรรม คือผู้มีคุณธรรมของมิตรที่ดี ๗ ประการ ๑) เป็นผู้น่ารัก หมายถึงผู้มีจิตใจกปรกด้วยเมตตา กรุณา และพรหมวิหาร ๒) เป็นผู้น่ารักพบปะหาหมายถึงผู้ที่สามารถเอาเป็นที่พึ่งอาศัยเป็นที่พึ่งทางใจ ๓) เป็นผู้่านับถือน่าเจริญใจหมายถึงผู้ได้ฝึกฝนอบรมตนมาดีแล้ว ควรแก่การยอมรับและยกย่องนับถือน่าเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ๔) เป็นผู้รู้จักพูดจาโดยมีเหตุผลและหลักการ หมายถึงผู้ที่รู้จักชี้แจงแนะนำให้ผู้อื่นเข้าใจดี แจ่มแจ้ง เป็นที่ปรึกษาที่ดี ๕) เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำที่ล่วงเกิน วิพากษ์วิจารณ์ ชกถาม หรือขอปรึกษาหารือ ขอให้คำแนะนำต่าง ๆ ๖) สามารถแถลงชี้แจงเรื่องที่ลึกซึ้งหรือเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจอย่างถูกต้องและตรงประเด็น และ ๗) ไม่ชักนำไปในฐานะคือไม่ชักจูงไปในทางเสื่อม (อบายมุข) หรือไปในทางที่เหลวไหลไร้สาระหรือที่เป็นโทษ เป็นความทุกข์ เดือดร้อน

๒.๒ หลักการครองงาน

ผู้ที่สามารถทำงานได้ประสบความสำเร็จได้จะต้องมีหลักการในการทำงานหรือเรียกว่า หลักการครองงาน ซึ่งหลักธรรมที่ใช้เป็นหลักการของการทำงานให้สำเร็จ คืออิทธิบาท ๔ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

๒.๒.๑ ความรักงาน (ฉันทะ) หมายถึงความรักงานที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบ ความเอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งานและเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการทำกิจการงาน และความมุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือกิจการงานอาชีพของตนให้สำเร็จเรียบร้อยอยู่เสมอ

๒.๒.๒ ความเพียร (วิริยะ) หมายถึงความขยันหมั่นเพียร ความอดทนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการประกอบกิจการงานในหน้าที่หรือในอาชีพของตน จนประสบผลความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้า

๒.๒.๓ ความเป็นผู้มีใจจดจ่ออยู่กับกรงาน (จิตตะ) หมายถึงความเอาใจใส่ต่อกิจการงานที่ทำและมุ่งกระทำงานอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะสำเร็จ ไม่ทอดทิ้งหรือวางธุระเสียกลางคัน ไม่เป็นคนจับจด หรือทำงานแบบทำ ๆ หยุด ๆ

๒.๒.๔ ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุสังเกตผลในการปฏิบัติงาน (วิมังสา) หมายถึง การพิจารณาเหตุสังเกตผลในการปฏิบัติงานทั้งของตนเองและของผู้อื่นได้บังคับบัญชาว่าดำเนินไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้หรือไม่ ได้ผลสำเร็จหรือมีความคืบหน้าไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงไร มีอุปสรรคหรือปัญหาที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงานหรือวิธีการบริหารกิจการงานนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างไร ขั้นตอนนี้เป็นกรนำข้อมูลจากที่ได้ติดตามประเมินผลงานหรือตรวจงานนั้นมาวิเคราะห์วิจัยให้ทราบเหตุผลของปัญหาหรืออุปสรรคข้อขัดข้องในการทำงาน

แล้วพิจารณาแก้ไขปัญหาเหล่านั้น และปรับปรุงพัฒนาวิธีการทำงานให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จให้ถึงความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปได้ ผู้ที่มีวิม้งสาที่ที่จะต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม มีความคิดพัฒนา และมีสำนึกในภาระหน้าที่ความรับผิดชอบสูง

๒.๓ หลักการครองคน

หลักการครองคน ประกอบด้วยหลักธรรม ๒ ประการ ได้แก่ ๑) รู้จักหลักปฏิบัติต่อกันด้วยดี และ ๒) เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วยคุณธรรมพรหมวิหารธรรมและสังคหวัตถุ

๒.๓.๑ รู้จักหลักปฏิบัติต่อกันด้วยดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ตามหลักธรรม “เหตุสมมุติ” (ทิศเบื้องต่ำ) มีหลักปฏิบัติ ดังนี้

๒.๓.๑.๑ หลักปฏิบัติของผู้บังคับบัญชา

ก. จัดงานให้ตามกำลังโดยมอบหมายหน้าที่การงานให้ตามกำลังความรู้ สติปัญญา และความสามารถ

ข. ให้บำเหน็จรางวัลเมื่อทำดีให้ยกย่องชมเชย และ/หรือสนับสนุน อุดหนุนให้ได้รับบำเหน็จรางวัล เลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งตามสมควรแก่ฐานะ เมื่อทำไม่ดีก็ให้คำตักเตือน แนะนำ สั่งสอนให้พัฒนาสมรรถภาพให้ดีขึ้น ถ้าไม่ยอมแก้ไขพัฒนาตนให้ดีขึ้นก็ต้องตำหนิและมีโทษตามกฎหมายโดยชอบธรรม

ค. ให้การรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้โดยดูแลสารทุกข์สุกดิบของผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เป็นผู้แล้งน้ำใจคือการไม่ปฏิบัติใด ๆ กับผู้ใต้บังคับบัญชา

ง. แบ่งปันของกิน ของใช้ดี ๆ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

จ. ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ลาพักผ่อน

๒.๓.๑.๒ หลักปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชา

ก. รับสนองงานผู้บังคับบัญชาด้วยความขยันขันแข็ง ธรรมดา ทำงานก่อนผู้บังคับบัญชาอย่างน้อยก็มาให้ทันเวลาทำงาน ไม่มาสายกว่าผู้บังคับบัญชาหรือสายกว่าเวลาทำงานตามปกติ

ข. เลิกทำงานที่หลังผู้บังคับบัญชาคือทำงานด้วยความขยันขันแข็ง แม้เลิกก็ควรเลิกที่หลังผู้บังคับบัญชา อย่างน้อยก็อยู่ทำงานให้เต็มเวลา ไม่หนีกลับก่อนเวลาเลิกงาน

ค. ซื่อสัตย์ จงรักภักดี ไม่คดโกงผู้บังคับบัญชา ไม่คอร์รัปชั่น ไม่เรียกร้องความต้องการโดยไม่เป็นธรรมหรือเกินเหตุ

ง. พัฒนาคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ และวิสัยทัศน์ในการทำงานให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง

จ. นำคุณความดีของผู้บังคับบัญชาไปยกย่องสรรเสริญตามความเป็นจริงในสถานที่และโอกาสอันสมควร

๒.๓.๒ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วยคุณธรรมพรหมวิหารธรรมและสังคหัตถ์

๒.๓.๒.๑ พรหมวิหารธรรมเป็นคุณธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ๔ ประการ ได้แก่ ๑) เมตตาหมายถึงความรักและความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ๒) กรุณาหมายถึงความสงสารและความปรารถนาให้ผู้อื่นทุกข์เดือดร้อนให้พ้นทุกข์ ๓) มุทิตาหมายถึงความพลอยยินดีที่ผู้อื่นได้ดี ไม่คิดอิจฉาริษยากัน และ ๔) อุเบกขาหมายถึงการวางเฉย ไม่ยินดียินร้ายเมื่อผู้อื่นถึงซึ่งความวิบัติโดยที่เราช่วยอะไรไม่ได้ ต้องปล่อยวางใจของเราเองด้วยปัญญาตามพระพุทธพจน์ว่า “สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม”

๒.๓.๒.๒ สังคหัตถ์ธรรม ๔ ประการ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่นไว้ได้และยังความสมัคสมานสามัคคีให้เกิดขึ้นระหว่างกันและกันด้วย ได้แก่ ๑) ทานหมายถึงการให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน ๒) ปิยวาจาหมายถึงการเจรจาอ่อนหวาน สุภาพอ่อนโยน ๓) อัตถจริยาหมายถึงการประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และ ๔) สมานัตตาหมายถึงการเป็นผู้มีตนเสมอคือไม่ถือตัวเย่อหยิ่งจองหอง อวดดี

๒.๔ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ พนักงานต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้แล้วยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้ององค์กรและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใสย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เป็นต้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนดหลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย ๖ หลัก ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้กำหนดความหมายของหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมายถึง หลักในการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๑๐ หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักการมุ่งฉันทามติ

๒.๔.๑ หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ โดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทาง ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

๒.๔.๒ หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดี มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสม ให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงาน และระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

๒.๔.๓ หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่าง

๒.๔.๔ หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

๒.๔.๕ หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชัดเจนได้เมื่อมีข้อสงสัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้

๒.๔.๖ หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง กระบวนการที่ข้าราชการประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

๒.๔.๗ หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยงานปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลผลิตภาพเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

๒.๔.๘ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๒.๔.๙ หลักความเสมอภาค (Equity) หมายถึง การได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกด้านชาย/หญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่น ๆ

๒.๔.๑๐ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) หมายถึง การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

ซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติ ไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็น
ความเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : ตัวอย่างของผู้ที่มีคุณธรรมประจำใจ สังเกตได้จากคุณลักษณะของบุคคล ได้แก่ มีความเมตตา กรุณา (มีความรัก ความสงสาร จิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น มีความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ ครู อาจารย์ และชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตใจอันสูงส่ง มีหิริโอตตัมปะ (มีความละอายต่อบาปและเกรงกลัวต่อบาป) มีจิตสำนึกอันดี ไม่ถูกเหยียดหยามผู้ที่ด้อยกว่า ประพฤติตนเป็นคนดี เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับตนเองและผู้อื่นรวมทั้งประเทศชาติบ้านเมือง

สถานการณ์ ๒ : ตัวอย่างของผู้ที่ไม่มีคุณธรรมประจำใจ มีคุณลักษณะตรงข้ามกับที่มีคุณธรรมประจำใจ ได้แก่ ผู้ที่มีสติปัญญาน้อย ขาดความเมตตา กรุณา ไม่มีความรัก ไม่มีความสงสารต่อผู้ใด ไม่มีหิริโอตตัมปะ (ไม่มีความละอายและเกรงกลัวต่อบาป) ไม่เชื่อคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า ไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ไม่เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่เชื่อว่ามีชาติก่อน มีชาติหน้า ไม่ได้ศึกษาและปฏิบัติตาม พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตถูกกิเลส(ความโลภ ความโกรธ ความหลง) ครอบงำ คิดแต่สิ่งชั่วร้าย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น รวมทั้งประเทศชาติบ้านเมือง ถือว่าผู้นั้นมีธรรมชาติที่เป็นโทษ

สถานการณ์ ๓ : ตัวอย่างของผู้ที่มีจริยธรรม ได้แก่ ผู้ที่มีกิริยาวาจาสุภาพ เรียบร้อย อ่อนน้อม ถ่อมตน การแสดงออกทางกาย เช่น แต่งตัวสุภาพเรียบร้อย ถูกกาลเทศะ ตามขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของไทย ไม่แสดงกิริยากระด้าง กระเดื่อง ใช้วาจา สุภาพอ่อนโยน ไม่พูดปด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้า ไม่พูดส่อเสียดให้ผู้อื่นต้องเสียใจ เป็นคนที่มีการพูดดี ทำดี กายประกอบกรรมดี วาจาพูดแต่เรื่องที่ดีมีประโยชน์ที่เรียกว่า พูดดี ทำดี

สถานการณ์ ๔ : ตัวอย่างของผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ ผู้ที่มีสติปัญญาดี มีจิตใจบริสุทธิ์ มีความเมตตา กรุณา คือมีความรัก มีความสงสาร ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความละอายและเกรงกลัวต่อบาป (หิริโอตตัมปะ) มีความอดทนและมีความสงบเสงี่ยม (ขันติโสรัจจะ) ไม่คิดชั่ว ไม่พูดชั่ว ไม่ใช้กายวาจาไปทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เพราะกลัวว่าจะเป็นบาป เป็นโทษ ติดตัวตามตนไปในชาตินี้และชาติ ต่อ ๆ ไป จึงคิดแต่เรื่องที่ดี พูดแต่คำที่ดี ทำแต่สิ่งที่ดี

สถานการณ์ ๕ : ตัวอย่างของผู้ที่ไม่มีคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ผู้ที่มีสติปัญญาน้อย ไม่เชื่อฟังคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า จิตอยู่ใต้อำนาจของกิเลส คือความโลภ ความโกรธ ความหลง ครอบงำจิตใจ จึงไม่มีคุณธรรมประจำใจ เป็นเหตุให้ขาดความเมตตา กรุณา ไม่มีความรัก ไม่มีความสงสาร ไม่มีความละอายและเกรงกลัวต่อบาป (ขาดหิริโอตตัมปะ) ไม่มีความอดทนและไม่มีความสงบเสงี่ยม (ไม่มีขันติโสรัจจะ) ไม่รู้บาป บุญ คุณ โทษ ไม่รู้ผิด ชอบ ชั่ว ดี มีความเห็นแก่ตัว เอารอดเอาเปรียบผู้อื่น คิด พูด กระทำไม่เกรงกลัวความเดือดร้อนจะเกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น รวมทั้งประเทศชาติบ้านเมือง คิดชั่ว พูดชั่ว ทำชั่วได้ตลอดเวลาทุกโอกาส

สถานการณ์ ๖ : ตัวอย่างของผู้ที่มีคุณธรรมแต่ขาดจริยธรรม ได้แก่ ผู้ที่มีความคิดดี มีความเมตตา กรุณา (มีความรัก ความสงสาร มีความคิดที่จะช่วยเหลือเมื่อแผ่ต่อผู้อื่น) ถือว่าผู้นั้นมีคุณธรรมประจำใจ แต่ การแสดงออกทางกิริยา วาจา ตรงข้ามกับความรู้สึกรู้สึกคิด แสดงกิริยา วาจาไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่รู้จักกาลเทศะ พูดปด พูดคำหยาบ พูดเพื่อจ้อ พูดล้อเสียดให้ผู้อื่นเสียหาย

สถานการณ์ ๗ : ตัวอย่างของผู้ที่ขาดคุณธรรมแต่มีจริยธรรม ได้แก่ ผู้ที่มีสติปัญญาน้อย ไม่มี ความเมตตา กรุณา ความรัก ความสงสาร มีจิตใจโหดร้ายทารุณ เห็นแก่ตัว ไม่สนใจช่วยเหลือผู้อื่น ถือว่า เป็นผู้ที่ขาดคุณธรรมประจำใจ แต่การแสดงออกทางกาย ทางวาจาตรงกันข้ามกับความรู้สึกรู้สึกคิดของ จิตใจ แสดงกิริยาวาจาที่สุภาพเรียบร้อย ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างไม่เต็มใจ เสแสร้งแกล้งพูดดี ใช้วาจา ที่ไพเราะ ซึ่งไม่ตรงกับใจหรือที่เรียกกันว่า ปากกับใจไม่ตรงกัน

สถานการณ์ ๘ : การประเมินผลผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อการเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี ควรยึด หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางการประเมิน โดยศึกษาเกณฑ์การประเมินของกระทรวงกลาโหมให้เข้าใจ อย่างถ่องแท้ เพื่อให้การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามประสิทธิภาพและประสิทธิผลของบุคลากร อย่างแท้จริง ยึดความถูกต้องเป็นหลักตามหลักการประเมินที่ยุติธรรม และประเมินบนพื้นฐานของ การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน มีคุณธรรม ยึดความถูกต้อง ยุติธรรมเป็นสำคัญ ไม่มีอคติหรือ เล่นพวก แต่มีเกณฑ์ตัวชี้วัดการประเมินที่ชัดเจน สามารถที่จะชี้แจงได้ และควรรับฟังความเห็นและเปิด โอกาสให้ผู้ถูกประเมินและผู้ประเมิน (หัวหน้าส่วนหรือผู้บังคับบัญชาของผู้ที่ถูกประเมินโดยตรง) ได้มี ส่วนร่วมในการพิจารณาหรือให้ข้อมูลประกอบการประเมิน และผู้ประเมินควรรับผิดชอบผลการประเมิน นั้น ๆ ตลอดจนมีการเผยแพร่และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนภายใต้ กรอบของกฎหมาย

สถานการณ์ ๙ : การแก้ปัญหาหน่วยงานมีกระดาศเสียหายเดียวซึ่งเกิดจากการพิมพ์ผิด เป็นจำนวนมาก ควรยึดหลักธรรมาภิบาลเรื่องความคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรของทางราชการอย่างคุ้มค่า ให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด โดยนำกระดาศเสียหายเดียวที่เกิดจากการพิมพ์ผิดนั้นกลับมาใช้ใหม่ และใน การทำงานครั้งต่อไป ควรตรวจทานงานให้รอบคอบก่อนสั่งพิมพ์ พร้อมทั้งดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์ สำนักงานให้อยู่ในสภาพดี สามารถใช้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่นำมาใช้เพื่อสนอง ประโยชน์ส่วนตน

การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อ

มาตรฐานจริยธรรมการมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อเป็นมาตรฐานจริยธรรม ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยปฏิบัติงานด้วยจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อ

๑. สาระสำคัญ

ลักษณะของจิตสำนึกผิดชอบที่ดีที่จะสามารถทำให้พัฒนาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน จาก รากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในองค์กรอย่างหนึ่งก็คือ การมีวัฒนธรรมที่ดี ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องสร้างและต้องพัฒนาให้ฝังอยู่ในจิตใจของพนักงาน และมีการอบรม

อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนปฐมนิเทศ ลักษณะของจิตสำนึกผิดชอบที่ดีมี ๓ ลักษณะ

- ๑) จิตสำนึกผิดชอบที่ดีมีประสิทธิภาพเป็นจิตสำนึกผิดชอบที่ทำงานตามปกติในชีวิตประจำวันของบุคคล พนักงานขององค์กรส่วนใหญ่ควรมีจิตสำนึกที่มีการตัดสินใจที่สามารถใช้การได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒) จิตสำนึกผิดชอบที่ดีช่วยให้บุคคลอยู่บนหนทางที่ถูกต้อง และ ๓) จิตสำนึกผิดชอบที่ดีจะช่วยให้มาตรฐานการทำงานของคุณสูงขึ้น สามารถตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมได้

ถูกต้องมากยิ่งขึ้น จิตสำนึกผิดชอบที่อ่อนแอเป็นจิตสำนึกผิดชอบที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดการฝึกฝน ขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดศักยภาพ และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดมุมมองในการทำงาน เพื่อผลประโยชน์ของผู้มีผลประโยชน์ร่วม แต่คิดเพียงทำงานเพื่อผลประโยชน์แก่ตนเอง ต่อกลุ่ม หรือ ต่อพรรคพวกของตน บุคคลประเภทนี้ ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะรับผิดชอบในการบริหารงานในระดับสูง ขององค์กรหรือประเทศชาติ

ความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty and Integrity) คือการยึดมั่นในความสัตย์จริงและในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม มีความซื่อตรง และมีเจตนาที่บริสุทธิ์ ปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นโดยชอบ ไม่คดโกง ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นของสังคม ไม่ว่าจะซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือผู้อื่น การที่เราจะมีความซื่อสัตย์สุจริต ได้นั้น จะต้องได้รับการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างถูกต้อง และให้เห็นโทษ ของการไม่ซื่อสัตย์สุจริตที่ส่งผลต่อตนเองและสังคม พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับการบริหารราชการที่มีความซื่อสัตย์สุจริต “...การทำงานใด ๆ ในระบบราชการ ถ้าเรากระทำด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต แล้วละก็ บอกได้เลยว่า...การกระทำของเราเองที่มีแต่ความซื่อตรง ไม่คดโกงคนอื่น ประเทศชาติ บ้านเมือง จะสามารถเป็นเกาะป้องกันภัยต่าง ๆ ที่จะเข้ามาหาตัวเราได้เลยเชียวนะ... ต่อให้มีคนคิดไม่ดีต่อตัวเรา ความดีนี้จะคอยป้องกันให้ตัวเราพ้นภัย...ตั้งที่คำพระท่านบอกว่า...ความดีที่ตัวเราได้กระทำจะเป็นเกาะคุ้มครองตัวของเราเอง...”

การกระทำอย่างรับผิดชอบ (Responsibility and Accountability) คือการมีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เคารพกฎเกณฑ์กติกา พร้อมให้ตรวจสอบการกระทำได้เสมอ หากมีการกระทำผิดก็พร้อมที่จะยอมรับและแก้ไขในสิ่งที่ผิด ในทุกสังคมประกอบด้วยสมาชิกหรือบุคคลที่แตกต่างกันหลากหลายตามบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ที่มีทั้งที่เหมือนกันและต่างกัน ตั้งแต่เป็นสมาชิกของครอบครัว สมาชิกของโรงเรียน สมาชิกของที่ทำงาน และสมาชิกของสังคม ดังนั้น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ละเมิดผู้อื่น และพร้อมยอมรับในการกระทำของตนเอง สมาชิกทุกคนจะต้องเข้าใจความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ อย่างมีความรับผิดชอบ พร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบได้ มีความเคารพต่อกฎเกณฑ์กติกาอย่างมีวินัย

๒. แนวทางปฏิบัติ

๒.๑ แนวทางการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงาน

การสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชานั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับ ส่วนราชการ ผู้บริหารหรือหัวหน้างานจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีเพื่อส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายการทำงานอย่างชัดเจน มีความรับผิดชอบ

ในหน้าที่ ผลงานที่ทำแล้วเมื่อออกมาจะต้องเป็นงานที่ดีมีคุณภาพสูงที่สุด รวมถึงผู้ใต้บังคับบัญชาต้องมีจิตสำนึกที่ดีในการช่วยดูแลทรัพย์สินของส่วนราชการเสมือนกับเป็นของตนเอง คนที่เป็นหัวหน้า จำเป็นต้องมีความอดทน รอบคอบ มีทักษะในการฝึกสอนคน รู้จักติดตามผลงานกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตรวจสอบความคืบหน้าของงานที่เกิดขึ้นซึ่งเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความคิดริเริ่ม และรับผิดชอบงานที่ตนเองทำอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สุดท้ายก็จะทำให้ส่วนราชการเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ แนวทางการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ดำเนินการได้ดังนี้

๒.๑.๑ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระในการทำงานในแบบของตนเองมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ คือให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ตั้งเป้าหมายในการทำงานและกำหนดวิธีการที่ทำให้บรรลุเป้าหมายโดยผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ระบุขึ้นมาตามความรับผิดชอบของงานที่ได้ปฏิบัติ รวมทั้งกระบวนการในการแก้ปัญหาต่อการทำงาน และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการทำงาน โดยไม่ขัดแย้งกับกฎเกณฑ์และระเบียบของการทำงาน

๒.๑.๒ มอบอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีการตัดสินใจตามกรอบงานที่รับผิดชอบ เพราะจะเป็นการพัฒนาความมั่นใจและความเคารพนับถือในตัวเองซึ่งเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความคิดริเริ่มที่จะทำให้งานสำเร็จอย่างไร โดยได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้บังคับบัญชาต้องแสดงออกถึงความเชื่อมั่นต่อความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้อย่างเต็มที่เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำงานได้สำเร็จลุล่วง

๒.๑.๓ จัดการงานให้เป็นระบบโดยระบุถึงความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตน ผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องทราบงานที่ตนเองรับผิดชอบและอำนาจของตน และต้องสามารถระบุถึงความสำเร็จในงานที่ตนเองรับผิดชอบได้อย่างชัดเจน

๒.๑.๔ สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ใช้วิธีการของตนเองในการตัดสินใจ เพราะจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกว่าตัวผู้บังคับบัญชาพร้อมที่จะสนับสนุนในการตัดสินใจและการกระทำของตน ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพร้อมที่จะทุ่มเทแรงใจและแรงกายให้กับการทำงานเพื่อที่จะได้ผลงานออกมามีคุณภาพมากที่สุด

๒.๑.๕ มอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเรียนรู้งานในหน้าที่สูงขึ้น โดยผู้บังคับบัญชาเป็นผู้สอนงานและพยายามให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ฝึกหรือมีโอกาสในการทำงานนั้นให้มากที่สุด รวมทั้งการมอบหมายความรับผิดชอบในการแก้ปัญหา ซึ่งส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานได้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็จะทำให้ส่วนราชการมีความสามารถหลากหลายและมีองค์ความรู้จากการเรียนรู้จากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น

๒.๒ แนวทางปฏิบัติที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน

แนวทางปฏิบัติที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานทั้งสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ ได้แก่

๒.๒.๑ พุดความจริง ไม่ลักขโมย ทำตัวเป็นที่น่าเชื่อถือ ทำตามสัญญา ตรงไปตรงมา กล้าเปิดเผยความจริง และรู้จักแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม

๒.๒.๒ ไม่เรียกรับเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดจากผู้มาติดต่อ

๒.๒.๓ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

๒.๒.๔ ให้คำปรึกษาแนะนำด้วยความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา ไม่ปกปิดข้อเท็จจริงหรือ หลอกลวงด้วยประการใด ๆ ที่จะทำให้ผู้มาติดต่อสำคัญผิดในสาระสำคัญ

๒.๒.๕ ไม่กระทำการอันเป็นการเอื้อประโยชน์ในทางที่มีชอบกับตนเอง หรือผู้อื่น

๒.๒.๖ ไม่รับของขวัญ ของกำนัลหรือผลประโยชน์อื่นใดจากบุคคลใด ๆ เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ อันอาจเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน เว้นแต่เป็นการให้ตามประเพณีไม่เกินที่ระเบียบ กำหนด

๒.๓ แนวทางปฏิบัติงานที่เป็นการกระทำอย่างรับผิดชอบ

แนวทางปฏิบัติงานที่เป็นการกระทำอย่างรับผิดชอบ ได้แก่

๒.๓.๑ ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เสียสละและ อุทิศตนเพื่อรักษามาตรฐานการให้บริการของหน่วยงาน ยินดีปฏิบัติงานนอกเวลาราชการหรือวันหยุด ในช่วงเวลาที่มิงานหรือภารกิจเร่งด่วน ไม่ประพฤติดนอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติภูมิของ ตำแหน่งหน้าที่

๒.๓.๒ มีระเบียบวินัยเคารพกติกา รับผิดชอบในสิ่งที่ทำ กล้ายอมรับผิดและรับ การลงโทษ รู้จักสำนึกผิดและขอโทษ แก้ไขในสิ่งผิด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนึ่งถูกร้องเรียน การทุจริต งบประมาณซ่อมแซมโรงเรียนและการจัดซื้ออาหารเสริมนมให้แก่เด็กนักเรียน ผลการร้องเรียน ทำให้ถูกตั้ง กรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง และได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนผู้บริหารที่เป็นกรรมการ สอบสวนให้พ้นผิด โดยเอื้อให้ทำหลักฐานการเบิกจ่ายย้อนหลัง รวมทั้งการทำอาชีพเสริมรับเหมาก่อสร้าง ที่ทำให้ต้องเบียดบังเวลาปฏิบัติราชการส่วนหนึ่งไปเพื่อการทำธุรกิจรับเหมา และการมีตำแหน่งเป็น ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งระเบียบปฏิบัติได้ให้อำนาจเบ็ดเสร็จในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดตั้งและใช้ งบประมาณได้เอง

สถานการณ์ ๒ : ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนึ่งถูกร้องเรียน เกี่ยวกับการทุจริตเงินในโครงการอาหารกลางวัน และทุจริตเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดซื้อ จัดจ้างพัสดุรายหัว และเงินค่าเปอร์เซ็นต์ในการจัดซื้อนมตามโครงการอาหารเสริมนมตามโครงการอาหาร เสริมนม เป็นการกระทำทุจริตกรณีจัดซื้อจัดจ้างสิ่งของในโรงเรียนจากการเป็นผู้บริหารโรงเรียนซึ่งอาศัย ช่องโหว่ของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับในการเอื้อให้ตนเองมีอำนาจดำเนินการได้

สถานการณ์ ๓ : อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งถูกร้องเรียนในหลายเรื่อง ได้แก่ การเบิกจ่ายงบประมาณซ้ำซ้อน พฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันเกี่ยวกับการนำสิ่งของทางราชการซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งของที่ใช้ในสำนักงานไปใช้ส่วนตัวที่บ้านพัก การเรียกเก็บเงินค่าคอมมิชชั่นจากร้านค้าประจำจากการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์การเรียนการสอนในขณะที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร การเบิกน้ำมันทางราชการเพื่อใช้เติมรถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางไปราชการ

การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

มาตรฐานจริยธรรมการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติงาน เป็นการปฏิบัติงานที่เน้นผลสัมฤทธิ์ การรักษามาตรฐานงาน คุณภาพ ความโปร่งใส และการตรวจสอบได้

๑. สาระสำคัญ

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ของงาน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการประเมินการปฏิบัติราชการ นอกเหนือจากการประเมินสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้ปฏิบัติราชการจึงต้องปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยพื้นฐานของการประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานนั้นโดยพื้นฐานเป็นการประเมินที่พิจารณาจากผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงในรอบการประเมินว่าได้ตามค่าเป้าหมาย (Goals) มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติงานได้ผลที่ดีเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายจะได้รับคะแนน การประเมินผลสัมฤทธิ์สูงกว่าผู้ปฏิบัติที่ปฏิบัติได้ผลที่ด้อยกว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ของงาน จะเริ่มจากการกำหนดตัวชี้วัด (KPI หรือ Key Performance Indicator) จากนั้นจึงกำหนดค่าเป้าหมาย (Goal) เพื่อเป็นเกณฑ์ในการวัดผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยค่าเป้าหมายจะต้องสะท้อนต่อเจตจำนง (Intention) ของผลหรือสิ่งที่ต้องการให้บรรลุผล

๑.๒ มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Performance Standard)

มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึงผลการปฏิบัติงานในระดับใดระดับหนึ่งที่ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่น่าพอใจ หรืออยู่ในระดับที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ทำได้ การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานจะเป็นลักษณะข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาในงานที่ต้องปฏิบัติ โดยจะมีกรอบในการพิจารณากำหนดมาตรฐานหลาย ๆ ด้านด้วยกัน อาทิ ด้านปริมาณ ด้านคุณภาพ ด้านระยะเวลา ด้านค่าใช้จ่าย หรือพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากมาตรฐานของงานบางประเภทจะออกมาในรูปของปริมาณ ในขณะที่บางประเภทอาจออกมาในรูปแบบของคุณภาพ องค์การจึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของงานประเภทนั้น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๒๙) คุณค่าและประโยชน์ของมาตรฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่

๑.๒.๑ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง การเปรียบเทียบผลงานที่ทำได้กับที่ควรจะเป็นมีความชัดเจนมองเห็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้เกิดผลได้มากขึ้นและช่วยให้มีการฝึกฝนตนเองให้เข้าสู่มาตรฐาน

๑.๒.๒ เป็นสิ่งเร้าให้เกิดความมุ่งมั่นไปสู่มาตรฐาน ผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถ จะเกิดความรู้สึกท้าทาย ผู้ปฏิบัติงานมุ่งความสำเร็จจะเกิดความมานะพยายาม ผู้ปฏิบัติงานดีจะเกิดความภาคภูมิใจและสนุกกับงาน

๑.๒.๓ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบว่าผลงานที่มีคุณภาพจะต้องปฏิบัติอย่างไร ช่วยให้ ไม่ต้องกำหนดรายละเอียดของงานทุกครั้ง ทำให้มองเห็นแนวทางในการปรับปรุงงานและพัฒนา ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน และช่วยให้สามารถพิจารณาถึงความคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่ม ผลผลิต

๑.๒.๔ เป็นเครื่องมือที่ผู้บังคับบัญชาใช้ควบคุมการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชา สามารถมอบหมายอำนาจหน้าที่และส่งผ่านคำสั่งได้ง่ายขึ้น ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินงานตามแผนง่ายขึ้น และควบคุมงานได้ดีขึ้น

๑.๒.๕ ช่วยให้การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ ป้องกัน ไม่ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความรู้สึก การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่ทำได้กับ มาตรฐานการปฏิบัติงานมีความชัดเจน และช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานยอมรับผลการประเมินได้ดีขึ้น

๑.๓ การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึงการกระทำการใด ๆ ของภาครัฐทั้งในระดับ บุคคลและองค์กรที่ผู้อื่นสามารถมองเห็นได้ คาดเดาได้ และเข้าใจได้ ครอบคลุมถึงทุกการกระทำที่เป็นผล จากการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินงานทางธุรกิจและงานสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การมี ระบบงานและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน (ซึ่งจะดูได้จาก กฎระเบียบ หรือประกาศ) การมีหลักเกณฑ์ ประเมินหรือการให้คุณให้โทษที่ชัดเจน การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างตรงไปตรงมา ความโปร่งใส จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบความถูกต้อง และช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต รวมทั้งนำไปสู่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันทั้งระหว่างผู้ปฏิบัติร่วมกันในองค์กรเดียวกัน ระหว่างประชาชนต่อรัฐ ไปจนถึงระหว่างคนในชาติด้วยกัน ดังนั้น ทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนควร ปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อประชาชนจะได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวก และช่วยตรวจสอบ ความถูกต้องในการทำงานได้

๒. แนวทางปฏิบัติ

๒.๑ แนวทางปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และรักษามาตรฐาน

๒.๑.๑ ปฏิบัติงานโดยมุ่งประสิทธิภาพประสิทธิผลที่เกิดผลดีและเกิดประโยชน์ต่อ ส่วนรวม โดย ๑) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความเสียสละ ทุ่มเทศปิปัญญาเพื่อให้งาน บรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพตามภาระหน้าที่และที่ได้รับมอบหมาย ๒) ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตาม เป้าหมายโดยใช้วิธีการและกระบวนการที่ถูกต้องชอบธรรม ๓) ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ สมบูรณ์ตามกำหนดเวลาโดยยึดผลลัพธ์ของงานที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และ ๔) ดำเนินการตาม ภารกิจของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ

๒.๑.๒ มีจิตวิญญาณในการทำงานเป็นทีมเพื่อให้บรรลุภารกิจ โดย ๑) ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ใส่ใจ ระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ ๒) รับฟังความคิดเห็นของทีมงานทุกคน ๓) รักษาและเสริมสร้างความสามัคคีภายในหน่วยงานและให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และ ๔) ประสานงาน รวมพลังและสามัคคีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ภารกิจบรรลุผล

๒.๑.๓ ขยัน พากเพียร อุทิศตน พยายามพัฒนาฝีมือและศักยภาพในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดย ๑) ขยันหมั่นเพียรใช้ทักษะ สมรรถนะของตนอย่างเต็มที่ และ ๒) ปฏิบัติงานและพัฒนาความรู้ความสามารถของทีมงานเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพตามภารกิจ

๒.๑.๔ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดย ๑) ใฝ่ใจและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และ ๒) นำความรู้ความเชี่ยวชาญไปใช้พัฒนาสร้างสรรค์เพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน

๒.๒ แนวทางปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

ศาสตราจารย์ ดร. ธวัช ภูษิตโกโยโคย ที่ปรึกษาสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย ให้แนวทางปฏิบัติในการสร้างความโปร่งใส ไว้ดังนี้

๒.๒.๑ ต้องมีระบบ “ธรรมาภิบาล” หรือการกำกับดูแลที่ดี โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้รับผิดชอบ และมีหน่วยงานตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือดำเนินการ

๒.๒.๒ ความโปร่งใสจะเกิดขึ้นได้ไม่เพียงแต่จะมีระบบการกำกับดูแลที่ดีและมีผู้บริหารที่สุจริตมีคุณธรรมแล้ว ผู้เกี่ยวข้องกับการทั้งหลายต้องมีความรู้ในเรื่องของความโปร่งใส และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนด้วยความเข้าใจและเห็นใจในทุกวิถีทาง มิใช่ปล่อยให้ปะละละเลยหรือดำเนินการเกินเหตุจนกลับกลายเป็นว่าความโปร่งใสเป็นภัยหรือมีผลลบต่อผู้ปฏิบัติ เข้าทำนองยิ่งพูดความจริงเท่าใด ยิ่งเป็นภัยแก่ตัวมากเท่านั้น ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารก็ต้องรู้จักทำใจ ยอมรับการตำหนิหากผิดพลาด และต้องพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข ที่สำคัญจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หากทุกฝ่ายพร้อมเช่นนี้ ระบบการกำกับดูแลจึงจะเป็นไปได้ ความโปร่งใสในการดำเนินธุรกิจก็จะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

๒.๒.๓ ทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารและฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะเป็นผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ หน่วยงานควบคุม ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ จะต้องยอมรับและปฏิบัติตามปัจจัยพื้นฐานของการกำกับดูแลที่ดี อันได้แก่ การยอมรับความจริงเพื่อขจัดปัญหาก่อนที่จะสายเกินแก้ การไม่ติดยึดพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การมีความเป็นธรรมในการบริหารกิจการ การอยู่ในกรอบของกฎระเบียบ สรุปลงเป็นแนวทางปฏิบัติได้ดังนี้

๒.๒.๓.๑ ผู้บริหารและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องยอมรับความจริงช่วยกันหาสาเหตุและดำเนินการแก้ไข ไม่ตีเถียงกัน การตีเถียงจะต้องตีเพื่อก่อ ผู้บริหารเองก็ต้องพร้อมรับฟัง

๒.๒.๓.๒ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจการจะต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงไม่ติดยึดกับสิ่งที่เป็นอยู่เมื่อมีความจำเป็น และจะต้องช่วยในองค์กรอยู่รอดและดำเนินไปด้วยดี แม้จะต้องเปลี่ยนตัวผู้บริหารก็ต้องทำ ในบางกรณี ปัญหาไม่ได้เกิดขึ้นที่ตัวผู้บริหาร แต่อาจเกิดจากระบบ หรือความไม่ทันสมัย หรือมีขอบเขตจำกัดมากเกินไปจนการบริหารธุรกิจเป็นไปได้ยาก แข่งขันไม่ได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องก็ควรพิจารณาปรับปรุงผ่อนปรนให้ดีขึ้น แม้จะเสียประโยชน์บ้าง

๒.๒.๓.๓ ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรม มีความเป็นกลาง ไม่เห็นแก่ฝ่ายใด ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน คู่ค้า หรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น ในทำนองเดียวกัน ผู้ที่เกี่ยวข้องก็จะต้องเห็นแก่กิจการเป็นหลัก คำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกฝ่าย ไม่เลือกปฏิบัติ ความเป็นธรรมก็จะเกิดขึ้นในการบริหารกิจการ

๒.๒.๓.๔ การดำเนินกิจการและการบริหารธุรกิจต้องเป็นไปตามระเบียบระบบ ข้อบังคับ หรือนโยบายที่กำหนดขึ้น จะออกนอกกรอบนอกทาง หรือออกนอกกรอบไม่ได้ ผู้บริหารจึงต้องสร้างตัวอย่างที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กรด้วยการอยู่ในกรอบเสมอ บุคคลทุกฝ่ายในองค์กรจะได้ถือเป็นตัวอย่าง

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : ส่วนราชการประกอบด้วยคนทำงานหลายรุ่นหลายวัย ทำให้มีการทำงานร่วมระหว่างผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นคนที่เกิดในช่วงก่อนปี พ.ศ.๒๕๐๓ หรือในยุคเบบี้ บูม (Baby Boom) ซึ่งมีค่านิยมมุ่งสร้างความมั่นคงในชีวิต ยึดหลักอาวุโส เน้นความสำเร็จของงานเป็นขึ้น ๆ และขยันอดทน และมีผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นคนที่เกิดในช่วงปี ๒๕๒๘ - ๒๕๔๔ หรือในยุคเจนเนอร์เรชั่นวาย (Generation Y) ซึ่งมีค่านิยมกล้าแสดงออกมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่อดทนอดกลั้น สมารถสนชอบการสื่อสารที่กระชับสั้น ยึดความคิดที่มีเหตุผล และชำนาญในการใช้เทคโนโลยี จึงทำให้การประสานงานระหว่างคน ๒ ยุคเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน และต้องใช้เวลาในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งอาจจะกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานได้ เป็นปัญหาที่ทุกคนต้องทำความเข้าใจ ต้องพยายามศึกษาความเชื่อ ค่านิยม และนิสัยของทั้งสองกลุ่มว่าเป็นอย่างไร แล้วทำความเข้าใจกับที่มาของค่านิยมนั้น ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นใจกัน และจะสามารถคิดและพัฒนาวิธีการทำงานร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์ โดยที่ทั้งสองฝ่ายสามารถใช้ศักยภาพตามธรรมชาติของตนเองอย่างเต็มที่และไม่รู้สึกรอคอยหรือทุกข์ใจที่ถูกบังคับหรือถูกต่อต้าน”

การให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ

มาตรฐานจรรยาบรรณการให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ เป็นมาตรฐานจรรยาบรรณด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยปฏิบัติงานส่วนที่เป็นงานบริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ

๑. สาระสำคัญ

การให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนถือเป็นการให้บริการสาธารณะแบบหนึ่งซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะทุกประเภทต้องตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ หลักว่าด้วยความเสมอภาคและความเป็นกลางของบริการ หลักว่าด้วยความต่อเนื่องในบริการสาธารณะ และหลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

๑.๑ หลักว่าด้วยความเสมอภาคและความเป็นกลางของบริการ

บริการสาธารณะเป็นกิจการที่รัฐจัดขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ดังนั้นประชาชนทุกคนจึงมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติหรือรับประโยชน์จากบริการสาธารณะ หรือเข้าสู่บริการสาธารณะอย่างเสมอภาคกัน รัฐต้องวางตัวเป็นกลาง รัฐจะจัดบริการสาธารณะเพื่อให้ประโยชน์หรือสิทธิแก่ใครคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะไม่ได้ เช่น การเข้าถึงการประมง การจัดซื้อจัดจ้างเพื่อเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการให้กับรัฐ แขนงรัฐ ร่วมกับรัฐ ต้องเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคเป็นกลางในการดำเนินการ

๑.๒ หลักว่าด้วยความต่อเนื่องในบริการสาธารณะ

การจัดทำบริการสาธารณะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะบริการที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของประชาชน ถ้าบริการต้องหยุดชะงักอาจส่งผลกระทบต่อประชาชน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา รถเมล์ รถไฟ ฝ่ายปกครองหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลต้องรับผิดชอบให้มีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง

๑.๓ หลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะอยู่เสมอ

บริการสาธารณะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาตลอดเวลาเพื่อให้ทันกับความต้องการของประชาชนส่วนรวม และเพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ สถานการณ์ และความจำเป็น

๒. แนวทางปฏิบัติ

ปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนด้วยความเป็นมิตรและจิตบริการที่ดี โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑ บริการประชาชนด้วยความเป็นมิตร โดยให้บริการประชาชนผู้มาติดต่อโดย

๒.๑.๑ ไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ

๒.๑.๒ มีจิตสำนึกในการให้บริการอย่างจริงใจ ซื่อสัตย์และยุติธรรม

๒.๑.๓ ความสุภาพ เรียบร้อย และอัธยาศัยอันดี

๒.๑.๔ ให้ความสะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง

๒.๒ ให้ความเคารพในสิทธิของประชาชน

๒.๒.๑ เคารพในสิทธิมนุษยชนของผู้มาติดต่อ

๒.๒.๒ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มาติดต่อเพื่อพัฒนาการบริการให้ดียิ่งขึ้น

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : เจ้าหน้าที่ละเว้นไม่ดำเนินการให้มีการยกเลิกการเสนอราคาที่ฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น มีชายฉกรรจ์กลุ่มหนึ่งยื่นอยู่หน้าประตูของส่วนราชการที่เปิดให้มีการยื่นซองประกวดราคาแล้วห้ามไม่ให้ผู้รับเหมาเข้ามายื่นซองประกวดราคา เจ้าหน้าที่เห็นเหตุการณ์เช่นนี้ต้องทราบว่ามีกรกระทำ ความผิดฐานใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญให้ร่วมเสนอราคาโดยทุจริต ต้องรายงานเพื่อให้มีการยกเลิกการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอราคาในครั้งนี้

สถานการณ์ ๒ : เจ้าหน้าที่กระทำการเอื้อประโยชน์ต่อการกระทำผิดโดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันในการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อช่วยเหลือให้ผู้เสนอราคารายใดได้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐโดยไม่เป็นธรรม และเพื่อกีดกันผู้เสนอราคารายใดมิให้มีโอกาสเข้าแข่งขันในการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม เช่น นายเอเป็นผู้อำนวยการของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งได้กำหนดเงื่อนไขในการประกาศสอบราคาซื้อครุภัณฑ์การแพทย์ตู้เย็นเก็บศพ โดยมีเงื่อนไขไว้ข้อหนึ่งว่าต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้ผ่านมาตรฐานการผลิต ISO 9001 หรือได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) แม้กำหนดว่าผลิตภัณฑ์นี้จะมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ยุโรป หรือประเทศไทยก็ได้ แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ตู้เย็นเก็บศพที่ทำในประเทศไทยยังไม่มีประกาศกำหนดมาตรฐานจึงยังไม่มีผู้ได้รับเครื่องหมาย มอก. และยังมีผู้ได้รับการจดทะเบียนกับสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ทำในประเทศไทยไม่สามารถผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการเปิดซองสอบราคาได้

สถานการณ์ ๓ : เจ้าหน้าที่กระทำความผิดเองหรือกระทำการใด ๆ โดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้ออำนวยแก่ผู้เข้าทำการเสนอราคารายใดให้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ เช่น ในการประกวดราคาจ้างเหมาก่อสร้างอาคารเรียนโรงเรียนรัฐแห่งหนึ่ง นายสมชายเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจไม่ได้ประกาศให้ผู้รับเหมาโดยทั่วไปทราบวันซื้อกำหนดแบบแปลนและยื่นซองประกวดราคา แต่ได้บอกกล่าวให้ทราบเฉพาะผู้รับเหมาบางกลุ่มที่ตนเองจะสามารถเรียกประโยชน์ได้

การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน

มาตรฐานจริยธรรมการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนโดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงภายใต้กรอบของกฎหมาย

๑. สาระสำคัญ

๑.๑ แนวคิดและหลักการพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่รองรับ “สิทธิได้รู้” ของประชาชน โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ และกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อรองรับและคุ้มครองสิทธิของประชาชนไปพร้อมกัน พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ

๑.๑.๑ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ โดยกำหนดข้อยกเว้นให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปอย่างโปร่งใส อันเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสังคมประชาธิปไตย

๑.๑.๒ เพื่อรับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการที่อยู่ในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สิทธิในการขอคำปรึกษา สิทธิในการตรวจสอบดูข้อมูล สิทธิใน

การขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการ สิทธิในการขอสำเนาหรือสำเนาที่มีการรับรอง สิทธิในการได้รับรู้ถึงข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในการในการดำเนินการแทนผู้เยาว์ สิทธิในการร้องเรียน และสิทธิในการอุทธรณ์

๑.๑.๓ เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารของราชการเกือบทั้งหมดหรือส่วนใหญ่สามารถเปิดเผยได้ ภายใต้หลักการที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” โดยข้อยกเว้นจะมีได้เฉพาะกรณีที่มีกฎหมายกำหนดว่าไม่ต้องเปิดเผยเท่านั้น

๑.๒ ความหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้อมูลข่าวสารหมายถึงสิ่งที่สื่อความหมายให้ทราบถึงเรื่องราวหรือข้อเท็จจริงเรื่องหนึ่งเรื่องใด โดยในความหมายนี้เน้นที่การสื่อความหมายเป็นหลัก มิได้เน้นที่รูปร่างหรือรูปแบบของความเป็นข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ สิ่งที่จะเป็นข้อมูลข่าวสารได้นั้น ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปร่างหรือรูปแบบของกระดาษที่มีข้อความหรือแฟ้มเอกสาร แต่มีความหมายรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่อาจจะปรากฏให้เห็นเป็นข้อความ ตัวเลข สัญลักษณ์ เสียง แสง และสิ่งอื่น ๆ ที่ทำให้มนุษย์สามารถเข้าใจและรู้ความหมายได้ ไม่ว่าจะโดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านกรรมวิธีใด ๆ เช่น ประจุไฟฟ้าแม่เหล็ก ฟิล์ม ไมโครฟิล์ม รูปภาพ เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ คอมพิวเตอร์ แผ่นบันทึกข้อมูล (Diskette) คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฉบับนี้ต้องเป็น “ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารนั้นต้องอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ดังนั้นความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารของราชการ” จึงให้ความสำคัญต่อลักษณะหรือสิทธิในการยึดถือข้อมูลข่าวสารนั้นว่าอยู่ในขอบเขตอำนาจครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐหรือไม่ ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่า เนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร อาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือเอกชนใด ๆ ก็ได้

๑.๓ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ กำหนดวิธีในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ และการเข้าสู่ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ดังนี้

๑.๓.๑ การเปิดเผยโดยการนำข้อมูลข่าวสารที่กฎหมายกำหนดลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับโครงสร้างและการจัดองค์กร สรุปลำเนาหน้าที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับการ คำสั่ง หรือหนังสือเวียนที่จัดทำให้มีสภาพอย่างกฎเพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

๑.๓.๒ การเปิดเผยโดยการตั้งแสดงไว้ในสถานที่ที่หน่วยงานจัดเตรียมไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ด้วยตนเอง ได้แก่ ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงมาตรา ๗ วรรคสอง สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ มติคณะรัฐมนตรี

หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมายหรือโดยมติคณะรัฐมนตรี และข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

๑.๓.๓ การเปิดเผยตามที่ประชาชนมีคำขอเป็นการเฉพาะราย เป็นข้อมูลข่าวสารที่อยู่นอกเหนือจาก ข้อ ๑.๓.๑ และข้อ ๑.๓.๒ ดังกล่าวข้างต้น

๑.๔ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหมายถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เป็น “สิ่งเฉพาะตัว” ของบุคคล ไม่ว่าในแง่ภูมิใด เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน เป็นต้น ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคลยังไม่ถือเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล นอกจากจะมีสิ่งบ่งชี้ตัวบุคคลด้วยว่าข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นของบุคคลใด โดยอาจเป็นชื่อ รหัส หมายเลข รูปถ่ายหรือสิ่งบ่งชี้อย่างอื่นก็ได้ โดยปกติคนเราจะมีความเป็นส่วนตัวในการดำรงชีวิตระดับหนึ่งที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นนำไปเปิดเผยต่อสาธารณะ ซึ่งอาจทำให้เราเกิดความไม่สบายใจ หรือรำคาญใจ ซึ่งมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญได้รับรองว่าบุคคลมีสิทธิในความเป็นส่วนตัว ผู้ใดจะรุกรานความเป็นส่วนตัวของบุคคลไม่ได้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ให้สิทธิแก่ประชาชนเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของตนหรือเกี่ยวกับตนเองได้ และกำหนดว่า ถ้าพบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งหน่วยงานของรัฐจัดเก็บไว้ไม่ถูกต้อง ประชาชนผู้เป็นเจ้าของข้อมูลย่อมมีสิทธิทำคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนั้นได้ ทั้งนี้เพื่อมิให้มีการนำข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดไปใช้ให้เกิดผลร้ายแก่บุคคล และจะขอสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ยอมปฏิบัติตามคำขอให้แก้ไข ประชาชนเจ้าของข้อมูลอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ซึ่งถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้วินิจฉัยเช่นใด หน่วยงานของรัฐก็ต้องปฏิบัติตามนั้น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์หรือไม่ หรือผลการพิจารณาอุทธรณ์จะเป็นเช่นใดก็ตาม เจ้าของข้อมูลมีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นก็ได้ ทั้งนี้ เมื่อแต่ละฝ่ายยืนยันว่าตนเป็นฝ่ายถูก การให้หมายเหตุไว้จึงเป็นวิธีการสุดท้ายที่จะเตือนให้ผู้จะนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นมาใช้ได้ตระหนักและใช้ดุลยพินิจโดยระมัดระวังว่าที่ถูกต้องเป็นเช่นใด

๑.๕ การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ประชาชนชาวไทยทุกคนที่เป็นบุคคลธรรมดา (ไม่รวมนิติบุคคล) มีสิทธิได้รับความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ ซึ่งรับรองว่าบุคคลมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตน โดยผู้ใดจะกล่าวหรือแพร่หลายไปยังสาธารณชนเป็นการกระทบสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวมิได้ กรณีของคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยก็ได้รับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารบุคคลด้วย โดยหลักการแล้ว ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองดูแลของหน่วยงานของรัฐจะนำออกไปเปิดเผยโดยเจ้าของข้อมูลไม่ยินยอมไม่ได้ และคำยินยอมต้องทำเป็นหนังสือ หลักการเฉพาะเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพื่อมิให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลมีดังนี้

๑.๕.๑ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

๑.๕.๒ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และให้ยกเลิกเมื่อหมดความจำเป็น

๑.๕.๓ หน่วยงานของรัฐต้องพยายามจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง

๑.๕.๔ บังคับให้มีการประกาศรายการสำคัญหรือจำเป็นเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาดังรายการต่อไปนี้

๑.๕.๔.๑ ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้

๑.๕.๔.๒ ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

๑.๕.๔.๓ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

๑.๕.๔.๔ วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล

๑.๕.๔.๕ วิธีการขอให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล

๑.๕.๔.๖ แหล่งที่มาของข้อมูล

๑.๕.๕ หน่วยงานของรัฐต้องจัดระบบรักษาความปลอดภัยและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอยู่เสมอ

๑.๖ การนำข้อมูลไปใช้งาน

กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีที่จัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่ เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

๑.๗ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น หรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้า หรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการนี้ที่กำหนดไว้ เช่น การเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น หรือเป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกัน หรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล เป็นต้น

๑.๘ ข้อมูลข่าวสารประวัติศาสตร์

ข้อมูลข่าวสารประวัติศาสตร์คือข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีอายุครบกำหนด ๒๐ ปี สำหรับข้อมูลข่าวสารทั่วไป หรือ ๗๕ ปี สำหรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ ข้อมูลข่าวสารในราชการย่อมเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และด้านวิทยาการต่าง ๆ ในอนาคต การเก็บรักษาเอกสารเหล่านี้ หากไปขึ้นอยู่กับความเห็นของแต่ละหน่วยงานจะไม่เหมาะสม โดยมาตรฐานในการคัดเลือกเก็บจะล้าสมัยอาจสูญเสียข้อมูลข่าวสารหลายประการที่ควรได้จัดเก็บ อีกประการหนึ่งการจัดเก็บรักษา

ข้อมูลข่าวสารเก่า ๆ ก็มีเทคนิคเฉพาะที่จะดูแลมิให้บอบสลาย มิใช่เทคนิคที่จะรู้กันทั่วไป ดังนั้นกฎหมายจึงกำหนดเป็นหลักการดังนี้

๑.๘.๑ ข้อมูลข่าวสารใดที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษา หรือ

๑.๘.๒ มีอายุครบกำหนดตามมาตรา ๒๖ วรรคสอง จะต้องจัดส่งให้แก่ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อจะได้คัดเลือกเก็บไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า ไม่เช่นนั้นข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จะถูกทอดทิ้ง เก็บไว้โดยไม่เกิดประโยชน์แก่ประชาชน นอกจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติแล้ว อาจมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้ทำหน้าที่คัดเลือกและเก็บรักษาเอกสารประวัติศาสตร์บางประเภทให้ประชาชนศึกษาค้นคว้าได้เช่นกัน ถ้าในอนาคตจะมีการแยกความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการเก็บรักษาเอกสารประวัติศาสตร์ ข้อมูลข่าวสารที่ต้องส่งไปคัดเลือกนี้ไม่ใช่บังคับกับ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่คณะรัฐมนตรีออกระเบียบกำหนดให้ต้องทำลายหรืออาจทำลายได้โดยไม่ต้องรักษา (มาตรา ๒๖) เพราะข้อมูลบางประเภทเห็นได้โดยสภาพว่าไม่มีคุณค่าที่จะเก็บไว้ศึกษา และการเก็บไว้หรือจัดส่งไปให้คัดเลือกจะเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยใช้เหตุ

๒. แนวทางปฏิบัติ

หน่วยงานจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ สรุปเป็นแนวทางปฏิบัติที่หน่วยงานและบุคลากรจะต้องยึดเป็นหลักปฏิบัติได้ดังนี้

๒.๑ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้วย ๔ วิธี ได้แก่ ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา การตั้งแสดงไว้ในสถานที่ที่หน่วยงานจัดเตรียมไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ด้วยตนเอง ประชาชนมีคำขอเป็นการเฉพาะราย และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยในแต่ละวิธีให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนด

๒.๒ ให้สิทธิแก่ประชาชนเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของตนหรือเกี่ยวกับตนเองได้หรือขอสำเนาข้อมูลข่าวสาร และแก้ไขข้อมูลข่าวสารถ้าพบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งหน่วยงานของรัฐจัดเก็บไว้ไม่ถูกต้อง ซึ่งประชาชนผู้เป็นเจ้าของข้อมูลย่อมมีสิทธิทำคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนั้นได้ และในกรณีที่หน่วยงานไม่ปฏิบัติตามคำขอให้แก้ไข เจ้าของข้อมูลอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผลการวินิจฉัยเช่นใด หน่วยงานต้องปฏิบัติตามนั้น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์หรือไม่ หรือผลการพิจารณาอุทธรณ์จะเป็นเช่นใดก็ตาม เจ้าของข้อมูลมีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นก็ได้

๒.๓ ไม่นำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลออกไปเปิดเผยโดยเจ้าของข้อมูลไม่มีหนังสือยินยอม

๒.๔ จัดให้มีระบบข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

๒.๕ จัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยวข้อและจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และให้ยกเลิกเมื่อหมดความจำเป็น

๒.๖ พยายามจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง

๒.๗ มีการประกาศรายการสำคัญหรือจำเป็นเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาดังรายการดังต่อไปนี้

๒.๗.๑ ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้

๒.๗.๒ ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

๒.๗.๓ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

๒.๗.๔ วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล

๒.๗.๕ วิธีการขอให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล

๒.๗.๖ แหล่งที่มาของข้อมูล

๒.๘ จัดระบบรักษาความปลอดภัยและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอยู่เสมอ

๒.๙ แจกแจงให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีการจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่ เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

๒.๑๐ ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น ถ้าไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้น เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามพระราชบัญญัติกำหนดไว้ เช่น การเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน หรือเป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล เป็นต้น

๒.๑๑ ส่งข้อมูลข่าวสารใดที่หน่วยงานไม่ประสงค์จะเก็บรักษา หรือมีอายุครบกำหนดตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อจะได้คัดเลือกเก็บไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : นางสาว ส. ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๓ ถูกร้องเรียน กล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หน่วยงานให้ดำเนินการสอบสวนทางวินัยจนเป็นที่ยุติ และมีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการแล้ว นางสาว ส. ใช้สิทธิขอให้เปิดเผยเอกสาร จำนวน ๕ รายการเพื่อประกอบการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ๑) รายงานการสอบสวนข้อเท็จจริง ๒) รายงานการสอบสวนทางวินัย ๓) รายงานการประชุมของคณะกรรมการสอบสวน ๔) คำให้การของพยานทุกปาก และ ๕) ผลการพิจารณาของผู้มีอำนาจออกคำสั่งลงโทษ ผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ สรุปได้ว่า ทั้ง ๕ รายการสามารถเปิดเผยได้ เพราะมีผลกระทบต่อผู้ขอโดยตรง โดยรายการที่ ๔ คำให้การของพยานทุกปาก สามารถเปิดเผยได้ แต่ต้องปกปิดชื่อพยานไว้ เพราะจะทำให้ผู้อื่นกระทบ/เสียหายได้

สถานการณ์ ๒ : นายเตื่อนใช้สิทธิขอดูข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงาน เพื่อขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพิจารณาผลงานทางวิชาการเพื่อขอปรับตำแหน่งเป็นผู้ชำนาญการพิเศษ ดังนี้ ๑) ผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาผลงานทางวิชาการของตนเองที่คณะกรรมการฯ ตัดสินว่าไม่ผ่านเกณฑ์ ๒) ผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาผลงานทางวิชาการของบุคคลอื่นที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด ๓) ผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาผลงานทางวิชาการของบุคคลอื่นที่ไม่ผ่าน

เกณฑ์ทั้งหมด และเหตุผลของคณะกรรมการแต่ละคนที่พิจารณาว่าที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ๔) รายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาผลงานในการประชุมทุกครั้ง ๕) เอกสารผลงานทางวิชาการของบุคคลอื่นที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ และ ๖) คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาผลงานทางวิชาการ ผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ สรุปได้ว่า สามารถเปิดเผยได้ ๔ รายการ ได้แก่ ผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาผลงานทางวิชาการของตนเองที่คณะกรรมการฯ ตัดสินว่าไม่ผ่านเกณฑ์ รายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาผลงานในการประชุมทุกครั้ง เอกสารผลงานทางวิชาการของบุคคลอื่นที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ และ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาผลงานทางวิชาการ ไม่สามารถเปิดเผยได้ ๒ รายการ ได้แก่ ผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาผลงานทางวิชาการของบุคคลอื่นที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด (แต่สามารถบอกจำนวนคนที่ผ่านเกณฑ์ได้/ปิดชื่อไว้ และมีผลกระทบต่อผู้ขอสามารถเปิดเผยได้) และผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาผลงานทางวิชาการของบุคคลอื่นที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด และเหตุผลของคณะกรรมการแต่ละคนที่พิจารณาว่าที่ไม่ผ่านเกณฑ์ แต่สามารถบอกจำนวนคนที่ผ่านเกณฑ์ได้/ปิดชื่อไว้ และมีผลกระทบต่อผู้ขอสามารถเปิดเผยได้

สถานการณ์ ๓ : นักศึกษาปริญญาเอกกำลังดำเนินการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของคนพิการในสถานประกอบการเอกชน ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ มีความประสงค์ที่จะขอข้อมูลจำนวนคนพิการที่ทำงานในสถานประกอบการเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ ๑) ชื่อสถานประกอบการ ๒) ที่อยู่ ๓) เบอร์โทรศัพท์ ๔) คนพิการที่ทำงานอยู่ (ระบุชื่อ, นามสกุล) ๕) ประเภทความพิการ และ ๖) ตำแหน่ง ผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ เห็นว่า ข้อมูลข่าวสารที่นักศึกษาปริญญาเอกขอข้อมูลของคนพิการตามรายละเอียด ๑ - ๖ เปิดเผยได้ ยกเว้นข้อ ๔ เพราะต้องการให้ระบุชื่อ/นามสกุลซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ไม่สามารถเปิดเผยได้ อาจหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลโดยการระบุเป็นจำนวนคนพิการที่ทำงานอยู่ เช่น เพศหญิง เพศชาย ก็ได้

สถานการณ์ ๔ : การออกคำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการและลูกจ้างประจำ เนื่องจากทางกรมบัญชีกลางได้ขอความร่วมมือให้หน่วยงานราชการออกคำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือนโดยให้ใส่เลขที่บัตรประจำตัวประชาชนในคำสั่งดังกล่าวตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๓๐.๒/ว๒๓๔ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๘ การที่ใส่เลขที่บัตรประจำตัวประชาชนซึ่งถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลในคำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือนถือเป็นการกระทำที่ผิดตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารหรือไม่ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้หารือกับทางกรมบัญชีกลางในประเด็นดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าการใส่เลขที่บัตรประจำตัวประชาชนในคำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการและลูกจ้างประจำเป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลห้ามมิให้ใส่เลขที่บัตรประจำตัวประชาชนดังกล่าว

สถานการณ์ ๕ : ผู้เข้าร่วมยื่นซองประกวดราคาตามประกาศประกวดราคาเพื่อจ้างเหมาเอกชนปรับปรุงโรงงานพร้อมเดินเครื่องจักรกำจัดมูลฝอย แต่คณะกรรมการพิจารณาผลประกวดราคาเห็นว่าเสนอผิดเงื่อนไขที่จะได้รับการพิจารณาเปิดซองข้อเสนอด้านราคา จึงมีหนังสือถึงสำนักรักษาความสะอาดขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการพิจารณาประกวดด้านเทคนิค เอกสารข้อเสนอด้านเทคนิคและเอกสาร

เสนอราคาของบริษัทยูโรเวสต์เอ็นจีเนียริงจำกัด เพื่อนำไปใช้ประกอบการชี้แจงต่อคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาและตรวจสอบความถูกต้องโปร่งใสในการพิจารณาผลการประกวดราคา และเพื่อเป็นหลักฐานประกอบในการแสวงหาความถูกต้องและเป็นธรรมในโอกาสต่อไป แต่ได้รับการปฏิเสธ คณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณาเห็นว่า ๑) รายงานผลการพิจารณาผลการประกวดราคาฯ เป็นเพียงความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด การเปิดเผยอาจกระทบต่อการใช้ดุลพินิจของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้ เนื่องจากผู้ว่าฯ ยังไม่ได้พิจารณาข้อเสนอและมีได้มีคำสั่งเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่อย่างใด จึงชอบที่จะไม่เปิดเผย ๒) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกสารประกอบการยื่นซองประกวดราคา ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อเสนอด้านเทคนิคและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาผลฯ ได้พิจารณารายละเอียดข้อเสนอของผู้เข้าประกวดราคา และแจ้งผลให้ทราบแล้ว อีกทั้งข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่าคณะกรรมการพิจารณาผลฯ ได้ดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาผลการประกวดราคาในขั้นต่อไป โดยได้เปิดซองข้อเสนอราคาเฉพาะรายที่ผ่านการคัดเลือกข้อเสนอด้านเทคนิคแล้ว ถือว่าการดำเนินการของคณะกรรมการพิจารณาผลฯ ได้ดำเนินการเป็นที่สิ้นสุดแล้ว ผู้อุทธรณ์ซึ่งได้รับผลกระทบจากการพิจารณาดังกล่าวจึงควรได้สิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้ง แต่เนื่องจากผู้ให้ความเห็นชอบในขั้นสุดท้ายคือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจจะมีความเห็นแตกต่างจากคณะกรรมการพิจารณาผลการเปิดเผยก่อนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะมีคำสั่งย่อมมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของบริษัทเจ้าของข้อมูลการเปิดเผยจึงต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับบริษัทเจ้าของข้อมูลด้วย และในขั้นนี้ถือว่าการพิจารณาผลการประกวดราคายังไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์ตามขั้นตอนทั้งหมด จึงยังไม่ควรเปิดเผยก่อนถึงเวลาอันสมควร ให้สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร เปิดเผยข้อมูลเฉพาะบัญชีรายชื่อบริษัท ห้างร้าน ที่รับใบเสนอราคา โดยให้สำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องแก่ผู้อุทธรณ์

สถานการณ์ ๖ : ผู้อุทธรณ์มีหนังสือถึงองค์การบริหารส่วนตำบลแขงบาดาล จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบันทึกของคณะกรรมการเปิดซองราคาโครงการจ้างเหมาก่อสร้างถนนคอนกรีต แต่ได้รับการปฏิเสธ คณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณาเห็นว่าข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างโครงการก่อสร้างถนนซึ่งเป็นโครงการสาธารณูปโภคที่องค์การบริหารส่วนตำบลแขงบาดาลรับผิดชอบโดยตรง เมื่อพิจารณาถึงหลักการบริหารงานปกครองท้องถิ่นที่ดี ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับผู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในทุกขั้นตอน อีกทั้งมีสิทธิในการเข้าร่วมติดตามตรวจสอบความถูกต้องและโปร่งใสในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่แล้วเสร็จในแต่ละขั้นตอน จึงต้องเปิดเผยให้ประชาชนตรวจสอบได้ สำหรับบันทึกคณะกรรมการเปิดซองราคาฯ เป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นผลการพิจารณาที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน และประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ บังคับให้หน่วยงานต้องจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ การไม่เปิดเผยจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงให้องค์การบริหารส่วนตำบลแขงบาดาล เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ให้แก่ผู้อุทธรณ์

สถานการณ์ ๗ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดตราดมันคงวัสดุก่อสร้าง ผู้ถือหุ้นมีหนังสือถึงองค์การบริหารส่วนตำบลวังกระแจะ จังหวัดตราด ขอข้อมูลข่าวสาร ๒ รายการ ได้แก่ ๑) รายละเอียดผู้เช่าระยะภาษีโรงเรือนและที่ดินที่มียอดชำระสูงลำดับที่ ๑ - ๒๐ พร้อมปริมาณพื้นที่ และ ๒) รายละเอียดการจัดซื้อจัดจ้าง งานสอบราคา/ประกวดราคา โดยให้จัดส่งให้แก่ผู้ถือหุ้นทุกครั้งที่มีการออกประกาศ แต่ได้รับการปฏิเสธ คณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณาเห็นว่าข้อมูลข่าวสารรายการที่ ๑ นั้น แม้จะมีรายละเอียดของชื่อสถานประกอบการ ที่ตั้ง พื้นที่อาคาร และที่ดิน และจำนวนเงินภาษีโรงเรือนและที่ดินของผู้เสียภาษีแต่ละราย ซึ่งมีทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล โดยส่วนที่เป็นนิติบุคคลไม่ถือเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ และมีใช้ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยได้ ประกอบกับผู้ถือหุ้นต้องการข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเพื่อตรวจสอบการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังกระแจะ โดยการเปรียบเทียบปริมาณพื้นที่กับจำนวนเงินภาษีของผู้ถือหุ้นกับผู้เสียภาษีรายอื่น ๆ สำหรับข้อมูลข่าวสารรายการที่ ๒ องค์การบริหารส่วนตำบลวังกระแจะไม่ได้แจ้งผลในการไม่เปิดเผย แต่ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้ประชาชนเข้าตรวจสอบอยู่แล้ว ตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่องกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการพิจารณาจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐเป็นข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ แต่หน่วยงานของรัฐไม่มีหน้าที่จะต้องจัดส่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวให้แก่ผู้ขอ จึงให้องค์การบริหารส่วนตำบลวังกระแจะ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารรายการที่ ๑ แก่ผู้ถือหุ้น โดยให้ลบ ตัดทอน หรือทำด้วยประการอื่นใด ที่ไม่เป็นการเปิดเผยชื่อและที่อยู่ของผู้เสียภาษี เฉพาะที่เป็นบุคคลธรรมดา ส่วนข้อมูลข่าวสารรายการที่ ๒ นั้น ให้ยกผู้ถือหุ้น

สถานการณ์ ๘ : นาย ก ถูกกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมและปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเกี่ยวกับการบริหารงานโครงการก่อสร้างสนามบินแห่งหนึ่ง จึงมีหนังสือถึงกระทรวงคมนาคมขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลชื่อพยานผู้กล่าวหาและเอกสารพยานหลักฐานต่าง ๆ กระทรวงคมนาคมได้มีหนังสือชี้แจงให้นาย ก ทราบว่าเรื่องดังกล่าวอยู่ระหว่างการสอบสวน จึงไม่สามารถเปิดเผยได้ ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๑๕ (๒) คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคมการบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารที่ขอเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในวงราชการ ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการ การเปิดเผยอาจจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือการบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ จึงมีมติว่า กระทรวงคมนาคมมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการสอบสวนฯ นั้นชอบแล้ว

การยึดมั่นในระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารอย่างเคร่งครัด

มาตรฐานจริยธรรมการยึดมั่นในระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารอย่างเคร่งครัด เป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยการปฏิบัติตามตามระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารอย่างเคร่งครัด

๑. สาระสำคัญ

แบบธรรมเนียมทหาร หมายถึง แนวทางปฏิบัติซึ่งผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าส่วนราชการ ตลอดจนผู้มีอำนาจหน้าที่ได้วางไว้เป็นหลักสำหรับปฏิบัติทั้งที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่มาหรือแหล่งกำเนิดแบบธรรมเนียมของทหาร ได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบังคับ คำสั่ง ระเบียบ ประกาศ แถลงการณ์ มติคณะรัฐมนตรี และข่าว ดังนั้น ผู้มีอำนาจและหน้าที่ออกแบบธรรมเนียมของทหารมีหลายระดับ ได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี กระทรวง ส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม ส่วนราชการรอง ๆ ลงไป ผู้มีอำนาจและหน้าที่จะออกแบบธรรมเนียมของทางราชการได้นั้น ต้องออกมาในรูปแบบและขอบเขต ซึ่งตนมีอำนาจเท่านั้น

การขัดขืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร ผู้บังคับบัญชามีอำนาจหน้าที่พิจารณา ลงทัณฑ์หรือลงโทษ โดยในกรณีแบบธรรมเนียมที่เป็นกฎหมาย ผู้ขัดขืนหรือละเลยจะต้องได้รับโทษตาม พระราชกำหนดกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ และกรณีแบบธรรมเนียมที่เป็นข้อบังคับ และคำสั่ง ถึงแม้ว่าแบบธรรมเนียมที่เป็นข้อบังคับและคำสั่งจะไม่มีลักษณะเป็นตบทกกฎหมายโดยตรงก็ตาม แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๓๐ ถึงมาตรา ๓๓ บัญญัติไว้ว่า เป็นความผิดและมีโทษทางอาญา ซึ่งอยู่ในอำนาจของผู้บังคับบัญชาสมควรจะนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลทหารหรือไม่ ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าถ้าขัดขืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับและคำสั่งแล้วผู้บังคับบัญชาก็มีอำนาจพิจารณาว่าจะสมควรฟ้องร้องต่อศาลทหารหรือไม่ นอกจากนี้ผู้เป็นทหารอาจจะได้รับทัณฑ์ทางวินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ รวมทั้งที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่อีกด้วย ส่วนผู้ที่เป็นข้าราชการกลาโหมพลเรือน ลูกจ้าง อาจจะได้รับการพิจารณา ลงโทษตามข้อบังคับทหารว่าด้วยข้าราชการกลาโหมพลเรือน พ.ศ.๒๔๘๒ หรือ ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยลูกจ้างประจำ พ.ศ.๒๕๔๒

๒. แนวทางปฏิบัติ

๒.๑ ปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ

ทหารเป็นองค์กรเช่นเดียวกับองค์กรอื่น ๆ จึงต้องมีระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับเป็นหลักยึดถือปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้สังคมทหารดำเนินไปสู่จุดหมายขององค์กรได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยและพัฒนา ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ทหารทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับที่กำหนดขึ้น

๒.๒ ปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร

แบบธรรมเนียมทหาร ๘ ด้านที่ทหารต้องยึดถือและปฏิบัติตาม ได้แก่ การทำความเคารพ การสั่งการและประชาสัมพันธ์ การลา การรายงาน การรับส่งหน้าที่ การเข้าสมาคม การเข้าศึกษา หรือ บอกความในราชการ ข้าราชการกลาโหมกับการเมือง และการแต่งกาย รายละเอียดการปฏิบัติในผนวก จ

๒.๒.๑ การทำความเคารพ ประกอบด้วย การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำความเคารพ เมื่ออยู่ลำพัง การทำความเคารพเมื่ออยู่ในความควบคุม และการผ่อนผันการทำความเคารพ

๒.๒.๒ การสั่งการและประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย วิธีการสั่งการและประชาสัมพันธ์ อำนาจเฉพาะในการออกหนังสือสั่งการและประชาสัมพันธ์บางประเภท อำนาจสั่งการตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก และลักษณะของหนังสือสั่งการและประชาสัมพันธ์ประเภท “คำสั่ง”

๒.๒.๓ การลา ประกอบด้วย การปฏิบัติเกี่ยวกับการลาป่วย การลาคลอดบุตร การลาฝึก การลาพักผ่อนประจำปี การลาอุปสมบท การลาไปประกอบพิธีฮัจญ์ การลาติดตามคู่สมรสไปต่างประเทศ การลาไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ และการปฏิบัติอื่น ๆ เกี่ยวกับการลา

๒.๒.๔ การรายงาน ประกอบด้วย การปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานด่วน การรายงานตนเอง การรายงานเมื่อต้องหาในคดีอาญาหรือคดีแพ่งหรือคดีล้มละลาย และการรายงานตัวเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินและการเตรียมพร้อม

๒.๒.๕ การรับส่งหน้าที่ ประกอบด้วย การปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีต้องรับส่งหน้าที่ราชการและการปฏิบัติงานในงานรับส่งหน้าที่ราชการ การปฏิบัติขณะที่ยังไม่มี การรับส่งหน้าที่ราชการ บัญชีประกอบการรับส่งหน้าที่ การจัดทำเอกสารการรับส่งหน้าที่ราชการ และข้อกำหนดการรับส่งหน้าที่ราชการ

๒.๒.๖ การเข้าสมาคม การเข้าศึกษา หรือบอกความในราชการ ประกอบด้วย การปฏิบัติเกี่ยวกับ

๒.๒.๖.๑ การเป็นสมาชิก ร่วมประชุม ฟังการบรรยาย เผยแพร่กิจการ หรือช่วยเหลือกล่อมโฆษณาวัตถุประสงค์ของสมาคม สโมสร องค์การใด หรือไปบรรยาย ไปแสดงให้แก่สมาคม สโมสร องค์การใดที่มีใช้เป็นที่ของทางราชการทหาร

๒.๒.๖.๒ การเข้าศึกษาในสถานศึกษาของรัฐบาลหรือเอกชนโดยใช้เวลานอกราชการ หรืออาจใช้เวลาในราชการเพียงบางส่วนไปศึกษา

๒.๒.๖.๓ กิจการหรือข้อความใด ๆ ในราชการที่เป็นความลับ ห้ามข้าราชการกล่าโหมประจำการ ลูกจ้างและคนงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมทุกคนเปิดเผยเป็นอันขาด

๒.๒.๗ ข้าราชการกล่าโหมกับการเมือง ประกอบด้วย การปฏิบัติเกี่ยวกับ

๒.๒.๗.๑ การสมัครเข้าเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒.๒.๗.๒ การเข้าร่วมประจำอันเป็นการประชุมของพรรคการเมืองเป็นการส่วนตัว

๒.๒.๗.๓ การวางตนเป็นกลางทางการเมือง

๒.๒.๗.๔ การกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามทางการเมือง

๒.๒.๘ การแต่งกาย ประกอบด้วย การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เครื่องแบบทหาร อากาศในงานพิธีต่าง ๆ การแต่งเครื่องแบบและการไว้ทรงผมของทหารหญิง การกำหนดทรงผม ชุดพระราชทาน การคาดกระบี่ การใช้ถุงมือ และการใช้ผ้าพันแขนทุกซ์

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : โอกาสที่ทหารไม่ต้องทำการเคารพผู้ใด ๙ ประการ ได้แก่ กำลังเล่นกีฬา อยู่ในชุมนุมซึ่งต้องการความสงบ เจ็บป่วยสาหัส แยกแอมของหนัก กำลังรับประทานอาหาร มีหน้าที่ต้องประจำในขบวนหรือพิธี กำลังขับขียานหรือสัตว์พาหนะเคลื่อนที่ตามลำพังในที่คับขัน หรือเมื่อกำลังขียานพาหนะในความควบคุม ควบคุมนักโทษเดินไปนอกเรือนจำหรือโดยสารไปบนพาหนะ กำลังทำการรักษาพยาบาลตามหน้าที่

สถานการณ์ ๒ : หลักการปฏิบัติเมื่อการสั่งการมีความขัดแย้งกัน ให้ถือสั่งการของผู้บังคับบัญชาผู้ดำรงตำแหน่งชั้นสูงกว่า ถ้าเป็นการสั่งการของผู้บังคับบัญชาผู้ดำรงตำแหน่งชั้นเดียวกัน ให้ถือปฏิบัติตามสั่งการครั้งหลังสุด

สถานการณ์ ๓ : ข้าราชการทหารอากาศที่ไม่สามารถปฏิบัติราชการได้อันเนื่องมาจากพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งเกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลทั่วไปในท้องถิ่นนั้น และมีได้เกิดจากความประมาท เลินเล่อหรือความผิดของตนเอง โดยพฤติการณ์พิเศษดังกล่าวร้ายแรงจนเป็นเหตุขัดขวางทำให้ไม่สามารถมาปฏิบัติราชการ ณ สถานที่ตั้งปกติ จะต้องรับรายงานพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งอุปสรรคขัดขวางที่ทำให้มาปฏิบัติราชการไม่ได้ต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทหารอากาศ ทันทีในวันแรกที่สามารถมาปฏิบัติราชการได้

สถานการณ์ ๔ : ข้าราชการทหารอากาศที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา ข้อหาความผิดที่สูงกว่าความผิดลหุโทษ จะต้องรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรง ทันทีในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ แต่ต้องไม่เกิน ๕ วันทำการนับตั้งแต่ทราบการตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย และได้รับอนุญาตให้ประกันตัว หรือมิได้ถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจฝ่ายทหาร ถ้าตกเป็นผู้ต้องหาหรือถูกฟ้องเป็นจำเลยในความผิดลหุโทษหรือความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ ให้รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงภายใน ๑๐ วัน นับตั้งแต่วันตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย และทราบข้อกล่าวหาดังกล่าว

สถานการณ์ ๕ : ข้าราชการทหารอากาศ นอกจากข้าราชการการเมืองผู้ใดเป็นสมาชิกของ สมาคม สโมสร หรือองค์การใด (ซึ่งมิใช่สมาคม สโมสร หรือองค์การที่กองทัพอากาศอนุญาตให้เข้าเป็นสมาชิก) อยู่ก่อนเข้ารับราชการ ให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทหารอากาศ เพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร

สถานการณ์ ๖ : ข้าราชการทหารอากาศที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด ๆ ที่ตั้งขึ้น โดยชอบด้วยกฎหมายให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทหารอากาศเพื่อทราบ

สถานการณ์ ๘ : เครื่องแบบปกติเทาคอแบะใช้ใน ๑๐ พิธี ได้แก่ พิธีวางพวงมาลาอนุสาวรีย์ต่าง ๆ ในวันกองทัพไทย พิธีสวนสนามกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล พิธีงานวันที่ระลึกกองทัพอากาศ พิธีรับส่งหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาชั้นสูง พิธีประดับเครื่องหมายความสามารถในการบินของนักบินประจำกอง พิธีประดับเครื่องหมายความสามารถในการบินกิตติมศักดิ์ (สำหรับข้าราชการต่างประเทศ) พิธีประดับเครื่องหมายยศของนักเรียนนายเรืออากาศที่สำเร็จการศึกษา พิธีสวนสนามตรวจแถวกองเกียรติยศในโอกาสผู้บัญชาการทหารสูงสุดอำลาชีวิตราชการทหาร พิธีต้อนรับแขกต่างประเทศอย่างเป็นทางการโดยมีการตรวจแถวกองทหารเกียรติยศ และวางพวงมาลา ณ อนุสาวรีย์กองทัพอากาศ และพิธีประดับเครื่องหมายยศนายทหารสัญญาบัตร

การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหาร

มาตรฐานจริยธรรมการเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหารเป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนของบุคลากรโดยการเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศและเกียรติศักดิ์ของทหาร

๑. สาระสำคัญ

เกียรติของทหารหมายถึง คุณความดีของทหารที่บุคคลทั่วไปยกย่องสรรเสริญ เกียรติยศเป็นสิ่งที่ดั่งงาม ผู้ที่ได้รับควรถนอมรักษาไว้ตลอดไป การที่จะให้คนสรรเสริญกระทำได้ด้วยการกระทำคุณงามความดี ไม่กระทำในสิ่งที่ไม่ดีงาม อนุสาวรีย์ย่อมเป็นที่เคารพและชื่นชมของผู้ที่พบเห็นและชวนให้นึกน้อมถึงคุณความดีอันไม่มีวันตายของอนุสาวรีย์ ข้อสำคัญคือเราใจอยากให้ผู้พบเห็นประกอบคุณความดี

สิ่งที่แสดงถึงเกียรติที่บุคคลได้รับที่เป็นสิ่งของที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ เหรียญตรา พวงมาลัย สิ่งของสักการบูชา อนุสาวรีย์ เป็นสิ่งที่แสดงถึงการเชิดชูคุณงามความดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความเมตตากรุณา และความสามารถของบุคคลนั้น ๆ ตัวอย่างเกียรติของทหาร ได้แก่ ทหารที่เสียชีวิตในการรบจะได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีเกียรติ มีความกล้าหาญ เป็นวีรบุรุษของชาติโดยจะระดับเหรียญกล้าหาญ เหรียญชัยสมรภูมิ ได้รับการจัดการศพอย่างสมเกียรติโดยการกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จมาพระราชทานเพลิงศพ เกียรติมีความหมายครอบคลุมถึงทั้งเกียรติยศและเกียรติศักดิ์ เพราะผู้มีเกียรติโดยมากจะมีทั้ง ๒ อย่างพร้อมกัน

เกียรติยศหมายถึงเกียรติโดยฐานะตำแหน่งหน้าที่หรือชาติชั้นวรรณะ ดังนั้นเกียรติยศของทหารเป็นเกียรติที่เกิดจากฐานะที่เป็นทหารซึ่งทำหน้าที่ปกป้องรักษาประเทศชาติ เกียรติยศโดยทั่วไปเป็นความดีซึ่งทำไปแล้วมีคนเชื่อถือ ดึงดูดให้คนรักใคร่นิยม มิใช่บังคับให้ผู้อื่นนิยม เช่น พระเป็นผู้มีศีลทำให้มีคนเคารพนับถือและเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นได้ ครูเป็นผู้ให้ความรู้แก่ศิษย์และช่วยเหลือให้ได้ดี หมอเป็นผู้รักษาอาการเจ็บไข้ให้กับบุคคลที่ป่วยให้หาย ดังนั้นเกียรติยศของทหารจึงเป็นความดีที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของทหาร เช่น การปกป้องการล่วงล้ำอธิปไตยของชาติ การรักษาความมั่นคงภายในและการสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวทหารจะต้องมีความดีที่จะทำให้ได้รับเกียรติยศ ได้แก่ ความเมตตากรุณา ความสุภาพอ่อนโยน และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

รวมทั้งความอดทนไม่ย่อท้อ จึงมีคำกล่าวว่า เกียรติยศที่ยิ่งใหญ่ของทหารหาญที่ไม่เคยล้มเหลว แต่อยู่ที่เมื่อล้มแล้วกล้าลุกขึ้นมาก้าวต่อไป

เกียรติศักดิ์เป็นการปฏิบัติตนให้มีความน่านับถือยำเกรง หรือดึงดูดใจให้ผู้อื่นเห็นว่ามีอำนาจ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตนโดยยึดมั่นในความดีที่ทำให้เกิดเกียรติศักดิ์ ได้แก่ ความเคร่งครัดต่อหน้าที่ ความกล้าหาญ และความยุติธรรม ซึ่งจะมีได้เฉพาะตนเอง ดังนั้นเกียรติศักดิ์ของทหารจึงเป็นการปฏิบัติตนของทหารให้มีความน่านับถือยำเกรง โดยยึดมั่นในความเคร่งครัดต่อหน้าที่ ความกล้าหาญ และความยุติธรรม เกียรติศักดิ์ของทหารที่สำคัญยิ่งคือความกล้ารับผิดชอบด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอให้ผู้อื่นกล่าวหา จะเห็นได้ว่าเกียรติยศและเกียรติศักดิ์ของทหารเป็นสิ่งสำคัญ จึงเป็นสิ่งที่ทหารจะต้องเชิดชูและรักษาไว้

๒. แนวทางปฏิบัติ

เกียรติยศและเกียรติศักดิ์ของทหารเกิดขึ้นตามหน้าที่ของทหารมีเหตุผลสนับสนุน ๒ ประการ ประการแรก ทหารทำหน้าที่เป็นทหารของชาติซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถในการคุ้มครองปกป้องประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้ที่เข้ามาเป็นทหารจะต้องผ่านการคัดเลือกทั้งความรู้ ลักษณะท่าทาง การตรวจสอบกำลังพล ฯลฯ ประการที่สองเป็นผลการปฏิบัติหน้าที่ของทหาร ซึ่งเป็นผลให้บ้านเมืองไม่ให้เกิดเป็นเมืองขึ้นของใคร ประเทศชาติปลอดภัย ศาสนาเจริญรุ่งเรือง สถาบันพระมหากษัตริย์ได้รับการปกป้องรักษา เกียรติยศและเกียรติศักดิ์ของทหารจะดำรงอยู่ได้ตลอดไปนั้น ทหารจะต้องทำแต่ความดีจนมีคนยกย่องสรรเสริญ การทำความดีนั้นจะต้องประพฤติธรรม ๗ ประการ คือ ขยันหมั่นเพียร มีสติรอบคอบ ทำแต่ในสิ่งที่ดี ใคร่ครวญก่อนปฏิบัติ สงบเสงี่ยม ซื่อสัตย์สุจริต และไม่ประมาท

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : กรณีเกิดการกบฏหากทหารถูกฝ่ายกบฏสั่งให้เคลื่อนย้ายกำลังเข้าสนับสนุน ทหารจะต้องมีความกล้าไม่ควรถูกปฏิบัติตามคำสั่งของฝ่ายกบฏแม้จะถูกจับและถูกสังหาร ซึ่งแสดงถึงการมีอุดมการณ์แก่กล้า ไม่เข้าข้างฝ่ายกบฏแม้เพื่อรักษาชีวิตตนเอง พลีชีพเพื่อความถูกต้อง ดังกรณีของพลเอกอรุณ ทวาทสิน เมื่อ ๒๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๒๐ เหตุการณ์จึงพลิกกลับฝ่ายรัฐบาลได้ชัยชนะ

สถานการณ์ ๒ : กรณีทหารสมทบกำลังกับฝ่ายพลเรือนเข้าจับกุมการปฏิบัติการผิดกฎหมาย และทหารได้รับการทาบตามติดสินบนเป็นเงินจำนวนมาก ทหารต้องปฏิเสธไม่รับสินบนดังกล่าวเพื่อเป็นการแสดงออกของความรักเกียรติยศและเกียรติศักดิ์ของความเป็นทหาร ดังกรณีของเรือตรีสำราญ วงศ์จิ๋ว หัวหน้าชุดลาดตระเวนนาวิกโยธิน ๒๓๙๓ สมทบกับนายอำเภอและฝ่ายปกครองเข้าจับกุมขบวนการขนแร่เถื่อนที่นำเงินไปสนับสนุนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ผู้ต้องหาติดสินบนเป็นเงินจำนวน ๙ แสนบาท แต่เขาไม่ยอมรับและจับกุมไปดำเนินคดี แสดงถึงความรักเกียรติที่เงินไม่อาจซื้อเขาได้ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๓

สถานการณ์ ๓ : กรณีของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เมื่อสิ้นอำนาจ พ.ศ.๒๕๐๐ ครอบครัวยังยากจนต้องประกอบตัวเรื่องรายจ่าย เพราะท่านไม่เคยต่างพร้อยเรื่องทุจริตหรือประพฤติมิชอบ”

สถานการณ์ ๔ : พลเรือเอกเจเรมี บัวดา ผู้บัญชาการทหารเรือ กองทัพเรือสหรัฐอเมริกา ปลัดซีพตนเอง โดยมีจดหมายลาไว้ว่า กรณีที่ประดับเหรียญความสำเร็จ Navy Achievement Medal ในสงครามเวียดนามที่มีรูปตัว V Valor โดยที่ไม่มีสิทธิเพราะไม่ได้ออกรบจริง ขอโทษที่กระทำผิดโดยไม่เจตนา (Honest Mistake) แสดงถึงความรักในเกียรติวินัยที่ยอดเยี่ยม

การเชื่อถือผู้บังคับบัญชาและการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัดรวมทั้งการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม

มาตรฐานจริยธรรมการเชื่อถือผู้บังคับบัญชาและการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรมเป็นมาตรฐานจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนของบุคลากรโดยผู้ใต้บังคับบัญชาต้องมีความเชื่อถือผู้บังคับบัญชาและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ส่วนผู้บังคับบัญชาต้องปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม

๑. สาระสำคัญ

วินัยทหารคือการที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร ซึ่งได้แก่ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออก หรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร ดังนั้นทหารทุกคนจะต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืน ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด ตัวอย่างของการกระทำผิดวินัยทหารที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ ตัวอย่างการฝ่าฝืนวินัยทหาร ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ดื้อ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน ๒) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย ๓) ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร ๔) ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ทหาร ๕) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ ๖) กล่าวคำเท็จ ๗) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร ๘) ไม่ตักเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ ๙) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา ดังนั้น มาตรฐานจริยธรรมการเชื่อถือผู้บังคับบัญชาและการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัดรวมทั้งการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรมเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นการกระทำที่ผิดวินัยทหาร ๒ ข้อ ได้แก่ ๑) ดื้อ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน และ ๒) ไม่ตักเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ

๒. แนวทางปฏิบัติ

ผู้บังคับบัญชาต้องปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม ส่วนผู้ใต้บังคับบัญชาต้องมีความเชื่อถือผู้บังคับบัญชาและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด โดยปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖

๒.๑ ทหารผู้ใดกระทำความผิดต่อวินัยทหารจะต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่กำหนด ประกอบด้วย ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ชัง จำขัง และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร

๒.๒ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวังรักษาวินัยทหารที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่นั้นโดย กวดขัน ถ้าหากว่าในการรักษาวินัยทหารนั้นจำเป็นต้องใช้อาวุธเพื่อทำการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบ หรือเพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตน ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนั้นจะไม่ ต้องรับโทษในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้น แต่เมื่อมีเหตุดังกล่าวนี้ผู้บังคับบัญชาก็ต้อง รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนและรายงานต่อไปตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหมโดยเร็ว

๒.๓ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดได้นั้นคือผู้บังคับบัญชาหรือผู้ซึ่ง ได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กองทัพอากาศกำหนด

๒.๔ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นใดจะมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชา ชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใดให้ถือเกณฑ์เทียบตามตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์

๒.๕ ผู้ลงทัณฑ์ หรือรับทัณฑ์ ถ้าตำแหน่งไม่ตรงตามที่กำหนดในตารางเกณฑ์เทียบชั้น ผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ให้ถือตามที่ได้เทียบตำแหน่งไว้ในข้อบังคับสำหรับทหาร

๒.๖ ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ส่งลงทัณฑ์เต็มที่ได้สถานใดสถานหนึ่งแต่สถานเดียว ถ้าส่งลงทัณฑ์ ทั้งสองสถานพร้อมกันต้องกำหนดทัณฑ์ไว้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตราในสถานนั้น ๆ ห้ามมิให้ลงทัณฑ์ คราวเดียวมากกว่าสองสถาน

๒.๗ ก่อนที่ผู้ที่มีอำนาจลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งใด ให้พิจารณาให้ถ่วงถ่วงแน่นอนว่า ผู้ที่จะต้อง รับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริง ต้องระวางอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดยโทษจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้วต้องชี้แจงให้ผู้กระทำความผิดนั้นทราบ ว่า กระทำความผิดในข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์

๒.๘ ถ้าผู้ที่มีอำนาจบังคับบัญชาได้ลงทัณฑ์ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรแล้วต้องส่งรายงาน การลงทัณฑ์นั้นเสนอตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๒.๙ เมื่อผู้ที่มีอำนาจบังคับบัญชาได้ทราบ ว่า ผู้ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตนมีความผิดจน ปรากฏแน่นอนแล้ว แต่ความผิดนั้นควรรับทัณฑ์ที่เหนืออำนาจจะส่งกระทำได้ ก็ให้รายงานชี้แจงความผิด นั้น ทั้งออกความเห็นว่าจะลงทัณฑ์เพียงใด เสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้พอกับความผิด เพื่อขอให้ผู้นั้นสั่งการต่อไป

๒.๑๐ ถ้าเป็นความผิดซึ่งมีวิธีวางอัตรากำหนดทัณฑ์ไว้แน่นอนแล้ว เช่น ฐานขาดหนี ราชการทหาร เป็นต้น หากกำหนดทัณฑ์นั้นเหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะส่งลงทัณฑ์ได้ ก็ให้ นำเสนอเพียงชั้นผู้บังคับกองบิน แม้ว่ากำหนดทัณฑ์นั้นจะเหนืออำนาจ ก็ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นผู้บังคับการ กองบินมีอำนาจลงทัณฑ์ได้ทีเดียวไม่ต้องนำเสนอตามลำดับชั้นต่อไปอีก

๒.๑๑ นายทหารที่เป็นหัวหน้าทำการควบคุมทหารไปโดยลำพัง ให้มีอำนาจที่จะส่งลงทัณฑ์ ผู้ที่อยู่ใต้อำนาจในระหว่างเวลาที่ควบคุมอยู่นั้นเสมอผู้ที่มีอำนาจเหนือจากตำแหน่งของตนขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งได้ เว้นแต่นายทหารซึ่งมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้น ๒ ขึ้นไปจึงไม่ต้องเพิ่ม

๒.๑๒ ถ้าผู้ที่มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ส่งลงทัณฑ์ผู้กระทำความผิดในฐานะข้างแล้วและผู้ที่ได้รับทัณฑ์ชั้นนั้น กระทำความผิดซ้ำอีก ผู้ที่มีอำนาจลงทัณฑ์จะส่งเพิ่มทัณฑ์ก็ให้พิจารณาตามกฎหมายกำหนดทัณฑ์ที่ได้ส่งไว้แต่เดิมนั้นก่อน ห้ามมิให้กำหนดเวลาให้ผู้ต้องถูกขังทั้งกำหนดเดิมและกำหนดที่เพิ่มใหม่รวมกันเกินกว่ากำหนดอำนาจของผู้ส่งลงทัณฑ์นั้นเป็นอันขาด หากผู้กระทำความผิดนั้นควรต้องรับทัณฑ์เกินกว่ากำหนดอำนาจของผู้ที่จะส่งลงทัณฑ์นั้นแล้ว ก็ให้รายงานชี้แจงความผิดนั้นทั้งออกความเห็นว่าการลงทัณฑ์เพียงใด เสนอตามลำดับชั้น จนถึงผู้ที่มีอำนาจลงทัณฑ์ได้พอกับความผิด

๒.๑๓ นับตั้งแต่วันที่ปรากฏหลักฐานแห่งความผิดของผู้กระทำความผิดซึ่งจะต้องรับทัณฑ์ ถ้าผู้ที่มีอำนาจลงทัณฑ์มิได้จัดการที่จะให้ผู้นั้นได้รับทัณฑ์ภายในกำหนดสามเดือน เป็นอันนับว่าล่วงเลยเวลาที่จะลงทัณฑ์ จะส่งลงทัณฑ์โดยอำนาจตนเองมิได้ เว้นเสียแต่ผู้ที่กระทำความผิดนั้นขาดหนีราชการเสียแต่เมื่อก่อนครบกำหนดสามเดือน จึงมิให้นับวันที่ขาดหนีเข้าในกำหนดเวลาล่วงเลย ให้นับตั้งแต่วันที่ได้ตัวผู้นั้นกลับมายังที่รับราชการ

๒.๑๔ เมื่อผู้ที่มีอำนาจได้ส่งลงทัณฑ์แล้ว ผู้ที่ส่งลงทัณฑ์หรือผู้ที่มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้ที่ส่งลงทัณฑ์นั้น มีอำนาจที่จะเพิ่มทัณฑ์ หรือลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์ได้ แต่ถ้าเพิ่มทัณฑ์แล้ว ทัณฑ์ที่ส่งเพิ่มขึ้นนั้นรวมกับที่ส่งไว้แล้วเดิม ต้องมิให้เกินอำนาจของผู้ที่ส่งใหม่นั้น

๒.๑๕ ทหารสามารถให้คำชี้แจงว่าผู้บังคับบัญชากระทำความผิดตนด้วยการอันไม่เป็นยุติธรรม หรือผิดกฎหมายหรือแบบธรรมเนียมทหาร ทำให้ไม่ได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับในราชการ เรียกว่าการร้องทุกข์

๒.๑๖ ร้องทุกข์ได้แต่สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่นเป็นอันขาด และห้ามมิให้ลงชื่อรวมกัน หรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามมิให้ประชุมกันเพื่อหารือเรื่องจะร้องทุกข์

๒.๑๗ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ในเวลาที่กำลังเข้าแถวหรือในขณะที่กำลังทำหน้าที่ราชการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เวลาเป็นยาม เป็นเวร และห้ามมิให้ร้องทุกข์ก่อนเวลาล่วงไปแล้ว ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่วันที่เหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น

๒.๑๘ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์แรงเกินไป ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชานั้น มิได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจที่จะทำได้ตามที่กำหนด และห้ามมิให้ลงชื่อรวมกันหรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามมิให้ประชุมกันเพื่อหารือเรื่องจะร้องทุกข์

๒.๑๙ ถ้าจะกล่าวโทษผู้ใดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น จะร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือจะเขียนเป็นหนังสือก็ได้ ถ้าผู้ร้องทุกข์มาร้องทุกข์ด้วยวาจา ให้ผู้รับการร้องทุกข์จดข้อความสำคัญของเรื่องที่ร้องทุกข์นั้น ให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วย

๒.๒๐ ถ้าหากว่าผู้ร้องทุกข์ไม่ทราบชัดว่าตนได้รับความเดือดร้อนเพราะผู้ใดนั้นก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน เพื่อเสนอไปตามลำดับชั้นจนถึงที่สุดคือผู้ที่ส่งการไต่สวนและแก้ความเดือดร้อนนั้นได้

๒.๒๑ ถ้าเขียนความร้องทุกข์เป็นจดหมายแล้ว จดหมายนั้นต้องลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ใบร้องทุกข์ฉบับใดไม่มีลายมือชื่อ ผู้บังคับบัญชาไม่มีหน้าที่จะต้องพิจารณา

๒.๒๒ เมื่อได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาแล้ว และเวลาล่วงผ่านไป ๑๕ วันยังไม่ได้รับการชี้แจงประการใด ทั้งความเดือดร้อนก็ยังไม่ปลดเปลื้องไป ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นที่สูงถัดขึ้นไปเป็นลำดับอีก และในการร้องทุกข์ครั้งนี้ให้ชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดมาแล้วแต่เมื่อใด

๒.๒๓ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์แล้วต้องรีบไต่สวนและจัดการแก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ยื่นใบร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยเสียไม่ได้เป็นอันขาด ผู้ใดเพิกเฉยนับว่ากระทำผิดต่อวินัยทหาร

๒.๒๔ เมื่อผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์ได้ชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบแล้ว แต่ผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัย ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ และต้องชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์นี้ต่อผู้ใด และได้รับคำชี้แจงอย่างไรแล้วด้วย

๒.๒๕ หากปรากฏชัดว่าข้อความที่ร้องทุกข์เป็นความเท็จหรือการร้องทุกข์นั้นกระทำไปโดยผิดระเบียบ ผู้ร้องทุกข์จะต้องมีความผิดฐานกระทำผิดต่อวินัยทหาร

๓. สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ ๑ : มารยาททางทหารในการปฏิบัติในฐานะผู้บังคับบัญชา ๑) เมื่อมีความขุนข้องกับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา หรือผู้น้อย เมื่อได้วักกล่าวลงโทษ หรือตักเตือนแล้ว จงอย่าจำเอาไว้อาฆาตมาคร่ำร้ายภายหลังอีก ๒) จงดีโทษ หรือลงโทษผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาในขณะที่ทำผิดโดยไม่เกรงใจหรือกลัวเขาเกลียด ให้เคร่งครัดอยู่เสมอจะละเลยเสียไม่ได้เป็นอันขาด เพราะภายหลังจะกำเริบและแก้ไขยาก ๓) ในเวลาบังคับบัญชาการงานอย่าได้เห็นแก่หน้าและญาติมิตร และเห็นแก่สินจ้างสินบนเป็นอันขาด ๔) จงทำตัวอย่างอันดีให้ผู้หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้เห็นถึงการมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูทศเวท มีความกล้าหาญ พากเพียรพยายาม ความละเอียดลออ รอบคอบ มีความละเอียดต่อความผิด ตลอดทั้งมีความประพฤติอันดีซึ่งนับว่าจะประโยชน์ต่อการแนะนำและสั่งสอนที่ดีกว่าการที่จะสอนแต่ปากแต่ตนเองไม่ทำตาม ๕) ต้องคอยรับการเคารพจากผู้มียศต่ำกว่าเสมอ และแสดงออกด้วยความตั้งใจรับ ๖) ต้องรู้จักให้กำลังใจและชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เป็นนิจ เพื่อช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานหน้าที่หรือที่ได้รับมอบหมาย ๗) ต้องฝึกเรียนรู้งานในหน้าที่ที่สูงกว่าของตนหนึ่งชั้นเสมอ ต้องทำตนให้เป็นทั้งผู้บังคับบัญชาและพี่เลี้ยงในระบบงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา พร้อมกับสร้างตัวตนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่แทนตนได้เมื่อมีเหตุจำเป็น ๘) ผู้บริหารระดับสูงที่ดีจะพิจารณาตัดสินจากผลงานมิใช่จากบทสนทนา ๙) สมควรนำข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือหัวหน้าแผนก/ฝ่ายอำนาจการมาใช้ในการประกอบการตัดสินใจ ด้วยทุกครั้งเพื่อความรอบคอบยิ่งขึ้น

สถานการณ์ ๒ : มารยาททางทหารในการปฏิบัติในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา ๑) ในเวลาฝึกหัดสั่งสอน ประชุม บรรยาย ทหารจะต้องตั้งใจคอยฟังโดยฟังเสียงผู้สอน หรือสดับหูฟังอยู่เสมอ อย่าไปนึกถึงกิจกรรมอื่น ๆ หรือเหม่อหลับ ถ้าไม่เป็นไปดังว่านี้ต้องนับว่าเป็นการเสียมรรยาทและวินัยอย่างสำคัญ ๒) เห็นผู้ใหญ่ทำของตกต้องช่วยเก็บให้เป็นการแสดงความเคารพนับถือชั้นหนึ่ง ๓) ถ้าผู้ใหญ่พูดด้วยก็ควรแลดูอย่าก้มหน้าหรือมองดูสิ่งอื่น ๆ เสีย (แบบทหาร) มิฉะนั้นจะว่าไม่มีความเคารพ ๔) เวลาเข้าไปหาผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใหญ่ต้องยืนให้ถูกต้องตามแบบทหาร และห่างจากผู้บังคับบัญชาในระยะพอเหมาะ (ประมาณ ๒ ก้าว) ห่างกันเกินไปก็ไม่ดีและควรยืนในลักษณะสำรวจไม่ล้วง แคะ แกะ เกา กัด ลั่นชา กดปากกา หรือหันหน้าทำงานต่อ ๕) ถ้าได้ยิมนายทหารเรียกทหารคนหนึ่งคนใดแล้วแล้ว คนอยู่ใกล้ได้ยิมนต้องเรียกต่อ ถ้านายทหารกวักมือ หรือเรียกทหารที่อยู่รวมกันหลายคนแต่หาได้ออกนามผู้ใดไม่ผู้ที่อยู่ใกล้ที่สุดจะต้องรีบเข้าไปหาทันที ๖) เมื่อทหารไปในโรงจำหน่ายอาหารพบทหารซึ่งเป็นผู้ใหญ่กว่าตนนั่งอยู่ก่อนต้องหันหน้าไปแสดงความเคารพเสียครั้งหนึ่ง ถ้าตนอยู่ในโรงจำหน่ายอาหารนั้นก่อน เมื่อนายทหารผู้ใหญ่กว่าตนเข้ามา หรือจะกลับก็ต้องแสดงความเคารพเช่นเดียวกัน ๗) เวลาอยู่ในแถวหรือหน้าแถว หรือในที่ประชุมราชการใด ๆ ทหารต้องไม่เถียงผู้บังคับบัญชาเป็นอันขาด ผิดถูก อย่างไม่ต้องนั่งก่อน การนั่งไม่ทำให้ตนเสื่อมเสีย กลับจะทำให้เห็นว่าตนอยู่ในวินัยอันดี

บทที่ ๓ การบังคับใช้ประมวลจริยธรรม

กองทัพอากาศจัดทำประมวลจริยธรรมเมื่อปี ๒๕๕๗ โดยจัดทำเป็นระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๗ เพื่อรองรับระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ ที่กำหนดให้มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น โดยจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย และให้ใช้ระบบคุณธรรมและค่านึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลในการพิจารณา สรรหา กเลื่อน หรือแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคล และมาตรา ๒๘๐ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ ในกรณีที่การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้ ซึ่งแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะถูกประกาศให้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แต่สาระเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่สำคัญหน้าที่สำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงอยู่โดยประกาศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงบังคับใช้ต่อไป ดังนั้น ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๗ ยังคงใช้ได้ต่อไป

การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศจะทำให้มาตรฐานจริยธรรม ๑๔ ประการ ได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องทำให้การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมมีความชัดเจนเกี่ยวกับระบบและกลไกการบังคับใช้ประมวลจริยธรรม และขั้นตอนการลงโทษเมื่อมีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม

ระบบและกลไกการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ

ระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมที่กองทัพอากาศกำหนดอย่างชัดเจนว่าต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ผลออกมาตามที่ต้องการ ขั้นตอนการปฏิบัติงานจะต้องปรากฏให้ทราบโดยทั่วกันไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเอกสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือโดยวิธีการอื่น ๆ องค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิต และข้อมูลป้อนกลับซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ส่วนกลไกการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์การ หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงาน เช่น การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบมาดำเนินการควบคุมกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนงาน โดยมีรายงานการประชุม คณะทำงาน รายงานผลการดำเนินการ การประเมินระบบ และสรุปผลการดำเนินงานตามระบบที่กำหนดไว้ ระบบและกลไกเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ดังนั้นจึงสามารถอธิบายไปพร้อมกันได้ ซึ่งกองทัพอากาศมีระบบและกลไกการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมดังนี้

๑. การกำหนดหน่วยงานและกลุ่มบุคคลทำหน้าที่คุ้มครองประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ

๑.๑ กรมกำลังพลทหารอากาศ

ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ กำหนดให้กำลังพลทหารอากาศรักษาการตามระเบียบ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑.๑.๑ วางระเบียบเพื่อกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การใช้บังคับประมวลจริยธรรม

๑.๑.๒ คุ้มครองและประกันความเป็นอิสระและเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงานด้านจริยธรรมของหน่วยงานด้านกำลังพลกองทัพอากาศ

๑.๑.๓ คุ้มครองข้าราชการซึ่งปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างตรงไปตรงมามีให้ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมต่อข้าราชการผู้นั้น

๑.๑.๔ เผยแพร่และปลูกฝังมาตรฐานจริยธรรมให้เป็นที่รับทราบอย่างกว้างขวางทั้งในหมู่ข้าราชการและประชาชน

๑.๑.๕ ส่งเสริมและยกย่องส่วนราชการ หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บังคับบัญชา และข้าราชการที่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างจริงจัง

๑.๑.๖ ติดตามสอดส่องการใช้อำนาจและการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนจริยธรรมและยังไม่มี การดำเนินการใด กรมกำลังพลทหารอากาศจะแจ้งให้หัวหน้าส่วนราชการของข้าราชการผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมได้

๑.๑.๗ ประเมินผลการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของหัวหน้าส่วนราชการ และข้าราชการทั้งปวง และรายงานผลการปฏิบัติตามระเบียบถึงปลัดกระทรวงกลาโหมภายในวันที่ ๓๐ กันยายนของทุกปี

๑.๑.๘ จัดตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ทำหน้าที่ตีความ และวินิจฉัยชี้ขาดกรณีเกิดปัญหาการตีความประมวลจริยธรรม

๑.๑.๙ ประมวลการตีความและวินิจฉัยปัญหาอันเกิดจากการใช้บังคับประมวลจริยธรรมทุกปีและเผยแพร่ให้ข้าราชการทราบเพื่อยึดถือและเป็นแนวทางปฏิบัติ

๑.๑.๑๐ ทบทวนว่าสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลจริยธรรมในห้วงระยะเวลาที่เหมาะสม

๑.๒ กรมจเรทหารอากาศ

การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมที่กำหนดอาจเกิดขึ้นได้ซึ่งนอกจากจะทำให้ต้องมีการลงโทษผู้ฝ่าฝืนที่ทำให้เป็นที่มาของการร้องทุกข์ของผู้รับโทษแล้วยังเป็นที่มาของการร้องเรียนจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรม ซึ่งกองทัพอากาศมีแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน พ.ศ.๒๕๕๔ โดยกำหนดให้กรมจเรทหารอากาศ เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนของกองทัพอากาศ การประสานงานระหว่างบุคคล ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกองทัพอากาศ การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้การดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการบริหารราชการของกองทัพอากาศ กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้กรมจเรทหารอากาศจึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานร้องทุกข์ร้องเรียนกองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๔ สรุปเนื้อหาได้ดังนี้

๑.๒.๑ การดำเนินการทั่วไป

๑.๒.๑.๑ กำหนดขอบเขตเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนไว้ ๓ ลักษณะ ได้แก่ เรื่องที่มีสาเหตุของปัญหา ความเดือดร้อน ความเสียหายมาจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ หรือทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤตินิยมชอบของกำลังพลกองทัพอากาศหรือส่วนราชการกองทัพอากาศ เรื่องที่ผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานระดับสูงกว่ากองทัพอากาศ มอบหมายให้ดำเนินการ และเรื่องที่ยุติราชการทหารอากาศ หรือผู้รับมอบอำนาจทำการแทนผู้บัญชาการทหารอากาศมอบหมายให้ดำเนินการ

๑.๒.๑.๒ ยุติการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนในกรณีต่อไปนี้

๑.๒.๑.๒ (๑) ไม่ปรากฏข้อเท็จจริง หรือช่องทางการติดต่อกลับของผู้ร้อง และไม่มีรายละเอียดเพียงพอต่อการดำเนินการ

๑.๒.๑.๒ (๒) มีรายละเอียดไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินการ และผู้ร้องไม่ให้ความร่วมมือที่จะให้รายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อให้คำร้องมีรายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์เพียงพอต่อการดำเนินการภายในระยะเวลาที่แจ้งให้ผู้ร้องทราบ

๑.๒.๑.๒ (๓) มีรายละเอียดพยานหลักฐานในคำร้องเช่นเดียวกับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่กองทัพอากาศเคยดำเนินการและยุติเรื่องเป็นที่เรียบร้อยแล้วไม่ปรากฏพยานหลักฐานใหม่ที่อาจมีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงผลการพิจารณา

๑.๒.๑.๒ (๔) ไม่อยู่ในอำนาจการดำเนินการของกองทัพอากาศ หรืออยู่ในอำนาจการดำเนินการของหน่วยงานอื่นภายนอกกองทัพอากาศ

๑.๒.๑.๒ (๕) อยู่ระหว่างการดำเนินการ หรือมีการดำเนินการ ถึงที่สุดแล้ว ตามกฎหมายหรือหน่วยงานอื่น เช่น ศาล องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

๑.๒.๑.๒ (๖) ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อหน่วยงานในสังกัด กระทรวงกลาโหมที่อยู่เหนือระดับกองทัพอากาศ โดยมีรายละเอียดคำร้องเช่นเดียวกันกับที่ได้ยื่นต่อ กองทัพอากาศ และอยู่ในระหว่างการพิจารณาดำเนินการของหน่วยงานนั้น

๑.๒.๑.๒ (๗) ผู้ร้องได้แสดงออกถึงการไม่ให้ความร่วมมือใน การดำเนินการสืบสวนสอบสวน

๑.๒.๑.๒ (๘) ผู้ร้องแจ้งความประสงค์ต่อกองทัพอากาศ หรือ กรมจเรทหารอากาศ หรือต่อผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการขอให้ยุติการดำเนินการภายหลังการยื่น คำร้อง

๑.๒.๑.๒ (๙) มีสิ่งการของผู้บังคับบัญชาที่มีระดับสูงกว่า เจ้ากรมจเรทหารอากาศให้ยุติการดำเนินการ

๑.๒.๑.๓ กรณีเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนตามข้อ ๑.๒.๑.๒ ปรากฏชื่อและช่องทาง ติดต่อกลับผู้ร้อง ให้ตอบกลับผู้ร้องและชี้แจงเหตุผลให้ผู้ร้องทราบสาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการตาม ความประสงค์ของผู้ร้องได้ หรือให้คำแนะนำต่อผู้ร้องสำหรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่มีได้อยู่ในอำนาจ การดำเนินการของกองทัพอากาศ

๑.๒.๑.๔ กรณีเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนตามข้อ ๑.๒.๑.๒ ไม่ปรากฏชื่อจริง และช่องทางติดต่อกลับผู้ร้อง ให้จัดทำบันทึกเหตุการณ์ยุติการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนดังกล่าว ตามแบบฟอร์มที่กำหนด แนบกับคำร้องเก็บไว้เป็นหลักฐาน

๑.๒.๑.๕ หากพิจารณาแล้ว เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนตามข้อ ๑.๒.๑.๒ ยกเว้น เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนตามข้อ ๑.๒.๑.๒ (๙) อาจมีผลกระทบต่อการบริหารราชการของกองทัพอากาศ หรือ หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งของกองทัพอากาศ หรืออาจนำมาซึ่งการเสื่อมเสียเกียรติยศ ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ อันติงามของกองทัพอากาศ อาจรับไว้พิจารณาดำเนินการ หรือส่งให้หน่วยเกี่ยวข้องดำเนินการ

๑.๒.๑.๖ จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างกรมจเรทหารอากาศและ ส่วนราชการในสังกัดกองทัพอากาศ เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจหารือร่วมกัน เกี่ยวกับการดำเนินการเรื่อง ร้องทุกข์ร้องเรียนของกองทัพอากาศตามความเหมาะสม และให้สามารถเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน ภายนอกกองทัพอากาศที่มีความรู้ความสามารถหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนเข้าร่วมประชุม

๑.๒.๒ การเสนอและรับคำร้อง

๑.๒.๒.๑ จัดให้มีช่องทางการรับคำร้องของกองทัพอากาศ ๕ ช่องทาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน ไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร และเครือข่ายสารสนเทศด้านการร้องทุกข์ร้องเรียน

๑.๒.๒.๒ ผู้ร้องสามารถเสนอเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพอากาศด้วยวาจา เอกสาร หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้มีรายละเอียดประกอบด้วย ชื่อผู้ร้อง ชื่อผู้ถูกร้อง ที่อยู่ หรือหมายเลขโทรศัพท์ หรือที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถติดต่อได้ของผู้ร้อง รายละเอียดเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน และวัตถุประสงค์ของการร้องทุกข์ร้องเรียน

๑.๒.๒.๓ กรณีส่วนราชการกองทัพอากาศอื่น ๆ ซึ่งมีใช้กรมจเรทหารอากาศ ได้รับคำร้องจากผู้ร้อง ให้หัวหน้าส่วนราชการกองทัพอากาศนั้นรับผิดชอบดำเนินการดังนี้

๑.๒.๒.๓ (๑) กรณีการร้องทุกข์หรือร้องเรียนเกี่ยวกับวินัยทหาร ให้พิจารณาดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.๒๔๗๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

๑.๒.๒.๓ (๒) กรณีการร้องเรียนกำลังพลหรือหน่วยงานในสังกัด ให้ส่งต้นฉบับคำร้องให้กรมจเรทหารอากาศ และให้สำเนาคำร้องเก็บไว้ที่หน่วยเพื่อดำเนินการเมื่อได้รับการประสานจากกรมจเรทหารอากาศ

๑.๒.๒.๓ (๓) กรณีการร้องเรียนกำลังพลหรือส่วนราชการอื่นของกองทัพอากาศ ให้ส่งต้นฉบับคำร้องให้กรมจเรทหารอากาศ และให้สำเนาคำร้องเก็บไว้ที่หน่วยเพื่อเป็นหลักฐาน

๑.๒.๒.๔ เมื่อกรมจเรทหารอากาศได้รับคำร้อง ให้ลงทะเบียนบันทึกหลักฐานการรับเรื่อง ร้องทุกข์ร้องเรียน และกำหนดชั้นความลับเอกสารเป็นชั้น “ลับ” และให้ถือว่าเป็นเอกสารของทางราชการ

๑.๒.๓ การดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาคำร้อง

๑.๒.๓.๑ ตรวจสอบพิจารณาคำร้องที่ได้รับตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ ๑.๒.๑ และข้อ ๑.๒.๒ และให้ตอบกลับผู้ร้องภายใน ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้อง

๑.๒.๓.๒ ติดต่อประสานผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง หรือผู้เกี่ยวข้อง และดำเนินการสืบสวนสอบสวนผู้ร้องและ/หรือผู้ถูกร้องขั้นต้นเพื่อให้ได้รับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคำร้องโดยครบถ้วนสมบูรณ์ และบันทึกหลักฐานการดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามแบบฟอร์มที่กำหนด

๑.๒.๓.๓ ส่งคำร้องกรณีเรื่องร้องทุกข์หรือเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับวินัยทหารให้แก่หน่วยต้นสังกัดของผู้ถูกร้องเพื่อพิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จและสรุปผลการดำเนินการส่งให้กรมจเรทหารอากาศภายในกำหนด ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่หน่วยต้นสังกัดของผู้ถูกร้องได้รับคำร้อง หากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดให้หน่วยต้นสังกัดของ

ผู้ถูกร้องประสานกรมจเรทหารอากาศก่อนวันครบกำหนดเพื่อขยายเวลาในการดำเนินการ และให้สามารถขยายเวลาได้ไม่เกิน ๑๕ วัน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๔๕ วัน

๑.๒.๓.๔ ส่งคำร้องกรณีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบให้สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศพิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จและสรุปผลการดำเนินการให้กรมจเรทหารอากาศทราบภายในกำหนด ๔๕ วัน นับตั้งแต่วันที่หน่วยได้รับคำร้อง หากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดให้หน่วยประสานกรมจเรทหารอากาศก่อนวันครบกำหนด เพื่อขยายเวลาในการดำเนินการ และให้สามารถขยายเวลาได้ไม่เกิน ๑๕ วัน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๖๐ วัน

๑.๒.๓.๕ พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการระดับกรมเพื่อพิจารณาดำเนินการกรณีเรื่องร้องเรียนซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบและผู้ถูกร้องเป็นนายทหารสัญญาบัตรระดับชั้นนาวาอากาศเอก (พิเศษ)

๑.๒.๓.๖ ขออนุมัติผู้บัญชาการทหารอากาศแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการกรณีเรื่องร้องเรียนซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบและผู้ถูกร้องเป็นนายทหารสัญญาบัตรระดับชั้นนายพลอากาศ หรือกรมจเรทหารอากาศพิจารณาแล้วเกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อส่วนราชการกองทัพอากาศหลายหน่วย หรือมีความสลับซับซ้อน

๑.๒.๓.๗ กรณีผู้ถูกร้องย้ายไปปฏิบัติราชการส่วนราชการอื่นก่อนมีการร้องเรียน แต่เป็นการร้องเรียนการปฏิบัติขณะสังกัดหน่วยงานเดิม หรือผู้ถูกร้องย้ายไปปฏิบัติราชการส่วนราชการอื่นระหว่างการดำเนินการพิจารณาสืบสวนสอบสวนเรื่องร้องเรียน ให้ดำเนินการดังนี้

๑.๒.๓.๗ (๑) ประสานรายละเอียดในการปฏิบัติกับทั้งส่วนราชการเดิมและส่วนราชการใหม่กรณีย้ายไปปฏิบัติราชการส่วนราชการภายในกองทัพอากาศ ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทั้งส่วนราชการเดิมและส่วนราชการใหม่ของผู้ถูกร้องในการให้ความร่วมมือกับกรมจเรทหารอากาศ

๑.๒.๓.๗ (๒) ประสานรายละเอียดในการปฏิบัติโดยตรงกับส่วนราชการภายนอกกองทัพอากาศกรณีย้ายไปปฏิบัติราชการส่วนราชการภายนอกกองทัพอากาศ ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ

๑.๒.๓.๘ กรมจเรทหารอากาศ หรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๑.๒.๓.๖ รับคำร้องที่ผู้ร้องได้เสนอไว้กับส่วนราชการกองทัพอากาศนั้นมาดำเนินการในคราวเดียวกันหากผู้ร้องได้เสนอคำร้องเรื่องเดียวกันไว้กับส่วนราชการกองทัพอากาศอื่น ๆ ด้วย

๑.๒.๔ การสืบสวนและสอบสวนเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

๑.๒.๔.๑ การดำเนินการสืบสวนสอบสวน ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และผู้เกี่ยวข้องต้องกระทำโดยวิธีลับ ห้ามมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดใด ๆ ให้ผู้ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบโดยเด็ดขาด

๑.๒.๔.๒ การดำเนินการสืบสวนสอบสวนเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน ผู้รับผิดชอบต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ชี้แจงและแสดงข้อมูลเอกสาร พยาน หลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา

๑.๒.๔.๓ กรมจเรทหารอากาศ หรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจาก ผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๑.๒.๓.๖ สามารถติดต่อประสานกำลังพลกองทัพอากาศ หรือส่วนราชการ กองทัพอากาศได้โดยตรง เพื่อขอรับการสนับสนุนข้อมูลเอกสาร หลักฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน หรือขอรับการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ร่วมดำเนินการสืบสวนสอบสวนเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

๑.๒.๔.๔ กรมจเรทหารอากาศ หรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจาก ผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๑.๒.๓.๖ สามารถแจ้งให้ส่วนราชการกองทัพอากาศหรือกำลังพลกองทัพอากาศ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนจัดส่งเอกสารหรือข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการสืบสวนสอบสวน สรุปรายงานผลเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน ซึ่งเป็น ความรับผิดชอบของส่วนราชการกองทัพอากาศหรือกำลังพลกองทัพอากาศที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไป ตามที่ได้รับการร้องขอภายในกำหนด ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่หน่วยหรือผู้เกี่ยวข้องได้รับหนังสือแจ้งให้ ดำเนินการ หากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ประสาน กรมจเรทหารอากาศหรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๑.๒.๓.๖ ก่อนวันครบกำหนด เพื่อขยายระยะเวลาในการดำเนินการ และให้สามารถขยายเวลาได้ไม่เกิน ๑๕ วัน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๔๕ วัน

๑.๒.๔.๕ ในระหว่างการดำเนินการสืบสวนสอบสวนเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน หากปรากฏว่าผู้ร้องมีการยื่นคำร้องในเรื่องเดียวกันต่อส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นที่มีระดับสูงกว่า กองทัพอากาศ กรมจเรทหารอากาศ หรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศ ตามข้อ ๑.๒.๓.๖ จะยุติการดำเนินการไว้ก่อน เพื่อรอผลการพิจารณาดำเนินการของส่วนราชการหรือ หน่วยงานนั้น และแจ้งให้ผู้ร้องทราบ

๑.๒.๔.๖ หากการพิจารณาดำเนินการของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น ซึ่งมีระดับสูงกว่ากองทัพอากาศตามข้อ ๑.๒.๔.๕ ได้ข้อยุติเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กรมจเรทหารอากาศหรือคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๑.๒.๓.๖ จะติดต่อประสานส่วนราชการหรือหน่วยงาน ดังกล่าว เพื่อขอทราบผลการพิจารณา และให้ยุติการดำเนินการพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ร้องทราบ

๑.๒.๕ การสรุปรายงานผลและยุติเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

๑.๒.๕.๑ กรมจเรทหารอากาศหรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจาก ผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๑.๒.๓.๖ จัดทำรายงานสรุปผลการพิจารณาสืบสวนสอบสวนพร้อมข้อเสนอแนะ นำเรียนผู้บัญชาการทหารอากาศ หรือผู้รับมอบอำนาจทำการแทนผู้บัญชาการทหารอากาศตามสายงานที่กำหนด

๑.๒.๕.๒ กรณีรายงานสรุปผลการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนมี การสั่งการของผู้บัญชาการทหารอากาศ หรือผู้รับมอบอำนาจทำการแทนผู้บัญชาการทหารอากาศ

ให้กำลังพลหรือส่วนราชการกองทัพอากาศดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้ถือเป็นความรับผิดชอบของกรมจเรทหารอากาศในการแจ้งให้กำลังพลหรือส่วนราชการนั้นทราบ และติดตามผลการดำเนินการให้เป็นไปตามสั่งการโดยเร็ว

๑.๒.๕.๓ กรมจเรทหารอากาศหรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๑.๒.๓.๖ ยุติเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนโดยแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ร้องทราบเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบเอกสาร หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารช่องทางใดช่องทางหนึ่งให้ผู้ร้องสามารถรับรู้ได้ และจัดทำหลักฐานการแจ้งผลการดำเนินการเก็บไว้ที่กรมจเรทหารอากาศ กรณีส่วนราชการหรือหน่วยงานภายนอกกองทัพอากาศ หรือบุคคลที่มีตำแหน่งสูงกว่าเจ้ากรมจเรทหารอากาศเป็นผู้ร้อง ผู้บัญชาการทหารอากาศหรือผู้รับมอบอำนาจทำการแทนผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้ลงชื่อในหนังสือแจ้งผู้ร้อง

๑.๒.๕.๔ กรมจเรทหารอากาศจัดเก็บข้อมูลเอกสาร หลักฐานเกี่ยวกับการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่กองทัพอากาศรับมาดำเนินการจนได้ข้อยุติทั้งหมดให้สามารถตรวจสอบได้อยู่เสมอ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบงานสารบรรณ

๑.๓ สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ

สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบจากกรมจเรทหารอากาศกรณีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบและพิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จและสรุปผลการดำเนินการให้กรมจเรทหารอากาศทราบโดยเร็วภายในกำหนด ๔๕ วัน นับตั้งแต่วันที่หน่วยได้รับคำร้องจากกรมจเรทหารอากาศ หากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้หน่วยประสานกรมจเรทหารอากาศก่อนวันครบกำหนด เพื่อขยายเวลาในการดำเนินการ และให้สามารถขยายเวลาได้ไม่เกิน ๑๕ วัน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๖๐ วัน

๑.๔ หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศและหน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการกองทัพอากาศ

หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการกองทัพอากาศ โดยหน่วยงานด้านกำลังพลหรือนายทหารกำลังพลของหน่วย มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ดำเนินการเผยแพร่ ปฐกฝัง ส่งเสริม ยกย่องข้าราชการที่เป็นแบบอย่างที่ดี และติดตามสอดส่องการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ

๑.๔.๒ สืบสวนข้อเท็จจริงการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรมเพื่อรายงานผลให้หัวหน้าหน่วยพิจารณา

๑.๔.๓ คุ้มครองข้าราชการซึ่งปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างตรงไปตรงมามีให้ถูกลั่นแกล้งหรือถูกใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรม

๑.๔.๔ ส่งเสริมและเผยแพร่การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ

๑.๔.๕ ติดตามสอดส่องให้ข้าราชการในส่วนราชการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างเคร่งครัด

๑.๔.๖ ปฏิบัติตามมติหรือคำวินิจฉัยกรมกำลังพลทหารอากาศ

๑.๔.๗ รวบรวมปัญหาการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประมวลจริยธรรม หรือการอื่นตามที่เห็นสมควรเสนอต่อกรมกำลังพลทหารอากาศ

๑.๕ ข้าราชการกองทัพอากาศ

ข้าราชการกองทัพอากาศทุกคน ซึ่งหมายถึงข้าราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร และหมายความรวมถึง ทหารกองประจำการ นักเรียนทหารในสังกัดกองทัพอากาศ เจ้าหน้าที่ทางทหาร พนักงานราชการ ลูกจ้างในสังกัดกองทัพอากาศ และบุคคลที่ทำหน้าที่ทหารตามที่กองทัพอากาศกำหนด มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ โดยมีผู้บังคับบัญชาทุกระดับปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สรุปลงเป็นข้อแนะนำการปฏิบัติได้ดังนี้

๑.๕.๑ ทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗ และคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๕.๒ เรียนรู้เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบของตน

๑.๕.๓ ยึดถือเนื้อหาสาระในคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นแนวทางการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน

๑.๕.๔ ทบทวนความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๘ อย่างสม่ำเสมอ

๑.๕.๕ ให้ความรู้ความเข้าใจกับบุคคลอื่นที่ต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทัพอากาศ หรือปฏิบัติงานที่ส่งผลกระทบต่อกองทัพอากาศ

๑.๕.๖ เมื่อมีข้อสงสัยหรือข้อซักถามเกี่ยวกับสาระในระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗ ให้ปรึกษากับผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่กองทัพอากาศกำหนดให้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการติดตามการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่กำหนด

๑.๕.๗ แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลที่รับผิดชอบทราบ เมื่อพบเห็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗

๑.๕.๘ ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ กับหน่วยงานหรือบุคคลที่กองทัพอากาศได้มอบหมาย

๑.๕.๙ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องเป็นผู้นำในการปฏิบัติตนตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ ตลอดจนส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานให้กับข้าราชการ ลูกจ้างและพนักงานราชการ ได้เข้าใจว่าการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นสิ่งที่ถูกต้องและต้องปฏิบัติ ทั้งนี้การไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอันมิใช่เป็นความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาตักเตือน นำไปประกอบการพิจารณาแต่งตั้ง เลื่อนเงินเดือน หรือสั่งให้ได้รับการพัฒนา หากเป็นความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัย สำหรับแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบนี้ ให้เป็นไปตามคู่มือการปฏิบัติตามระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๘

๒. ระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรม

๒.๑ องค์ประกอบของระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรม

องค์ประกอบของระบบประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังนั้น องค์ประกอบระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ สรุปได้ดังนี้

๒.๑.๑ ปัจจัยนำเข้าเป็นจุดเริ่มต้นของระบบ ดังนั้น ปัจจัยนำเข้าของระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศ ประกอบด้วย กรณีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม หน่วยเกี่ยวข้อง (กรมกำลังพลทหารอากาศ กรมจเรทหารอากาศ สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ สำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ หน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการกองทัพอากาศ และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง) และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

๒.๑.๒ กระบวนการ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติของหน่วยเกี่ยวข้องตามขั้นตอนการปฏิบัติที่หน่วยกำหนดขึ้นโดยยึดหลักการตามบทบาทหน้าที่ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ หน่วยเกี่ยวข้องได้แก่ การปฏิบัติของกรมกำลังพลทหารอากาศ กรมจเรทหารอากาศ สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ สำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ หน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการกองทัพอากาศ และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง

๒.๑.๓ ผลผลิตเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการปฏิบัติของหน่วยเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผลการตัดสินใจลงโทษตามกฎหมาย ผลการตัดสินใจลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร และผลการตัดสินใจปฏิบัติตามการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมที่ไม่ใช่ความผิดทางวินัย ประโยชน์ของผลผลิตสามารถใช้เป็นบรรทัดฐานในการตัดสินใจครั้งต่อไป

๒.๑.๔ ข้อมูลป้อนกลับเป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการตามกระบวนการ และบทเรียนที่ได้รับจากผลผลิตที่เกิดขึ้นซึ่งนำไปใช้ในการปรับแก้ไขกระบวนการและปัจจัยนำเข้าเพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการบังคับใช้ประมวลจริยธรรม เช่น การใช้ผลการพิจารณาตัดสินใจลงโทษเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาตัดสินใจลงโทษ

๒.๒ หลักการทั่วไปของระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรม

ขั้นตอนการปฏิบัติงานการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศมีหลักการปฏิบัติทั่วไป ซึ่งสามารถแบ่งเป็นระบบปฏิบัติย่อยได้ ๔ ระบบ ได้แก่ ระบบการปฏิบัติเมื่อมีการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรม ระบบการปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมจริยธรรม ระบบการปฏิบัติเมื่อมีปัญหาการปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรม และระบบการปฏิบัติกรณีเร่งด่วนเกี่ยวกับจริยธรรม

๒.๒.๑ ระบบการปฏิบัติเมื่อมีการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรม

๒.๒.๑.๑ การฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรมกองทัพอากาศเป็นความผิดวินัยต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร หรือแบบธรรมเนียมของข้าราชการกองทัพอากาศประเภทนั้น ๆ

๒.๒.๑.๒ เมื่อมีกรณีการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรม ผู้บังคับบัญชาอาจสั่งลงโทษทางวินัย ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือสั่งให้ได้รับการพัฒนาตามที่เห็นสมควร

๒.๒.๒ ระบบการปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมจริยธรรม หัวหน้าหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ และหน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการกองทัพอากาศ ต้องส่งเสริมจริยธรรมข้าราชการในสังกัด โดยอย่างน้อยต้องดำเนินการดังนี้

๒.๒.๒.๑ ในการบรรจุแต่งตั้ง เลื่อนเงินเดือน ย้ายหรือโอนข้าราชการ ให้ใช้พฤติกรรมทางจริยธรรมของผู้ที่พิจารณาควบคู่กับความรู้ความสามารถ

๒.๒.๒.๒ ปลุกฝังจริยธรรมให้ข้าราชการใหม่ จัดให้ข้าราชการลงลายมือชื่อรับทราบประมวลจริยธรรม และจัดให้มีสมุดบันทึกประวัติในส่วนที่เกี่ยวกับจริยธรรมของข้าราชการแต่ละคน รวมทั้งจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมผู้บริหาร และข้าราชการอย่างสม่ำเสมอ

๒.๒.๒.๓ ประเมินการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการ

๒.๒.๒.๔ คัดกรองข้าราชการผู้ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างเพียงพอ

๒.๒.๒.๕ ยกย่องข้าราชการและส่วนราชการที่ถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมโดยเคร่งครัด

๒.๒.๒.๖ ตอบข้อสงสัยหรือคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม

๒.๒.๒.๗ จัดให้มีการศึกษาค่านิยมที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและดำเนินการแก้ไขปรับเปลี่ยนค่านิยมนั้น

๒.๒.๒.๘ เผยแพร่ให้ประชาชน ผู้เป็นคู่สมรส ญาติ พี่น้อง พรรคพวก เพื่อนฝูงของข้าราชการ ตลอดจนประชาชนผู้มาติดต่อราชการทราบประมวลจริยธรรมของข้าราชการ เพื่อไม่ทำการอันเป็นการส่งเสริมหรือก่อให้เกิดการฝ่าฝืนจริยธรรม

๒.๒.๒.๙ จัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม

๒.๒.๓ ระบบการปฏิบัติเมื่อมีปัญหาการปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรม

๒.๒.๓.๑ เมื่อมีปัญหาการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมในเรื่องใด ข้าราชการอาจเสนอเรื่องที่เป็นปัญหาดังกล่าวให้หน่วยงานด้านกำลังพลของหน่วยที่ตนสังกัดนำเสนอเพื่อขอคำวินิจฉัยหรืออนุญาตแล้วแต่กรณีจากกรมกำลังพลทหารอากาศได้ ในกรณีที่เรื่องนั้นเป็นเรื่องสำคัญหรือมีผลกระทบในวงกว้างหลายส่วนราชการ และยังไม่มีความวินิจฉัยของกรมกำลังพลทหารอากาศ หน่วยงานต้นสังกัดอาจส่งเรื่องให้กรมกำลังพลทหารอากาศวินิจฉัย และในกรณีที่กรมกำลังพลทหารอากาศ เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญอันควรแก่การขอคำแนะนำจากผู้ตรวจการแผ่นดินก็ให้กระทำได้

๒.๒.๓.๒ ข้าราชการที่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของหน่วยงานด้านกำลังพลของหน่วยที่ตนสังกัด หรือกรมกำลังพลทหารอากาศไม่ต้องรับผิดชอบทางวินัย

๒.๒.๔ ระบบการปฏิบัติกรณีเร่งด่วนเกี่ยวกับจริยธรรม

๒.๒.๔.๑ ในกรณีที่ต้องดำเนินการเรื่องใดโดยด่วน หากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ของทางราชการ และไม่อาจเรียกประชุมหน่วยงานด้านกำลังพลของหน่วยได้ทัน ข้าราชการอาจขอคำแนะนำจากหัวหน้าหน่วยงานด้านกำลังพลของหน่วย ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานด้านกำลังพลของหน่วยมีหน้าที่ต้องให้คำแนะนำตามสมควรตามคำวินิจฉัยของหน่วยงานด้านกำลังพลของหน่วย หรือกรมกำลังพลทหารอากาศ หากไม่มีคำวินิจฉัยในเรื่องที่เป็นปัญหามาก่อน หัวหน้าหน่วยงานด้านกำลังพลของหน่วยอาจให้คำแนะนำโดยยึดประโยชน์สูงสุดของส่วนรวมเป็นสำคัญ ทั้งต้องมุ่งสร้างความสำนึกและเที่ยงธรรมในหน้าที่ ผดุงเกียรติและศักดิ์ศรีของข้าราชการที่สร้างความไว้วางใจและเชื่อมั่นของปวงชน และการดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีงามแล้ว ให้ส่งเรื่องให้กรมกำลังพลทหารอากาศทราบ

๒.๒.๔.๒ ข้าราชการที่ปฏิบัติตามคำแนะนำของหัวหน้าหน่วยงานด้านกำลังพลของหน่วยตามแนวทางที่หน่วยงานด้านกำลังพลของหน่วย หรือกรมกำลังพลทหารอากาศเคยวินิจฉัยไว้แล้วโดยสุจริตไม่ต้องรับผิดชอบวินัย

ขั้นตอนการลงโทษการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมจะต้องได้รับการลงโทษตามที่รัฐธรรมนูแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ กำหนดให้ต้องกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย และให้ใช้ระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลในการพิจารณาสรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคล การลงโทษนั้นจะต้องมีหลักการและขั้นตอนการพิจารณาการลงโทษ ดังนี้

๑. หลักการพิจารณาการลงโทษเมื่อมีการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรม

การพิจารณาความร้ายแรงแห่งการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมเพื่อกำหนดการลงโทษมีหลักการพิจารณาดังนี้

๑.๑ การสอบสวนทางจริยธรรมมีหลักการพิจารณา คือ การประพฤติปฏิบัติฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมจะถือเป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมร้ายแรงหรือไม่ ให้พิจารณาจากพฤติกรรมของการฝ่าฝืน ความจงใจหรือเจตนา มูลเหตุจูงใจ ความสำคัญและระดับตำแหน่ง ตลอดจนหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ฝ่าฝืน อายุ ประวัติ และความประพฤติในอดีต สภาพแวดล้อมแห่งกรณี ผลร้ายอันเกิดจากการฝ่าฝืน และเหตุอื่นอันควรนำมาประกอบการพิจารณา

๑.๒ การดำเนินการสอบสวนทางจริยธรรมและการลงโทษผู้ฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม กองทัพอากาศให้นำแนวทางและวิธีการสืบสวนสอบสวนตามมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับวินัยทหาร และระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน พ.ศ.๒๕๕๔ โดยอนุโลม

๑.๓ การสั่งการกรณีไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมให้ยุติเรื่อง แต่หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม แต่ไม่ถึงกับเป็นความผิดทางวินัย ให้ดำเนินการตามควรแก่กรณีเพื่อให้มีการแก้ไขหรือดำเนินการที่ถูกต้อง หรือตักเตือน หรือนำไปประกอบการพิจารณาการแต่งตั้ง การเข้าสู่ตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การเลื่อนชั้นเงินเดือน หรือการพิจารณาความดีความชอบ หรือการสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนนั้นปรับปรุงตนเองหรือได้รับการพัฒนาแล้วแต่กรณี แต่หากปรากฏว่าเป็นความผิดทางวินัยให้ดำเนินการทางวินัย เว้นแต่จะปรากฏข้อเท็จจริงในภายหลังที่อาจทำให้ผลของการสั่งการนั้นเปลี่ยนแปลงไป

๒. ขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมมีความร้ายแรงแห่งการกระทำแบ่งเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมที่ไม่ผิดวินัย การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมที่ผิดวินัย และการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมที่ผิดกฎหมาย

๒.๑ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมที่ไม่ผิดวินัย

กรณีที่มีใช้ความผิดทางวินัยหรือทางอาญา ให้ดำเนินการตามควรแก่กรณี เพื่อให้มีการแก้ไขหรือดำเนินการที่ถูกต้อง หรือตักเตือน หรือนำไปประกอบการพิจารณาการแต่งตั้ง การเข้าสู่ตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การเลื่อนชั้นเงินเดือน หรือการพิจารณาความดีความชอบ หรือการสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนนั้นปรับปรุงตนเองหรือได้รับการพัฒนาแล้วแต่กรณี

๒.๒ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมที่ผิดวินัย

ผู้เป็นทหารอาจจะได้รับทัณฑ์ทางวินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ รวมทั้งที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ส่วนผู้ที่เป็นข้าราชการกลาโหมพลเรือน ลูกจ้าง อาจจะได้รับ การพิจารณาลงโทษตามข้อบังคับทหารว่าด้วย ข้าราชการกลาโหมพลเรือน พ.ศ.๒๔๘๒ หรือข้อบังคับ กระทรวงกลาโหมว่าด้วยลูกจ้างประจำ พ.ศ.๒๕๔๒

๒.๓ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมที่ผิดกฎหมาย

กรณีที่เป็นการประพฤติปฏิบัติฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม และเป็นความผิดทางอาญา ควรกำหนดให้ไปดำเนินการตามกระบวนการลงโทษทางอาญาโดยตรง

การขัดขึ้นหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร ผู้บังคับบัญชามีอำนาจหน้าที่ พิจารณาลงทัณฑ์หรือลงโทษ โดยในกรณีแบบธรรมเนียมที่เป็นกฎหมาย ผู้ขัดขึ้นหรือละเลยจะต้องได้รับ โทษตามพระราชกำหนดกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ และกรณีแบบธรรมเนียมที่เป็นข้อบังคับ และคำสั่ง ถึงแม้ว่าแบบธรรมเนียมที่เป็นข้อบังคับและคำสั่งจะไม่มีลักษณะเป็นตัวบทกฎหมายโดยตรงก็ตาม แต่ตาม ประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา ๘ กำหนดไว้ว่า การกระทำความผิดอย่างใด ๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชา ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัย

ทหารและให้มีอำนาจลงทัณฑ์ตามมาตรา ๗ เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วย
 ธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการดำเนินคดีในศาล
 พลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารจึงให้เป็นไปตามนั้น

ผู้ที่ทำความผิดจะต้องได้รับโทษอาญา เช่น มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา
 มาตรา ๑๔๗ และมาตรา ๑๕๗ ดังนี้

มาตรา ๑๔๗ บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สิน
 ใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตน หรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย
 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท”

มาตรา ๑๕๗ บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดย
 มิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษ
 จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดวินัยฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ คณะรัฐมนตรีได้มีมติควรให้ลงโทษไล่ออกจาก
 ราชการ ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ถูกลงโทษไม่มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จบำนาญ

โทษของการฝ่าฝืนกฎการรับของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใด การฝ่าฝืนนโยบายว่าด้วย
 การรับของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดนั้น และพร้อมฝ่าฝืนการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอาจถูก
 ลงโทษตักเตือน ตัดเงินเดือน จนกระทั่งถึงไล่ออก ขึ้นกับความร้ายแรงของการฝ่าฝืน นอกจากนั้น
 หากการรับของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดนั้น ๆ เข้าข่ายการรับสินบน ฉ้อฉล ทุจริต และสามารถพิสูจน์
 ได้ว่า ข้าราชการและหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐนั้น ๆ รับของขวัญหรือผลประโยชน์อื่นใดซึ่งมีผลต่อความเป็น
 ธรรม ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ให้โดยมิชอบ หากถูกตัดสินว่าผิดจริง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนอาจมี
 ส่วนร่วมในการรับโทษทางอาญาด้วย

บรรณานุกรม

- กองทัพอากาศ. ๒๕๕๔. *คู่มือการปฏิบัติงานร้องทุกข์ร้องเรียนกองทัพอากาศ พ.ศ.๒๕๕๔*. กองตรวจสอบเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน กรมจเรทหารอากาศ.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๔๗. *คู่มือทหารอากาศ*. คณะกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมขวัญและวินัยกำลังพลของกองทัพอากาศ กรมกำลังพลทหารอากาศ.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๒๐. *คำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๒๕๓/๒๐ เรื่อง การรายงานด่วน*. สั่ง ณ วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๒๐.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๒๖. *คำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๑๐๐/๒๖*. สั่ง ณ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๒๖.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๓๕. *คำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๗๑/๓๕*. สั่ง ณ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๕.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๓๙. *คำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๑๕๐/๓๙ เรื่อง กำหนดแนวทางการลงทัณฑ์ข้าราชการกองทัพอากาศ*, สั่ง ณ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๙.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๓๙. *คำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๕๗/๕๓ เรื่อง การรายงานเมื่อต้องคดี*. สั่ง ณ วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๓๐. *ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการรับส่งหน้าที่ราชการ พ.ศ.๒๕๓๐*. ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๐.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๕๓. *ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการแต่งกาย พ.ศ.๒๕๕๓*. ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๓.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๓๔. *ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการรายงานเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินและการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๓๔*. ประกาศ ณ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๓๔.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๕๔. *ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน พ.ศ.๒๕๕๔*. ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๕๔. *ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๕๔*. สำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ. ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔.
- กองทัพอากาศ. ๒๕๒๓. *หนังสือกรมกำลังพลทหารอากาศ ที่ กท ๐๓๗๖/๒๕๙๑๔ เรื่อง ขอให้กวดขันการแต่งกายและการปฏิบัติตนของทหารหญิง*. ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๒๓.
- กลไกและระบบ [ออนไลน์]*. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: <http://www.thaiail.com/blog/burin/78/>
[๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗]
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๗๕. *ข้อบังคับทหารว่าด้วยการรายงานตนเอง พ.ศ.๒๕๗๕*.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๗๕. *ข้อบังคับทหารว่าด้วยการรายงานตนเอง ที่ ๑๒/๑๑๙๕๗ พ.ศ.๒๕๗๕*.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๗๘. *ข้อบังคับทหารว่าด้วยการเคารพ พ.ศ.๒๕๗๘*.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๘๒. *ข้อบังคับทหารว่าด้วยข้าราชการกลาโหมพลเรือน ที่ ๓/๔๖๒๘*. ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๘๒.

- กระทรวงกลาโหม. ๒๔๘๒. ข้อบังคับทหารว่าด้วยข้าราชการแบ่งประเภทนายทหารสัญญาบัตร
ที่ ๑๑/๑๖๕๓๖. ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๒.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๔๙๙. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง
พ.ศ.๒๔๙๙. ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๙๙.
- กระทรวงกลาโหม. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการบรรจุ ปลด ย้าย เลื่อน และลดตำแหน่งข้าราชการ
กลาโหม พ.ศ.๒๕๐๒. ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๒.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๑๐. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเข้าสมาคม เข้าศึกษา หรือ
บอกความในราชการ พ.ศ.๒๕๑๐.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๑๑. ข้อบังคับทหารว่าด้วยการรายงานด่วน พ.ศ.๒๕๑๑. ประกาศ ณ วันที่ ๒๒
มกราคม ๒๕๑๑.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๒๓. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๒๓.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๒๓. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๒๓.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๒๗. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการสั่งการและประชาสัมพันธ์
พ.ศ.๒๕๒๗. ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๗.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๔๒. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยลูกจ้างประจำ พ.ศ.๒๕๔๒. ประกาศ
ณ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๒.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๕๕. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการลา พ.ศ.๒๕๕๕. ประกาศ ณ วันที่
๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๕.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๔๘๒. คำสั่งทหารที่ ๖๐/๑๙๕๓ เรื่อง ให้ข้าราชการรายงานเมื่อต้องหาในคดีอาญา
หรือคดีแพ่งหรือคดีล้มละลาย. สั่ง ณ วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๔๘๒.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๔๘๒. คำสั่งทหารที่ ๑๘๔/๑๐๓๑๒. สั่ง ณ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๔๘๒.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๔๘๖. คำสั่งทหารที่ ๒๓๓/๒๓๕๕๕. สั่ง ณ วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๔๘๖.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๔๘๗. คำสั่งทหารที่ ๘๒/๙๒๙๐. สั่ง ณ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๔๘๗.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๔๙๘. คำสั่งกระทรวงกลาโหม ที่ ๓๑๑/๒๖๑๒๐ เรื่อง ห้ามไม่ให้เข้าร่วมใน
การประชุมสาธารณะและการเดินขบวนเรียกร้องสิทธิ. สั่ง ณ วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๔๙๘.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๓๔. คำสั่งกระทรวงกลาโหม ที่ ๘๘/๓๔. เรื่อง การแต่งเครื่องแบบและไว้ทรงผม
ของทหารหญิง. สั่ง ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔.
- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๕๑. ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑. ประกาศ
ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑.
- กรมการจัดหางาน. ๒๕๕๒. ข้อบังคับกรมการจัดหางานว่าด้วยจรรยาข้าราชการกรมการจัดหางาน
พ.ศ.๒๕๕๒. ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๒.
- กรมบัญชีกลาง. ๒๕๕๖. แนวทางการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตภาครัฐ. สำนักกำกับและ
พัฒนาการตรวจสอบภาครัฐ.

คณะกรรมการการยกเว้นรัฐธรรมนูญ. ๒๕๕๘. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. ฉบับเสนอ
สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ เมื่อ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๘.

คณะรัฐมนตรี. ๒๕๐๓. *มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เรื่อง การลงโทษข้าราชการผู้กระทำความผิดวินัย
อย่างร้ายแรง.* ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๐๓.

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. ๒๕๕๔. *การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความซื่อตรงในสังคมไทย.* รายงานการวิจัย
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

ธวัช ภูษิตโทยไคย. ๒๕๕๒. “แนวทางปฏิบัติในการสร้างความโปร่งใส.” *มติชน.* ๒๓ มกราคม ๒๕๕๒.
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. ๒๕๔๔. *ดัชนีคอร์รัปชันของไทย : การสร้างและการตรวจสอบความเชื่อถือได้.* รายงาน
การวิจัย มูลนิธิเอเชียและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

พระราชบัญญัติว่าด้วยประมวลกฎหมายอาญาทหาร รัตนโกสินทรศก ๑๓๑.

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖.

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๗.

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๒).

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๔๘๐.

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๐๕.

พระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๓๐.

พระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๐ และ
ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๔).

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒. *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่
๑๒๖ ตอนที่ ๕๐ ก.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗. *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม ๑๓๑
ตอนที่ ๕๕ ก.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ๒๕๕๗. *ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๔/๒๕๕๗
เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ต่อไป.* ประกาศ ณ วันที่ ๒๓
พฤษภาคม ๒๕๕๗.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. ๒๕๒๙. *มาตรฐานการปฏิบัติงาน.*

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. ม.ป.ป. *คู่มือการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและ
จริยธรรม.* ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. ๒๕๕๒. *ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน.
ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม ๑๒๖ ตอนพิเศษ ๑๖๒ ง.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. ม.ป.ป. *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๕๔. *คู่มือการปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๔*.
- สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. ๒๕๕๑. *คู่มือแนวทางการจัดทำประมวลจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. ม.ป.ท.
- สำนักงานตรวจสอบภายในทหารบก. ม.ป.ป. *คู่มือจริยธรรมของกำลังพลสำนักงานตรวจสอบภายในทหารบก*. กองแผน สำนักงานตรวจสอบภายในทหารบก. ม.ป.ท.
- สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ. ๒๕๕๗. *หนังสือสำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ. ที่ กท ๐๖๑๓.๓/๑๐๔๔ เรื่อง ขอให้กำหนดแนวทางดำเนินการและแนวทางปฏิบัติเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน*. ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ๒๕๕๗. *คู่มือการพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของข้าราชการตำรวจ*. สำนักงานตรวจสอบภายใน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. ๒๕๕๑. *คู่มือแนวทางการจัดทำประมวลจริยธรรมขององค์กร*. ม.ป.ท.
- สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. ๒๕๕๑. *หนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ ผผ ๑๕/ว ๒๙๖๔ เรื่อง ค่านิยมหลัก(Core Value) สำหรับประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ*. ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑.
- สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. ๒๕๕๑. *หนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ ผผ ๑๕/ว ๓๕๔๘ เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ*. ลงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๑.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. ๒๕๕๒. *ระเบียบสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติว่าด้วยประมวลจริยธรรมของพนักงานและพนักงานโครงการ พ.ศ.๒๕๕๒*. ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๒.
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. ๒๕๕๐. *คู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการของเจ้าหน้าที่ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ*. ม.ป.ท.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. ๒๕๑๖. *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การไว้ทรงผมและการแต่งกายของข้าราชการ ลูกจ้าง และผู้ที่ทำงานในรัฐวิสาหกิจ*. ประกาศ ณ วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๑๖.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. ๒๕๑๖. *หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ สร ๐๒๐๓/ว ๑ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๑๖*.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. ๒๕๑๖. *หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ สร ๐๒๐๓/ว ๑๗๗*. ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๑๗.

ภาคผนวก

ผนวก ก ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑

ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้มีประมวลจริยธรรมของกระทรวงกลาโหมเป็นมาตรฐานความประพฤติและเป็นหลักปฏิบัติ ให้เกิดการปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักคุณธรรม จริยธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ ซึ่งบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ คำสั่ง หลักเกณฑ์อื่นใด ในส่วนที่มีกำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

๔.๑ “ส่วนราชการ” หมายความว่า ส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

๔.๒ “ข้าราชการกระทรวงกลาโหม” หมายความว่า ข้าราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร และหมายความรวมถึง ข้าราชการพลเรือนกลาโหม ทหารกองประจำการ นักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม เจ้าหน้าที่ทางทหาร พนักงานราชการ ลูกจ้าง ในสังกัดกระทรวงกลาโหม และบุคคลที่ทำหน้าที่ทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ข้อ ๕ ข้าราชการกระทรวงกลาโหมจักต้องยึดถือและปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม ๑๔ ประการ ดังนี้

๕.๑ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชาานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า

๕.๒ การพิทักษ์ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

๕.๓ การรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข

๕.๔ การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ

๕.๕ การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

๕.๖ การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมาย

๕.๗ การให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ

๕.๘ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนโดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงภายใต้กรอบของกฎหมาย

๕.๙ การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

๕.๑๐ การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อ

๕.๑๑ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน และมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้

๕.๑๒ การยึดมั่นในระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารอย่างเคร่งครัด

๕.๑๓ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหาร

๕.๑๔ การเชื่อถือผู้บังคับบัญชา และการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม

ข้อ ๖ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ และปลูกฝังให้ข้าราชการกระทรวงกลาโหมที่ปกครองอยู่นั้นรับทราบและยึดถือปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม อย่างเคร่งครัด

ข้อ ๗ การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมในระเบียบนี้ ถือเป็น การกระทำผิดวินัย จักต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร หรือแบบธรรมเนียมของข้าราชการกระทรวงกลาโหมประเภทนั้น ๆ

ข้อ ๘ หากข้าราชการกระทรวงกลาโหมที่ถูกลงโทษหรือทัณฑ์ด้วยเหตุแห่งการฝ่าฝืนค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม เห็นว่าไม่เป็นไปด้วยความเหมาะสมเป็นธรรมสามารถร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร แบบธรรมเนียม หรือวิธีการที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ข้อ ๙ ให้ส่วนราชการรายงานผลการปฏิบัติตามระเบียบนี้ถึงปลัดกระทรวงกลาโหมภายในวันที่ ๓๐ กันยายนของทุกปี โดยจัดทำบัญชีรายชื่อของผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม เหตุแห่งการฝ่าฝืน และการลงโทษหรือการลงทัณฑ์ทางวินัยที่ได้รับ

ข้อ ๑๐ ให้ปลัดกระทรวงกลาโหมรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๑

(ลงชื่อ) สมชาย วงศ์สวัสดิ์

(นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

หมายเหตุ :- หลักการและเหตุผลในการประกาศใช้ระเบียบนี้ เพราะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ ซึ่งบัญญัติให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท โดยให้มีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ โดยให้ถือว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นการกระทำผิดทางวินัย จึงจำเป็นต้องออกระเบียบฉบับนี้

ผนวก ข ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗

ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้มีประมวลจริยธรรมกองทัพอากาศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ ประกอบมาตรา ๓๐๔ ซึ่งบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติ และเป็นหลักปฏิบัติ ให้เกิดการปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักคุณธรรมจริยธรรม และระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑ จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๗”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

บรรดาระเบียบ คำสั่ง หลักเกณฑ์อื่นใดในส่วนที่มีกำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งในระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

๓.๑ “ส่วนราชการ” หมายความว่า ส่วนราชการขึ้นตรงต่อกองทัพอากาศ

๓.๒ “ข้าราชการกองทัพอากาศ” หมายความว่า ข้าราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร และหมายความรวมถึง ทหารกองประจำการ นักเรียนทหารในสังกัดกองทัพอากาศ เจ้าหน้าที่ทางทหาร พนักงานราชการ ลูกจ้าง ในสังกัดกองทัพอากาศ และบุคคลที่ทำหน้าที่ทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ข้อ ๔ ข้าราชการกองทัพอากาศจักต้องยึดถือและปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม ๑๔ ประการ ดังนี้

๔.๑ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชาานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า

๔.๒ การพิทักษ์ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

๔.๓ การรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข

๔.๔ การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ

๔.๕ การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า

ประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

๔.๖ การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมาย

๔.๗ การให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ

๔.๘ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร

ตามที่กองทัพอากาศกำหนดเป็นผู้ดำเนินการให้ข้อมูลข่าวสารโดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงภายใต้กรอบของกฎหมาย

๔.๙ การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

- ๔.๑๐ การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
- ๔.๑๑ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน และมีคุณภาพโปร่งใสตรวจสอบได้
- ๔.๑๒ การยึดมั่นในระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารอย่างเคร่งครัด
- ๔.๑๓ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหาร
- ๔.๑๔ การเชื่อถือผู้บังคับบัญชา และการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด รวมทั้ง

การปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม

ข้อ ๕ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ และปลูกฝังให้ข้าราชการ กองทัพอากาศที่ปกครองอยู่นั้นรับทราบและยึดถือปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๖ การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมในระเบียบนี้ ถือเป็นการกระทำผิดวินัย จำต้องรับโทษ หรือรับทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร หรือแบบธรรมเนียมของข้าราชการ กองทัพอากาศประเภทนั้น ๆ

ข้อ ๗ หากข้าราชการกองทัพอากาศที่ถูกลงโทษ หรือทัณฑ์ ด้วยเหตุแห่งการฝ่าฝืนมาตรฐาน จริยธรรม เห็นว่าไม่เป็นไปด้วยความเหมาะสม เป็นธรรม สามารถร้องทุกข์ หรืออุทธรณ์ได้ตามกฎหมาย ว่าด้วยวินัยทหาร แบบธรรมเนียม หรือวิธีการที่กองทัพอากาศกำหนด

ข้อ ๘ ให้ส่วนราชการรายงานผลการปฏิบัติตามระเบียบนี้ถึงเจ้ากรมกำลังพลทหารอากาศ ภายในวันที่ ๓๑ สิงหาคมของทุกปี โดยจัดทำบัญชีรายชื่อของผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรม เหตุแห่งการฝ่าฝืน และการลงโทษหรือการลงทัณฑ์ทางวินัยที่ได้รับ

ข้อ ๙ ให้เจ้ากรมกำลังพลทหารอากาศรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๗

(ลงชื่อ) พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง
(ประจิน จั่นตอง)
ผู้บัญชาการทหารอากาศ

ผนวก ค พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร

พุทธศักราช ๒๔๗๖

.....

ประชาธิปไตย ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า เพื่อปฏิบัติการตามความในมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายอาชญาทหาร และเนื่องจากทหารบก ทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกัน สมควรตราบทบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารเสียใหม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ ๒๓ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๔ กฎเสนาบตีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๕ และบรรดากฎ ข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๒

ว่าด้วยวินัย

มาตรา ๔ วินัยทหารนั้น คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร

มาตรา ๕ วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด ตัวอย่างการกระทำความผิดวินัยทหาร มีดังต่อไปนี้

- ๑) ดื้อ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- ๒) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
- ๓) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร
- ๔) ก่อให้แตกความสามัคคีในคณะทหาร
- ๕) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเล่นเล่อต่อหน้าที่ราชการ
- ๖) กล่าวคำเท็จ

- ๗) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร
- ๘) ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ
- ๙) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา

มาตรา ๖ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวังรักษาวินัยทหารที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาผู้นั้น โดยกวัดขั้น ถ้าหากว่าในการรักษาวินัยทหารนั้นจำเป็นต้องใช้อาวุธ เพื่อทำการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบก็ดี หรือเพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตนก็ดี ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องเหลือในการนั้นจะไม่ต้องรับโทษในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย แต่เมื่อมีเหตุดังกล่าวนี้ผู้บังคับบัญชาจักต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน และรายงานต่อไปตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยเร็ว

มาตรา ๗ ทหารผู้ใดกระทำผิดต่อวินัยทหารจักต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏในหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร

หมวด ๓

อำนาจลงทัณฑ์

มาตรา ๘ ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยทหารดังกล่าวไว้ในหมวด ๒ นั้น ให้มีกำหนดเป็น ๕ สถาน คือ

- ๑) ภาคทัณฑ์
- ๒) ทัณฑ์กรรม
- ๓) กัก
- ๔) ชัง
- ๕) จำชัง

มาตรา ๙ ภาคทัณฑ์ คือ ผู้กระทำผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใด ดังกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปรานี จึงเป็นแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏหรือให้ทำทัณฑ์บนไว้

ทัณฑ์กรรมนั้น ให้กระทำการสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนจะต้องปฏิบัติ อยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ

กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้

ชัง คือ ชังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

จำชัง คือ ชังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

นอกจากทัณฑ์ดังกล่าวไว้นี้ ห้ามมิให้คิดขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นเป็นอันขาด

มาตรา ๑๐ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดได้นั้น คือ

- ๑) ผู้บังคับบัญชา หรือ
- ๒) ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่

ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ กำหนด

ในการที่จะลงทัณฑ์นั้น ให้กระทำได้แต่เฉพาะตามกำหนดในตารางกำหนดทัณฑ์ท้ายพระราชบัญญัตินี้

ส่วนผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นใดจะมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชาชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใดให้ถือเกณฑ์เทียบ ดังต่อไปนี้

ตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์

ตำแหน่งชั้น	เป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้น	เป็นผู้รับทัณฑ์ชั้น
๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	๑	-
๒. แม่ทัพ	๒	-
๓. ผู้บัญชาการกองพล ผู้บังคับการกองเรือ ผู้บัญชาการกองพลปืน	๓	-
๔. ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับกองปืน	๔	ก
๕. ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๑	๕	ข
๖. ผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๒ ผู้บังคับการเรือชั้น ๑ ผู้บังคับฝูงปืน	๖	ค
๗. ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๓ ผู้บังคับการเรือชั้น ๒ ต้นเรือชั้น ๑ ผู้บังคับหมวดปืนชั้น ๑	๗	ง
๘. ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับการเรือชั้น ๓ ต้นเรือชั้น ๒ นายกราบเรือ ผู้บังคับหมวดปืนชั้น ๒	๘	จ
๙. ผู้บังคับหมวด ต้นเรือชั้น ๓ ผู้บังคับหมวดปืนชั้น ๓	๙	ฉ
๑๐. ผู้บังคับหมู่ นายตอน	-	ช
๑๑. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร บุคคลผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างเข้ารับการศึกษาทหารโดยคำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร	-	ซ
๑๒. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารประทวน ลูกแถว	-	ณ

มาตรา ๑๑ ผู้ลงทัณฑ์ หรือรับทัณฑ์ ถ้าตำแหน่งไม่ตรงตามความในมาตรา ๑๐ แห่งหมวดนี้แล้ว ให้ถือตามที่ได้เทียบตำแหน่งไว้ในข้อบังคับสำหรับทหาร

มาตรา ๑๒ กำหนดอำนาจลงทัณฑ์ตามที่ตราไว้นี้ ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ส่งลงทัณฑ์เต็มที่ได้สถานใดสถานหนึ่งแต่สถานเดียว ถ้าส่งลงทัณฑ์ทั้งสองสถานพร้อมกัน ต้องกำหนดทัณฑ์ไว้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตราในสถานนั้น ๆ ห้ามมิให้ลงทัณฑ์คราวเดียวมากกว่าสองสถาน

มาตรา ๑๓ ก่อนที่ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ้วนถี่แน่นอนว่า ผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้ว จึงส่งลงทัณฑ์นั้น ต้องระวางอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดย โทษจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้ว ต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดนั้นทราบว่าการกระทำผิดในข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์

มาตรา ๑๔ ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ลงทัณฑ์ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ต้องส่งรายงาน การลงทัณฑ์นั้นเสนอตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

มาตรา ๑๕ เมื่อผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ทราบว่า ผู้ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตนมีความผิดจน ปรากฏแน่นอนแล้ว แต่ความผิดนั้นควรรับทัณฑ์ที่เหนืออำนาจจะส่งกระทำได้ ก็ให้รายงานชี้แจงความผิด นั้น ทั้งออกความเห็นว่าจะลงทัณฑ์เพียงใด เสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้พอกับความผิด เพื่อขอให้ผู้นั้นส่งการต่อไป

มาตรา ๑๖ ถ้าเป็นความผิดซึ่งมีวิธีวางอัตรากำหนดทัณฑ์ไว้แน่นอนแล้ว เช่น ฐานขาดหนี ราชการทหาร เป็นต้น หากกำหนดทัณฑ์นั้นเหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะส่งลงทัณฑ์ได้ ก็ให้ นำเสนอเพียงชั้นที่กล่าวต่อไปนี้

๑) ฝ่ายทหารบก ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับการกรม หรือชั้น ผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับการกรม

๒) ฝ่ายทหารเรือ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับหมวดเรือ หรือชั้น ผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับหมวดเรือ

๓) ฝ่ายทหารอากาศ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับกองบิน

แม้ว่ากำหนดทัณฑ์นั้นจะเหนืออำนาจก็ดี ก็ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นที่กล่าวนี้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ ที่เดียว ไม่ต้องนำเสนอตามลำดับชั้นต่อไปอีก

มาตรา ๑๗ นายทหารที่เป็นหัวหน้าทำการควบคุมทหารไปโดยลำพัง ให้มีอำนาจที่จะส่ง ลงทัณฑ์ผู้อยู่ใต้อำนาจในระหว่างเวลาที่ควบคุมอยู่นั้นเสมอผู้มีอำนาจเหนือจากตำแหน่งของตนขึ้นไปอีก ชั้นหนึ่งได้ เว้นแต่นายทหารซึ่งมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้น ๒ ขึ้นไปจึงไม่ต้องเพิ่ม

มาตรา ๑๘ ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ส่งลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดในฐานซึ่งแล้วและผู้ที่ได้รับทัณฑ์ซึ่ง นั้นกระทำผิดซ้ำอีก ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะส่งเพิ่มทัณฑ์ ก็ให้พิจารณาดูกำหนดทัณฑ์ที่ได้ส่งไว้แต่เดิมนั้น ก่อน ห้ามมิให้กำหนดเวลาให้ผู้ต้องถูกชัง ทั้งกำหนดเดิมและกำหนดที่เพิ่มใหม่รวมกันเกินกว่ากำหนด อำนาจของผู้ส่งลงทัณฑ์นั้นเป็นอันขาด หากผู้กระทำผิดนั้นควรต้องรับทัณฑ์เกินกว่ากำหนดอำนาจของผู้ที่ จะส่งลงทัณฑ์นั้นแล้ว ก็ให้ปฏิบัติการตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑๕ แห่งหมวดนี้

มาตรา ๑๙ นับตั้งแต่วันที่ปรากฏหลักฐานแห่งความผิดของผู้กระทำผิดซึ่งจะต้องรับทัณฑ์ตาม พระราชบัญญัตินี้โดยแน่นอนแล้ว ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์มิได้จัดการที่จะให้ผู้นั้นได้รับทัณฑ์ภายในกำหนด สามเดือน เป็นอันนับว่าล่วงเลยเวลาที่จะลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้เสียแล้ว จะส่งลงทัณฑ์โดยอำนาจ ตนเองมิได้ เว้นเสียแต่ผู้ที่กระทำผิดนั้นขาดหนีราชการเสียแต่เมื่อก่อนครบกำหนดสามเดือน จึงมิให้นับ วันที่ขาดหนีนี้เข้าในกำหนดเวลาล่วงเลย ให้นับตั้งแต่วันที่ได้อำนาจผู้นั้นกลับมายังที่รับราชการ

มาตรา ๒๐ เมื่อผู้มีอำนาจได้ส่งลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ผู้ที่ส่งลงทัณฑ์ หรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้ที่ส่งลงทัณฑ์นั้นมิอำนาจที่จะเพิ่มทัณฑ์ หรือลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์เสียก็ได้ แต่ถ้าเพิ่มทัณฑ์แล้ว ทัณฑ์ที่ส่งเพิ่มขึ้นนั้นรวมกับที่ส่งไว้แล้วเดิม ต้องมิให้เกินอำนาจของผู้ที่ส่งใหม่นั้น

หมวด ๔

วิธีร้องทุกข์

มาตรา ๒๑ ในการที่จะรักษาวินัยทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ย่อมเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชাজักต้องมีอำนาจในการบังคับบัญชา หรือลงทัณฑ์อยู่เองเป็นธรรมดา แต่ผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้อำนาจในทางที่ผิดยุติธรรม ซึ่งเป็นการสมควรที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสร้องทุกข์ได้ในทางเป็นระเบียบไม่ก้ำก่าย

มาตรา ๒๒ คำชี้แจงของทหารว่า ผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนด้วยการอันไม่เป็นยุติธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมทหารว่า ตนมิได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับในราชการนั้น เรียกว่า “ร้องทุกข์”

มาตรา ๒๓ ทหารจะร้องทุกข์ได้แต่สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่นเป็นอันขาด และห้ามมิให้ลงชื่อรวมกัน หรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามมิให้ประชุมกันเพื่อหารือเรื่องจะร้องทุกข์

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ในเวลาที่กำลังเข้าแถว หรือในขณะที่กำลังทำหน้าที่ราชการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เวลาเป็นยาม เป็นเวร ดังนี้ เป็นต้น และห้ามมิให้ร้องทุกข์ก่อนเวลาล่วงไปแล้วยี่สิบสี่ชั่วโมง นับตั้งแต่ที่มีเหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น

มาตรา ๒๕ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่า ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์แรงเกินไป ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชานั้นมิได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจที่จะทำได้ตามความในหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๖ ถ้าจะกล่าวโทษผู้ใดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น จะร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือจะเขียนเป็นหนังสือก็ได้ ถ้าผู้ร้องทุกข์มาร้องทุกข์ด้วยวาจา ให้ผู้รับการร้องทุกข์จดข้อความสำคัญของเรื่องที่ร้องทุกข์นั้น ให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วย

ถ้าหากว่าผู้ร้องทุกข์ไม่ทราบชัดว่า ตนได้รับความเดือดร้อนเพราะผู้ใดแน่ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตนเพื่อเสนอไปตามลำดับชั้นจนถึงที่สุดคือ ผู้ที่จะสั่งการไต่สวนและแก้ความเดือดร้อนนั้นได้

มาตรา ๒๗ ถ้าเขียนความร้องทุกข์เป็นจดหมายแล้ว จดหมายนั้นต้องลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ใบร้องทุกข์ฉบับใดไม่มีลายมือชื่อ ผู้บังคับบัญชาไม่มีหน้าที่จะต้องพิจารณา

มาตรา ๒๘ เมื่อผู้ใดได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบที่วางมานี้แล้ว และเวลาล่วงผ่านไปสิบห้าวันยังไม่ได้รับความชี้แจงประการใด ทั้งความเดือดร้อนก็ยังไม่ปลดเปลื้องไป ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นที่สูงถัดขึ้นไปเป็นลำดับอีก และในการร้องทุกข์ครั้งนี้ให้ชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดมาแล้วแต่เมื่อใด

มาตรา ๒๙ ถ้าผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์เมื่อใด ต้องรีบไต่สวนและจัดการแก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ยื่นใบร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยเสียไม่ได้เป็นอันขาด ผู้ใดเพิกเฉยนับว่ากระทำผิดต่อวินัยทหาร

มาตรา ๓๐ ถ้าผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์ได้ชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบแล้ว แต่ผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัย ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ และต้องชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์นี้ต่อผู้ใด และได้รับคำชี้แจงอย่างไรแล้วด้วย

มาตรา ๓๑ ถ้าหากปรากฏชัดว่า ข้อความที่ร้องทุกข์เป็นความเท็จ หรือการร้องทุกข์นั้นกระทำไปโดยผิดระเบียบที่กล่าวมา ผู้ร้องทุกข์จะต้องมีความผิดฐานกระทำผิดต่อวินัยทหาร

มาตรา ๓๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ประกาศมา ณ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา
นายกรัฐมนตรี

ตารางกำหนดทัณฑ์

ผู้ลง ทัณฑ์	จำขัง		ขัง									กัก									ทัณฑ์กรรม		
	ผู้รับทัณฑ์		ผู้รับทัณฑ์									ผู้รับทัณฑ์									ผู้รับทัณฑ์		
	ชั้น ช.	ชั้น ณ.	ชั้น ก.	ชั้น ข.	ชั้น ค.	ชั้น ง.	ชั้น จ.	ชั้น ฉ.	ชั้น ช.	ชั้น ฌ.	ชั้น ก.	ชั้น ข.	ชั้น ค.	ชั้น จ.	ชั้น ฉ.	ชั้น ช.	ชั้น ฌ.	ชั้น ก.	ชั้น ข.	ชั้น ค.	ชั้น ฌ.	ชั้น ก.	ชั้น ณ.
ชั้น ๑	๔ เดือน	๖ เดือน	-	-	-	-	๒ เดือน	๓ เดือน	๔ เดือน	๔ เดือน	๕ เดือน	๑๕ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๔๕ วัน	๒ เดือน	๓ เดือน	๓เดือน	๔เดือน	๓	๓	๓ วัน	๓ วัน
ชั้น ๒	๓ เดือน	๕ เดือน	-	-	-	-	๑ เดือน	๒ เดือน	๓ เดือน	๓ เดือน	๔ เดือน	๗วัน	๑๐ วัน	๑๕ วัน	๑ เดือน	๔๕ วัน	๒ เดือน	๒เดือน	๓เดือน	๓	๓	๓ วัน	๓ วัน
ชั้น ๓	๔๕ วัน	๓ เดือน	-	-	-	-	๑๕ วัน	๑ เดือน	๒ เดือน	๒ เดือน	๓ เดือน	-	๕วัน	๗วัน	๑๕ วัน	๒๐ วัน	๔๕ วัน	๔๕วัน	๒เดือน	๓	๓	๓ วัน	๓ วัน
ชั้น ๔	๑ เดือน	๒ เดือน	-	-	-	-	๗วัน	๑๕ วัน	๑ เดือน	๑ เดือน	๒ เดือน	-	-	๓วัน	๗วัน	๑๐ วัน	๑ เดือน	๑เดือน	๔๕วัน	๓	๓	๓ วัน	๓ วัน
ชั้น ๕	๒๐ วัน	๔๕ วัน	-	-	-	-	๓วัน	๑๐ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๔๕ วัน	-	-	-	๕วัน	๗วัน	๒๐ วัน	๒๐วัน	๑เดือน	๓	๓	๓ วัน	๓ วัน
ชั้น ๖	๑๕ วัน	๑ เดือน	-	-	-	-	-	๗วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑ เดือน	-	-	-	๓วัน	๗วัน	๑๕ วัน	๑๕วัน	๑เดือน	๓	๓	๓ วัน	๓ วัน
ชั้น ๗	๗วัน	๑๕ วัน	-	-	-	-	-	๓วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๒๐ วัน	-	-	-	-	๕วัน	๑๐ วัน	๑๐วัน	๒๐วัน	๑	๒	๑ วัน	๒ วัน
ชั้น ๘	-	-	-	-	-	-	-	-	๗วัน	๗วัน	๑๕ วัน	-	-	-	-	๓วัน	๗ วัน	๗วัน	๑๕วัน	๑	๒	๑ วัน	๒ วัน
ชั้น ๙	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๓ วัน	๓วัน	๗วัน	-	-	๑	๑ วัน	

คำอธิบาย

- กำหนดทัณฑ์ในตารางนี้ คือ กำหนดที่สูงที่สุด ผู้ลงทัณฑ์จะสั่งเกินกำหนดนี้ไม่ได้ แต่ต่ำกว่านั้นได้
- ทัณฑ์กรรมที่กำหนดไว้เป็นวัน ๆ หมายความว่าทำทัณฑ์กรรมทุก ๆ วัน จนกว่าจะครบกำหนด ในวันหนึ่งนั้น ผู้ที่จะสั่งลงทัณฑ์จะกำหนดทัณฑ์กรรมได้ไม่เกินกว่าวันละ ๖ ชั่วโมง แต่ถ้าให้อยู่เวรยามในวันหนึ่งไม่เกินกำหนดเวลาอยู่เวรยามตามปกติ ผู้ใดจะสั่งลงทัณฑ์กรรมให้กำหนดโดยชัดเจนว่า ทัณฑ์กรรมกี่วัน และวันละเท่าใด

ผนวก ง ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน พ.ศ.๒๕๕๔

ระเบียบกองทัพอากาศ ว่าด้วยการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน พ.ศ.๒๕๕๔

เพื่อให้การดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนของกองทัพอากาศ เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับการบริหารราชการของกองทัพอากาศ จึงเห็นสมควรกำหนดแนวทางและวิธีการปฏิบัติ ในการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนของกองทัพอากาศ ไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน พ.ศ.๒๕๕๔”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนเรื่องร้องทุกข์หรือ ร้องเรียน พ.ศ.๒๕๕๐ บรรดาระเบียบ และคำสั่งอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

๔.๑ ร้องทุกข์ หมายความว่า คำชี้แจงของทหารว่า ผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนด้วยการอันไม่เป็นยุติธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมของทหารว่าตนมิได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิ ตามที่ควรจะได้รับในราชการนั้น

๔.๒ ร้องเรียน หมายความว่า การที่บุคคลหรือหน่วยงานหรือองค์การร้องขอให้ กองทัพอากาศดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่ได้รับ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือประพฤตินิยมชอบของกำลังพลกองทัพอากาศ หรือส่วนราชการกองทัพอากาศ

๔.๓ คำร้อง หมายความว่า คำร้องทุกข์ และ/หรือคำร้องเรียนที่ผู้ร้องแจ้งความประสงค์ ให้กองทัพอากาศดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหรือทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤตินิยมชอบของกำลังพลกองทัพอากาศหรือ ส่วนราชการกองทัพอากาศ และหมายความรวมถึงเอกสารประกอบคำร้อง คำร้องทุกข์หรือคำร้องเรียน ที่ได้ยื่นแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องทุกข์หรือคำร้องเรียนเดิมโดยมีประเด็นหรือข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ด้วย

๔.๔ วินัยทหาร หมายความว่า การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร

๔.๕ ทุจริตต่อหน้าที่ หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่ง หรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือ หน้าที่ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น ทั้งนี้เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

๔.๖ ประพฤติมิชอบ หมายความว่า ใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน

๔.๗ ผู้ร้องหมายความว่าบุคคลหรือองค์การหรือหน่วยงานที่เสนอคำร้องต่อ กองทัพอากาศหรือหน่วยงานในสังกัดกองทัพอากาศ และให้รวมถึงผู้แทนที่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการ ยื่นคำร้องด้วย

๔.๘ ผู้ถูกร้องหมายความว่า กำลังพลกองทัพอากาศ หรือส่วนราชการกองทัพอากาศ ที่ผู้ร้องกล่าวหาว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ หรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือประพฤติมิชอบจนเป็นเหตุให้ผู้ร้อง ได้รับความเสียหาย ความเดือดร้อน หรือความเสียหาย

๔.๙ กำลังพลกองทัพอากาศ หมายความว่า นายทหารชั้นสัญญาบัตร นายทหาร ชั้นประทวน ลูกจ้าง พนักงานราชการ ทหารกองประจำการ และนักเรียนทหาร ที่สังกัดกองทัพอากาศ

๔.๑๐ ส่วนราชการกองทัพอากาศ หมายความว่า ส่วนราชการกองทัพอากาศตาม พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพอากาศ กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๒

๔.๑๑ สืบสวน หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริง พยาน หลักฐาน ซึ่งผู้มีหน้าที่ รับผิดชอบดำเนินการเพื่อให้ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการร้องทุกข์ ร้องเรียน

๔.๑๒ สอบสวนหมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการอื่น ๆ ซึ่งผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเพื่อพิจารณา วิเคราะห์ และสรุปผลเกี่ยวกับการร้องทุกข์ร้องเรียน

๔.๑๓ เครือข่ายสารสนเทศด้านการร้องทุกข์ร้องเรียน หมายความว่า การติดต่อสื่อสาร รับส่งข้อมูลผ่านสื่อที่ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และเครือข่ายในการติดต่อ

ข้อ ๕ ให้เจ้ากรมจเรทหารอากาศ รักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจกำหนดระเบียบ คู่มือ ประกาศ คำแนะนำ ซึ่งไม่ขัดแย้งกับระเบียบนี้ ได้ตามความจำเป็น

หมวด ๑

ทั่วไป

ข้อ ๖ ให้กรมจเรทหารอากาศ เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนของกองทัพอากาศ การประสานงานระหว่างบุคคล ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกกองทัพอากาศ การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้การดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการบริหารราชการของกองทัพอากาศ กฎหมาย ระเบียบ และ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๗ การดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนของกองทัพอากาศ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๗.๑ เพื่อแก้ไขและยุติปัญหาความเดือดร้อน ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ร้องโดยมีสาเหตุ มาจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือประพฤติมิชอบของกำลังพลกองทัพอากาศ หรือส่วนราชการกองทัพอากาศ

๗.๒ เพื่อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติแก่กำลังพลกองทัพอากาศ และส่วนราชการกองทัพอากาศ เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหา ความเดือดร้อน ความเสียหายซ้ำอีก

๗.๓ เพื่อมิให้มีการร้องทุกข์ร้องเรียนซ้ำในเรื่องเดิมอีก ทั้งในระดับกองทัพอากาศหรือหน่วยงานระดับสูงกว่ากองทัพอากาศ

๗.๔ เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๗.๕ เพื่อส่งเสริมนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการกองทัพอากาศ

ข้อ ๘ ขอบเขตเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

๘.๑ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่มีสาเหตุของปัญหา ความเดือดร้อน ความเสียหายมาจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ หรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือประพฤติมิชอบ ของกำลังพลกองทัพอากาศ หรือส่วนราชการกองทัพอากาศ

๘.๒ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่ผู้บังคับบัญชา หรือหน่วยงานระดับสูงกว่ากองทัพอากาศ มอบหมายให้ดำเนินการ

๘.๓ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่ผู้บัญชาการทหารอากาศ หรือผู้รับมอบอำนาจทำการแทน ผู้บัญชาการทหารอากาศมอบหมายให้ดำเนินการ

ข้อ ๙ ให้อยู่ในการพิจารณาดำเนินการ สำหรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน ดังต่อไปนี้

๙.๑ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่มีได้ปรากฏข้อเท็จจริง หรือช่องทางการติดต่อกลับของผู้ร้อง และไม่มีรายละเอียดเพียงพอต่อการดำเนินการ

๙.๒ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่มีรายละเอียดซึ่งกรมจเรทหารอากาศพิจารณาแล้ว ไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินการและผู้ร้องไม่ให้ความร่วมมือที่จะให้รายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อให้คำร้องมีรายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์เพียงพอต่อการดำเนินการภายในระยะเวลาที่กรมจเรทหารอากาศแจ้งให้ผู้ร้องทราบ

๙.๓ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่มีรายละเอียดพยาน หลักฐานในคำร้องเช่นเดียวกับ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่กองทัพอากาศเคยดำเนินการและยุติเรื่องเป็นที่เรียบร้อยแล้วไม่ปรากฏพยานหลักฐานใหม่ที่อาจมีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงผลการพิจารณาแต่อย่างใด

๙.๔ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่มีได้อยู่ในอำนาจการดำเนินการของกองทัพอากาศหรือ อยู่ในอำนาจการดำเนินการของหน่วยงานอื่นภายนอกกองทัพอากาศ

๙.๕ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการ หรือมีการดำเนินการ ถึงที่สุดแล้วตามกฎหมายหรือหน่วยงานอื่น เช่น ศาล องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

๙.๖ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหม ที่อยู่เหนือระดับกองทัพอากาศ โดยมีรายละเอียดคำร้องเช่นเดียวกันกับที่ได้ยื่นต่อกองทัพอากาศ และอยู่ในระหว่างการพิจารณาดำเนินการของหน่วยงานนั้น

๙.๗ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่ผู้ร้องได้แสดงออกถึงการไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการสืบสวน สอบสวน

๙.๘ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่ผู้ร้องแจ้งความประสงค์ต่อกองทัพอากาศ หรือกรมจเรทหารอากาศ หรือต่อผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการขอให้ยุติการดำเนินการภายหลังการยื่นคำร้อง

๙.๙ เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่มีสิ่งการของผู้บังคับบัญชาที่มีระดับสูงกว่าเจ้ากรมจเรทหารอากาศให้ยุติการดำเนินการ

ข้อ ๑๐ กรณีเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนตามข้อ ๙ ปรากฏชื่อและช่องทางติดต่อกลับผู้ร้องให้ตอบกลับผู้ร้องและชี้แจงเหตุผลให้ผู้ร้องทราบสาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ร้องได้ หรือให้คำแนะนำต่อผู้ร้องสำหรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่มีได้อยู่ในอำนาจการดำเนินการของกองทัพอากาศ

ข้อ ๑๑ กรณีเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนตามข้อ ๙ ไม่ปรากฏชื่อจริง และช่องทางติดต่อกลับผู้ร้อง ให้กรมจเรทหารอากาศจัดทำบันทึกเหตุการณ์การดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนดังกล่าวตามแบบฟอร์มที่กรมจเรทหารอากาศกำหนด แนบกับคำร้องเก็บไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๑๒ หากกรมจเรทหารอากาศพิจารณาแล้ว เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนตามข้อ ๙ ยกเว้นเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนตามข้อ ๙.๙ อาจมีผลกระทบต่อการบริหารราชการของกองทัพอากาศ หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งของกองทัพอากาศ หรืออาจนำมาซึ่งการเสื่อมเสียเกียรติยศ ชื่อเสียง ภาพลักษณ์อันดีงามของกองทัพอากาศ อาจรับไว้พิจารณาดำเนินการ หรือส่งให้หน่วยเกี่ยวข้องดำเนินการก็ได้

ข้อ ๑๓ ให้กรมจเรทหารอากาศจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างกรมจเรทหารอากาศและส่วนราชการในสังกัดกองทัพอากาศ เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ หรือร่วมกันเกี่ยวกับการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนของกองทัพอากาศตามความเหมาะสม และให้สามารถเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภายนอกกองทัพอากาศที่มีความรู้ความสามารถหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนเข้าร่วมประชุมด้วยก็ได้

หมวด ๒

การเสนอและรับคำร้อง

ข้อ ๑๔ ให้กรมจเรทหารอากาศจัดให้มีช่องทางการรับคำร้องของกองทัพอากาศประกอบด้วย

๑๔.๑ เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน โดยกำหนดผู้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน และจัดให้มีแบบฟอร์มรับคำร้องตามที่กรมจเรทหารอากาศกำหนด

๑๔.๒ ไปรษณีย์

๑๔.๓ โทรศัพท์ โดยกำหนดผู้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน และจัดให้มีแบบฟอร์มรับคำร้องทางโทรศัพท์ตามที่กรมจเรทหารอากาศกำหนด

๑๔.๔ โทรสาร โดยกำหนดผู้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

๑๔.๕ เครือข่ายสารสนเทศด้านการร้องทุกข์ร้องเรียน โดยกำหนดผู้ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนผ่านเครือข่ายสารสนเทศ และจัดให้มีแบบฟอร์มรับคำร้อง ตามที่

กรมจเรทหารอากาศกำหนด หากส่วนราชการกองทัพอากาศมีความประสงค์ที่จะให้มีการรับเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศของหน่วยให้ประสานกรมจเรทหารอากาศก่อนดำเนินการ เพื่อให้ ข้อมูลเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนผ่านเครือข่ายสารสนเทศของทุกส่วนราชการกองทัพอากาศรวมกัน ณ ที่เดียว ตามที่กรมจเรทหารอากาศกำหนด สามารถบริหารจัดการได้เป็นระบบ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้อ ๑๕ ผู้ร้องสามารถเสนอเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพอากาศด้วยวาจา เอกสาร หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้มีรายละเอียดประกอบด้วย

๑๕.๑ ชื่อผู้ร้อง

๑๕.๒ ชื่อผู้ถูกร้อง

๑๕.๓ ที่อยู่ หรือหมายเลขโทรศัพท์ หรือที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถ

ติดต่อได้ของผู้ร้อง

๑๕.๔ รายละเอียดเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

๑๕.๕ วัตถุประสงค์ของการร้องทุกข์ร้องเรียน

ข้อ ๑๖ กรณีส่วนราชการกองทัพอากาศอื่น ๆ ซึ่งมีใช้กรมจเรทหารอากาศ ได้รับคำร้องจากผู้ร้อง ให้หัวหน้าส่วนราชการกองทัพอากาศนั้นรับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

๑๖.๑ กรณีการร้องทุกข์หรือร้องเรียนเกี่ยวกับวินัยทหาร ให้พิจารณาดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.๒๕๗๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

๑๖.๒ กรณีการร้องเรียนกำลังพลหรือหน่วยงานในสังกัด ให้ส่งต้นฉบับคำร้องให้กรมจเรทหารอากาศ และให้สำเนาคำร้องเก็บไว้ที่หน่วยเพื่อดำเนินการเมื่อได้รับการประสานจากกรมจเรทหารอากาศ

๑๖.๓ กรณีการร้องเรียนกำลังพลหรือส่วนราชการอื่นของกองทัพอากาศ ให้ส่งต้นฉบับคำร้องให้กรมจเรทหารอากาศ และให้สำเนาคำร้องเก็บไว้ที่หน่วยเพื่อเป็นหลักฐาน

ข้อ ๑๗ เมื่อกรมจเรทหารอากาศได้รับคำร้องให้ลงทะเบียนบันทึกหลักฐานการรับเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนและกำหนดชั้นความลับเอกสารเป็นชั้น “ลับ” และให้ถือว่าเป็นเอกสารของทางราชการ

หมวด ๓

การตรวจสอบและพิจารณาคำร้อง

ข้อ ๑๘ ให้กรมจเรทหารอากาศตรวจสอบพิจารณาคำร้องที่ได้รับตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน ข้อ ๘ และข้อ ๙ และให้ตอบกลับผู้ร้องภายใน ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่กรมจเรทหารอากาศได้รับคำร้อง โดยทางไปรษณีย์ หรือโทรศัพท์ หรือเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อให้ผู้ร้องได้ทราบว่ากองทัพอากาศได้รับคำร้อง มาดำเนินการแล้ว

ข้อ ๑๙ ให้กรมจเรทหารอากาศสามารถติดต่อประสานผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง หรือผู้เกี่ยวข้องได้ โดยตรง และสามารถดำเนินการสืบสวน สอบสวน ผู้ร้อง และ/หรือ ผู้ถูกร้องขั้นต้น เพื่อให้ได้รับทราบ

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคำร้องโดยครบถ้วนสมบูรณ์ และบันทึกหลักฐานการดำเนินการสืบสวน สอบสวนตามแบบฟอร์มที่กรมจเรทหารอากาศกำหนด

ข้อ ๒๐ กรณีเรื่องร้องทุกข์หรือเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับวินัยทหาร ให้กรมจเรทหารอากาศส่งคำร้องให้แก่หน่วยต้นสังกัดของผู้ถูกร้องพิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จและสรุปผลการดำเนินการส่งให้กรมจเรทหารอากาศโดยเร็ว ภายในกำหนด ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่หน่วยต้นสังกัดของผู้ถูกร้องได้รับคำร้องจากกรมจเรทหารอากาศ หากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดให้หน่วยต้นสังกัดของผู้ถูกร้องประสานกรมจเรทหารอากาศก่อนวันครบกำหนดเพื่อขยายเวลาในการดำเนินการ และให้สามารถขยายเวลาได้ไม่เกิน ๑๕ วัน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๔๕ วัน

ข้อ ๒๑ กรณีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบ ให้กรมจเรทหารอากาศส่งคำร้องให้สำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศพิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จและสรุปผลการดำเนินการให้กรมจเรทหารอากาศทราบโดยเร็ว ภายในกำหนด ๔๕ วัน นับตั้งแต่วันที่หน่วยได้รับคำร้องจากกรมจเรทหารอากาศ หากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดให้หน่วยประสานกรมจเรทหารอากาศก่อนวันครบกำหนดเพื่อขยายเวลาในการดำเนินการ และให้สามารถขยายเวลาได้ไม่เกิน ๑๕ วัน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๖๐ วัน

ข้อ ๒๒ กรณีเรื่องร้องเรียนซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบและผู้ถูกร้องเป็นนายทหารสัญญาบัตรระดับชั้นนาวาอากาศเอก (พิเศษ) ให้กรมจเรทหารอากาศพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการระดับกรมเพื่อพิจารณาดำเนินการ

ข้อ ๒๓ กรณีเรื่องร้องเรียนซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบ และผู้ถูกร้องเป็นนายทหารสัญญาบัตรระดับชั้นนายพลอากาศ หรือกรมจเรทหารอากาศพิจารณาแล้วเกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบกับส่วนราชการกองทัพอากาศหลายหน่วย หรือมีความสลับซับซ้อน ให้กรมจเรทหารอากาศขออนุมัติผู้บัญชาการทหารอากาศ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการ

ข้อ ๒๔ กรณีผู้ถูกร้องย้ายไปปฏิบัติราชการส่วนราชการอื่นก่อนมีการร้องเรียน แต่เป็นการร้องเรียนการปฏิบัติขณะสังกัดหน่วยงานเดิม หรือผู้ถูกร้องย้ายไปปฏิบัติราชการส่วนราชการอื่นระหว่างการดำเนินการพิจารณาสืบสวน สอบสวนเรื่องร้องเรียน ให้ดำเนินการดังนี้

๒๔.๑ กรณีย้ายไปปฏิบัติราชการส่วนราชการภายในกองทัพอากาศ ให้ถือเป็นความรับผิดชอบของทั้งส่วนราชการเดิมและส่วนราชการใหม่ของผู้ถูกร้องในการให้ความร่วมมือกับกรมจเรทหารอากาศตามที่ได้รับการประสานจากกรมจเรทหารอากาศ

๒๔.๒ กรณีย้ายไปปฏิบัติราชการส่วนราชการภายนอกกองทัพอากาศ ให้กรมจเรทหารอากาศสามารถประสานรายละเอียดในการปฏิบัติได้โดยตรง ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ

ข้อ ๒๕ หากผู้ร้องได้เสนอคำร้องเรื่องเดียวกันไว้กับส่วนราชการกองทัพอากาศอื่น ๆ ซึ่งมีใช้กรมจเรทหารอากาศ ให้กรมจเรทหารอากาศหรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๒๓ รับคำร้องที่ผู้ร้องได้เสนอไว้กับส่วนราชการกองทัพอากาศนั้นมาดำเนินการในคราวเดียวกัน

หมวด ๔

การสืบสวน และสอบสวนเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

ข้อ ๒๖ การดำเนินการสืบสวน สอบสวน ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และผู้เกี่ยวข้อง ให้กระทำโดยวิธีลับ ห้ามมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดใด ๆ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบโดยเด็ดขาด

ข้อ ๒๗ การดำเนินการสืบสวน สอบสวน เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน ผู้รับผิดชอบต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้อง และผู้ถูกร้องได้ชี้แจง และแสดงข้อมูลเอกสาร พยาน หลักฐาน เพื่อประกอบการพิจารณา

ข้อ ๒๘ ให้กรมจเรทหารอากาศ หรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศ ตามข้อ ๒๓ สามารถติดต่อประสานกำลังพลกองทัพอากาศหรือส่วนราชการกองทัพอากาศได้โดยตรง เพื่อขอรับการสนับสนุนข้อมูลเอกสาร หลักฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน หรือขอรับการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ร่วมดำเนินการสืบสวน สอบสวน เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

ข้อ ๒๙ ให้กรมจเรทหารอากาศ หรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๒๓ สามารถแจ้งให้ส่วนราชการกองทัพอากาศหรือกำลังพลกองทัพอากาศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน จัดส่งเอกสาร หรือข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการสืบสวน สอบสวน สรุป รายงานผลเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน และให้ถือเป็นความรับผิดชอบของส่วนราชการกองทัพอากาศหรือกำลังพลกองทัพอากาศที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้รับการร้องขอโดยเร็ว ภายในกำหนด ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่หน่วยหรือผู้เกี่ยวข้องได้รับหนังสือแจ้งให้ดำเนินการ หากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ประสานกรมจเรทหารอากาศ หรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๒๓ ก่อนวันครบกำหนด เพื่อขยายระยะเวลาในการดำเนินการ และให้สามารถขยายเวลาได้ไม่เกิน ๑๕ วัน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๔๕ วัน

ข้อ ๓๐ ในระหว่างการดำเนินการสืบสวน สอบสวน เรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน หากปรากฏว่าผู้ร้องมีการยื่นคำร้องในเรื่องเดียวกันต่อส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นที่มีระดับสูงกว่ากองทัพอากาศ ให้กรมจเรทหารอากาศ หรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๒๓ ยุติการดำเนินการไว้ก่อน เพื่อรอผลการพิจารณาดำเนินการของส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้น และแจ้งให้ผู้ร้องทราบ

ข้อ ๓๑ หากการพิจารณาดำเนินการของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นซึ่งมีระดับสูงกว่ากองทัพอากาศตามข้อ ๓๐ ได้ข้อยุติเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้กรมจเรทหารอากาศหรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๒๓ ติดต่อประสานส่วนราชการหรือหน่วยงานดังกล่าวเพื่อขอทราบผลการพิจารณา และให้ยุติการดำเนินการพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ร้องทราบด้วย

หมวด ๕

การสรุป รายงานผล และยุติเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน

ข้อ ๓๒ ให้กรมจเรทหารอากาศ หรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศ ตามข้อ ๒๓ จัดทำรายงานสรุปผลการพิจารณาสืบสวน สอบสวนเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนข้อเสนอแนะฯเรียน ผู้บัญชาการทหารอากาศ หรือผู้รับมอบอำนาจทำการแทนผู้บัญชาการทหารอากาศตามสายงานที่กำหนด

ข้อ ๓๓ กรณีรายงานสรุปผลการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนมีการสั่งการของผู้บัญชาการทหารอากาศ หรือผู้รับมอบอำนาจทำการแทนผู้บัญชาการทหารอากาศ ให้กำลังพลหรือส่วนราชการ กองทัพอากาศดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้ถือเป็นความรับผิดชอบของกรมจเรทหารอากาศในการแจ้งให้ กำลังพลหรือส่วนราชการนั้นทราบ และติดตามผลการดำเนินการให้เป็นไปตามสั่งการโดยเร็ว

ข้อ ๓๔ การยุติเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน ให้กรมจเรทหารอากาศหรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บัญชาการทหารอากาศตามข้อ ๒๓ แจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ร้องทราบเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบเอกสาร หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารช่องทางใดช่องทางหนึ่งที่ ผู้ร้องสามารถรับรู้ได้ และจัดทำหลักฐานการแจ้งผลการดำเนินการเก็บไว้ ณ กรมจเรทหารอากาศ กรณี ส่วนราชการหรือหน่วยงานภายนอกกองทัพอากาศ หรือบุคคลที่มีตำแหน่งสูงกว่าเจ้ากรมจเรทหารอากาศ เป็นผู้ร้องผู้บัญชาการทหารอากาศหรือผู้รับมอบอำนาจทำการแทนผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นผู้ลงชื่อใน หนังสือแจ้งผู้ร้อง

ข้อ ๓๕ ให้กรมจเรทหารอากาศจัดเก็บข้อมูลเอกสาร หลักฐาน เกี่ยวกับการดำเนินการเรื่อง ร้องทุกข์ร้องเรียนที่กองทัพอากาศรับมาดำเนินการจนได้ข้อยุติทั้งหมด ให้สามารถตรวจสอบได้อยู่เสมอ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบงานสารบรรณ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๔

(ลงชื่อ) พลอากาศเอก อิศพร ศุภวงศ์

(อิสพร ศุภวงศ์)

ผู้บัญชาการทหารอากาศ

ผนวก จ การปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร

การปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร

แบบธรรมเนียมทหาร หมายถึง แนวทางปฏิบัติซึ่งผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าส่วนราชการ ตลอดจนผู้มีอำนาจหน้าที่ได้วางไว้เป็นหลักสำหรับปฏิบัติทั้งที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่มาหรือแหล่งกำเนิดแบบธรรมเนียมของทหาร ได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบังคับ คำสั่ง ระเบียบ ประกาศ แถลงการณ์ มติคณะรัฐมนตรี และข่าว ดังนั้น ผู้มีอำนาจและหน้าที่ออกแบบธรรมเนียมของทหารมีหลายระดับ ได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี กระทรวง ส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม ส่วนราชการรอง ๆ ลงไป ผู้มีอำนาจและหน้าที่ที่จะออกแบบธรรมเนียมของทางราชการได้นั้น ต้องออกมาในรูปและขอบเขตซึ่งตนมีอำนาจเท่านั้น

การขัดขืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร ผู้บังคับบัญชามีอำนาจหน้าที่พิจารณา ลงทัณฑ์หรือลงโทษ โดยในกรณีแบบธรรมเนียมที่เป็นกฎหมาย ผู้ขัดขืนหรือละเลยจะต้องได้รับโทษตามพระราชกำหนดกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ และกรณีแบบธรรมเนียมที่เป็นข้อบังคับ และคำสั่ง ถึงแม้ว่าแบบธรรมเนียมที่เป็นข้อบังคับและคำสั่งจะไม่มีลักษณะเป็นตัวบทกฎหมายโดยตรงก็ตาม แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๓๐ ถึง ๓๓ บัญญัติไว้ว่า เป็นความผิดและมีโทษทางอาญา ซึ่งอยู่ในอำนาจของผู้บังคับบัญชาสมควรจะนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลทหารหรือไม่ ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าถ้าขัดขืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับและคำสั่งแล้วผู้บังคับบัญชาก็มีอำนาจพิจารณาว่าจะสมควรฟ้องร้องต่อศาลทหารหรือไม่ นอกจากนี้ผู้เป็นทหารอาจจะได้รับทัณฑ์ทางวินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ รวมทั้งที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่อีกด้วย ส่วนผู้ที่เป็นข้าราชการกลาโหมพลเรือน ลูกจ้าง อาจได้รับการพิจารณาลงโทษตามข้อบังคับทหารว่าด้วยข้าราชการกลาโหมพลเรือน พ.ศ.๒๔๘๒ หรือข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยลูกจ้างประจำ พ.ศ.๒๕๔๒

สาระการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร แบ่งเป็นการปฏิบัติด้านต่าง ๆ ๘ ด้าน ได้แก่ การทำความเคารพ การสั่งการและประชาสัมพันธ์ การลา การรายงาน การรับส่งหน้าที่ การเข้าสมาคม การเข้าศึกษาหรือบอกความในราชการ ข้าราชการกลาโหมกับการเมือง และการแต่งกาย

๑. การทำความเคารพ

การเคารพถือเป็นประเพณี และแบบธรรมเนียมที่งดงาม โดยเฉพาะในวงการทหาร ถือว่าการเคารพเป็นวินัยที่สำคัญที่ทหารจะละเว้นเสียมิได้ จึงได้วางแนวทางสำหรับปฏิบัติให้ได้ผลอย่างจริงจัง

๑.๑ การเคารพเมื่ออยู่ลำพัง [ข้อบังคับทหารว่าด้วยการเคารพ พ.ศ.๒๔๗๘, คำสั่งทหารที่ ๒๓๓/๒๓๕๕๕, คำสั่งทหารที่ ๘๒/๙๒๙๐, ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๒๓, ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๒๓]

๑.๑.๑ ท่าเคารพของทหารเมื่ออยู่ตามลำพัง

๑.๑.๑.๑ สวมหมวกมิได้ถือปืนทำวันทยาหัตถ์

- ๑.๑.๑.๒ มิได้สวมหมวกและมิได้ถือปืน
 ก. อยู่กับที่ ทำท่ายืนตรงแล้วทำแลขวาหรือแลซ้าย
 ข. คำสั่งเคลื่อนที่ ทำท่าเดินแล้วทำแลขวาหรือแลซ้าย
- ๑.๑.๑.๓ ถือปืน
 ก. อยู่กับที่ ทำท่าวันทยาอู่ธ
 ข. อยู่กับที่ เมื่อสะพายอาวุธอยู่ ทำท่าตรงแล้วแลขวาหรือแลซ้าย
 ค. เคลื่อนที่ ทำท่าเดินแล้วทำแลขวาหรือแลซ้าย
- ๑.๑.๑.๔ ซีม้า
 ก. มิได้สะพายปืน ถ้าสวมหมวกทำวันทยาหัตถ์ มิได้สวมหมวก

ทำแลขวาหรือแลซ้าย

ข. สะพายปืน ทำแลขวาหรือแลซ้าย

- ๑.๑.๑.๕ เมื่อมิได้สวมหมวก ให้นายทหารสัญญาบัตรแสดงการเคารพ

ด้วยวิธีก้มศีรษะ

- ๑.๑.๒ ทหารต้องแสดงการเคารพต่อผู้หรือสิ่งซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้
- ๑.๑.๒.๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ๑.๑.๒.๒ สมเด็จพระบรมราชินี
- ๑.๑.๒.๓ สมเด็จพระบรมราชชนนี
- ๑.๑.๒.๔ รัชทายาท
- ๑.๑.๒.๕ พระเจ้าแผ่นดินและพระราชินีต่างประเทศ
- ๑.๑.๒.๖ พระบรมวงศ์ ซึ่งเสด็จโดยมีธงราชวงศ์
- ๑.๑.๒.๗ เจ้าต่างประเทศซึ่งเป็นเอกราชและเสด็จโดยมีธงราชวงศ์
- ๑.๑.๒.๘ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- ๑.๑.๒.๙ นายกรัฐมนตรี
- ๑.๑.๒.๑๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- ๑.๑.๒.๑๑ ทหารต่อทหารหรือตำรวจ
- ๑.๑.๒.๑๒ ทหารต่างประเทศซึ่งแต่งเครื่องแบบ
- ๑.๑.๒.๑๓ พระบรมศพและพระบรมอัฐิ
- ๑.๑.๒.๑๔ พระศพและพระอัฐิพระบรมวงศ์
- ๑.๑.๒.๑๕ ศพซึ่งมีกองทหารให้เป็นเกียรติยศ
- ๑.๑.๒.๑๖ ธงประจำกองทหาร
- ๑.๑.๒.๑๗ ธงประจำกองยุวชนทหาร
- ๑.๑.๒.๑๘ ธงชาติประจำสำนักงานของรัฐบาลในขณะขึ้นลง ธงหมายยศ

และตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการทหารเรือขึ้นไป และธงราชธานีประจำเรือใหญ่ในขณะทำพิธีขึ้นลง

๑.๑.๒.๑๙ อังมหาราช อังราชินี อังบรมราชวงศ์ อังเยาวราช และอังราชวงศ์
เวลาผ่านหรือชักขึ้นลง

๑.๑.๒.๒๐ อนุสาวรีย์รูปบุคคลซึ่งหล่อ ปั้น หรือทำด้วยหุ่นตั้งไว้ ขณะเมื่อ
รัฐบาลมีงานฉลอง

๑.๑.๒.๒๑ หัวหน้าคณะผู้แทนทางทูตของต่างประเทศที่เข้าไปปฏิบัติ
หน้าที่เป็นทางราชการในพระบรมมหาราชวัง โดยรถยนต์ที่มีธงประจำตำแหน่ง หรือโดยรถยนต์หลวงที่มีได้มี
ธงประจำตำแหน่ง

๑.๑.๓ ทหารกำลังเดินอยู่ ให้หยุดทำการเคารพต่อผู้หรือสิ่งซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้
ซึ่งกำลังเคลื่อนที่

๑.๑.๓.๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๑.๑.๓.๒ สมเด็จพระบรมราชินี

๑.๑.๓.๓ สมเด็จพระบรมราชชนนี

๑.๑.๓.๔ รัชทายาท

๑.๑.๓.๕ พระเจ้าแผ่นดินและพระราชินีต่างประเทศ

๑.๑.๓.๖ พระบรมวงศ์ ซึ่งเสด็จโดยมธราชวงศ์

๑.๑.๓.๗ เจ้าต่างประเทศซึ่งเป็นเอกราชและเสด็จโดยมีธงราชวงศ์

๑.๑.๓.๘ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

๑.๑.๓.๙ นายกรัฐมนตรี

๑.๑.๓.๑๐ ผู้บังคับบัญชาของตนทุกชั้น

๑.๑.๓.๑๑ พระบรมศพพระบรมอัฐิ

๑.๑.๓.๑๒ พระศพและพระอัฐิพระบรมวงศ์

๑.๑.๓.๑๓ ศพซึ่งมีกองทหารแท้เป็นเกียรติยศ

๑.๑.๓.๑๔ ธงประจำกองทหารและกองยุวชนทหาร

ทั้งนี้ ให้ทำการเคารพเมื่อถึงระยะประมาณ ๓ ก้าว จากผู้หรือสิ่งซึ่งต้องทำการเคารพ
และเลิกเคารพเมื่อผ่านไปแล้วประมาณ ๒ ก้าว

๑.๑.๓.๑๕ ธงชาติประจำสำนักงานของรัฐบาล อังราชนาวิประจำเรือ
ใหญ่ อังมหาราช อังราชินี อังบรมราชวงศ์ อังเยาวราช และอังราชวงศ์ ในขณะชักขึ้นลง

๑.๑.๔ ผู้มียศต่ำต้องทำการเคารพผู้มียศสูง นักเรียนทหารต้องทำความเคารพ
ซึ่งกันและกัน ผู้เรียนชั้นต่ำต้องทำการเคารพผู้เรียนชั้นสูง และพลทหารต้องทำการเคารพพลทหารซึ่งเข้ารับ
ราชการก่อน ผู้มียศหรืออาวุโสสูงกว่าต้องเคารพตอบ ถ้ายศเสมอกันหรือเป็นนักเรียนทหารชั้นเดียวกัน
หรือเป็นพลทหารปีเดียวกัน หรือถ้าไม่แน่ใจว่าใครจะมีอาวุโสสูงกว่ากัน ต้องทำการเคารพซึ่งกันและกัน
โดยไม่เกี่ยงนอน

๑.๑.๕ การเทียบชั้นการเคารพสำหรับนักเรียนทหาร

๑.๑.๕.๑ นักเรียนทหารในโรงเรียนทหารที่จะเป็นนายทหารสัญญาบัตร
เทียบเท่าสิบเอก จำเอก หรือจ่าอากาศเอก

๑.๑.๕.๒ นักเรียนทหารในโรงเรียนทหารที่จะเป็นนายทหารประทวน
เทียบเท่าพลทหารอาวุโส

๑.๑.๖ เมื่อทหารอยู่ด้วยกันหลายคน ผู้มียศหรืออาวุโสสูงเป็นผู้รับเคารพแต่ผู้เดียว

๑.๑.๗ ถ้าทหารสวมหมวกอยู่ จะถอดหมวกเคารพแก่ผู้ใดไม่ได้

๑.๑.๘ เมื่อทหารเข้าไปในพระที่นั่ง โบสถ์ วิหาร ที่ว่าการ หรือเคหะสถาน เพื่อเคารพ
ต่อสถานที่นั้นให้ถอดหมวก

๑.๑.๙ เมื่อทหารอยู่ร่วมสถานที่ซึ่งมีการบรรเลงเป็นเกียรติยศต้องทำการเคารพ
จนกว่าจะสิ้นเพลงเคารพนั้น

๑.๑.๑๐ การเริ่มและเลิกการเคารพ

๑.๑.๑๐.๑ เริ่มกระทำในระยะเมื่อเห็นได้ถนัดประมาณ ๓ ก้าวก่อนที่จะผ่าน
และเลิกเคารพเมื่อผ่านไปแล้วประมาณ ๒ ก้าว

๑.๑.๑๐.๒ เมื่อเข้าไปหาให้เริ่มเคารพก่อนถึงผู้หรือสิ่งซึ่งต้องเคารพ
ประมาณ ๓ ก้าว เลิกเคารพเมื่อได้รับอนุญาตหรือเสร็จกิจแล้ว

๑.๑.๑๐.๓ เมื่อผู้หรือสิ่งซึ่งต้องเคารพเข้ามายังบริเวณที่ตนอยู่ ให้เริ่มและ
เลิกเคารพในโอกาสอันควร

๑.๒ การเคารพเมื่ออยู่ในความควบคุม (ข้อบังคับทหารว่าด้วยการเคารพ พ.ศ.๒๔๗๘,
คำสั่งทหารที่ ๘๒/๙๒๙๐)

๑.๒.๑ ทำเคารพของทหารเมื่ออยู่ในความควบคุม

๑.๒.๑.๑ แแถวทหารถืออาวุธอยู่กับที่ทำวันทยากร

๑.๒.๑.๒ แแถวทหารสะพายอาวุธหรือไม่ถืออาวุธอยู่กับที่ทำท่าตรงแล้ว
ทำแลขวาหรือแลซ้าย

๑.๒.๑.๓ ทหารที่ไม่ได้อยู่เป็นแถว แต่ต้องรวมกันเป็นกลุ่มก่อน และมีผู้
ควบคุม

ก. อยู่กับที่ทำท่าตรงแล้วทำแลขวาหรือแลซ้าย

ข. กำลังเคลื่อนที่ท่าทำเดินแล้วทำแลขวาหรือแลซ้าย

การเคารพในหมายเลข ๑.๒.๑.๓ นี้ ผู้ควบคุมจะสั่งให้ทำการเคารพตาม
ลำพังก็ได้

๑.๒.๒ วิธีแสดงการเคารพของทหารเมื่ออยู่ในความควบคุม

๑.๒.๒.๑ ทหารที่อยู่ในความควบคุมต้องทำการเคารพตามข้อ ๑.๒.๑ แก่ผู้หรือสิ่งตามข้อ ๑.๑.๒ ตั้งแต่หมายเลข ๑.๑.๒.๑ ถึง ๑.๑.๒.๙ กับ ๑.๑.๒.๑๓ ถึง ๑.๑.๒.๑๙ และผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองร้อย หรือผู้บังคับการเรือขึ้นไป

๑.๒.๒.๒ แแถวทหารซึ่งพักอยู่ต้องเรียกแถว ทหารมามีได้อยู่บนหลังม้า ต้องขึ้นม้า ทหารขับขี่ม้าและขับรถมิได้อยู่บนหลังม้า และบนรถ ต้องขึ้นม้าและขึ้นรถ ถวายความเคารพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี และรัชทายาท

๑.๒.๓ ผู้ควบคุมแถวทหารอยู่กับที่ ถ้าขัดกระป้อมอยู่ เมื่อบอกแถวทหารทำการเคารพ ด้วยท่าอาวุธให้คนทำการเคารพด้วยท่ากระป้อม นอกจากที่กล่าวแล้วนี้ ผู้ควบคุมทำการเคารพอย่างอยู่ตามลำพัง และถ้าขัดกระป้อมอยู่ตามระเบียบของการบังคับแถวให้ทำการเคารพด้วยท่าอาวุธนั้น ผู้ควบคุมแถวทหารพลรบก็ดี หรือควบคุมแถวทหารผู้ช่วยพลที่ถือปืนในเวลาตรวจพลสวนสนามก็ดี ถ้าขัดกระป้อมอยู่ เมื่อบอกแถวทหารทำการเคารพ ให้ตนทำการเคารพด้วยท่ากระป้อม

๑.๒.๔ การเริ่มเคารพ ให้กระทำเมื่อเห็นได้ถนัดหรืออนุโลมตามโอกาสและสถานที่ เมื่อผู้หรือสิ่งซึ่งรับการเคารพผ่านพ้นไปประมาณ ๓ ก้าว หรือเมื่อจบเพลงเคารพแล้ว จึงเลิกการเคารพ

๑.๓ การผ่อนผัน (ข้อบังคับทหารว่าด้วยการเคารพ พ.ศ.๒๔๗๘, คำสั่งทหารที่ ๑๘๔/๑๐๓๑๒, คำสั่งทหารที่ ๘๒/๙๒๙๐)

๑.๓.๑ ถ้าไม่สามารถทำการเคารพด้วยการทำวันทยาวิฑูรย์ หรือทำวันทยาหัตถ์ได้

๑.๓.๑.๑ ให้อยู่กับที่ท่าทำตรง แล้วทำแลขวาหรือแลซ้าย

๑.๓.๑.๒ ให้เคลื่อนที่ท่าทำเดินแล้วทำแลขวาหรือแลซ้าย

๑.๓.๒ ทหารสนทนาหรือติดต่อกับผู้มียศสูงกว่า ไม่ต้องแสดงการเคารพผู้มียศต่ำกว่าผู้ซึ่งตนอยู่ด้วย แต่ถ้าอยู่เฉพาะพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี และรัชทายาทไม่ต้องทำการเคารพผู้ใดนอกจากพระองค์นั้น ทหารในความควบคุมอยู่ต่อหน้าผู้ซึ่งแถวทหารต้องทำการเคารพให้ไม่ต้องทำการเคารพผู้มียศต่ำกว่า เว้นแต่เป็นระเบียบการเคารพของกองเกียรติยศ

๑.๓.๓ ทหารสวมหมวกอยู่ จะถอดหมวกเพื่อไหว้พระก็ได้

๑.๓.๔ โอกาสต่อที่ทหารไม่ต้องทำการเคารพผู้ใด

๑.๓.๔.๑ กำลังเล่นกีฬา

๑.๓.๔.๒ อยู่ในชุมนุมซึ่งต้องการความสงบ

๑.๓.๔.๓ เจ็บป่วยสาหัส

๑.๓.๔.๔ แยกหามของหนัก

๑.๓.๔.๕ กำลังรับประทานอาหาร

๑.๓.๔.๖ มีหน้าที่ต้องประจำในขบวนหรือพิธี

๑.๓.๔.๗ กำลังขับขี่ยานหรือสัตว์พาหนะเคลื่อนที่ตามลำพังในที่คับขัน

หรือเมื่อกำลังขับขี่ยานพาหนะในความควบคุม

- ๑.๓.๔.๘ ควบคุมนักโทษเดินไปนอกเรือนจำหรือโดยสารไปบนพาหนะ
- ๑.๓.๔.๙ กำลังทำการรักษาพยาบาลตามหน้าที่
- ๑.๓.๕ ทหารในความควบคุม ซึ่งกำลังหัดหน้าที่ราชการสนาม ผู้ควบคุมไม่ต้องบอกแสดงการเคารพ แต่ตนเองต้องทำการเคารพอย่างอยู่ตามลำพัง
- ๑.๓.๖ แลวทหารกำลังเดินตามสบายหรือวิ่ง ไม่ต้องทำการเคารพ
- ๑.๓.๗ ทหารซึ่งอยู่บนยานพาหนะ ให้ทำการเคารพโดยนั่ง หรือยืนบนยานพาหนะนั้นได้แต่ต้องสำรวมอิริยาบถขณะทำการเคารพให้สมควร
- ๑.๓.๘ ถ้ามิได้มีคำสั่งเป็นพิเศษในระหว่างเวลาตั้งแต่สวดมนต์ก่อนนอนไปจนถึงรุ่งสว่าง (เมื่อเห็นได้ถนัด) หรือฝนตกจนต้องเก็บอาวุธ กองรักษาการณ์ไม่ต้องตั้งแถวแสดงการเคารพแก่ผู้ใด
- ๑.๓.๙ ทหารซึ่งไม่ได้แต่งเครื่องแบบ กองรักษาการณ์ไม่ต้องเรียกแถวทำความเคารพ

๒. การสั่งการและประชาสัมพันธ์ (ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการสั่งการและประชาสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๒๗)

การสั่งการหมายถึงการสั่งให้กระทำหรือให้ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนการประชาสัมพันธ์หมายถึงการแจ้งให้ทราบหรือการแจ้งความให้ทราบ การกำหนดข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการสั่งการและประชาสัมพันธ์มีความมุ่งหมาย เพื่อให้การสั่งการและประชาสัมพันธ์ของส่วนราชการในกระทรวงกลาโหมเป็นไปโดยถูกต้องเรียบร้อย เป็นแบบธรรมเนียมอย่างเดียวกัน และประการสำคัญคือให้สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.๒๕๒๖ และกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม หนังสือสั่งการและประชาสัมพันธ์มี ๖ ชนิด ได้แก่ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ แลกงการณ์ และข่าว

๒.๑ วิธีการสั่งการและประชาสัมพันธ์ ๓ วิธี

๒.๑.๑ กระทำด้วยหนังสือ โดยปกติให้สั่งการและประชาสัมพันธ์ด้วยหนังสือ เพื่อให้เป็นหลักฐานของทางราชการ แต่ในกรณีที่มีความจำเป็นอาจกระทำด้วยวาจา หรือด้วยเครื่องมือสื่อสารก็ได้

๒.๑.๒ กระทำด้วยวาจา

๒.๑.๓ กระทำด้วยเครื่องมือสื่อสาร ในกรณีที่เป็นเรื่องสำคัญของทางราชการ เมื่อได้สั่งการและประชาสัมพันธ์ไปแล้วตามข้อ ๒.๑.๒ และข้อ ๒.๑.๓ ให้มีหนังสือยืนยันส่งตามไปโดยเร็วที่สุด

๒.๒ อำนาจเฉพาะในการออกหนังสือสั่งการและประชาสัมพันธ์บางประเภท

๒.๒.๑ ข้อบังคับ อยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๒.๒.๒ แลกงการณ์ เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

๒.๓ อำนาจสั่งการตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

การสั่งการโดยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก ให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือผู้บังคับบัญชาทหารผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๒.๔ ลักษณะของหนังสือสั่งการและประชาสัมพันธ์ประเภท “คำสั่ง”

๒.๔.๑ คำสั่งทั่วไปเป็นคำสั่งที่ให้ส่วนราชการหรือผู้อยู่ในบังคับบัญชาทั่วไปปฏิบัติ และทราบทั่วกัน

๒.๔.๒ คำสั่งเฉพาะเป็นคำสั่งที่สั่งให้ส่วนราชการหรือผู้อยู่ในบังคับบัญชาผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะปฏิบัติ กองทัพอากาศได้แยก “คำสั่งเฉพาะ” เป็น ๒ ชนิด

๒.๔.๒.๑ คำสั่งเฉพาะที่เป็นแบบธรรมเนียม คือคำสั่งเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการเก็บไว้เป็นหลักฐานทางประวัติ ตำนาน และการตรวจสอบทางทะเบียนพลที่ต้องถือเป็นแบบธรรมเนียมตลอดไปจนกว่าจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิก การลงที่คำสั่งมีลักษณะเช่นเดียวกันกับการลงที่ของคำสั่งทั่วไป

๒.๔.๒.๒ คำสั่งเฉพาะที่ไม่เป็นแบบธรรมเนียมคือคำสั่งที่หน่วยหรือผู้รับคำสั่งปฏิบัติเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์แล้วก็จะหมดข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติต่อไปอีกโดยปริยาย หรือหมดพันธกรณีโดยไม่ต้องมีคำสั่งยกเลิก การลงที่ของคำสั่งชนิดนี้จะใช้ลงแต่เฉพาะที่ของคำสั่งเรียงตั้งแต่ ๑ เป็นลำดับไปจนถึงสิ้นปีโดยไม่ต้องทับด้วยเลขของ พ.ศ.

๒.๔.๓ การแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่สั่งการแทน

๒.๔.๓.๑ การแต่งตั้งผู้รักษาราชการ กระทำได้เมื่อตำแหน่งในส่วนราชการใดว่างลง และยังมีได้แต่งตั้งข้าราชการผู้ใดให้ดำรงตำแหน่งนั้น ผู้บังคับบัญชาจะสั่งให้ข้าราชการที่เห็นสมควรรักษาราชการในตำแหน่งที่ว่างนั้นได้

๒.๔.๓.๒ การแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทน กระทำได้เมื่อมีผู้ดำรงตำแหน่งในส่วนราชการนั้น ๆ อยู่ก่อนแล้ว แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นครั้งคราว ผู้บังคับบัญชาจะสั่งให้ข้าราชการที่เห็นสมควรรักษาราชการแทนเป็นการชั่วคราวก็ได้

๒.๔.๓.๓ การสั่งแต่งตั้งผู้รักษาราชการหรือผู้รักษาราชการแทน ให้เป็นไปตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการบรรจุ พลด ย้าย เลื่อน และลดตำแหน่งข้าราชการกลาโหม

๒.๔.๓.๔ ผู้ทำการแทน หมายถึง ผู้มีอำนาจสั่งการแทนผู้บังคับบัญชาได้เป็นการชั่วคราว โดยไม่ต้องมีการสั่งแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้

ก. รองผู้ช่วยเสนาธิการ รองเสนาธิการ ผู้ช่วยเสนาธิการ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข. รองผู้ช่วยเสนาธิการ คนใดคนหนึ่งตามลำดับ โดยไม่ต้องได้รับมอบหมาย (ไม่ต้องมีคำสั่งเป็นไปโดยอัตโนมัติ) การทำการแทนจะกระทำได้ในกรณี

ข.๑ ตำแหน่งในส่วนราชการใดว่างลงและยังมิได้แต่งตั้งข้าราชการผู้ใดรักษาราชการหรือรักษาราชการแทนในตำแหน่งที่ว่าง

ข.๒ มีผู้ดำรงตำแหน่งในส่วนราชการนั้น ๆ อยู่ก่อนแล้ว แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นครั้งคราว และยังมิได้แต่งตั้งข้าราชการผู้ใดรักษาราชการ หรือรักษาราชการแทน

ค. ผู้มียศหรืออาวุโสในยศรองจากตำแหน่งที่ว่าง มีอำนาจทำการแทนเป็นการชั่วคราวได้ในกรณีดังนี้

ค.๑ ตำแหน่งที่ว่างนั้น ไม่มีรอง ผู้ช่วย เสนาธิการ

ค.๒ ตำแหน่งที่ว่างนั้นมีรอง ผู้ช่วย เสนาธิการ แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นครั้งคราว

ค.๓ ช้อยกเว้นในข้อ ค

ค.๓.๑ ถ้าส่วนราชการใดจัดกำลังประกอบด้วยหน่วยกำลังรบ และหน่วยบริการรวมอยู่ด้วยกัน ให้นายทหารชั้นสัญญาบัตรที่เป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยกำลังรบซึ่งเป็นกำลังหลัก และมีตำแหน่ง ยศ หรืออาวุโสในยศสูง เป็นผู้ทำการแทนเป็นการชั่วคราว

ค.๓.๒ ถ้าส่วนราชการใดเป็นส่วนราชการสำหรับดำเนินการในหน้าที่ทางเทคนิคโดยเฉพาะ หรือจัดกิจกรรมรวมหลายเทคนิค ให้ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรผู้มีหน้าที่ทางเทคนิค ซึ่งมีตำแหน่ง ยศ หรืออาวุโสในยศสูงของเทคนิคนั้น เป็นผู้ทำการแทนเป็นการชั่วคราว

ง. การจัดลำดับผู้มีอำนาจทำการแทน

ง.๑ ผู้ดำรงตำแหน่งสูงเป็นผู้ทำการแทน

ง.๒ ถ้าตำแหน่งเท่ากันให้ผู้มียศสูงทำการแทน

ง.๓ ถ้ามียศเท่ากันให้ผู้มีอาวุโสในยศสูงทำการแทน

๒.๔.๔ อำนาจหน้าที่การสั่งการ

๒.๔.๔.๑ ผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ทำการแทนที่สั่งการในตำแหน่งของส่วนราชการใด ย่อมมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการสั่งการต่าง ๆ ของตำแหน่งนั้นตามกฎหมายเสมือนหนึ่งผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

๒.๔.๔.๒ นายทหารประทวนที่ได้รับคำสั่งให้ทำหน้าที่ในตำแหน่งนายทหารสัญญาบัตร เพื่อทดสอบความรู้ความสามารถในการที่จะเลื่อนฐานะเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแต่งตั้งยศทหารใหม่มีอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งที่ทำหน้าที่นั้น

๒.๔.๔.๓ อำนาจสั่งการของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

ก. ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมอบหมายมีอำนาจสั่งการได้โดยวิธีเขียนว่า “รัฐมนตรีช่วยว่าการ ฯ ทำการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม”

ข. ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้ามีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมหลายคน ให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม คนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทนตามมติคณะรัฐมนตรี

๒.๔.๔.๔ อำนาจสั่งการของปลัดกระทรวงกลาโหม

ก. ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมอบหมาย ปลัดกระทรวงกลาโหมมีอำนาจทำการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมตามที่ได้รับมอบหมาย

ข. ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ ปลัดกระทรวงกลาโหมทำการแทนในนามของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเกี่ยวกับการสั่ง อนุญาต ให้อนุมัติ และการปฏิบัติราชการประจำเป็นการชั่วคราว

๒.๔.๔.๕ ผู้ดำรงตำแหน่งรอง ผู้ช่วย เสนาธิการ รองเสนาธิการ หรือ ผู้ช่วยเสนาธิการของส่วนราชการใดมีอำนาจหน้าที่ในนามของผู้บังคับบัญชาส่วนราชการนั้น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒.๔.๔.๖ อำนาจสั่งการของผู้ดำรงตำแหน่งเทียบชั้นแม่ทัพ

ก. หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ หรือผู้บัญชาการทหารอากาศ หรือหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อสำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ เทียบเท่า ตำแหน่งชั้นแม่ทัพจะมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรให้ข้าราชการตำแหน่งใด ภายในส่วนราชการนั้น ๆ มีอำนาจหน้าที่สั่งการในบางกรณีก็ได้

ข. การสั่งการในนามของผู้บังคับบัญชา ให้เขียนว่า “รับคำสั่ง (ของผู้ดำรงตำแหน่ง)” ลงท้ายเรื่องแล้วลงชื่อและตำแหน่งของผู้สั่งการข้างใต้ข้อความรับคำสั่ง

ค. กองทัพอากาศมีคำสั่งกองทัพอากาศ มอบอำนาจให้ รองผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ (๑) และ (๒) เสนาธิการทหารอากาศ รองเสนาธิการทหารอากาศ (๑) และ (๒) ผู้ช่วยเสนาธิการทหารอากาศฝ่ายกำลังพล ผู้ช่วยเสนาธิการทหารอากาศฝ่ายข่าว ผู้ช่วยเสนาธิการทหารอากาศฝ่ายยุทธการ ผู้ช่วยเสนาธิการทหารอากาศฝ่ายยุทธบริการ เป็นผู้รับมอบอำนาจหน้าที่สั่งการในนามของผู้บัญชาการทหารอากาศในบางเรื่องไว้เป็นที่แน่นอนแล้ว

๒.๔.๔.๗ หลักการปฏิบัติเมื่อการสั่งการมีความขัดแย้งกัน

ก. ให้ถือสั่งการของผู้บังคับบัญชาผู้ดำรงตำแหน่งชั้นสูงกว่า

ข. ถ้าเป็นการสั่งการของผู้บังคับบัญชาผู้ดำรงตำแหน่งชั้นเดียวกันให้ถือปฏิบัติตามสั่งการครั้งหลังสุด

๓. การลา (ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการลา พ.ศ.๒๕๕๕)

การลาแบ่งออกเป็น ๑๐ ประเภท ได้แก่ การลาป่วย การลาคลอดบุตร การลาไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตร การลากิจ การลาพักผ่อนประจำปี การลาอุปสมบท การลาไปประกอบพิธีฮัจญ์ การลาติดตามคู่สมรสไปต่างประเทศ การลาไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ และการลาไปฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

๓.๑ การลาป่วย

๓.๑.๑ ข้าราชการทหาร ในปีหนึ่งจะลาป่วยได้ไม่เกิน ๙๐ วัน เว้นแต่กรณีต่อไปนี้

๓.๑.๑.๑ เจ็บป่วยเนื่องจากไปราชการในที่กัณดาร หรือในท้องที่ซึ่งมีโรคภัยชุกชุม หรือประสบอันตรายเนื่องจากปฏิบัติราชการ จะลาป่วยเพื่อรักษาตัวต่อไปได้อีก ๙๐ วัน รวมเป็น ๑๘๐ วัน

๓.๑.๑.๒ เจ็บป่วยหรือประสบอันตรายเพราะกระทำการตามหน้าที่อันเนื่องจากไอพิษวัตฤธาตุที่เป็นพิษ วัตฤระเบิด หรือเชื้อโรคติดต่ออย่างร้ายแรง จะลาป่วยเพื่อรักษาตัวต่อไปได้อีก ๑๘๐ วัน รวมเป็น ๒๗๐ วัน

๓.๑.๑.๓ เจ็บป่วยเนื่องจากประสบอันตรายเพราะกระทำการตามหน้าที่ในอากาศ ใต้น้ำ ใต้ดิน ทั้งขณะขึ้นลง หรืออยู่ในอากาศ ใต้น้ำ หรือใต้ดิน จะลาป่วยเพื่อรักษาตัวได้ ๓๖๕ วัน

๓.๑.๑.๔ เจ็บป่วยเนื่องจากต้องกระทำหน้าที่พิเศษฝ้ออันตรายตามที่ได้รับอนุมัติหรือได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จะลาป่วยเพื่อรักษาตัวได้ ๓๖๕ วัน

๓.๑.๑.๕ เจ็บป่วยเนื่องจากต้องกระทำหน้าที่ในการรบ การสงคราม การปราบปรามการจลาจล หรือหน้าที่ตามกฎอัยการศึก หรือตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน จะลาป่วยเพื่อรักษาตัวได้ ๓๖๕ วัน

๓.๑.๒ ข้อปฏิบัติในการลา

๓.๑.๒.๑ ผู้ป่วยต้องเสนอใบลาแสดงอาการป่วยต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรง ถ้าป่วยไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง จะลาด้วยวาจาก็ได้ ผู้ป่วยจะให้ผู้อื่นทำใบลาเสนอแทนตนก็ได้หากมีความเห็นหรือคำแนะนำของแพทย์ให้แนบมากับใบลาด้วย

๓.๑.๒.๒ ผู้ป่วยที่ได้ลาหยุดพักรักษาตัวครบกำหนดแล้ว แต่อาการป่วยยังไม่หายจะหยุดพักรักษาตัวต่อไปอีกให้เสนอใบลาต่อ

๓.๑.๒.๓ ผู้ป่วยที่รักษาตัวอยู่ที่สถานพยาบาลของทหาร ไม่ว่าจะเป็นครณีที่ผู้บังคับบัญชาส่งตัวไปรักษา หรือเจ้าตัวไปป่วยรักษาตัวยังสถานพยาบาลของทหาร ไม่ต้องทำใบลาเสนอต่อผู้บังคับบัญชา แต่ให้ส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ที่มีสถานพยาบาลวางระเบียบให้ส่วนราชการต้นสังกัดของผู้ป่วยกับสถานพยาบาลทำหลักฐานการป่วยให้ไว้ต่อกันนับตั้งแต่วันรับตัวไว้รักษาจนถึงวันออกจากสถานพยาบาลนั้น ทั้งนี้การป่วยดังกล่าวให้ถือเป็นการลาป่วย

๓.๑.๒.๔ ถ้าผู้ป่วยเป็นทหารกองประจำการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร เมื่อลาไปรักษาตัวยังภูมิลำเนาที่ห่างไกลผู้บังคับบัญชาครบกำหนดลาแล้วยังไม่หายป่วย จะลารักษาตัวต่อไปอีกก็ดี หรือไปด้วยกิจธุระแล้วป่วยอยู่ยังภูมิลำเนาที่ดี ให้นำบัตรอนุญาตลาเสนอต่อกรม กองทหารที่ใกล้ หรือนายอำเภอท้องที่เพื่อวินิจฉัยอนุญาต

๓.๑.๒.๕ การเขียนใบลาป่วยจะต้องกล่าวถึงอาการป่วย กำหนดวันลา และสถานที่ซึ่งพักรักษาตัว

๓.๑.๒.๖ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจอนุญาตให้ลาป่วยให้เป็นไปตามตารางกำหนดอำนาจ

๓.๑.๒.๗ ผู้ซึ่งลาป่วยเกินกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาจัดการขอปลดออก จากประจำการ

๓.๒ การลาคลอดบุตร

๓.๒.๑ การลาคลอดบุตร ให้ลาได้ ๙๐ วัน โดยได้รับเงินเดือน และไม่ต้องมีใบรับรองแพทย์ ทั้งนี้สามารถจะลาก่อนหรือหลังวันคลอดก็ได้ แต่เมื่อรวมเวลาแล้วต้องไม่เกิน ๙๐ วัน

๓.๒.๒ การลาคลอดบุตรคาบเกี่ยวกับการลาประเภทใด ซึ่งยังไม่ครบกำหนดวันลาของการลาประเภทนั้น ให้ถือว่าการลาประเภทนั้นสิ้นสุดลง และให้นับเป็นการลาคลอดบุตรตั้งแต่วันเริ่มลาคลอดบุตร

๓.๒.๓ ข้อปฏิบัติในการลา

๓.๒.๓.๑ เสนอใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจอนุญาตก่อนหรือในวันที่ลา เว้นแต่ไม่สามารถจะลงชื่อในใบลาได้ จะให้ผู้อื่นลาแทนก็ได้ แต่เมื่อสามารถลงชื่อได้แล้วให้เสนอใบลาโดยเร็ว

๓.๒.๓.๒ เสนอใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับบัญชาชั้นผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ หรือผู้บังคับการกองบินขึ้นไปเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

๓.๓ การลาไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตร

ข้าราชการทหารซึ่งประสงค์จะลาไปช่วยเหลือภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายที่คลอดบุตร ให้เสนอหรือจัดส่งใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจอนุญาตก่อนหรือในวันที่ลาภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่คลอดบุตร และให้มีสิทธิลาไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตรครั้งหนึ่งติดต่อกันได้ไม่เกิน ๑๕ วัน

ผู้มีอำนาจอนุญาตตามวรรคหนึ่งอาจให้แสดงหลักฐานประกอบการพิจารณาอนุญาตด้วยก็ได้

ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ลาไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตร ซึ่งได้หยุดราชการไปยังไม่ครบกำหนด ถ้ามีราชการจำเป็นเกิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจอนุญาตจะเรียกตัวมาปฏิบัติราชการก็ได้

ข้าราชการทหารซึ่งประสงค์จะลาไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตร ให้เสนอใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับบัญชาชั้นผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับการเรือชั้น ๑ หรือผู้บังคับฝูงบินขึ้นไปเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

๓.๔ การลากิจ

๓.๔.๑ สิทธิการลากิจโดยได้รับเงินเดือนคือ ปีละไม่เกิน ๔๕ วันทำการ สำหรับทหารกองประจำการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารลาได้ไม่เกิน ๒๓ วันทำการ

๓.๔.๒ ข้าราชการทหารที่ลาคลอดบุตรตามข้อ ๓.๒.๑ แล้ว หากประสงค์จะลากิจเพื่อเลี้ยงดูบุตรให้มีสิทธิลาต่อเนื่องจากการลาคลอดบุตรได้ไม่เกิน ๑๕๐ วันทำการ โดยไม่มีสิทธิได้รับเงินเดือนระหว่างลา

๓.๔.๓ ข้าราชการทหารจะลากิจไปต่างประเทศได้ดังนี้

๓.๔.๓.๑ ลาไปประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย เช่น มาเลเซีย สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา เป็นต้น โดยได้รับเงินเดือนปีละไม่เกิน ๔๕ วันทำการ

๓.๔.๓.๒ ลาไปประเทศในเอเชีย นอกจากที่กล่าวในข้อ ๓.๔.๓.๑ จะลาเพิ่มจากกำหนดวันลาในข้อ ๓.๔.๓.๑ ได้อีกไม่เกิน ๕ วันทำการ

๓.๔.๓.๓ ลาไปประเทศในยุโรป อเมริกา แอฟริกา ออสเตรเลีย หรือประเทศอื่นนอกจากที่กล่าวในข้อ ๓.๔.๓.๑ และข้อ ๓.๔.๓.๒ จะลาเพิ่มจากกำหนดในข้อ ๓.๔.๓.๑ ได้อีกไม่เกิน ๑๐ วันทำการ

๓.๔.๔ ข้อปฏิบัติในการลากิจ

๓.๔.๔.๑ ผู้ลากิจต้องเสนอใบลาต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงจะลาแทนกันไม่ได้ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะหยุดราชการได้

สำหรับการลาตามข้อ ๓.๔.๒ เมื่อมีเหตุจำเป็นก่อนอนุญาตให้หยุดราชการได้ทันทีและถ้าลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง จะลาด้วยวาจาก็ได้

๓.๔.๔.๒ ใบลากิจต้องกล่าวถึงความประสงค์ของการลา กำหนดวันลา และสถานที่ซึ่งทางราชการจะติดต่อได้

๓.๔.๔.๓ เมื่อมีเหตุจำเป็นจะลาต่ออีก ให้เสนอใบลาต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรง เว้นแต่เมื่ออยู่ต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ จึงให้ส่งใบลาโดยทางไปรษณีย์หรือทางอื่น ๆ แต่ทหารกองประจำการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร จะลาต่อโดยวิธีนี้ได้ไม่เกิน ๕ วันทำการ

๓.๔.๔.๔ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจอนุญาตให้ลากิจ ให้เป็นไปตามตารางกำหนดอำนาจให้ลา เว้นแต่การลาตามข้อ ๓.๔.๓ อยู่ในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กรณีข้าราชการทหารลาไปนอกเขตประเทศไทยไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง เนื่องจากได้รับคำเชิญจากข้าราชการต่างประเทศ ให้หัวหน้าหน่วยชั้นสัญญาบัตร ณ ที่นั้นอนุญาตให้ลาได้

๓.๔.๔.๕ ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ลากิจ เว้นแต่กรณีการลากิจเพื่อเลี้ยงดูบุตรตามข้อ ๓.๔.๒ และตามข้อ ๓.๔.๓ ถ้าผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าไม่สมควร จะไม่อนุญาตหรือลดจำนวนเวลาตามใบลาลงได้ และเมื่อมีราชการจำเป็นเกิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาจะสั่งเรียกผู้ซึ่งลาไปแล้วให้กลับมาปฏิบัติราชการก็ได้

๓.๕ การลาพักผ่อนประจำปี

๓.๕.๑ สิทธิการลาพักผ่อนประจำปีคือ ๑๐ วันทำการ โดยไม่ถือเป็นวันลา เว้นแต่ข้าราชการดังต่อไปนี้ ไม่มีสิทธิลาพักผ่อนประจำปีในปีที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการยังไม่ถึง ๖ เดือน

๓.๕.๑.๑ ผู้ซึ่งได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการทหารครั้งแรก

๓.๕.๑.๒ ผู้ซึ่งลาออกจากราชการเพราะเหตุส่วนตัว แล้วต่อมาได้รับการบรรจุกลับเข้ารับราชการ

๓.๕.๑.๓ ผู้ซึ่งลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ต่อมาได้รับการบรรจุกลับเข้ารับราชการหลัง ๖ เดือน นับแต่วันออกจากราชการ

๓.๕.๑.๔ ผู้ซึ่งถูกสั่งให้ออกจากราชการในกรณีอื่น และกรณีไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ แล้วต่อมาได้รับการบรรจุเข้ารับราชการ

๓.๕.๒ ข้อปฏิบัติในการลาพักผ่อนประจำปี

๓.๕.๒.๑ เสนอใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับบัญชาชั้นผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ หรือผู้บังคับการกองบินขึ้นไป เป็นผู้พิจารณาอนุญาต เว้นแต่การไปต่างประเทศระหว่างลาพักผ่อนประจำปี ให้ปฏิบัติตามการลาไปต่างประเทศ

๓.๕.๒.๒ ถ้าในปีใดข้าราชการทหารผู้ใดมิได้ลาพักผ่อนประจำปี หรือลาพักผ่อนประจำปีแล้วไม่ครบ ๑๐ วันทำการ ให้สะสมวันที่ยังมิได้ลาในปีนั้นรวมเข้ากับปีต่อ ๆ ไปได้ แต่วันลาพักผ่อนสะสมรวมกับวันลาพักผ่อนในปีปัจจุบันจะต้องไม่เกิน ๒๐ วันทำการ

๓.๕.๒.๓ ผู้ที่ได้รับราชการติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี ให้มีสิทธินำวันลาพักผ่อนสะสมรวมกับวันลาพักผ่อนในปีปัจจุบันได้ไม่เกิน ๓๐ วันทำการ

๓.๕.๒.๔ การอนุญาตให้ลาพักผ่อนประจำปี ผู้มีอำนาจอนุญาตจะอนุญาตให้ลาพักผ่อนครั้งเดียว หรือหลายครั้งก็ได้ โดยมีให้เสียหายแก่ราชการ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะหยุดราชการได้

๓.๕.๒.๕ ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ลาพักผ่อนประจำปี ซึ่งได้หยุดราชการไปยังไม่ครบกำหนด ถ้ามีราชการจำเป็นเกิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจอนุญาตจะเรียกตัวมาปฏิบัติราชการก็ได้

๓.๖ การลาอุปสมบท

๓.๖.๑ ข้าราชการทหารลาอุปสมบทได้ไม่เกิน ๑๒๐ วัน ผู้ที่เคยอุปสมบทมาแล้วจะลาอุปสมบทอีกไม่ได้

๓.๖.๒ ข้อปฏิบัติในการลาอุปสมบท

๓.๖.๒.๑ ข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตรเสนอใบลาอุปสมบทต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เพื่อวินิจฉัย เมื่อเห็นควรจะอนุญาตแล้วจึงรายงานเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ก่อนถึงกำหนดอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

ข้าราชการทหารต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร คงปฏิบัติการเสนอใบลาดังกล่าวข้างต้น แต่ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับการเรือชั้น ๑ หรือผู้บังคับฝูงบินเป็นผู้วินิจฉัย เมื่อเห็นควรจะอนุญาตแล้ว จึงรายงานเสนอผู้บังคับบัญชาการกองพล ผู้บัญชาการกองเรือ หรือผู้บัญชาการกองพลบิน เป็นผู้พิจารณาอนุญาต

๓.๖.๒.๒ ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ลาอุปสมบทแล้ว เมื่อถึงวันลาได้หยุดราชการไปเพื่อเตรียมการอุปสมบท หากปรากฏว่ามีปัญหาอุปสรรคให้ไม่สามารถอุปสมบทตามที่ขออนุญาตลาไว้ เมื่อได้รายงานตัวกลับเข้าปฏิบัติราชการตามปกติและขอลอนวันลาอุปสมบทให้ผู้มีอำนาจอนุญาตให้ลาอุปสมบทอนุญาตให้ลอนวันลาอุปสมบทได้ โดยให้ถือว่าวันที่ได้หยุดราชการไปแล้วเป็นวันลาพัก

๓.๖.๒.๓ ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ลาอุปสมบทจะต้องอุปสมบทภายใน ๑๐ วัน นับตั้งแต่วันเริ่มลา

๓.๖.๒.๔ ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ลาอุปสมบทลาสิกขาเมื่อใด ต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาโดยตรงทราบ และเข้าปฏิบัติราชการภายใน ๕ วัน นับแต่วันลาสิกขา สำหรับข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตรต้องเสนอรายงานจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมก่อนนั้นเสนอถึงผู้อนุญาตให้ลาอุปสมบท

๓.๗ การลาไปประกอบพิธีฮัจญ์

๓.๗.๑ ข้าราชการทหารผู้นับถือศาสนาอิสลามลาไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบียได้ไม่เกิน ๑๒๐ วัน ผู้ที่เคยไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบียมาแล้วจะลาไปประกอบพิธีฮัจญ์อีกไม่ได้

๓.๗.๒ ข้อปฏิบัติในการลาไปประกอบพิธีฮัจญ์

๓.๖.๒.๑ เสนอใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เพื่อวินิจฉัย เมื่อเห็นควรจะอนุญาตแล้ว จึงรายงานเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ก่อนถึงกำหนดวันลาไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

๓.๗.๒.๒ เมื่อถึงวันลาได้หยุดราชการเพื่อเตรียมการไปประกอบพิธีฮัจญ์ หากปรากฏว่ามีปัญหาอุปสรรคทำให้ไม่สามารถไปประกอบพิธีฮัจญ์ตามที่ขออนุญาตไว้ เมื่อได้รายงานตัวกลับเข้าปฏิบัติราชการตามปกติและขอลอนวันลาไปประกอบพิธีฮัจญ์ ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตให้ลาไปประกอบพิธีฮัจญ์อนุญาตให้ลอนวันลาไปประกอบพิธีฮัจญ์ได้ โดยให้ถือว่าวันที่ได้หยุดราชการไปแล้วเป็นวันลาพัก

๓.๗.๒.๓ ต้องออกเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ภายใน ๑๐ วันนับตั้งแต่วันเริ่มลา

๓.๗.๒.๔ เมื่อเดินทางกลับถึงประเทศไทยต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาโดยตรงทราบและเข้าปฏิบัติราชการภายใน ๕ วัน นับตั้งแต่วันเดินทางกลับประเทศไทย สำหรับข้าราชการ

ชั้นสัญญาบัตรต้องรายงานจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นอกนั้นเสนอถึงผู้อนุญาตให้ลาไปประกอบพิธีฮัจย์

๓.๘ การลาติดตามคู่สมรสไปต่างประเทศ

๓.๘.๑ ข้าราชการทหารผู้ใดประสงค์จะลาติดตามคู่สมรสซึ่งไปปฏิบัติหน้าที่ราชการต่างประเทศ อนุญาตให้ลาได้ตามระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ราชการในต่างประเทศของคู่สมรส แต่รวมแล้วไม่เกิน ๔ ปี

๓.๘.๒ ข้อปฏิบัติในการลาติดตามคู่สมรสไปต่างประเทศ

๓.๘.๒.๑ เสนอรายงานต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้ลาได้ไม่เกิน ๒ ปี โดยไม่ได้รับเงินเดือน ในกรณีจำเป็นอาจอนุญาตให้ลาต่อไปได้อีกไม่เกิน ๒ ปี แต่เมื่อรวมแล้วไม่เกิน ๔ ปี ถ้าเกิน ๔ ปี ให้ข้าราชการทหารผู้นั้นลาออกจากราชการ

๓.๘.๒.๒ การพิจารณาระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ราชการในต่างประเทศของคู่สมรส ให้พิจารณาจากช่วงระยะเวลาที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการในต่างประเทศติดต่อกันครั้งเดียว โดยไม่จำกัดว่าจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการในประเทศเดียวกันหรือไม่ เมื่อคู่สมรสหมดภารกิจในครั้งนั้น และได้เดินทางกลับมาปฏิบัติราชการประจำในประเทศไทยแล้ว ให้ถือว่าช่วงเวลาการปฏิบัติหน้าที่ราชการในต่างประเทศเป็นอันสิ้นสุดลง ต่อมาหากคู่สมรสได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ราชการในต่างประเทศอีกในช่วงเวลาใหม่ จึงมีสิทธิที่จะลาติดตามคู่สมรสได้ใหม่

๓.๘.๒.๓ ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด จะต้องใช้ดุลพินิจในการเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมด้วยว่า หากอนุญาตให้ลาติดตามคู่สมรสแล้วจะไม่ทำให้เสียหายแก่ราชการ

๓.๙ การลาไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ

๓.๙.๑ ประเภทของการไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ

๓.๙.๑.๑ ประเภทที่ ๑ หมายถึงการไปปฏิบัติงานในกรณีหนึ่งกรณีใดดังต่อไปนี้

ก. การไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกและเป็นวาระที่จะต้องส่งไปปฏิบัติงานในองค์การนั้น

ข. รัฐบาลไทยมีข้อผูกพันที่จะต้องส่งไปปฏิบัติงานตามความตกลงระหว่างประเทศ

ค. ประเทศไทยต้องส่งไปปฏิบัติงานเพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของประเทศตามความต้องการของรัฐบาลไทย

๓.๙.๑.๒ ประเภทที่ ๒ หมายถึงการไปปฏิบัติงานนอกเหนือจากประเภทที่ ๑

๓.๙.๒ คุณสมบัติของข้าราชการทหารที่ไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ

๓.๙.๒.๑ เป็นข้าราชการทหารประจำการตลอดมาเป็นระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๕ ปี ก่อนถึงวันที่ได้รับอนุญาตให้ไปปฏิบัติงาน เว้นแต่ผู้ที่ไปปฏิบัติงานในองค์การสหประชาชาติ กำหนดเวลา ๕ ปี ให้ลดเป็น ๒ ปี

สำหรับผู้ที่เคยไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ ประเภทที่ ๒ มาแล้วจะต้องมีเวลาปฏิบัติราชการในส่วนราชการไม่น้อยกว่า ๒ ปี นับตั้งแต่วันเริ่มกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหลังจากที่เดินทางกลับจากการไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศประเภทที่ ๒ ครั้งสุดท้าย

๓.๙.๒.๒ ผู้ที่ไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ ประเภทที่ ๒ ต้องมีอายุไม่เกิน ๕๒ ปีบริบูรณ์ นับถึงวันที่ได้รับอนุญาตให้ไปปฏิบัติงาน

๓.๙.๒.๓ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการมีความรู้ความสามารถเหมาะสม มีความประพฤติเรียบร้อย และไม่อยู่ในระหว่างสอบสวนว่ากระทำผิดวินัย

การขอยกเว้นหรือผ่อนผันคุณสมบัติตามข้อ ๓.๙.๒.๑ วรรคสอง และข้อ ๓.๙.๒.๒ ให้เสนอเหตุผลความจำเป็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อพิจารณาเป็นราย ๆ ไป

๓.๙.๓ ข้อปฏิบัติในการลาไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ

๓.๙.๓.๑ เสนอใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อพิจารณา

๓.๙.๓.๒ เมื่อได้รับการคัดเลือกให้ไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ ให้เสนอใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อพิจารณาอนุญาต และมีคำสั่งให้ข้าราชการทหารผู้นั้นลาไปปฏิบัติงานได้โดยถือว่าเป็นการไปทำการใด ๆ อันจะนับเวลาระหว่างนั้นเหมือนเต็มเวลาราชการมีกำหนดเวลาไม่เกิน ๔ ปี สำหรับการไปปฏิบัติงานประเภทที่ ๑ หรือมีกำหนดเวลาไม่เกิน ๑ ปี สำหรับการไปปฏิบัติงานประเภทที่ ๒ โดยไม่ได้รับเงินเดือน เว้นแต่อัตราเงินเดือนที่ได้รับจากองค์การระหว่างประเทศ ต่ำกว่าอัตราเงินเดือนของทางราชการที่ผู้นั้นได้รับอยู่ในขณะนั้น ให้มีสิทธิได้รับเงินเดือนจากทางราชการสมทบรวมกับเงินเดือนจากองค์การระหว่างประเทศแล้วไม่เกินอัตราเงินเดือนของทางราชการที่ข้าราชการทหารผู้นั้นได้รับอยู่ในขณะนั้น

๓.๙.๓.๓ หากประสงค์จะไปปฏิบัติงานต่อให้เสนอเรื่องราวพร้อมทั้งเหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่ทางราชการจะได้รับต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อพิจารณาอนุญาต และมีคำสั่งให้ข้าราชการทหารผู้นั้นไปปฏิบัติงานได้โดยถือว่าเป็นการไปทำการใด ๆ อันจะนับเวลาระหว่างนั้นเหมือนเต็มเวลาราชการตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การสั่งให้ข้าราชการไปทำการซึ่งให้นับเวลาระหว่างนั้นเหมือนเต็มเวลาราชการได้อีก แต่เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน ๔ ปี

การอนุญาตให้ข้าราชการทหารผู้ใด ไปปฏิบัติงานประเภทที่ ๒ เกินกว่า ๑ ปี ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการในช่วงเวลาที่ไปปฏิบัติงานเกิน ๑ ปีด้วย

๓.๙.๓.๔ เมื่อกระทรวงกลาโหมได้มีคำสั่งให้ข้าราชการทหารไปปฏิบัติงาน ตามข้อ ๓.๙.๓.๒ หรือให้ไปปฏิบัติงานต่อ หรือให้ออกจากราชการตามข้อ ๓.๙.๓.๓ แล้วให้ส่วนราชการต้นสังกัดของข้าราชการทหารผู้นั้นส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าวให้กระทรวงการคลังและองค์การกลางบริหารงานบุคคลที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

๓.๙.๓.๕ ต้องทำหนังสือสัญญาของข้าราชการทหารที่ไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศและหนังสือสัญญาค้ำประกันให้กลับมารับราชการในส่วนราชการกระทรวงกลาโหมเป็นเวลาหนึ่งเท่าของระยะเวลาที่ไปปฏิบัติงาน ข้าราชการทหารผู้ใดไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศแล้วไม่กลับมารับราชการ หรือกลับมารับราชการไม่ครบกำหนดตามสัญญาให้ชดใช้เบี้ยปรับแก้ทางราชการ ดังนี้

ก. ไม่กลับเข้ารับราชการเลย ให้ชดใช้เป็นจำนวนเท่ากับเงินเดือนเดือนสุดท้ายที่ได้รับ คูณด้วยระยะเวลาที่ลาไปปฏิบัติงานที่คิดเป็นเดือน เศษของเดือนถ้าเกิน ๑๕ วันให้คิดเป็นหนึ่งเดือน

ข. กลับมารับราชการไม่ครบกำหนดตามสัญญา ให้ชดใช้เบี้ยปรับตามข้อ ก. ลดลงตามส่วน

การทำสัญญาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด เมื่อจัดทำแล้วให้ส่งให้กระทรวงการคลังและสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน แห่งละ ๑ ชุด

๓.๙.๓.๖ เมื่อปฏิบัติงานแล้วเสร็จให้รายงานตัวเข้าปฏิบัติหน้าที่ภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันถัดจากวันเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน และให้รายงานผลการไปปฏิบัติงานให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทราบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการ

การรายงานผลการไปปฏิบัติงานตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้แบบรายงานการไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศตามที่กำหนด

๓.๑๐ การลาไปฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

๓.๑๐.๑ ข้าราชการทหารผู้ใดได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการในหน้าที่ หรือถูกประทุษร้ายเพราะเหตุกระทำการในหน้าที่ จนทำให้ตกเป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ หากข้าราชการทหารผู้นั้นประสงค์จะลาไปเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ แล้วแต่กรณี มีสิทธิลาไปฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพครั้งหนึ่งได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรที่ประสงค์จะลาแต่ไม่เกิน ๑๒ เดือน

ข้าราชการทหารที่ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บจนทำให้ตกเป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการเพราะเหตุอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง และผู้มีอำนาจสั่งบรรจุพิจารณาแล้วเห็นว่ายังสามารถรับราชการต่อไปได้ หากข้าราชการทหารผู้นั้นประสงค์จะลาไปเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาหรืออนุญาต

พิจารณาให้ลาไปฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพดังกล่าวครั้งหนึ่งได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรที่ประสงค์จะลา แต่ไม่เกิน ๑๒ เดือน

หลักสูตรตามวรรคหนึ่งและวรรคสองต้องเป็นหลักสูตรที่ส่วนราชการ หน่วยงานอื่นของรัฐ องค์กรการกุศลอื่นเป็นสาธารณะหรือสถาบันที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของทางราชการ เป็นผู้จัดหรือร่วมจัด

๓.๑๐.๒ ข้าราชการทหารที่ประสงค์จะลาไป ฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพตามข้อ ๓.๑๐.๑ ให้เสนอหรือจัดส่งใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจพิจารณาหรืออนุญาต พร้อมแสดงหลักฐานเกี่ยวกับหลักสูตรที่ประสงค์จะลา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) เพื่อพิจารณาอนุญาต และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะหยุดราชการเพื่อไปฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพได้

ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจอนุญาตให้ลาไปฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพให้เป็นไปตามตารางกำหนดอำนาจให้ลาทำข้อยกขังฉบับนี้

๓.๑๑ การปฏิบัติอื่น ๆ เกี่ยวกับการลา

๓.๑๑.๑ ข้าราชการทหารผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติราชการได้อันเนื่องมาจากพฤติการณ์พิเศษซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลทั่วไปในท้องที่นั้น หรือพฤติการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นกับข้าราชการทหารผู้นั้น และมีได้เกิดจากความประมาทเลินเล่อ หรือความผิดของข้าราชการทหารผู้นั้นเอง โดยพฤติการณ์พิเศษดังกล่าวร้ายแรงจนเป็นเหตุขัดขวางทำให้ไม่สามารถมาปฏิบัติราชการ ณ สถานที่ตั้งตามปกติ ให้ข้าราชการทหารผู้นั้นรับรายงานพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นรวมทั้งอุปสรรคขัดขวางที่ทำให้มาปฏิบัติราชการไม่ได้ต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงกลาโหม สมุหราชองครักษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ทันทีในวันแรกที่สามารถมาปฏิบัติราชการได้

สำหรับเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงกลาโหม สมุหราชองครักษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ให้รายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ในกรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงกลาโหม สมุหราชองครักษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เห็นว่าการที่ข้าราชการทหารผู้นั้นมาปฏิบัติราชการไม่ได้เป็นเพราะพฤติการณ์พิเศษตามวรรคหนึ่งจริง ให้สั่งให้การหยุดราชการของข้าราชการทหารผู้นั้นไม่นับเป็นวันลาตามจำนวนวันที่ไม่สามารถมาปฏิบัติราชการได้อันเนื่องมาจากพฤติการณ์พิเศษดังกล่าว

ในกรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงกลาโหม สมุหราชองครักษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เห็นว่าการที่ไม่สามารถมาปฏิบัติราชการยังไม่

สมควรถือเป็นพฤติการณ์พิเศษตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าวันที่ข้าราชการทหารผู้นั้นไม่มาปฏิบัติราชการเป็นวันลา

๓.๑๑.๒ การนับวันลาให้นับตามปีงบประมาณ

การนับวันลาเพื่อประโยชน์ในการเสนอหรือจัดส่งใบลา อนุญาตให้ลา และคำนวณวันลาให้นับต่อเนื่องกันโดยนับวันหยุดราชการที่อยู่ระหว่างวันลาประเภทเดียวกันรวมเป็นวันลาด้วย เว้นแต่การนับเพื่อประโยชน์ในการคำนวณวันลาสำหรับวันลาไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตร วันลาพัก และวันลาพักผ่อนให้นับเฉพาะวันทำการ

การลาป่วย หรือการลากิจซึ่งมีระยะเวลาต่อเนื่องกันจะเป็นในปีเดียวกันหรือไม่ก็ตาม ให้นับเป็นการลาครั้งหนึ่ง ถ้าจำนวนวันลาครั้งหนึ่งรวมกันเกินอำนาจของผู้มีอำนาจอนุญาตระดับใด ให้เสนอใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจอนุญาต

ข้าราชการทหารที่ถูกเรียกกลับมาปฏิบัติราชการระหว่างการลา ให้ถือว่าสิ้นสุดก่อนวันมาปฏิบัติราชการ เว้นแต่ผู้มีอำนาจอนุญาตเห็นว่าการเดินทางต้องใช้เวลา ให้ถือว่าสิ้นสุดก่อนวันเดินทางกลับ

ข้าราชการทหารซึ่งได้รับอนุญาตให้ลา หากประสงค์จะยกเลิกวันลาที่ยังไม่ได้หยุดราชการ ให้เสนอขอลงวันลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจอนุญาตให้ลา และถือว่าการลาเป็นอันสิ้นสุดก่อนวันมาปฏิบัติราชการ

๓.๑๑.๓ ใบลาป่วย ใบลาคลอดบุตร ใบลากิจ และใบลาพักผ่อนประจำปี ให้เสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับบัญชาชั้นที่มีอำนาจให้ลา

๓.๑๑.๔ การรายงานการลา

๓.๑๑.๔.๑ ข้าราชการทหารผู้ใดได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการ หน่วยงานอื่นใดของทางราชการ หากประสงค์จะลาป่วย ลาคลอดบุตร ลากิจ ลาพักผ่อนประจำปี ในช่วงเวลาที่ไปช่วยราชการ ให้เสนอขออนุญาตลาต่อผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานที่ไปช่วยราชการแล้วให้หน่วยงานนั้นรายงานจำนวนวันลาให้ส่วนราชการต้นสังกัดของผู้นั้นทราบอย่างน้อยปีละครั้ง

๓.๑๑.๔.๒ การลาประเภทอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในข้อ ๓.๑๑.๔.๑ ให้เสนอขออนุญาตลาต่อส่วนราชการต้นสังกัดตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดสำหรับการลาประเภทนั้น

๓.๑๑.๕ การควบคุมการลาให้เป็นไปตามข้อบังคับ ให้หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศจัดทำบัญชีลงเวลาการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารในสังกัด หรือจะใช้เครื่องบันทึกเวลาการปฏิบัติราชการแทนก็ได้ ในกรณีจำเป็นส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ จะกำหนดวิธีลงเวลาปฏิบัติราชการ หรือวิธีควบคุมการปฏิบัติราชการของข้าราชการทหารที่มีการปฏิบัติราชการในลักษณะพิเศษเป็นอย่างอื่นตามที่เห็นสมควรก็ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องมีหลักฐานให้สามารถตรวจสอบวันเวลาการปฏิบัติราชการได้ด้วย

๓.๑๑.๖ บัตรอนุญาตและใบลา

๓.๑๑.๖.๑ ทหารซึ่งมียศตั้งแต่สิบเอก จ่าเอก หรือจ่าอากาศเอกลงมา และพลทหารเมื่อผู้บังคับบัญชาอนุญาตให้ลาหรือไปราชการโดยลำพัง ต้องมีบัตรอนุญาตตามแบบที่กำหนดในข้อบังคับ

ก. ถ้าอนุญาตให้ลาหรือไปราชการโดยลำพังไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง (บัตรอนุญาตแบบ ๑)

ข. ถ้าอนุญาตให้ลาหรือไปราชการโดยลำพังเกิน ๒๔ ชั่วโมง (บัตรอนุญาตแบบ ๒)

๓.๑๑.๖.๒ ใบลาและแบบรายงานตามแบบที่กำหนดในข้อบังคับ

ก. ใบลาป่วย (แบบ ๓)

ข. ใบลาคลอดบุตร (แบบ ๔)

ค. ใบลาไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตร (แบบ ๕)

ง. ใบลากิจ (แบบ ๖)

จ. ใบลาพักผ่อนประจำปี (แบบ ๗)

ฉ. ใบลาขออนุญาตอุปสมบท (แบบ ๘)

ช. หนังสือแสดงการพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ข้าราชการลาอุปสมบทสำหรับข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตร (แบบ ๙) ข้าราชการทหารหน่วยบัญชาการถวายความปลอดภัยรักษาพระองค์ สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด (แบบ ๙/๑) สำหรับข้าราชการทหารต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร (แบบ ๑๐)

ซ. ใบลาไปประกอบพิธีฮัจย์ (แบบ ๑๑)

ฌ. ใบลาติดตามคู่สมรส (แบบ ๑๒)

ญ. ใบลาไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ (แบบ ๑๓)

ฎ. รายงานผลเกี่ยวกับการลาไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ (แบบ ๑๔)

ฏ. ใบลาไปฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ (แบบ ๑๕)

ฐ. ใบขอยกเลิกวันลา (แบบ ๑๖)

๓.๑๑.๗ อำนาจให้ลา

ผู้บังคับบัญชาชั้น	อนุญาตลาป่วย ได้คราวหนึ่งไม่ เกิน	อนุญาตลากิจ ได้คราวหนึ่งไม่ เกิน	อนุญาตลาไป ฟื้นฟู สมรรถภาพ ด้านอาชีพได้ คราวหนึ่งไม่ เกิน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	๓๖๕ วัน	ตามที่ เห็นสมควร	-
ปลัดกระทรวงกลาโหม สมุหราชองครักษ์ ผู้บัญชาการทหาร สูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ หรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ	๑๘๐ วัน	ตามที่ เห็นสมควร	-
แม่ทัพ	๙๐ วัน	๖๐ วันทำการ	-
ผู้บัญชาการกองพล ผู้บัญชาการกองเรือ หรือผู้บัญชาการกอง พลบิน	๖๐ วัน	๔๕ วันทำการ	๓๖๕ วัน
ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ หรือผู้บังคับการกองบิน	๔๕ วัน	๓๐ วันทำการ	๑๘๐ วัน
ผู้บังคับการกองพัน ผู้บังคับการเรือชั้น ๑ หรือผู้บังคับฝูงบิน	๒๑ วัน	๑๕ วันทำการ	-
ผู้บังคับการเรือชั้น ๒ ต้นเรือชั้น ๑ หรือผู้บังคับหมวดบินชั้น ๑	๑๕ วัน	๗ วันทำการ	-
ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับการเรือชั้น ๓ หรือต้นเรือชั้น ๒ หรือผู้ บังคับหมวดบินชั้น ๒	๗ วัน	๓ วันทำการ	-
ผู้บังคับหมวด ต้นเรือชั้น ๓ หรือผู้บังคับหมวดบินชั้น ๓	๓ วัน	๑ วันทำการ	-

๔. การรายงาน

๔.๑ การรายงานด่วน [ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการรายงานด่วน พ.ศ.๒๕๑๑, คำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๒๕๓/๒๐]

๔.๑.๑ เหตุสำคัญที่ต้องรายงานด่วน

๔.๑.๑.๑ เรื่องที่เกี่ยวกับความประทุษร้ายของทหาร ซึ่งเป็นไปในทาง
เสื่อมเกียรติ หรือชื่อเสียงของทหารอย่างร้ายแรง หรือต้องหาในคดีอาญาเป็นคดีอุกฉกรรจ์

๔.๑.๑.๒ เรื่องทหารถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัสเนื่องจาก
การทำลายชีวิตตนเอง

๔.๑.๑.๓ เมื่อเกิดโรคภัย อักค้ำภัย อุทกภัย วาตภัย การก่อวินาศกรรม
หรือเกิดอุบัติเหตุขึ้นในบริเวณสถานที่ของทหาร หรือเรือ หรืออากาศยาน จนเป็นอันตรายแก่ชีวิตมนุษย์
หรือเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทรัพย์สินของทางราชการ

๔.๑.๑.๔ เหตุซึ่งเกิดจากการทะเลาะวิวาทจนถึงใช้อาวุธทำการต่อสู้กันขึ้น
ในหมู่ทหารด้วยกันเอง หรือกับบุคคลอื่นจนถึงแก่ความตาย

๔.๑.๑.๕ เมื่อมีโรคระบาดเกิดขึ้นแก่คนหรือสัตว์ในหรือใกล้ที่ตั้งหน่วยทหาร

๔.๑.๑.๖ เมื่อเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ขึ้นแก่ทหารจนถึงแก่ความตาย เช่น
ถูกอาวุธหรือกระสุนปืน ตกจากที่สูง รถคว่ำ เรือล่ม อากาศยานอุบัติเหตุ

๔.๑.๑.๗ เหตุที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างร้ายแรง

๔.๑.๑.๘ เหตุที่จะทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นในกรมกองทหาร เช่น มีผู้มา
ชักชวนให้เปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือมีผู้คิดจะทำร้ายผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

๔.๑.๒ การกำหนดความรับผิดชอบในการรายงานด่วน

๔.๑.๒.๑ หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ เมื่อมีเหตุสำคัญจะต้องรายงานด่วน
ให้รายงานผู้บัญชาการทหารอากาศทราบโดยด่วนผ่านศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ และถ้าเรื่องใด
สมควรจะสอบสวนเพิ่มเติมอย่างไร ให้ดำเนินการให้เรียบร้อยแล้วรายงานผลตามสายงานปกติจนถึง
ผู้บัญชาการทหารอากาศอีกครั้งหนึ่ง เพื่อหน่วยเกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการต่อไป

๔.๑.๒.๒ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ

ก. เมื่อได้รับรายงานตามข้อ ๔.๑.๒.๑ จะต้องดำเนินการ
ดังต่อไปนี้

ก.๑ ถ้าเป็นรายงานด่วนตามข้อ ๔.๑.๑.๑ ถึง ๔.๑.๑.๖
ให้หัวหน้าเวรฝ่ายเสนาธิการ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ รายงานผู้บัญชาการทหารอากาศทราบโดยด่วน
ตามสายงานศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ พร้อมทั้งรีบแจ้งให้กรมสารบรรณทหารอากาศทราบอีกทางหนึ่งด้วย

ก.๒ ถ้าเป็นรายงานด่วนตามข้อ ๔.๑.๑.๗ หรือ ๔.๑.๑.๘
ให้หัวหน้าเวรฝ่ายเสนาธิการ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ รายงานผู้บัญชาการทหารอากาศทราบโดย
ด่วน ตามสายงานของศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศพร้อมกับดำเนินการรายงานด่วนจากกองทัพอากาศ
ไปยังศูนย์อำนวยการร่วม กองบัญชาการกองทัพไทย และสำนักงานสารนิเทศน์สำนักงานผู้บัญชาการ
ทหารสูงสุด

๔.๑.๓ ข้อปฏิบัติในการรายงานด่วน จะรายงานด้วยวาจาหรือด้วยเครื่องมือ
สื่อสารก็ได้แล้วรายงานเป็นเอกสารหรือลายลักษณ์อักษรตามไปภายหลัง แต่ข้อความที่รายงานนั้นจะต้อง
กล่าวให้ชัดเจน เข้าใจง่าย โดยสังเขปตามเรื่องที่เกิดขึ้น ดังนี้

๔.๑.๓.๑ วัน เดือน ปี และสถานที่เกิดเหตุ

๔.๑.๓.๒ เรื่องที่เกิดขึ้น (ยศ ชื่อ สังกัดหรือตำแหน่งผู้เกี่ยวข้องให้ชัดเจน)

๔.๑.๓.๓ เมื่อเกิดขึ้นแล้วได้สั่งการและจัดการไปแล้วอย่างไรบ้าง

๔.๑.๓.๔ ความเห็นของผู้รายงานว่าควรจะได้จัดการในเรื่องนี้อย่างใดต่อไป

๔.๑.๔ คำว่า “ด่วน” ในที่นี้ ไม่ได้กำหนดห้วงเวลาไว้ ในทางปฏิบัติให้ถือว่าเมื่อมี
เหตุการณ์สำคัญที่จะรายงานตามข้อ ๔.๑.๑ แล้วให้รายงานทันทีที่ทราบเหตุการณ์นั้น ๆ

๔.๒ การรายงานตนเอง (ข้อบังคับทหารว่าด้วยการรายงานตนเอง ที่ ๑๒/๑๑๙๕๗)

๔.๒.๑ ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรผู้ได้ย้ายตำแหน่งให้ผู้นั้นรายงานผู้บังคับบัญชาเดิม ซึ่งขาดการบังคับบัญชาทุกตำแหน่งตามลำดับตั้งแต่ชั้นต่ำขึ้นไป และรายงานต่อผู้บังคับบัญชาใหม่ ทุกตำแหน่งตามลำดับชั้นตั้งแต่ชั้นสูงลงมาถึงผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน

๔.๒.๒ โดยปกติต้องรายงานภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่ได้ทราบเหตุการณ์ที่จะต้อง รายงานเป็นต้นไป

๔.๒.๓ ให้รายงานด้วยวาจาโดยบอกยศ นาม ตำแหน่ง และเรื่องราว ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงให้ผู้รับรายงานทราบ หากรายงานด้วยวาจาไม่ได้ก็ให้รายงานด้วยหนังสือหรือเขียนลงในสมุดที่เจ้าหน้าที่จัดทำไว้

๔.๒.๔ ให้ผู้บังคับบัญชาเดิมของผู้รายงานตนเองรับผิดชอบจัดการส่งตัวผู้ย้ายไปยัง สังกัดใหม่โดยเร็วพร้อมทั้งหลักฐานทางด้านกำลังพล หากมีความจำเป็นที่จะส่งตัวไม่ได้ก็ให้ติดต่อ ผู้บังคับบัญชาใหม่ทราบ เมื่อผู้บังคับบัญชาเดิมได้ส่งตัวผู้ย้ายเมื่อใด ก็ให้ผู้ย้ายไปรายงานต่อผู้บังคับบัญชา คนใหม่เมื่อนั้น (ภายใน ๒๔ ชั่วโมง) ถ้าย้ายต่างจังหวัดให้นับเวลาเมื่อไปถึงที่พัก

๔.๒.๕ การแต่งกายของผู้รายงานตนเอง ให้ใช้ชุดปกติคอพับแขนยาว อินทรีนุแห่งชาติ (ไม่ผูกผ้าผูกคอ)

๔.๒.๖ สำหรับข้าราชการต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร ให้ปฏิบัติตามโดยอนุโลม

๔.๓ การรายงานเมื่อต้องหาในคดีอาญาหรือคดีแพ่งหรือคดีล้มละลาย [คำสั่ง กองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๕๗/๕๓]

๔.๓.๑ ข้าราชการ ทหารกองประจำการ และนักเรียนทหารสังกัดกองทัพอากาศ ผู้ใดตกเป็นผู้ต้องหา หรือถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาข้อหาความผิดที่สูงกว่าความผิดลหุโทษ ให้ผู้นั้น รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงทันทีในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ แต่ต้องไม่เกิน ๕ วันทำการ นับตั้งแต่ทราบการตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย และได้รับอนุญาตให้ประกันตัว หรือมิได้ถูก ควบคุมตัวหรือถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจฝ่ายทหาร ถ้าตกเป็นผู้ต้องหาหรือถูกฟ้องเป็นจำเลยใน ความผิดลหุโทษหรือความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ ให้รายงานเป็น ลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงภายใน ๑๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย และ ทราบข้อหา ดังกล่าว

๔.๓.๒ ข้าราชการ ทหารกองประจำการ และนักเรียนทหาร สังกัดกองทัพอากาศ ผู้ใด ถูกฟ้องในคดีแพ่งหรือคดีล้มละลาย ให้รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงภายใน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับสำเนาคำฟ้อง

๔.๓.๓ ข้าราชการกลาโหมนอกประจำการที่รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญ หรือ ข้าราชการกลาโหมพลเรือนนอกประจำการที่รับบำนาญ เมื่อต้องหาในคดีอาญา ถูกฟ้องในคดีแพ่งหรือ คดีล้มละลาย ถ้าผู้นั้นสังกัดกองบัญชาการกองทัพอากาศให้ยื่นรายงานต่อกรมกำลังพลทหารอากาศ

นอกจากนี้ให้ยื่นรายงานต่อหน่วยที่ต้นสังกัดอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อ ๔.๓.๑ หรือข้อ ๔.๓.๒ แล้วแต่กรณี

๔.๓.๔ ลูกจ้าง หรือพนักงานราชการสังกัดกองทัพอากาศผู้ใดตกเป็นผู้ต้องหา หรือถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา คดีแพ่ง หรือคดีล้มละลาย ให้รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงภายใน ๗ วัน

๔.๓.๕ การรายงานตามข้อ ๔.๓.๑ ข้อ ๔.๓.๒ ข้อ ๔.๓.๓ หรือข้อ ๔.๓.๔ นั้น ต้องรายงานทุกกรณี ไม่ว่าจะต้องคดีโดยการตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา คดีแพ่ง หรือคดีล้มละลาย และไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาที่ถูกสอบสวนโดยเจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร นอกจากนี้จะต้องแจ้งเรื่องราวอันเป็นสาระสำคัญไว้ในรายงานด้วย

๔.๓.๖ ผู้บังคับบัญชาของผู้ต้องคดีมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะจัดให้มีการรายงานตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๔.๓.๑ ข้อ ๔.๓.๒ ข้อ ๔.๓.๓ หรือข้อ ๔.๓.๔ แล้วเสนอรายงานนั้นไปตามลำดับชั้นผ่านสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ และให้สำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศพิจารณาดำเนินการดังนี้

๒.๓.๖.๑ ถ้าเป็นข้าราชการ หรือข้าราชการกลาโหมนอกประจำการที่รับเบี้ยหวัด หรือบำนาญ หรือข้าราชการกลาโหมพลเรือนนอกประจำการที่รับบำนาญ เมื่อต้องหาในคดีอาญา (เว้นคดีขึ้นศาลทหาร) คดีแพ่ง หรือคดีล้มละลาย ให้ดำเนินการเสนอรายงานไปตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ตามคำสั่งทหารที่ ๖๐/๑๙๕๓ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๔๘๒ เรื่อง ให้ข้าราชการรายงานเมื่อต้องหาในคดีอาญาหรือคดีแพ่ง หรือคดีล้มละลาย หรือข้อบังคับทหารที่ ๑๑/๑๖๕๓๖ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๒ ว่าด้วยการแบ่งประเภทนายทหารสัญญาบัตร หรือข้อบังคับทหารที่ ๓/๑๖๒๘ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๔๘๒ ว่าด้วยข้าราชการกลาโหมพลเรือน แล้วแต่กรณี

๒.๓.๖.๒ ถ้าเป็นทหารกองประจำการ ลูกจ้าง หรือนักเรียนทหารสังกัดกองทัพอากาศ ให้เสนอรายงานไปตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทหารอากาศ

๔.๓.๗ คดีใดเข้าเกณฑ์จะต้องรายงานด่วนตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการรายงานด่วน พ.ศ.๒๕๑๑ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๑๑ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดของผู้ต้องคดีรายงานด่วนตามข้อบังคับนั้นด้วย

๔.๓.๘ การรายงานตามข้อ ๔.๓.๑ ถึงข้อ ๔.๓.๕ ให้รายงานตามแบบ

๔.๔ การรายงานตัวเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินและการเตรียมพร้อม (ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการรายงานตัวเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินและการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๓๔)

การรายงานตัวเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินและการเตรียมพร้อมเป็นการแสดงตนเองเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินและมีคำสั่งให้เตรียมพร้อม ผู้ที่จะต้องรายงานตัวเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินและการเตรียมพร้อมคือข้าราชการทหารและข้าราชการกลาโหมพลเรือนที่บรรจุในตำแหน่งอัตราทหาร

๔.๔.๑ การปฏิบัติเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินและมีคำสั่งให้เตรียมพร้อม ให้ข้าราชการทหารและข้าราชการกลาโหมพลเรือนทุกคน รวมทั้งผู้อยู่ในระหว่างลา ปฏิบัติดังนี้

๔.๔.๑.๑ ให้รายงานตัวที่หน่วยต้นสังกัด หรือหน่วยที่มีหน้าที่ปกครอง บังคับบัญชาโดยทันที

๔.๔.๑.๒ กรณีที่อยู่ในระหว่างเดินทางไปราชการที่หน่วยใด ให้ไป รายงานตัว ณ ที่ตั้งของหน่วยที่ไปราชการนั้น แล้วติดต่อมายังหน่วยต้นสังกัด หรือหน่วยที่มีหน้าที่ ปกครองบังคับบัญชาโดยทันที

๔.๔.๑.๓ กรณีที่ไม่สามารถไปรายงานตัว ตามข้อ ๔.๔.๑.๑ และ ๔.๔.๑.๒ ได้ ก็ให้ไปรายงานตัวยังหน่วยทหาร หรือส่วนราชการที่อยู่ใกล้ที่สุดก่อน แล้วแจ้งให้หน่วยต้นสังกัด หรือหน่วยที่มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาทราบโดยด่วน พร้อมกับชี้แจงเหตุขัดข้องไว้เป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมหลักฐาน

๔.๔.๒ การปฏิบัติเมื่อศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ สั่งให้มีการเตรียมพร้อมตาม แผนยุทธการหรือคำสั่งใด ให้ข้าราชการทหารและข้าราชการกลาโหมพลเรือนทุกคน รวมทั้งผู้ที่อยู่ใน ระหว่างลาที่อยู่ในหน่วยเตรียมพร้อม

๔.๔.๒.๑ ผู้ใดมีหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ ให้ไปรายงานตัวตามระเบียบที่ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศกำหนด

๔.๔.๒.๒ ผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามแผนยุทธการหรือคำสั่งใด ให้ไปรายงานตัว ตามที่แผนยุทธการหรือคำสั่งนั้นกำหนด

๔.๔.๓ หน่วยที่รับรายงานตัว

๔.๔.๓.๑ หน่วยต้นสังกัดหรือหน่วยที่มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา

ก. จัดทำสมุดรายงานตัว

ข. จัดเจ้าหน้าที่ประจำไว้สำหรับรับรายงานตัว

ค. รายงานยอดข้าราชการทหาร และข้าราชการกลาโหมพลเรือน

ที่มารายงานตัวและที่ไม่มารายงานตัว ให้ผู้บัญชาการทหารอากาศทราบโดยด่วน

๔.๔.๓.๒ หน่วยที่รับรายงานตัวจากผู้ที่มิได้อยู่ในสังกัด

ก. ทำบัญชีหลักฐานการรายงานตัวส่งไปยังหน่วยต้นสังกัด

โดยด่วน

ข. หากมีความจำเป็นจะต้องให้ผู้นั้นช่วยราชการอยู่ก่อนก็ให้ แจ้งหรือติดต่อให้หน่วยต้นสังกัดทราบ เพื่อขอตัวไว้ช่วยราชการต่อไป

๕. การรับส่งหน้าที่ราชการ [ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการรับส่งหน้าที่ราชการ พ.ศ.๒๕๓๐, ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการรับส่งหน้าที่ราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๑]

การกำหนดระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการรับส่งหน้าที่ราชการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ การปฏิบัติเกี่ยวกับการรับส่งหน้าที่ราชการตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการบรรจุ ปลด ย้าย เลื่อน และลดตำแหน่งข้าราชการกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๒ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีรายละเอียดในการปฏิบัติได้ ชัดเจนถูกต้องและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

๕.๑ กรณีต้องรับส่งหน้าที่ราชการและการปฏิบัติงานในงานรับส่งหน้าที่ราชการ

๕.๑.๑ เมื่อมีการบรรจุ ปลด ย้าย เลื่อน และลดตำแหน่งข้าราชการ ให้ผู้บังคับบัญชาจัดการให้มีการรับส่งหน้าที่กันโดยเร็ว

๕.๑.๒ ในกรณีย้ายข้าราชการซึ่งเป็นการสับเปลี่ยนตำแหน่งให้รับส่งหน้าที่กันตามลำดับจากคนสุดท้ายในชุดการย้ายนั้นขึ้นไป เว้นแต่การรอรับส่งหน้าที่ตามลำดับนั้นไม่เป็นการสะดวกแก่ราชการ หรือมีวิธีอื่นใดที่จะทำให้รับส่งหน้าที่กันได้เร็วกว่านี้ ก็ให้ผู้บังคับบัญชาทั้งสองฝ่ายตกลงกัน

๕.๑.๓ ในกรณีย้ายข้าราชการซึ่งมิใช่เป็นการสับเปลี่ยนตำแหน่งและยังมิได้มีการสั่งให้ผู้ใดมาครองตำแหน่งนั้นแทน หรือในกรณีให้ข้าราชการออกจากราชการ ให้ผู้บังคับบัญชารับพิจารณาดำเนินการให้ผู้ถูกย้าย หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการได้ส่งมอบหน้าที่ให้กับข้าราชการผู้ใดผู้หนึ่งให้เป็นการเสร็จสิ้นไปเสียตอนหนึ่งก่อน

๕.๒ การปฏิบัติขณะที่ยังมิมีการรับส่งหน้าที่ราชการ

ในระหว่างการส่งมอบหน้าที่ ให้ผู้ถูกย้ายหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการมีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบในตำแหน่งเดิมต่อไปจนกว่าจะได้ส่งมอบหน้าที่ให้กับผู้มารับหน้าที่เป็นการเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว

๕.๓ บัญชีประกอบการรับส่งหน้าที่

๕.๓.๑ บัญชีกำลังพล

๕.๓.๒ บัญชีอาวุโส

๕.๓.๓ บัญชีการเงิน

๕.๓.๔ บัญชีพัสดุ

๕.๓.๕ บัญชียานพาหนะและสัตว์พาหนะ

๕.๓.๖ บัญชีงานหรือกิจการหรือโครงการ

๕.๓.๗ บัญชีคดี

๕.๓.๘ บัญชีผลการตรวจกิจการทั่วไปของกรมจเรทหารอากาศ

๕.๓.๙ บัญชีผลการตรวจสอบภายในสำนักงานตรวจสอบภายในทหารอากาศ

๕.๓.๑๐ บัญชีผลการตรวจเยี่ยมของสายวิทยาการต่าง ๆ

๕.๓.๑๑ บัญชีอื่น ๆ

๕.๔ การจัดทำเอกสารการรับส่งหน้าที่ราชการ

เอกสารรับส่งหน้าที่จัดทำเป็น ๓ ชุด เก็บไว้ ณ ที่ทำการเป็นหลักฐาน ๑ ชุด ผู้ส่งเก็บรักษาไว้ ๑ ชุด อีก ๑ ชุด สำเนาเสนอผู้บังคับบัญชาโดยตรงทราบภายใน ๗ วัน นับตั้งแต่วันรับส่งหน้าที่เสร็จ

๕.๕ การรับส่งหน้าที่ราชการ

๕.๕.๑ ให้ผู้ส่งหน้าที่ส่งมอบรายงานประจำตัวของข้าราชการในสังกัดแก่ผู้รับหน้าที่ ถ้ามีกิจการที่จะปฏิบัติค้างอยู่หรือโครงการที่จะดำเนินการต่อไป ก็ให้ชี้แจงแก่ผู้รับหน้าที่ทราบด้วย

๕.๕.๒ เมื่อได้รับส่งหน้าที่กัน ณ ที่ทำการเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้วให้ผู้รับหน้าที่ประชุมผู้อยู่ในบังคับบัญชา แล้วชี้แจงและมอบหมายการบังคับบัญชาให้แก่ผู้รับหน้าที่ต่อไป

๖. การเข้าสมาคม การเข้าศึกษา หรือบอกความในราชการ (ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเข้าสมาคม เข้าศึกษา หรือบอกความในราชการ พ.ศ.๒๕๑๐)

สมาคมหมายถึง การประชุม การเข้าร่วมพวกร่วมคณะ การคบค้าสมาคม หรือที่ประชุมของหลายคน รวมกันด้วยจุดประสงค์เพื่อประโยชน์บางประการ ต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายจึงจะถือว่าเป็นนิติบุคคล ส่วนสโมสรหมายถึงที่สำหรับร่วมประชุมกัน คบหากัน ต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายจึงจะถือว่าเป็นนิติบุคคล ในขณะที่องค์การหมายถึงกิจการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นสาธารณะประโยชน์หรือเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ หรือช่วยเหลือในการครองชีพ หรืออำนวยความสะดวกการบริการแก่ประชาชนโดยทั่วไป การจัดตั้งองค์การต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายจึงจะถือว่าเป็นนิติบุคคล

๖.๑ ห้ามข้าราชการทหาร ลูกจ้าง ในสังกัดกระทรวงกลาโหม นอกจากข้าราชการการเมืองเข้าเป็นสมาชิก ร่วมประชุม ฟังการบรรยาย เผยแพร่กิจการ หรือช่วยเหลือกล่อม โฆษณาวัตถุประสงค์ของสมาคม สโมสร องค์การใด หรือไปบรรยาย ไปแสดงให้แก่สมาคม สโมสร องค์การใดที่มีใช้เป็นของทางราชการทหาร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามข้อ ๖.๒

๖.๒ ข้าราชการทหาร ลูกจ้าง ในสังกัดกระทรวงกลาโหม นอกจากข้าราชการการเมืองผู้มีความประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิก ร่วมประชุม ฟังการบรรยาย เผยแพร่กิจการ หรือช่วยเหลือกล่อม โฆษณาวัตถุประสงค์ของสมาคม สโมสร องค์การใด หรือไปบรรยาย ไปแสดงให้แก่สมาคม สโมสร หรือองค์การใดที่มีใช้เป็นของทางราชการทหาร ให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อรับอนุญาตก่อน และถ้าเป็นสมาคม สโมสร หรือองค์การในต่างประเทศ ให้เสนอรายงานถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เมื่อได้รับอนุญาตกระทรวงกลาโหมจะได้นำเสนอนายกรัฐมนตรีทราบต่อไป

๖.๓ ส่วนราชการใดมีความประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิกของสมาคม สโมสร หรือองค์การใดให้หัวหน้าส่วนราชการนั้นรายงานตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อรับอนุญาตก่อน และถ้าเป็นสมาคม สโมสร หรือองค์การในต่างประเทศ กระทรวงกลาโหมจะได้นำเสนอนายกรัฐมนตรีทราบด้วย

๖.๔ ข้าราชการทหาร ลูกจ้าง ในสังกัดกระทรวงกลาโหม นอกจากข้าราชการการเมืองมีความประสงค์จะเข้าศึกษาในสถานศึกษาของรัฐบาล หรือเอกชนโดยใช้เวลานอกราชการ หรืออาจให้เวลาในราชการเพียงบางส่วนไปศึกษา ซึ่งมีผู้เข้าศึกษารวมกันอยู่หลายคน และในสถานศึกษานั้นมิได้เป็นเพราะได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาแล้ว ให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้บังคับบัญชาดังกล่าวแล้วแต่กรณี เพื่อรับอนุญาตก่อน

๖.๕ การพิจารณาวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นในการอนุญาตตาม ๖.๒ และ ๖.๔ ให้ถือหลักเกณฑ์สำหรับประกอบการพิจารณาดังต่อไปนี้

๖.๕.๑ การอนุญาตนั้นจะไม่เป็นเหตุกระทำให้เกิดความเสื่อมเสีย หรือบกพร่องแก่การปฏิบัติหน้าที่ราชการ

๖.๕.๑ สมาคม สโมสร องค์การหรือสถานศึกษานั้นเหมาะสมแก่เกียรติของราชการ

๖.๖ ความในข้อ ๖.๑ มิให้ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

๖.๖.๑ เมื่อมีประกาศกระทรวงกลาโหมอนุญาตให้ข้าราชการทหาร ลูกจ้างในสังกัดกระทรวงกลาโหมเข้าเป็นสมาชิกของสมาคม สโมสร หรือองค์การใดได้โดยไม่ต้องรายงานขออนุญาต

๖.๖.๒ การบรรยาย หรือฟังการบรรยายทางวิชาการ หรือหลักสูตรทางศาสนาที่ไม่ขัดต่อหลักเกณฑ์ตามข้อ ๖.๕ ซึ่งได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาโดยตรงแล้ว

๖.๖.๓ ข้าราชการที่ไปราชการต่างประเทศ ได้รับเชิญให้เป็นสมาชิกชั่วคราวของสมาคม สโมสร หรือองค์การในต่างประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ หรือพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง และไม่ขัดต่อกฎหมายไทย ในขณะที่อยู่ในประเทศนั้น แต่เมื่อได้เข้าเป็นสมาชิกแล้วต้องรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อทราบด้วย

๖.๗ ส่วนราชการ หรือผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้าศึกษาในสถานศึกษาอยู่ก่อนวันใช้ข้อบังคับไม่ต้องรายงานขออนุญาตอีก

๖.๘ ข้าราชการทหาร ลูกจ้าง ในสังกัดกระทรวงกลาโหม นอกจากข้าราชการการเมืองผู้ใดเป็นสมาชิกของสมาคม สโมสร หรือองค์การใด ซึ่งมีใช้สมาคม สโมสร หรือองค์การตามข้อ ๖.๖.๑ อยู่ก่อนเข้ารับราชการหรือทำงานในกระทรวงกลาโหม ให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร

ความในวรรคก่อนให้ใช้บังคับแก่ผู้ที่ได้เข้าศึกษาอยู่ในสถานศึกษาใดก่อนเข้ารับราชการหรือทำงานในกระทรวงกลาโหม และจะต้องศึกษาต่อไปอีกด้วย

๖.๙ กิจการหรือข้อความใด ๆ ในราชการที่เป็นความลับ ห้ามข้าราชการกลาโหมประจำการ ลูกจ้างและคนงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมทุกคนเปิดเผยเป็นอันขาด

๗. ข้าราชการกลาโหมกับการเมือง (ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยข้าราชการกลาโหมกับการเมือง พ.ศ.๒๔๙๙, คำสั่งกระทรวงกลาโหม ที่ ๓๑๑/๒๖๑๒๐)

๗.๑ ข้าราชการกลาโหมหมายถึง ข้าราชการประจำการในสังกัดกระทรวงกลาโหมทั้งทหารและพลเรือน เว้นแต่ข้าราชการประเภทการเมือง นักเรียนทหาร ทหารกองประจำการ ลูกจ้างและคนงานสังกัดกระทรวงกลาโหมทั้งจ้างประจำและจ้างชั่วคราว

๗.๒ ข้าราชการกลาโหมผู้ใดได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณีเพื่อทราบ

๗.๓ ข้าราชการกลาโหมจะเข้าร่วมประจำอันเป็นการประชุมของพรรคการเมืองเป็นการส่วนตัวก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องมีใช้ในเวลาราชการ ความในวรรคก่อนมิใช่บังคับแก่ข้าราชการกลาโหมที่เป็นสมาชิกวุฒิสภา

๗.๔ ข้าราชการกลาโหมจะต้องปฏิบัติราชการในหน้าที่หรือเกี่ยวกับประชาชนด้วยการวางตนเป็นกลาง โดยไม่มุ่งหวังประโยชน์ของพรรคการเมืองโดยเฉพาะ แต่ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล และไม่กระทำการให้เป็นการฝ่าฝืน กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และแบบธรรมเนียมของทหาร

๗.๕ ข้าราชการกลาโหมจะต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามดังต่อไปนี้

๗.๕.๑ ห้ามมิให้ใช้หรือยอมให้ผู้อื่นใช้เขตสถานที่ราชการในกิจการทางการเมืองไม่ว่าด้วยการกระทำหรือด้วยวาจา ยกเว้นสโมสรซึ่งมีระเบียบการใช้ในกิจการต่าง ๆ ได้เป็นครั้งคราวโดยเสียค่าบริการ

๗.๕.๒ ไม่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลให้ปรากฏแก่ประชาชน

๗.๕.๓ ไม่แต่งรูปแบบซึ่งทางราชการกำหนดไว้ไปร่วมประชุมพรรคการเมืองหรือไปร่วมประชุมในที่สาธารณะใด ๆ อันเป็นการประชุมที่มีลักษณะทางการเมือง

๗.๕.๔ ไม่ประดับเครื่องหมายของพรรคการเมืองในสถานที่ราชการ หรือในเวลาราชการ หรือในเวลาสวมเครื่องแบบซึ่งทางราชการกำหนดไว้

๗.๕.๕ ไม่แต่งรูปแบบของพรรคการเมืองเข้าไปในสถานที่ราชการทุก ๆ แห่ง

๗.๕.๖ ไม่บังคับผู้อยู่ในบังคับบัญชา หรือประชาชนทั้งโดยตรงหรือโดยปริยายให้เป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด และไม่กระทำการในทางให้คุณหรือให้โทษ เพราะเหตุที่ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือประชาชนนิยมหรือเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย

๗.๕.๗ ไม่ทำการขอร้องหรือบังคับให้บุคคลอุทิศเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง

๗.๕.๘ ไม่เขียนจดหมายหรือบทความไปลงหนังสือพิมพ์ หรือพิมพ์หนังสือ หรือใบปลิวซึ่งจะจำหน่ายแจกไปยังประชาชนอันมีข้อความที่เป็นลักษณะของการเมือง และไม่โฆษณาเสียงเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง หรือแสดงการสนับสนุนพรรคการเมืองใด ๆ ในที่ที่ปรากฏแก่ประชาชน

๗.๕.๙ ไม่แทรกแซงในทางการเมืองหรือใช้การเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อกระทำกิจการต่าง ๆ อาทิ ติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือพรรคการเมืองเพื่อนำร่างพระราชบัญญัติหรือญัตติเสนอสภาผู้แทนหรือวุฒิสภา หรือตั้งกระทู้ถามรัฐบาล เป็นต้น

๗.๕.๑๐ ไม่แสดงออกโดยตรงหรือโดยปริยายที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน เว้นแต่ ผู้ที่ดำรง ตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมืองให้กระทำการดังกล่าวเช่นนั้นได้ และในทางกลับกันไม่กีดกัน ตำหนิติเตียน ทั้บถม หรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๘. การแต่งกาย

เครื่องแบบทหาร หมายถึง เครื่องแต่งกายทั้งหลายที่กำหนดให้ทหารแต่งตามที่กำหนดไว้ใน กฎกระทรวง ประกอบด้วย หมวก เสื้อ กางเกง รองเท้า เครื่องหมายยศ เหล่า จำพวก สังกัด และอื่น ๆ กับเครื่องประกอบต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยหลักการ ข้าราชการสังกัด กระทรวงกลาโหมต้องแต่งเครื่องแบบทหารตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบทหาร แต่ในบางโอกาส การแต่งกายของข้าราชการทหารอาจถูกกำหนดให้แต่งเป็นอย่างอื่น หรือประดับเครื่องหมายต่าง ๆ ประกอบเครื่องแบบทหารตามที่มีอำนาจหน้าที่ได้สั่งการให้ปฏิบัติจึงได้รวบรวมไว้ในที่เดียวกัน เพื่อ ความถูกต้องและเป็นแบบธรรมเนียมที่ติงามของวงการทหาร

๘.๑ การแต่งกายของทหารอากาศ (ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยการแต่งกาย

พ.ศ.๒๕๕๓)

๘.๑.๑ การแต่งเครื่องแบบไปในงานพิธีต่าง ๆ

๘.๑.๑.๑ ในโอกาสที่ไม่มีหมายกำหนดการ กำหนดการ หรือคำสั่งให้ แต่งเครื่องแบบในงานพระราชพิธี รัฐพิธี หรืองานพิธีต่าง ๆ

ก. เครื่องแบบปกติขาว

ก.๑ งานพระราชพิธี หรือรัฐพิธี ตามหมายกำหนดการ

กำหนดการ หรือคำสั่ง

ก.๒ ฝ้าทุลละองธงสีพระบาทในโอกาสต่าง ๆ ที่เป็น

ทางราชการ หรือในการรับ - ส่งเสด็จ

ก.๓ พิธีมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ก.๔ งานพระราชทานเพลิงศพที่ระบุให้แต่งเครื่องแบบ

ปกติขาวไว้ในคำสั่ง หรือบัตรเชิญ

ก.๕ งานพิธีของส่วนราชการฝ่ายพลเรือน ซึ่งกำหนดให้

ข้าราชการพลเรือนแต่งเครื่องแบบปกติขาว

ก.๖ งานพิธี หรืองานเลี้ยงรับรองที่เป็นเกียรติ ถ้าจำเป็นต้อง

แต่งเครื่องแบบปกติขาว ให้แต่งได้ตามความเหมาะสม

ข. เครื่องแบบปกติเทาคอแบะ

ข.๑ พิธีรับ - ส่งหน้าที่ผู้บัญชาการทหารอากาศ

ข.๒ พิธีประดับเครื่องหมายยศให้แก่กษัตริย์นายเรืออากาศ

ที่สำเร็จการศึกษา

- ประจํากอง
- ข.๓ พิธีประดับเครื่องหมายความสามารถในการบินนักบิน
- ข.๔ พิธีประดับเครื่องหมายศนายทหารสัญญาบัตร
- เฉพาะผู้เข้าพิธี ส่วนผู้ร่วมพิธีใช้เครื่องแบบปกติเทาคอพับแขนยาวอินทรีชูธง
- ข.๕ พิธีประดับเครื่องหมายความสามารถในการบิน
- กิตติมศักดิ์ให้แก่ข้าราชการต่างประเทศ
- ข.๖ พิธีปิดการศึกษา และประดับเครื่องหมายแสดง
- วิทยฐานะโรงเรียนนายทหารอากาศอาวุโส กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
- ข.๗ พิธีวางพวงมาลา ณ อนุสาวรีย์ต่าง ๆ เนื่องในวัน
- กองทัพไทย
- ข.๘ พิธีสวนสนามกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล
- ข.๙ พิธีรับ-ส่งหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาหน่วยระดับ
- หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศขึ้นไป เฉพาะผู้เข้าพิธี ส่วนผู้ร่วมพิธีใช้เครื่องแบบปกติเทาคอพับแขนยาว
- อินทรีชูธง
- ข.๑๐ พิธีสวนสนามตรวจแถวกองเกียรติยศในโอกาส
- ผู้บัญชาการทหารสูงสุดอําลาชีวิตราชการทหาร
- ข.๑๑ พิธีต้อนรับแขกต่างประเทศอย่างเป็นทางการโดยมี
- การตรวจแถวกองทหารเกียรติยศ และวางพวงมาลา ณ อนุสาวรีย์กองทัพอากาศ
- ค. เครื่องแบบปกติเทาคอพับแขนยาวอินทรีชูธง
- ค.๑ วันกองทัพไทย (๑๘ มกราคม) โดยแต่งก่อนถึงวัน
- สำคัญ ๑ วัน และหลังวันสำคัญ ๑ วัน
- ค.๒ วันที่ระลึกกองทัพอากาศ (๒๗ มีนาคม)
- ค.๓ วันกองทัพอากาศ (๙ เมษายน)
- ค.๔ วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ
- พระบรมราชินีนาถ (๑๒ สิงหาคม) โดยแต่งก่อนถึงวันสำคัญ ๑ วัน และหลังวันสำคัญ ๑ วัน
- ค.๕ วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- (๕ ธันวาคม) โดยแต่งก่อนถึงวันสำคัญ ๑ วัน และหลังวันสำคัญ ๑ วัน
- ค.๖ วันสถาปนาหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ เฉพาะผู้ที่
- สังกัดในหน่วยนั้น
- ค.๗ รายงานตนเองในการย้ายสังกัดของนายทหาร
- สัญญาบัตร และนายทหารประทวนชั้นพันจ่าอากาศ
- ค.๘ พิธีเปิด - ปิดการศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยการทัพ
- อากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

โรงเรียนนายทหารอากาศอาวุโส กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ (เฉพาะพิธีเปิด) และโรงเรียนนายทหาร
ชั้น ผู้บังคับฝูง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

ค.๙ การถ่ายภาพติดบัตรประจำตัวสำหรับนายทหาร
สัญญาบัตร และนายทหารประทวนชั้นพันจ่าอากาศ

ค.๑๐ พิธีประดับเครื่องหมายยศนายทหารประทวน
ชั้นพันจ่าอากาศ เฉพาะผู้เข้าพิธี ส่วนผู้ร่วมพิธีใช้เครื่องแบบปกติเทาคอพับแขนยาวอินทรีนูนอ่อน

ค.๑๑ พิธีประดับเครื่องหมายความสามารถในการบิน
กิตติมศักดิ์

ค.๑๒ งานพระราชทานเพลิงศพ หรือฌาปนกิจศพทหาร
หรือตำรวจ หรืองานฝังศพทหารหรือตำรวจตามประเพณี ลัทธิ หรือศาสนาที่ไม่เผาศพ สำหรับผู้ร่วมพิธี
ทั่วไป ที่มีได้ระบุงการแต่งเครื่องแบบไว้ในคำสั่งหรือบัตรเชิญ

ค.๑๓ การมาปฏิบัติงานตามปกติ

ง. เครื่องแบบปกติเทาคอพับแขนยาวอินทรีนูนอ่อน

ง.๑ เป็นผู้อำนวยการเดินทาง (ใช้หมวกทรงหม้อตาลสีเทา)
และเจ้าหน้าที่ประจำอากาศยานพระราชพาหนะ (ใช้หมวกหนีบ) ยกเว้น เจ้าหน้าที่ประจำอากาศยาน
พระราชพาหนะตามข้อ ๘.๑.๒.๑ ก.

ง.๒ การถ่ายภาพติดบัตรประจำตัวสำหรับนายทหาร
ประทวนชั้นจ่าอากาศ

ง.๓ พิธีประดับเครื่องหมายยศนายทหารประทวน
ชั้นจ่าอากาศ เฉพาะผู้เข้ารับการประดับยศ ส่วนผู้เข้าพิธีใช้เครื่องแบบปกติคอกพับแขนยาวอินทรีนูนแข็ง
ผู้ร่วมพิธีใช้เครื่องแบบปกติเทาคอพับแขนสั้นอินทรีนูนอ่อน

ง.๔ พิธีเปิด - ปิด การฝึกพร้อมผสมระหว่างเหล่าทัพและ
ต่างประเทศ

ง.๕ พิธีเปิด - ปิด การแข่งขันใช้อาวุธทางอากาศ

ง.๖ งานพิธีของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการ
กองทัพอากาศ หรือเหล่าทัพอื่น ซึ่งกำหนดให้แต่งเครื่องแบบปกติคอกพับแขนยาว

ง.๗ งานพิธีของส่วนราชการฝ่ายพลเรือน ซึ่งกำหนดให้
ข้าราชการพลเรือนแต่งเครื่องแบบสีกากีคอกพับ

ง.๘ การมาปฏิบัติงานตามปกติ

จ. เครื่องแบบปกติเทาคอพับแขนสั้นอินทรีนูนอ่อน ใช้ใน
การมาปฏิบัติงานตามปกติ หรือโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่มีหมายกำหนดการ กำหนดการ หรือ
คำสั่งเป็นอย่างอื่น

ฉ. เครื่องแบบอื่น ๆ ใช้โอกาสที่มีหมายกำหนดการ กำหนดการ หรือคำสั่งให้ใช้เครื่องแบบนี้ ๆ

๘.๑.๑.๒ การแต่งเครื่องแบบมาปฏิบัติราชการตามปกติ

ก. ข้าราชการชายแต่งเครื่องแบบปกติเทาคอพับ

ข. ข้าราชการหญิงแต่งเครื่องแบบปกติเทาคอแบะ หรือ เครื่องแบบปกติเทาคอแบะปล่อยเอว

ค. ลูกจ้างประจำชายแต่งเครื่องแบบชุดเสื้อคอพับสีเทา

ง. ลูกจ้างประจำหญิงแต่งเครื่องแบบชุดเสื้อคอพับสีเทาหรือขาว หรือเครื่องแบบชุดเสื้อคอเปิดสีเทาหรือสีขาวแบบปกคอแหลมแขนสั้น

จ. พนักงานราชการชายแต่งเครื่องแบบชุดเสื้อคอพับสีเทา

ฉ. พนักงานราชการหญิงแต่งเครื่องแบบชุดเสื้อคอพับสีเทาหรือสีขาว หรือเครื่องแบบชุดเสื้อคอเปิดสีเทาหรือสีขาวแบบปกคอแหลมแขนสั้น

ช. ลูกจ้างชั่วคราวชายแต่งเครื่องแบบเช่นเดียวกับลูกจ้างประจำชาย เว้นแต่ไม่ติดเครื่องหมายสังกัด และไม่สวมหมวก

ซ. ลูกจ้างชั่วคราวหญิงแต่งเครื่องแบบเช่นเดียวกับลูกจ้างประจำหญิง เว้นแต่ไม่ติดเครื่องหมายสังกัด และไม่สวมหมวก

๘.๑.๑.๓ การแต่งเครื่องแบบของผู้ปฏิบัติหน้าที่พิเศษ ผู้ควบคุม หรือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ฝึกทหาร ผู้ปฏิบัติหน้าที่เวรยามรักษาการณ์ ให้แต่งเครื่องแบบตามข้อบังคับ ระเบียบ หรือ คำสั่งที่กำหนดไว้ในเรื่องนั้น ๆ

๘.๑.๒ การแต่งกายชุดปฏิบัติราชการอื่น ๆ

๘.๑.๒.๑ ชุดบินสำหรับผู้ทำการในอากาศ

ก. เป็นเจ้าหน้าที่ประจำอากาศยานพระราชพาหนะของฝูงบิน ๒๐๑ รักษาพระองค์ กองบิน ๒ และเป็นเจ้าหน้าที่ประจำเครื่องบินลำเลียงแบบ ๘ ของฝูงบิน ๖๐๑ กองบิน ๖ กรณีใช้เป็นอากาศยานพระราชพาหนะ (ใช้หมวกหนีบ)

ข. ขณะทำการบินหรืออยู่บริเวณฝูงบิน หน่วยบิน หรือกองบิน

ค. ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ต่อเนื่องกับการทำการบิน

ง. ระหว่างการฝึกกร่วม หรือฝึกผสม หรือฝึกกร่วมผสม

จ. ในโอกาสไปปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอบสวนและวิเคราะห์หาสาเหตุอากาศยานอุบัติเหตุ เฉพาะเจ้าหน้าที่ด้านนิตยการบินของสำนักงานนิตยการทหารอากาศที่เป็นเหล่านักบิน

๘.๑.๒.๒ ชุดช่างให้ใช้ในขณะปฏิบัติหน้าที่ช่างภายในบริเวณฝูงบิน หน่วยบิน หรือกองบิน หรือภายในเขตของหน่วยงานเท่านั้น เว้นแต่ การปฏิบัติหน้าที่ช่างมีความต่อเนื่องไปนอกบริเวณฝูงบิน หน่วยบิน กองบิน หรือนอกเขตหน่วยงานให้คงใช้ชุดช่างนี้ได้

๘.๑.๒.๓ เสื้อคลุมแพทย์ให้ใช้ในขณะปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล
ในสถานพยาบาล

๘.๑.๒.๔ ชุดคลุมห้องข้าราชการ ลูกจ้าง ลูกจ้าง หรือพนักงานราชการ
หญิงที่มีครรภ์ตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไป ให้งดแต่งเครื่องแบบ โดยให้แต่งกายชุดคลุมห้องสีขาวหรือสีเทา
ปฏิบัติราชการ

๘.๑.๒.๕ ชุดผู้ป่วย ข้าราชการที่เจ็บป่วยแต่ยังสามารถมาปฏิบัติงานได้
ให้แต่งกายชุดผู้ป่วยมาปฏิบัติราชการ ดังนี้

ก. ข้าราชการชาย ใช้กางเกงขายาวสีเทาตามที่กำหนดไว้ใน
กฎกระทรวง เสื้อเชิ้ตแขนสั้นสีขาว เข็มขัดที่ไม่ใช่ส่วนประกอบของเครื่องแบบ และใช้รองเท้าตาม
ความเหมาะสมกับลักษณะของการป่วย

ข. ข้าราชการหญิง ใช้กระโปรงสีเทาตามที่กำหนดไว้ใน
กฎกระทรวง เสื้อเชิ้ตแขนสั้นสีขาว เข็มขัดที่ไม่ใช่ส่วนประกอบของเครื่องแบบ และใช้รองเท้าตาม
ความเหมาะสมกับลักษณะของการป่วย

๘.๑.๒.๖ การแต่งกายมาปฏิบัติงานในวันหยุดราชการ ข้าราชการ
ลูกจ้าง และพนักงานราชการที่มีความจำเป็นต้องมาปฏิบัติงานในวันหยุดราชการ ให้แต่งกายชุดพลเรือน
สุภาพได้ตามสมันิยม ข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานราชการชาย ห้ามสวมรองเท้าแตะ สำหรับ
ข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานราชการหญิง ให้สวมรองเท้าแตะได้ แต่ต้องไม่เป็นรองเท้าแตะฟองน้ำ
ในการแต่งกายชุดพลเรือนสุภาพดังกล่าว จะต้องติดป้ายแสดงตนและפקบัตรประจำตัวด้วยเสมอเพื่อให้
เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้

๘.๑.๓ การใช้ส่วนประกอบของเครื่องแบบและเครื่องหมายพิเศษในโอกาสต่าง ๆ

๘.๑.๓.๑ การใช้หมวก ในโอกาสที่กำหนดให้ทหารชายแต่งเครื่องแบบปกติ
เทาคอพับแขนยาวอินทรีนุ้แข็ง ให้นายทหารประทวนชายชั้นจ่าอากาศแต่งเครื่องแบบปกติเทาคอพับแขนยาว
อินทรีนุ้อ่อนใช้หมวกทรงหม้อดาสีเทา และเมื่อกำหนดให้ทหารหญิงแต่งเครื่องแบบปกติเทาคอพับแขนยาว
อินทรีนุ้แข็ง ให้นายทหารประทวนหญิงชั้นจ่าอากาศแต่งเครื่องแบบปกติเทาคอพับแขนยาวอินทรีนุ้อ่อน
หมวกทรงกลมพับปีกสีเทา

๘.๑.๓.๒ การคาดกระบี่

ก. ในโอกาสที่ไปในงานที่มีหมายกำหนดการ กำหนดการ หรือ
คำสั่งให้แต่งเครื่องแบบเต็มยศขาว เครื่องแบบเต็มยศเทา เครื่องแบบครึ่งยศ เครื่องแบบปกติขาว หรือ
เครื่องแบบปกติเทาคอแบะที่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้คาดกระบี่ด้วยเสมอ ยกเว้น งานสโมสร
สันนิบาต

ข. การไปลงนามถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
หรือสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในพิธีต่าง ๆ ให้คาดกระบี่ด้วยเสมอ

ค. การไปงานพระราชทานเพลิงศพ หรือฌาปนกิจศพทหารหรือตำรวจ หรืองานฝังศพทหารหรือตำรวจตามประเพณี ลัทธิ หรือศาสนาที่ไม่เผาศพ เมื่อแต่งเครื่องแบบเต็มยศขาว เครื่องแบบเต็มยศเทา เครื่องแบบครึ่งยศ หรือเครื่องแบบปกติขาวต้องคาดกระบี่ด้วยเสมอ

สำหรับงานพระราชทานเพลิงศพ หรือฌาปนกิจศพ หรืองานฝังศพตามประเพณี ลัทธิ หรือศาสนาที่ไม่เผาศพ ซึ่งผู้ตายมิใช่ทหารหรือตำรวจ แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถจะเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานเพลิงศพก็ไม่ต้องคาดกระบี่ ยกเว้น ผู้ที่มีหน้าที่ถวายอารักขา ราของค์รักรักษ์ เจ้าภาพ และผู้ที่โปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ ต้องคาดกระบี่

ง. ในโอกาสที่ไปร่วมงานที่มีชื่อของทางราชการ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มิได้เป็นผู้จัดงานขึ้นโดยตรง แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถจะเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงาน หรือเสด็จฯ ในงานนั้นก็ไม่ต้องคาดกระบี่

จ. คุณหรือประจำแถวเป็นทหารกองเกียรติยศ หรือเวลาแห่งนำหรือแห่ตามเสด็จฯ

ฉ. คุณหรือประจำแถวรับการตรวจพลสวนสนาม ซึ่งกระทำเป็นพิเศษ และมีได้ต่อเนื่องกับการฝึกอย่างอื่น

ข. ไปในงานพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนของทหาร

ช. เป็นตุลาการศาลทหารเวลาพิจารณาคดี ณ ที่ตั้งศาลปกติ

ฌ. กิจการภายในที่ผู้บัญชาการทหารอากาศสั่งให้คาดกระบี่

เป็นการเฉพาะ

๘.๑.๓.๓ การใช้สายกระบี่ ใช้สายกระบี่แถบไหมทองในทุกโอกาสที่มีการคาดกระบี่ (ปัจจุบันยกเลิกการใช้สายกระบี่สีน้ำเงินดำแล้ว)

๘.๑.๓.๔ การใช้สายยงยศ

ก. สายยงยศเสนาธิการและสายยงยศนายทหารคนสนิท นายทหารที่ดำรงตำแหน่งเสนาธิการ ฝ่ายเสนาธิการ หรือตำแหน่งที่กำหนดว่าเป็นตำแหน่งฝ่ายเสนาธิการ และนายทหารที่ดำรงตำแหน่งนายทหารคนสนิท ให้ใช้สายยงยศ ดังนี้

ก.๑ สายยงยศไหมสีเหลือง ให้ใช้ในกรณีแต่งเครื่องแบบปกติขาว หรือเครื่องแบบปกติเทาคอแบะที่ไม่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ก.๒ สายยงยศไหมทอง ให้ใช้ในกรณีแต่งเครื่องแบบครึ่งยศ เครื่องแบบครึ่งยศรักษาพระองค์ เครื่องแบบเต็มยศขาว เครื่องแบบเต็มยศเทา เครื่องแบบสโมสร เครื่องแบบปกติขาว หรือเครื่องแบบปกติเทาคอแบะที่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ก.๓ นายทหารที่ดำรงตำแหน่งฝ่ายเสนาธิการ หรือตำแหน่งที่กำหนดว่าเป็นตำแหน่งฝ่ายเสนาธิการ และดำรงตำแหน่งนายทหารคนสนิทด้วย ให้ใช้สายยงยศเสนาธิการอย่างเดียว

ข. สายยางยศราของครักซ์ ให้ใช้ดังนี้

ข.๑ สายยางยศใหม่สีเหลือง ให้ใช้ในกรณีแต่งเครื่องแบบ
ปกติขาวที่ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ข.๒ สายยางยศใหม่ทอง ให้ใช้เช่นเดียวกับข้อ ๘.๑.๓.๔ ก.๒
ส่วนเครื่องแบบปกติเทาคอแแบะที่ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ไม่ใช่สายยางยศราของครักซ์

๘.๑.๓.๕ การใช้ถุงมือสีขาวหรือสีนวลของนายทหารสัญญาบัตร ให้ถือกำ
ด้วยมือซ้ายให้ปลายถุงมืออยู่ทางด้านหัวแม่มือ ในการใช้ถุงมือให้ใช้เมื่อแต่งเครื่องแบบเต็มยศขาว
เครื่องแบบเต็มยศเทา เครื่องแบบครึ่งยศ เครื่องแบบปกติขาว หรือเครื่องแบบปกติเทาคอแแบะที่ประดับ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยกเว้นงานสโมสรสันนิบาต

๘.๑.๓.๖ การใช้ผ้าพันแขนทุกซ์ ให้นายทหารสัญญาบัตร นายทหาร
ประทวนชั้นพันจ่าอากาศ นักเรียนนายเรืออากาศ ใช้ผ้าพันแขนทุกซ์สีดำประกอบเครื่องแบบได้ ยกเว้น
เครื่องแบบที่ใช้เสื้อคอพับ และเครื่องแบบสโมสร โดยให้มีขนาดกว้างระหว่าง ๗ - ๑๐ เซนติเมตร และ
ใช้พันรอบแขนเสื้อข้างซ้ายเหนือข้อศอกพองาม โอกาสในการใช้ผ้าพันแขนทุกซ์ ได้แก่ การไปงาน
พระราชทานเพลิงศพ งานฌาปนกิจศพหรือฝังศพตามประเพณี หรือตามหมายกำหนดการ กำหนดการ
หรือคำสั่งให้ไว้ทุกซ์

๘.๒ การแต่งเครื่องแบบและการไว้ทรงผมของทหารหญิง (คำสั่งกระทรวงกลาโหม
ที่ ๘๘/๓๔)

๘.๒.๑ การแต่งเครื่องแบบ

๘.๒.๑.๑ ลักษณะและขนาดของเสื้อ กระโปรง รองเท้า และกระเป่าถือ
ให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงกลาโหมของแต่ละเหล่าทัพ สำหรับผ้าที่ใช้ตัดเครื่องแบบ ควรเป็นผ้าที่มีเนื้อผ้า
ไม่บางจนเกินไป และไม่ควรถัดรูป

๘.๒.๑.๒ ผู้มีครรภ์ตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไป ให้งดการแต่งเครื่องแบบ และใช้
เสื้อชุดคลุมท้องสีขาว หรือสีตามเหล่าทัพ

๘.๒.๒ การไว้ทรงผม

๘.๒.๒.๑ การไว้ทรงผม ควรจะขมวดปลายผมให้เรียบร้อย ไม่ปล่อยให้
ผมยาวระบ่าหรือ ปรกป่าจนปิดอินทรี

๘.๒.๒.๒ หากจำเป็นจะต้องใช้อุปกรณ์ตกแต่งทรงผมประกอบ ก็ควรใช้
กิ๊ป หรือริบบิ้นขนาดเล็กที่เป็นสีเดียวกับสีผม

๘.๒.๒.๓ ห้ามไว้ผมเปีย ผมแกละ ผมทรงหางม้า ผมม้า (ผมปรกหน้า)
หรือทรงผมอื่นที่ไม่เหมาะสม

๘.๒.๒.๔ ห้ามใช้ครีมแต่งผม หรือสารอื่นใดตกแต่งทรงผม ให้มองดูแล้ว
เหมือนผมเปียกตามสมัยนิยมในปัจจุบัน

สำหรับข้าราชการกลาโหมพลเรือนหญิง และลูกจ้างหญิง ในสังกัดกระทรวงให้ถือปฏิบัติ เช่นเดียวกับทหารหญิงโดยอนุโลม

๘.๒.๓ การแต่งเครื่องแต่งกายของทหารหญิง ผู้มีครรภตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไป (ในส่วนของกองทัพอากาศ) ทหารหญิงหากมีครรภตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไป ให้งดแต่งเครื่องแบบทหารหญิง โดยกำหนดให้แต่งกายดังนี้ (สั่งการของผู้บัญชาการทหารอากาศท้ายหนังสือกรมกำลังพลทหารอากาศ ที่ กท ๐๓๗๖/๒๕๙๑๔ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๒๓ เรื่อง ขอให้กวดขันการแต่งกายและการปฏิบัติตนของทหารหญิง)

๘.๒.๓.๑ เสื้อควรเป็นเสื้อสีขาวแบบคลุมท้อง

๘.๒.๓.๒ ผ้านุ่งควรเป็นกระโปรงหรือผ้าถุงสีเทา สีดำ หรือสีน้ำเงินดำ

๘.๓ กำหนดทรงผม

การไว้ทรงผมของข้าราชการ ลูกจ้าง นักเรียนทหาร และพลทหารกองประจำการสังกัดกองทัพอากาศเป็นไปตามคำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๑๐๐/๒๖ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๒๖ และสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การไว้ทรงผมและการแต่งกายของข้าราชการ ลูกจ้าง และผู้ที่ทำงานในรัฐวิสาหกิจ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๑๖

๘.๓.๑ การไว้ทรงผมของบุคคลที่เป็นชาย

๘.๓.๑.๑ ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ให้ไว้ทรงผมแบบจอนบางหรือทรงสูง

๘.๓.๑.๒ ข้าราชการต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร ให้ไว้ทรงผมแบบจอนบาง

หรือทรงสูง

๘.๓.๑.๓ ลูกจ้าง ให้ไว้ทรงผมแบบจอนบางหรือทรงสูง

๘.๓.๑.๔ นักเรียนทหารและนักเรียนดุริยางค์ ให้ไว้ทรงผมแบบทรงสูง

๘.๓.๑.๕ พลทหารกองประจำการ ให้ไว้ทรงผมแบบทรงสูง ทั้งนี้ ต้องหวี

และรักษาให้สะอาดเรียบร้อยตลอดเวลา เมื่อสวมหมวกอย่าให้ทรงผมแลบ หรือห้อยย้อยออกมาข้างหน้าผาก

๘.๓.๒ ให้หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศติดรูปตัวอย่างทรงผมไว้ในห้องตัดผมของหน่วย เพื่อให้ช่างตัดผมตัดตามรูปตัวอย่างนั้น

๘.๓.๓ นักเรียนทหาร นักเรียนดุริยางค์ และพลทหารกองประจำการ ห้ามไว้หนวด ส่วนข้าราชการและลูกจ้าง อนุญาตให้ไว้หนวดได้ แต่ต้องมีให้ยาวและหนาเกินไป โดยต้องตกแต่งให้เรียบร้อย และห้ามไว้เคราโดยเด็ดขาด

๘.๓.๔ ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นเอาใจใส่ อบรมชี้แจงและกวดขันผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามคำสั่งนี้โดยเคร่งครัด ถ้าปรากฏว่าผู้ใดฝ่าฝืน ละเลยไม่ปฏิบัติตาม ให้พิจารณาลงทัณฑ์หรือโทษตามแบบธรรมเนียมเกี่ยวกับการลงทัณฑ์หรือโทษที่ทางราชการกำหนดไว้ทุกประการ

๘.๔ ชุดพระราชทาน

คณะรัฐมนตรีมีมติรับรองให้เสื้อไทยพระราชทาน (เสื้อชุดไทย) เป็นเครื่องแบบข้าราชการ และใช้แทนเสื้อสากลได้ (๑๖ กันยายน ๒๕๒๓) ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดและเพื่อความเหมาะสมกับภาวะอากาศของประเทศไทย นอกจากนี้ให้ถือเป็นเครื่องแต่งกายที่สุภาพเสมอกับเครื่องแต่งกายสากล

ซึ่งย่อมมีผลให้สมาชิกเนติบัณฑิตสภาใช้แต่งเวลาปฏิบัติหน้าที่ในศาล รวมทั้งข้าราชการก็แต่งไปทำงานได้
แบบของเสื้อชุดไทยมี ๓ แบบ (หนังสือที่ สร ๐๒๐๓/ว.๑๗๗, หนังสือที่ สร ๐๒๐๓/ว.๑)

๘.๔.๑ ชุดไทยแขนสั้น ใช้สีเรียบจาง หรือมีลวดลายสุภาพ ใช้ในโอกาสธรรมดา
ทั่วไปหรือในการปฏิบัติงาน หรือในโอกาสพิธีกลางวันและอาจใช้สีเข้มได้ในโอกาสพิธีการเวลากลางคืน

๘.๔.๒ ชุดไทยแขนยาว ใช้สีเรียบจาง หรือมีลวดลายสุภาพ ในโอกาสพิธีกลางวัน
และอาจใช้สีเข้มในโอกาสพิธีการเวลากลางคืน

๘.๔.๓ ชุดไทยแขนยาวคาดเอว ใช้ในโอกาสพิธีการที่สำคัญมาก

๘.๔.๓.๑ สำหรับในโอกาสงานศพ ให้ใช้เสื้อแขนสั้นหรือแขนยาว สีขาว
กางเกงสีดำ หรือขาวทั้งชุด หรือดำทั้งชุด และในกรณีใช้เสื้อชุดไทยแขนยาวสีขาว หรือสีดำ ให้ติด
แขนทุกซัด้วย เสื้อชุดไทยแขนสั้นไม่ต้องติดแขนทุกซัด

๘.๔.๓.๒ ผ้าที่ใช้ตัดเสื้อชุดไทย ควรเป็นผ้าที่ทำในประเทศไทย

การแต่งกายของนายทหารสัญญาบัตรกองทัพอากาศ (ชาย)

ลำดับ	ชนิดของ เครื่องแบบ	หมวก	เสื้อ		ผ้าผูกคอ	กางเกง	เข็มขัด	รองเท้า	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	สายยงยศ	หมายเหตุ
			ชั้นนอก	ชั้นใน							
๑	ปกติขาว	ทรงหม้อ ตาลสีขาว	คอปกสีขาว	-	-	ขายาวสี ขาวหรือ ขายาวสี ดำ	-	หุ้มส้น หรือหุ้ม ข้อหนังสี ดำ	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ - ประดับแพรแถบ	- ไหมทอง - ไหมสี เหลือง	- คาดกระบี่ตาม หมายกำหนดการ - สายโยงกระบี่ดำเทา
๒	ปกติเทา กระบะ	ทรงหม้อ ตาลสีเทา	คอแบะสีเทา	เชิ้ตสีเทาอ่อน แขนยาว	สีน้ำเงิน ดำเงิน กะลาสี งาน กลางคืน ใช้ผ้าผูก คอสีดำ เงื่อนหู กระต่ายก็ ได้	ขายาวสี เทา	-	หุ้มส้น หรือหุ้ม ข้อหนังสี ดำ	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ - ประดับแพรแถบ	- ไหมทอง - ไหมสี เหลือง	- คาดกระบี่ตาม หมายกำหนดการ - งดประดับสายยงยศราช องครักษ์ - สายโยงกระบี่ดำเทา
๓	ปกติเทารัด เอว	ทรงหม้อ ตาลสีเทา	รัดเอวสีเทา	เชิ้ตสีเทาอ่อน แขนยาว	สีน้ำเงิน ดำเงิน กะลาสี	ขายาวสี เทา	-	หุ้มส้น หรือหุ้ม ข้อหนังสี ดำ	ประดับแพรแถบ	- สาย เกลี้ยง ไหมสีทอง	
๔	ปกติเทา คอปับ	ทรงหม้อ ตาลสีเทา หรือ หมวก หนึบสีเทา	คอปับสีเทา แขนยาว	-	-	ขายาวสี เทา	ด้ายถัก หรือวัสดุ เทียมสีน้ำ เงินดำ	หุ้มส้น หรือหุ้ม ข้อหนังสี ดำ	ประดับแพรแถบ	- สาย เกลี้ยง ไหมสี เหลือง	- ในบางโอกาสเสื้อแบบนี้ จะใช้แขนสั้นเพียงข้อศอก ก็ได้ เว้นแต่ในโอกาสที่ผูก ผ้าผูกคอ - ในบางโอกาสที่ใช้ เครื่องแบบปกติเทาคอปับ อินทรรุ่นอ่อนจะใช้หมวก ทรงหม้อตาลสีเทาได้

ลำดับ	ชนิดของ เครื่องแบบ	หมวก	เสื้อ		ผ้าผูกคอ	กางเกง	เข็มขัด	รองเท้า	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	สายยงยศ	หมายเหตุ
			ชั้นนอก	ชั้นใน							
๕	ปกติเทา อ่อนคอ แบะ	ทรงหม้อ ตาลสีเทา หรือ หมวก หนีบสีเทา	คอแบะสีเทา อ่อน	-	-	ขายาวสี เทา	ด้ายถัก หรือวัสดุ เทียมสีน้ำ เงินดำ	หุ้มสัน หรือหุ้ม ข้อหนังสี ดำ	ประดับแพรแถบ	- สาย เกลี้ยง ไหมสี เหลือง	- ใช้หมวกหนีบ
๖	ฝึก	แก๊ปทรง อ่อน หรือ หมวก เหล็กสี เทา	ฝึกสีเทา	-	-	ฝึกขายาว สีเทา	ด้ายถัก หรือวัสดุ เทียมสีน้ำ เงินดำ หรือสีเทา	สูงครึ่ง น่องหนังสี ดำชนิด ผูกเชือก	-	-	- ทหารใน กปข.อย./ ผบ.อย./รอง, เสธ., รอง เสธ., ผอ.กวก.อย., รอง ผอ.กวก.อย. ให้ใช้หมวก ทรงอ่อนสีน้ำเงินดำ ประกอบเครื่องแบบฝึก - เครื่องหมายยศปักด้วย ด้ายหรือไหมสีน้ำเงินดำ
๗	สนาม	แก๊ปทรง อ่อน หรือ หมวก เหล็กสี เทา	ฝึกสีเทา	-	-	ฝึกขายาว สีเทา	ด้ายถัก หรือวัสดุ เทียมเทา	สูงครึ่ง น่องหนังสี ดำชนิด ผูกเชือก	-	-	- ให้ใช้เครื่องสนามด้วย - เครื่องหมายยศปักด้วย ด้ายหรือไหมสีน้ำเงินดำ - เพื่อประโยชน์ในการ ปฏิบัติราชการสนามจะใช้ หมวก เสื้อ กางเกง เข็มขัด และรองเท้าหนัง - เครื่องแบบสนามเป็นสี กากีแกมเขียวสลับดำ หรือ สลับเหลืองก็ได้
๘	ครึ่งยศ	ทรงหม้อ ตาลสีขาว	คอปิดสีขาว	เข้ตสีขาว	-	กางเกง แถบ	-	หุ้มข้อ หนังสีดำ	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้ได้รับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นสายสะพายไม่ต้อง สวมสายสะพายคอง	- ไหมทอง	- คาคกรบี่ สายโยงกระบี่ สีทอง - สำหรับนายทหารสัญญา บัตรในกรม นนอ.ร.ร.นอ. และ พัน ๑ รอ.ร.อย.มี เครื่องแบบครึ่งยศรักษา

ลำดับ	ชนิดของ เครื่องแบบ	หมวก	เสื้อ		ผ้าผูกคอ	กางเกง	เข็มขัด	รองเท้า	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	สายยงยศ	หมายเหตุ
			ชั้นนอก	ชั้นใน							
									ประดับแต่ดาราและไม่สวมสายสร้อย		พระองค์เพิ่มขึ้นอีกชนิดหนึ่ง ประกอบด้วย หมวกยอด เสื้อชั้นนอกคอปิดสีขาว กางเกงแถบ คันทิพรองเท้าหุ้มข้อหนังสีดำ ถุงมือขาว
๙	เต็มยศขาว	ทรงหม้อ ตาลสีขาว	คอปิดสีขาว	เชิ้ตสีขาว	-	กางเกง แถบ	-	หุ้มข้อ หนังสีดำ	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้ได้รับสายสะพาย มากกว่า ๑ สายขึ้นไป ให้สวมสายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ออกชื่อใน หมายกำหนดการ ถ้าไม่ กำหนดชื่อสายสะพาย หรือไม่ได้รับสายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ ออกชื่อใน หมายกำหนดการ ให้ สวมสายสะพายชั้น สูงสุดที่ได้รับ พระราชทาน หรือ สายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ เกี่ยวข้องกับงาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ มหาจักรีบรมราชวงศ์ แม้จะสวมสายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์	- โหมทอง	- คาคดกระบี่ สายโยงกระบี่ สีทอง - นายทหารสัญญาบัตรใน กรม น.นอ.ร.ร.นอ. และ นายทหารพิเศษประจำ กรม น.นอ.ร.ร.นอ.มี เครื่องแบบเต็มยศรักษา พระองค์เพิ่มขึ้นอีกหนึ่ง ชนิดเช่นเดียวกับ เครื่องแบบครึ่งยศรักษา พระองค์ เว้นแต่ให้ใช้ หมวกยอดมีพู่สีฟ้าสด เสื้อ ชั้นนอกคอปิดสีฟ้าสดและ มีประกาศ - นายทหารสัญญาบัตรใน พัน ๑ ร.อ.ย. และ นายทหารพิเศษประจำ พัน ๑ ร.อ.ย.มี เครื่องแบบเต็มยศรักษา พระองค์เพิ่มขึ้นอีกหนึ่ง ชนิดเช่นเดียวกับ เครื่องแบบครึ่งยศรักษา พระองค์ เว้นแต่ให้ใช้

ลำดับ	ชนิดของ เครื่องแบบ	หมวก	เสื่อ		ผ้าผูกคอ	กางเกง	เข็มขัด	รองเท้า	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	สายยงยศ	หมายเหตุ
			ชั้นนอก	ชั้นใน							
									ได้ก็ตาม ต้องสวม สายสร้อยห้อยตรามหา จักรี และประดับดารา จักรีด้วยทุกครั้ง		หมวกยอดมีฟูลีบานเย็น เสื่อชั้นนอกคอกปิดสี บานเย็นและมีประคต
๑๐	เต็มยศเทา	ทรงหม้อ ตาลสีเทา	คอบะสีเทา	เช็ดสีเทาอ่อน แขนยาว	สีน้ำเงิน ดำเงื่อน กะลาสี	กางเกง แถบ	-	หุ้มข้อ หนังสีดำ	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหมือนเครื่องแบบเต็ม ยศขาว	- ไหมทอง	- คาคกระบี่สายโยงกระบี่ สีทอง - ถ้าประจำแถวทหารซึ่ง แต่งเครื่องแบบเต็มยศให้ แต่งเช่นเดียวกับ เครื่องแบบฝึก เว้นแต่ให้ใช้ หมวกเหล็กสีเทา
๑๑	สโมสรคอก ปิด	ทรงหม้อ ตาลสีขาว	คอกปิดสีขาว	เช็ดสีขาวอ่อน แขนยาว	-	กางเกง แถบ	-	สโมสร	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ จำลอง - สำหรับผู้ได้รับ พระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชนิดสวมคอ หรือ สายสะพายและดาราให้ ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ จริง	- ไหมทอง	
๑๒	สโมสรอก แข็ง	ทรงหม้อ ตาลสีขาว	เสื่อก๊กสีขาว และเช็ดอก แข็งสีขาว หรือ เช็ดอกจีบสี ขาว	เสื่อก๊กสีขาว และเช็ดอก แข็งสีขาว หรือ เช็ดอกจีบสี ขาว	สีดำเงื่อน ทูลกระด้าย	กางเกง แถบ	-	สโมสร	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ จำลอง - สำหรับผู้ที่ได้รับ พระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชนิดสวมคอ หรือ	- ไหมทอง	- ในบางโอกาสจะใช้หมวก ทรงหม้อตาลสีเทา เสื่อ ชั้นนอกเปิดดอกเทาและเสื่อ ก๊กสีขาว หรือสีเทาก็ได้

ลำดับ	ชนิดของ เครื่องแบบ	หมวก	เสื้อ		ผ้าผูกคอ	กางเกง	เข็มขัด	รองเท้า	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	สายยงยศ	หมายเหตุ
			ชั้นนอก	ชั้นใน							
									สายสะพายและดาราให้ ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ จริงชนิดติดหน้าอก ให้ ประดับที่คอพับของเสื้อ ได้ เครื่องหมายสังกัด ชนิดสวมคอสวมให้แพร แถบอยู่ใต้ผ้าผูกคอ ชนิดมีสายสะพายเมื่อมี หมายกำหนดการให้ สวมไว้ในเสื้อโมสร ชั้นนอกทับเสื้อกั๊ก		
๑๓	สโมสรอก อ่อน	ทรงหม้อ ตาลสีขาว	เชิ้ตอกอ่อนสี ขาว และแพร แถบ รัตเวยสี เทาแทนเสื้อ กั๊กหรือสีเทา หรือเชิ้ตอก แข็ง	เชิ้ตอกอ่อนสี ขาว และแพร แถบ รัตเวยสีเทา แทนเสื้อกั๊กสี ขาวหรือสีเทา หรือเชิ้ตอก แข็ง	สีดำเงื่อน ทูลกระด้าย	กางเกง แถบ	แพรแถบ รัตเวยสี เทา	สโมสร	- การประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ อนุโลมเช่นเดียวกับ เครื่องแบบสโมสรอก แข็ง	- ไหมทอง	

การแต่งกายของนายทหารสัญญาบัตรกองทัพอากาศ (หญิง)

ลำดับ	ชนิดของ เครื่องแบบ	หมวด	เสื้อ		กระโปรง หรือกางเกง	เข็มขัด	รองเท้า	ถุงเท้า	กระเป่า ถือ	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	สายยงยศ	หมายเหตุ
			ชั้นนอก	ชั้นใน								
๑	ปกติขาว	ทรงกลม พับปกสี ขาว	คอแบะสีขา ว - ผ้ารูปตัววีสี น้ำเงินดำ ประกอบเสื้อ คอพับสีขาว	คอพับสี ขาว	กระโปรงสี ขาว	-	หุ้มสัน หนังสีดำ ชนิดไม่ ผูกเชือก	ยาวสี น้ำตาล อ่อน	สีดำ	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ - ประดับแพรแถบ	- ไหมทอง - ไหมสีเหลือง	
๒	ปกติเทา คอแบะ	ทรงกลม พับปกสี เทา	คอแบะสีเทา - ผ้ารูปตัววี สีน้ำเงินดำ ประกอบ เสื้อคอพับสี เทาอ่อน	คอพับสีเทา อ่อนแขน ยาว - ผ้ารูปตัววี สีน้ำเงินดำ ประกอบ เสื้อคอพับสี เทาอ่อน	กระโปรงสี เทา	-	หุ้มสัน หนังสีดำ ชนิดไม่ ผูกเชือก	ยาวสี น้ำตาล อ่อน	สีดำ	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ - ประดับแพรแถบ	- ไหมทอง - ไหมสีเหลือง	
๓	ปกติเทา คอแบะปล่อย เอว	ทรงกลม พับปกสี เทา หรือ หมวด หนีบสี เทา	คอแบะสีเทา	-	กระโปรงสี เทา หรือ กระโปรง กางเกงสี เทา	-	หุ้มสัน หนังสีดำ ชนิดไม่ ผูกเชือก	ยาวสี น้ำตาล อ่อน หรือไม่ ใช้ก็ได้	สีดำ	- ประดับแพรแถบ	- สายเกลี้ยง ไหมสีทอง	- ใช้หมวดหนีบ
๔	ปกติเทา อ่อนคอ แบะปล่อย เอว	ทรงกลม พับปกสี เทา หรือ หมวด หนีบสี เทา	คอแบะสีเทา อ่อน	-	กระโปรงสี เทา หรือ กระโปรง กางเกงสี เทา	-	หุ้มสัน หนังสีดำ ชนิดไม่ ผูกเชือก	ยาวสี น้ำตาล อ่อน หรือไม่ ใช้ก็ได้	สีดำ	- ประดับแพรแถบ	- สายเกลี้ยง ไหมสีเหลือง	

ลำดับ	ชนิดของ เครื่องแบบ	หมวก	เสื้อ		กระโปรง หรือกางเกง	เข็มขัด	รองเท้า	ถุงเท้า	กระเป่า ถือ	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	สายยงยศ	หมายเหตุ
			ชั้นนอก	ชั้นใน								
๕	ปกติดอกพับ	ทรงกลม พับปีกสี เทา หรือ หมวก หนึบสี เทา	คอพับสีขาว แขนยาว	-	กระโปรงสี เทา หรือ กระโปรง กางเกงสี เทา หรือ - กางเกงขา ยาวสีเทา	ด้ายถัก หรือวัสดุ เทียมสี น้ำเงิน ดำ	หุ้มสัน หนังสีดำ ชนิดไม่ ผูกเชือก - หุ้มสัน หนังสีดำ จะใช้ผูก เชือกและ ถุงเท้าสัน ดำ	ยวาสี น้ำตาล อ่อน	สีดำ	- ประดับแพรแถบ	- สายเกลี้ยง ไหมสีเหลือง	- เสื้อแบบนี้จะใช้ แขนสั้นเหนือข้อศอก ไม่เกิน ๒ เซ็นติเมตร ปลายแขนพับออก ข้างนอกเป็นรูป แหลม ๒ เซ็นติเมตร ก็ได้
๖	ฝึก	หนึบสี เทา	ฝึกสีเทา	-	ฝึกขายาวสี เทา	ด้ายถัก หรือวัสดุ เทียมสี น้ำเงิน ดำหรือสี เทา	หุ้มสัน หนังสีดำ ชนิดผูก เชือกสีดำ	สันสีดำ	-	-	-	
๗	สนาม	หนึบสี เทา	ฝึกสีเทา	-	ฝึกขายาวสี เทา	ด้ายถัก หรือวัสดุ เทียมสี น้ำเงิน ดำหรือสี เทา	หุ้มสัน หนังสีดำ ชนิดผูก เชือก	สันสีดำ	-	-	-	- ให้ใช้เครื่องสนาม ด้วย - เพื่อประโยชน์ใน การปฏิบัติราชการ สนามจะใช้หมวก เสื้อ กางเกง เข็มขัด และรองเท้าหนัง - เครื่องแบบสนาม เป็นสีทากก็แกมเขียว สลับดำ หรือสลับ เหลืองก็ได้

ลำดับ	ชนิดของ เครื่องแบบ	หมวด	เสื้อ		กระโปรง หรือกางเกง	เข็มขัด	รองเท้า	ถุงเท้า	กระเป่า ถือ	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	สายยงยศ	หมายเหตุ
			ชั้นนอก	ชั้นใน								
๘	เครื่องยศ	ทรงกลม พับปีกสี ขาว	คอแบะสีขาว	คอพับสี ขาวแขน ยาว - ผ้ารูปตัววี สีน้ำเงินดำ ประกอบ เสื้อคอพับสี ขาว	กระโปรงสี เทา	-	หุ้มสัน หนังสีดำ ชนิดไม่ ผูกเชือก	ยาวสี น้ำตาล อ่อน	สีโมสร	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้ได้รับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นสายสะพายไม่ต้อง สวมสายสะพายคง ประดับแต่ดาราและ ไม่สวมสายสร้อย - ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้ได้รับสายสะพาย ๑ สายขึ้นไปให้สวม สายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ออกชื่อใน หมายกำหนดการ ถ้า ไม่กำหนดชื่อ สายสะพายหรือไม่ ได้รับสายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ออกชื่อใน หมายกำหนดการ ให้ สวมสายสะพายชั้น สูงสุดที่ได้รับ พระราชทาน หรือ สายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับงาน	- ไหมทอง	- สำหรับนายทหาร สัญญาบัตรในกรม น.น.ร.ร.น. และ พัน ๑ ร.อ.ร.อ.ย.มี เครื่องแบบเครื่องยศ รักษาพระองค์เพิ่มขึ้น อีกชนิดหนึ่ง ประกอบด้วย หมวด ทรงอ่อนสีเทา เสื้อ ชั้นนอกคอปิดสีขาว กระโปรงสีเทา คันชีพ รองเท้าสูงครึ่งน่อง ชนิดไม่ผูกเชือก หรือ รองเท้าสูงหนังสีดำ ชนิดไม่ผูกเชือก และ ถุงเท้ายาวสีน้ำตาล อ่อน

ลำดับ	ชนิดของ เครื่องแบบ	หมวด	เสื้อ		กระโปรง หรือกางเกง	เข็มขัด	รองเท้า	ถุงเท้า	กระเป่า ถือ	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	สายยงยศ	หมายเหตุ
			ชั้นนอก	ชั้นใน								
๙	เต็มยศขาว	ทรงกลม พับปกสี ขาว	คอแบะสีขาว	คอพับสี ขาวแขน ยาว - ผ้ารูปตัววี สีน้ำเงินดำ ประกอบ เสื้อคอพับสี ขาว	กระโปรงสี เทา	-	หุ้มสัน หนังสือดำ ชนิดไม่ ผูกเชือก	ยาวสี น้ำตาล อ่อน	สโมสร	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้ได้รับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นสายสะพายไม่ต้อง สวมสายสะพายคง ประดับแต่ดาราและ ไม่สวมสายสร้อย - ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผู้ได้รับสายสะพาย ๑ สายขึ้นไปให้สวม สายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ออกชื่อใน หมายกำหนดการ ถ้า ไม่กำหนดชื่อ สายสะพายหรือไม่ ได้รับสายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ออกชื่อใน หมายกำหนดการ ให้ สวมสายสะพายชั้น สูงสุดที่ได้รับ พระราชทาน หรือ สายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับงาน	- ไหมทอง	- นายทหารพิเศษ ประจำกรม นนอ. ร.ร. มีเครื่องแบบ เต็มยศรักษาพระองค์ เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งชนิด เช่นเดียวกับ เครื่องแบบครึ่งยศ รักษาพระองค์ เว้น แต่ให้ใช้หมวกทรง อ่อนสีเทามีพู่สีฟ้าสด ติด ณ ที่มีตราราช วัลลภ เสื้อชั้นนอกคอ ปิดสีสดและมีประคต - นายทหารพิเศษ ประจำ พัน ๑ ร.ร.อย. และ นายทหารพิเศษ ประจำ พัน ๑ ร.ร.อย. มีเครื่องแบบ เต็มยศรักษาพระองค์ เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งชนิด เช่นเดียวกับ เครื่องแบบครึ่งยศ รักษาพระองค์ เว้น แต่ให้ใช้หมวกทรง อ่อนสีเทามีพู่สี บานเย็นติด ณ ที่มี ตราราชวัลลภ เสื้อ

ลำดับ	ชนิดของ เครื่องแบบ	หมวด	เสื้อ		กระโปรง หรือกางเกง	เข็มขัด	รองเท้า	ถุงเท้า	กระเป่า ถือ	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	สายยงยศ	หมายเหตุ
			ชั้นนอก	ชั้นใน								
												ชั้นนอกคอปิดสี บานเย็นและมี ประคต
๑๐	เต็มยศเทา	ทรงกลม พับปกสี เทา	คอแบะสีเทา	คอพับสีเทา อ่อน - ผ้ารูปตัววี สีน้ำเงินดำ ประกอบ เสื้อคอพับสี เทาอ่อน	กระโปรงสี เทา	-	หุ้มสัน หนังสีดำ ชนิดไม่ ผูกเชือก	ยาวสี น้ำตาล อ่อน	สีดำ	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหมือนเครื่องแบบเต็ม ยศขาว	- ไหมทอง	
๑๑	สโมสร	ทรงกลม พับปกสี ขาว	เปิดอกสีขาว	เชิ้ตอกจีบสี ขาวแขน ยาว	กระโปรง ยาวสีเทา	แพรแถบ รัตนาภรณ์ เทา	หุ้มสัน หนังสีดำ ชนิดไม่ ผูกเชือก	ยาวสี เทาดำ	สโมสร	- ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ จำลอง - สำหรับผู้ได้รับ พระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชนิดสวมคอ หรือ สายสะพายและดารา ให้ประดับ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ จริง	- ไหมทอง	- ผูกผ้าผูกคอสีดำมัน